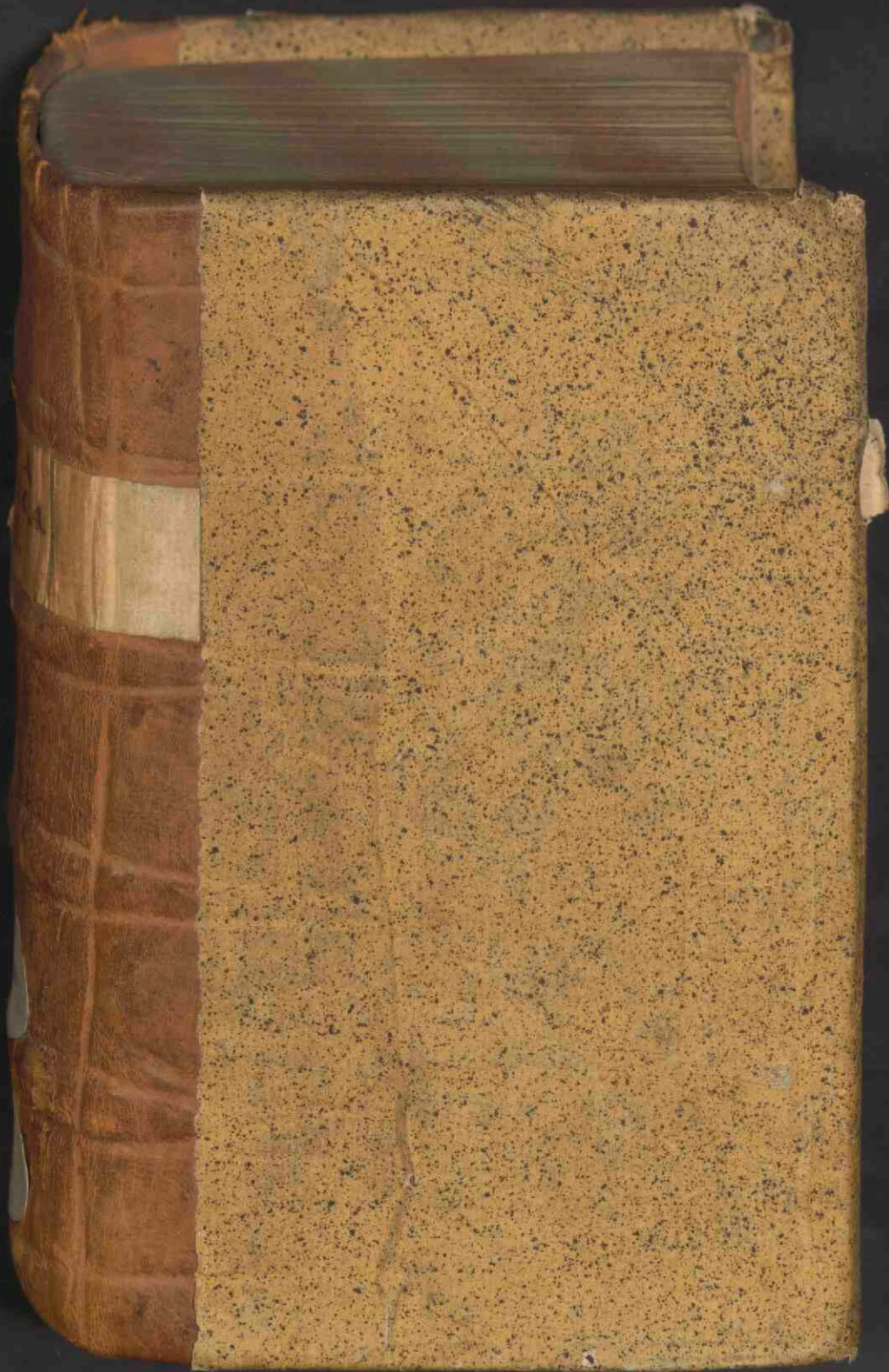

**Doctrinae Jesuitarum praecipua capita : a doctis quibusdam
theologis (quorum libri sequente pagina continentur) retexta,
solidis rationibus testimoniisque sacrarum scripturarum &
doctorum veteris Ecclesiae confutata.**

<https://hdl.handle.net/1874/416846>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

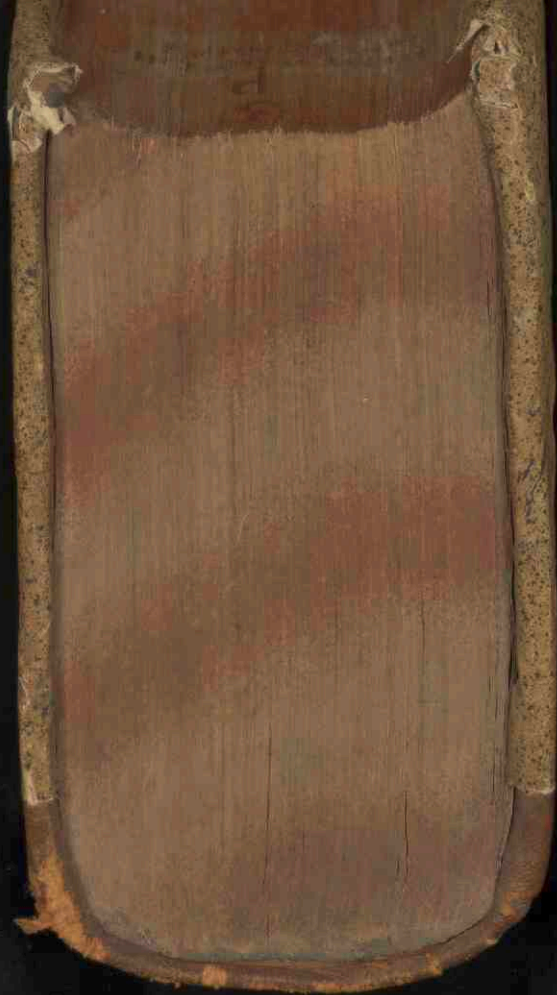
DOCTRINA
JESUITICA.
Pars I. II.

RARIORA

E oct.

79

U.B.U.

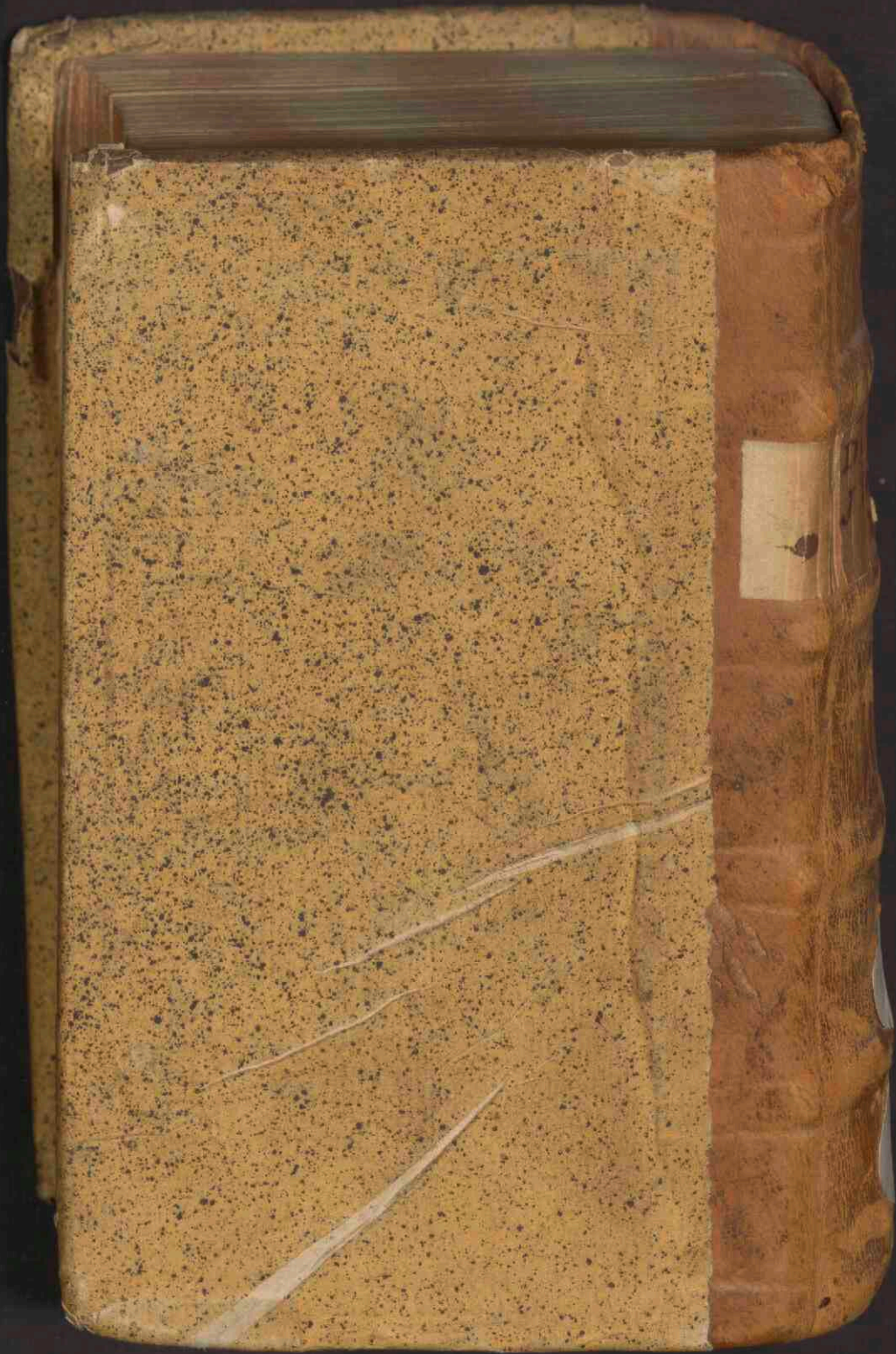
3

p

Handwritten text, possibly a title or list entry, in a cursive script. The text is faint and difficult to decipher but appears to be arranged in two lines.

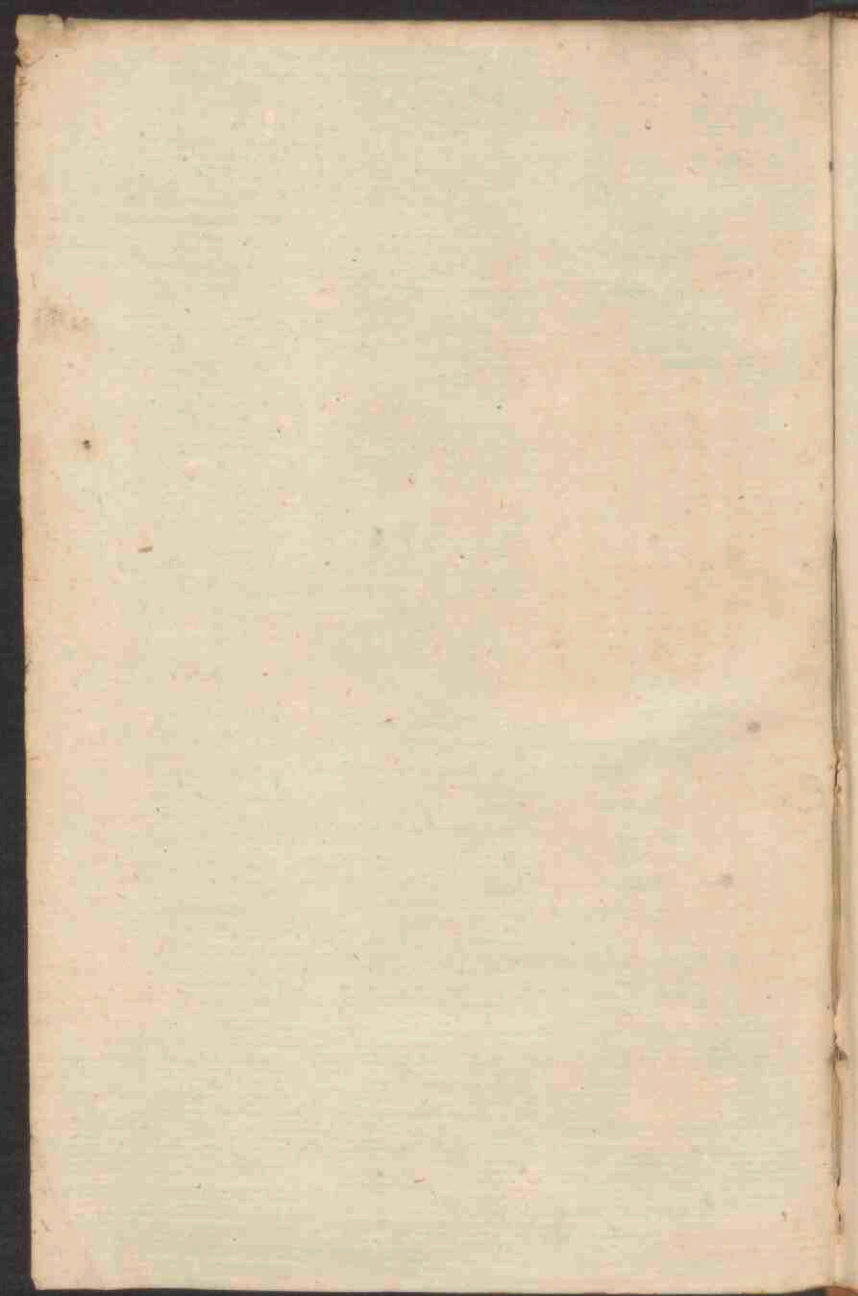
ius relaxam. q. ad hoc est. q. si. Min. ff. de iudi. l. 1. q. 1. Item si agatur. n.
relaxa. m. ut eis cohibet. sine quibus causa omode c. pcedit no pot. dicit
pot. itane diem solucoi faciente. ff. de. siam. dies. q. ult. 7. l. quid. m. q. ad
lucos. cel. ad. ff. de. item. pot. agnom. t. ca. i. i. reg. n. restrictiois q. i. ad. i. m. q.
requo. q. p. m. ff. de. i. i. reg. n. res. ca. restrictioi. si. nu. quid. pot. cognoscere.
sup. penae. dupli. ut. ff. de. l. aqua. in. re. vad. q. p. l. i. u. d. q. sic. quia. requir.
restrictio. i. arbitrio. om. i. d. si. q. ar. d. quod. non. cognoscit. ff. de. p. m. a. p. m. a. s.
ff. de. ali. quid. m. q. m. i. arbitrio. m. relaxa. sit. ad. s. i. t. d. m. e. u. d. i. s. u. m. q. el. 1.
qua. ista. ma. tam. no. q. arbitrio. tra. via. i. cedunt. m. ch. el. e. q. p. m. i. i. fac.
pot. arbit. ff. de. no. d. i. s. t. i. n. g. u. e. m. q. s. u. l. t. n. a. m. s. o. l. u. m. i. d. u. e. r. i. i. a. s. s. e. r. v. e. t. u. m. v. e. r. e.
requo. dicit. e. ut. uel. ff. de. si. am. dies. q. p. l. e. n. u. m. s. a. l. u. o. c. o. q. d. i. i. p. n. o.
m. l. e. s. i. i. u. d. i. c. i. o. m. e. m. i. n. i. t. o. m. n. i. a. q. u. e. c. e. p. t. e. r. e. n. o. p. h. i. b. e. n. t. u. r. i. t. e. c. a. p. o. t.

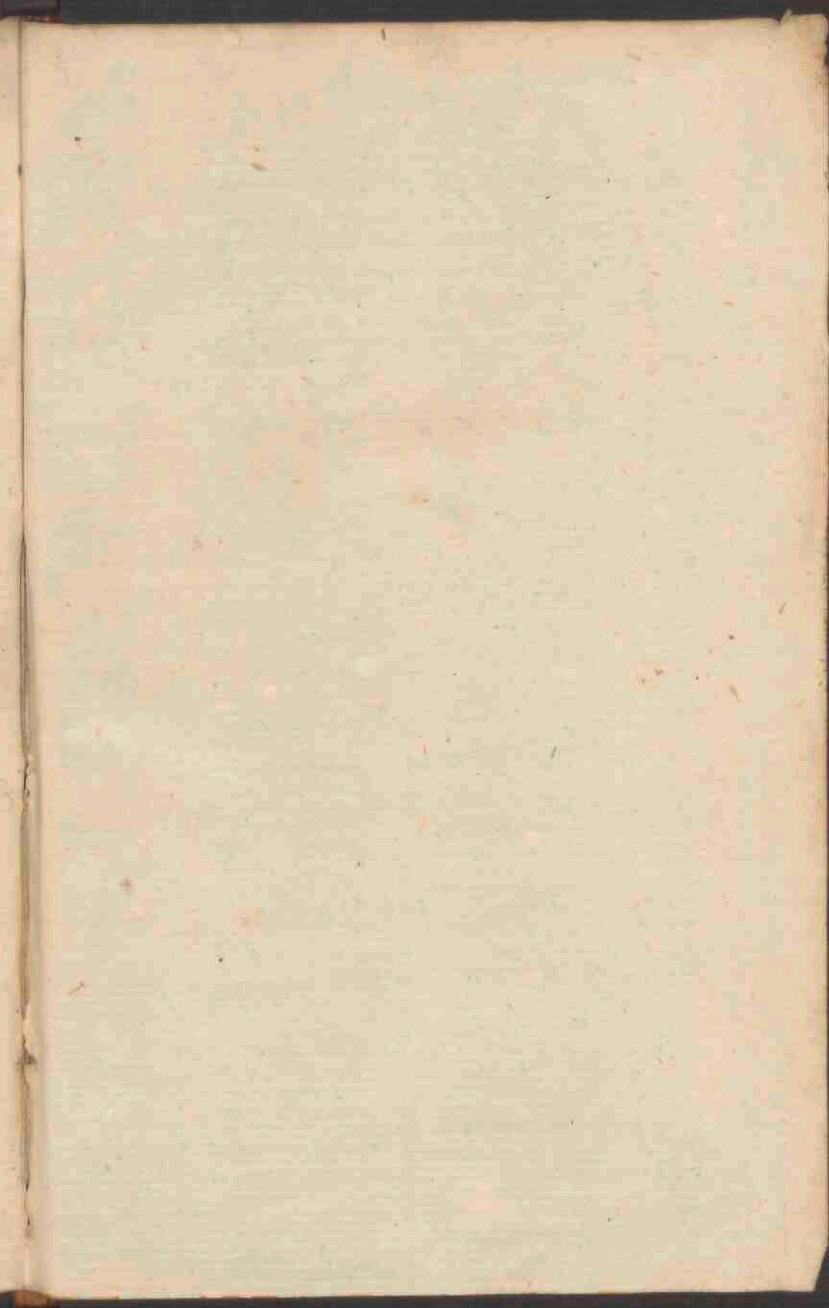
Theologia

Octavo n. 79.

cus redatum. d. a. d. b. e. t. o. f. e. v. m. i. n. i. s. f. r. e. d. i. c. t. i. s. i. n. f. e. c. i. t. e. a. n. d. e. s. i. a. g. a. t. u. r. n.

Henry VIII

79

tomus prior
hinc tomo 11°. subjunctas.
intra pag. 233.
et seqq.

per punctum... et in... uolunt... y. ual onon et H. cerabnis ex
liberale logon...

DOCTRINÆ
IESVITICAE
PRAECIPVA
CAPITA.

Tomus alter *post sequitur pars 2da*

SCRIPTA QVÆDAM
continens, in quibus Iesuitarum So-
phismata solidis rationibus testimo-
niisque sacrarum Scripturarum &
Doctorum veteris Ecclesiæ, refel-
luntur.

*Libros hoc tomo comprehensos sequens
pagella ostendet.*

RVPELLÆ,
APVD THEOPHILVM REGIVM.
M. D. LXXXV.

- 1 Edmundi Campiani Iesuitæ Rationes decem, quibus fretus certamen Anglicanæ Ecclesiæ ministris obtulit in causa fidei; & ad eas GUILIELMI WHITAKERI, Theologiæ in Academia Cantabrigiensi professoris Regij Responso.
- 2 Responsonis ad decem illas rationes, quibus fretus Edmundus Campianus certamen Ecclesiæ Anglicanæ ministris obtulit in causa fidei, DEFENSIO contra confutationem Ioannis Duræi Scoti, Presbyteri, Iesuitæ: authore eodem GUILIELMO WHITAKERO.
- 3 Pharisaismus vetus & nouus: siue de fermento Phariseorum & Iesuitarum, Laurentii Humfredi Concio Oxoniæ habita Anno 1582.
- 4 Characteres Iesuitarum: id est NOTÆ, ex Prophetarum, Apostolorum, & Apostolicorum virorum per Centurias collectæ, quibus nouæ istius sæculi, sibi nomen IESV falsò tribuentis, hæc & artes ad viuum depictæ repræsentantur.

T Y P O G R A P H V S
CHRISTIANO LECTORI
Salutem.

ALTERVM Tomum tibi da-
mus, Christiane Lector, dispu-
tationum Theologicarum, in
quibus controuersia pleraque om-
nes qua inter Christianas & Pontificias
Ecclesias intercedunt aduersus noua socie-
tatis, qua sibi nomen Iesu falso tribuit, So-
dales nouos breuiter ac dilucide pertracta-
tur. Duobus VVHITAKERI doctissi-
mis libris, Orationem Humfredi adiunge-
re visum est, praeterea Centuriam primam
Characterum Iesuiticorum. Sequentes au-
tem Centurias, in tertium Tomum prelo no-
stro commissum reiecimus, ne forte is quem
tibi nunc oblatum vides in immensum
cresceret. Illud autem animaduertas ve-
lim, operarum incuria factum esse, vt D.
VVHITAKERI Tractatus separatim ex-
cusi sint, quos tamen in vnum volumen

*includere fuit animus. Hos igitur simul
compingi cures, ut seriem disputationum
aduersus Campiani & Duræi Sophis-
mata facilius perspicias. Bene
vale in Domino Iesu
Christo.*

NOBILISSIMO AT-
QUE HONORATISSIMO
VIRO GVILIELMO CECILIO,

Summo Angliæ Thesaurario, Domi-

no de Burghley: & Academia

Cantabrigiæsis Cancellario

prestantissimo.

PRODIT diebus hisce
proximis Edmundi Cam-
piani quidam libellus, in
quo erant rationes decem,
quibus ille fretus tantos sibi spiritus
sumpserat, vt apertum ecclesiæ, reli-
gionique nostræ bellum singulari con-
fidentia indixerit. Postquam enim an-
no superiore ex Italia, atque è comple-
xu Romani pontificis in Angliam, vt ipse ait, iussus à Patre, vt ego iudico,
sua voluntate inductus rediisset, statim
litteras quasdam diuulgauit incredibilis
audaciæ amentixque plenas, in quibus

erat scriptum venisse quēdam nouum
Iesuitam, virum profectò admirabilem,
qui causam Pontificiam defenderet, at-
que omnes aduersarios, si qui auderent,
in certamen descendere, prouocaret.
Res inaudita, & valde mira, post tam
multos annos, in quibus Pontifex non
modò ex hac Insula cum summa con-
tumelia eiectus, sed è plurimis Christia-
ni nominis regnis atque rebusp. tanquā
hostis fidei teterrimus, ipsēque adeo An-
tichristus extrusus ac profligatus fu-
isset, quenquam vnum extitisse, & iu-
uenem, & in Theologia tyronem, & nō
magnopere eruditum, & nobis omni-
bus præclarè notum, qui tantum scien-
tiæ auderet profiteri, quantum in omni
Pontificio regno minimè reperitur. Ex-
ceptas est Campianus à duobus doctis-
simis viris Guilielmo Charco, & Meri-
ditho Hanmero, qui scripti illius va-
nissimi sic nervos inciderunt, spiritus
fregerunt, authoritatem fidemque mi-
nuerunt, vt iam & Campianus iacēre, &
illæ terribiles minæ, quas proiecerat in
fumum abiisse viderentur. Vbi causam
frigēre sensit Campianus, nec quæ vo-
luit, ex animi sententia euenire, no-
uum

uum libellum, quem secum attulerat, cuiusque emittendi tempus & occasionem captauerat, Oxonij in Comitibus, quibus ipse dicitur veste mutata interfuisse in vicis angulisque sparsit, quem & scriptum eleganter Latinè, & Academicis *πρὸς πεφωνημένον* multi auidè legerunt, & nunc iterum omnes in ore Campianum habuerunt. Hunc mihi libellum Archiepiscopus Cantuariensis, Dominus meus singularis, Calēdis Sextilibus primus ostendit, authorque fuit, ut illum ego refutarē, quia & erat scriptus ad Academicos, & ego pro nostris ei respondere videbar debuisse. Inuitus feci ut id in me reciperem, quandoquidem publica professione satis occupatus, nouas & mihi non necessarias molestias accersere minimè cupiebā. Tamen & tanti viri autoritate, & ipsius rei cōsideratione commotus, annui, atque hunc in me laborem suscepi. Huc verò accessit, ut deinde literæ ab Episcopo Londinensi ad nostram Academiam venerint, quibus eadē mihi pro uincia imposita fuit. Itaque non recusauit, quādoquidem ita necesse fuit, cum nostro Campiano scriptis configere,

et si id me tēpore alieno, meisq; maximis
negotiis facturū perspexi. Nihil verò me
magis à scribēdo deterruit, q̄ aduersario-
rū importuna petulātia, q̄ iā nō argumen-
tis & syllogismis, sed conuiciis perpetuis
calumniisq; pugnāt: & id magis cōtēdūt,
vt optimi cuiusq; famā lædere velle, quā
causam ipsam vincere videātur. Sic enim
nunc institūt, vt qui nobis cōfidētissimè
possunt & pacissimè maledicere, ii scri-
ptores summi, & causæ Pōtificiæ patroni
præstātissimi habeātur: & quasi secū planè
statuissent, q̄ Ephesiorū lege cautū fuit,
καὶ οὐκ ἔστιν ἰσχυρὸν ὀνειδίσασθαι, ita à nullo iniquissimæ
rationis genere abstinēt, & libros scribūt,
quemadmodū de numis dici solet, postre-
mos quosq; deterrimos. Cū hoc viderē
eorū institutū, qui se nostros in causa ad-
uersarios p̄fitētur, fateor me, qui sēper ab
hoc more penitus abhorruī, dolentiū in
hāc arenā descēdisse. Quanquā utcūque
fuerint aduersarii nostri iniqui atque im-
portuni, tamē spero innocētię cōtra calu-
mniā perpetuò paratā fore defensionem.
Luthero, Caluino, Bezæ, & nobis vniuer-
sis cōuicia facere poterūt, veritatē Euan-
gelicā firmissimis fundamētis constitutā
euertere nūquā poterūt. Si verò vellē Cā-
piani exēplū imitari, vt quēadmodum ille

ex nostris nonnullis dicta quædam col-
legit, è quibus inuidiam causæ confle-
ret, sic ego legendas illas preciosas &
Portiforium, & Ius pontificium, & Do-
ctores Scholasticos, & Scriptores re-
centes, Eccium, Pighium, Andradium,
Hosium, Lindanum, reliquosque euol-
uerem, & quicquid in his scriptum est
absurdissimè, in cumulum cogererem,
equidem materiæ tantum compararem,
quantû naues sexcentas onerarias com-
pleret. Sed malo missis diuerticulis, quæ
palàm aduersarij quærunt, rē ipsam vr-
gere, & premere argumenta, in quibus
causæ ipsa anima consistit. Itaque Cam-
pianum volui suis vestigiis persequi, di-
gressiones raras adhibere. Pero autem à
Campiano, vt posthac maiorē modestiã
afferat, & quod instituit, argumentis
Dialecticis cõcludat, vagas atque alie-
nas excursionés, & cõrumeliosam illam
in certas personas acerbiteratem mittat.
Ita enim & causæ suæ meliùs consulat,
& id efficiet, quod Theologum, quod
Iesuitam, quod Campianum magis de-
ceat. Hanc verò concertationem cum
Campiano meam, breui hoc libro ex-
plicatã tibi, illustrissimè C E C I L L I, tra-
do, quam vt bonam in partem accipias

te vehementer oro. Mihi quidē neces-
sarium fuit vt hanc pro nostris Acade-
micis responsionem tibi offerrem, no-
stróque Cancellario fidei illius ac reli-
gionis, quam tua Cantabrigiensis Aca-
demia profitetur, quámque aduersarius
literis missis tētauit, atque ad defectio-
nem inuitauit, redderem rationem. Do-
minum obtestor, vt te principi, reip. no-
stræque Academiae quàm diutissimè
conseruet incolumem. Vale: Canta-
brigiae, è Collegio Sanctæ Trinitatis.
Pridie Idus Septemb. 1581.

Amplitudinis tuæ studiosissimus

GVIL. WHITAKERVS.

EDMVNDVS

EDMUNDVS CAMPIANVS,
DOCTISSIMIS ACADEMI-
CIS, OXONII FLOREN-
tibus & Cantabrigiæ,
S. P. D.

A N N O præterito, cum ex instituto
vita mea, iussu in hanc Insulam re-
meassem, clarissimi viri, offendi sæ-
nè fluctus haud paulò seniores in
Anglicano litore, quàm quos in O-
ceano Britannico recens à tergo reliqueram. Mox
interiorem in Angliam ubi penetrassem, nihil vi-
di familiarius, quàm inusitata supplicia: nihil cer-
tius, quàm incerta pericula. Collegi me ut potui, me-
mor cause, memor temporū. Ac ne prius fortè cor-
riperer, quàm auditus à quopiam fuisset, scripto
protinus mandavi ut consilium meū, jui venissem,
quid quererem, quod bellum, & quibus indicere
cogitarem. Autographon apud me habui, ut me-
cum, si caperer, caperetur: Exemplum eius apud a-
micum deposui, quod, me quidem nesciente, pluri-
bus communicatum est. Aduersarij publicatam
schedulam atrociter acceperunt, cum cetera, tum
illud inuidiosissime criminantes, quòd unus omnibus
in hoc religionis negotio certamē obtulisset: quā-
quam solus in acie non eram futurus, si fide publica
disputassem. Responderunt postularis meis, Han-
merus, & Charcus, Quid tandem? Otiosè omnia.

PRÆFATIO.

Nullum enim responsum præter unum honestè dābunt, quod nunquam dabunt: Conditiones amplectimur, Regina spondet, aduola. Interea clamant isti. Sodalitium tuum, seditiones tuas, arrogantiam tuam, proditorem, sine dubio, proditorem. Ridiculi. Operam & oleum & famam homines non insipientissimi cur profundunt? Verum his duobus (quorum prior, animi causa, meam chartam delegit in quam incurreret: alter malitiosus totam rem consuluisset) præbitus nuper est libellus admodum luculentus, qui quantum oportuit, tantum & de Societate nostra, & de horum iniurijs, & de prouincia quam sustinemus, edisserit. Mihi supererat, (quoniam, ut video, tormenta non scholas parant antistes) rationem facti mei vobis ut probarem: capita verum, quæ mihi tantum fidentia pepererunt, quasi digito fontes ostenderem: Vos etiam hortor, quorū interest præter ceteros, incumbatis in hanc curam, quam à vobis Christus, Ecclesia, Respublica, & vestra salus exigunt. Ego, si fretus ingenio, literis, arte, lectione, memoria, peritissimum quenuquam aduersariam prouocavi, sui vanissimus & superbissimus, qui neque me, neque illos inspexerim: Sin causam intuitus, existimaui satis me valentem esse, qui docerem hunc solem meridie lucere, debetis mihi feruorem istum concedere, quem honor IESV CHRISTI REGIS mei, & inuicta veritas imperarunt. Scitis, M. Tullium in Quintiana, cum ei Roscius victoriam adpromitteret, si efficeret argumentis, septingenta millia passuum non esse decursa bi duo, non modò nihil veritatis articulos & nervos Horrensi, sed ne grandiores quidem Horten-

P R Æ F A T I O.

Hortēſio Philippos, & Cottas, & Antonios, & Cras-
 ſos, quibus maximā dicendi gloriā tribuebat, me-
 tuere potuiſſe. Eſt enim quaedā veritas tā illuſtris
 & perſpicua, ut eam nulla verborū rerūve praſti-
 gie poſſint obruere. Porro liquidius eſt quod nos a-
 gimus, quam illa fuit hypotheſis Reſciana. Nam
 ſi hoc praſtitero, calos eſſe, diuos eſſe, fidē eſſe, Chri-
 ſtum eſſe, cauſam obtinui. Hic ego non ſim animo-
 ſus? Equidem occidi poſſum, ſuperari non poſſum.
 Iis enim doctoribus inſiſto, quos ille Spiritus eru-
 diit, qui nec faſtitur, nec vincitur. Queſo à vobis,
 ut ſalui eſſe velitis. A quibus ſi hoc impetraro, reli-
 qua minimè dubitanter expeſto. Date modò vos
 huic ſolicitudini, Chriſtum obteſtamini, induſtriam
 adiungite, profeſto ſentietis id, quod res eſt, & ad-
 uerſarios deſperare, & nos tam ſolidè fundatos,
 quieto magnòque animo hanc arenam expetere o-
 portere. Breuior hic ſum, quod reliquo ſermone
 vos alloquor. Valete.

RESPONSIO AD EPISTOLAM

Campiani scriptam Academicis Oxonij

& Cantabrigiæ florentibus.

NONO præterito factum esse scribis, ut ex instituto vitæ tuæ iussus in hanc insulam remeares. Num sponte tua ac voluntate commotus, an vitæ sectæque Iesuiticæ instituto & quadam necessitate extrusus in Angliam, è qua iam olim excesseras, remigaris, non queram, Campiane, nec quicquam ad rei summam interest. Id tibi multò fuit splendidius, atque illi personæ, quam tecum retulisti, aptius, ut non obscure furtimque irrepere, sed cum mādatis redire videreris. Sed quis ille est, qui te potuit legatum in terram alienam mittere, aut quæ tibi parēdi necessitas fuit, ut iussus ab eo, qui iubēdi nullam habuit auctoritatem, eò proficiscereris, quò minimè velles? Si miles ille Hispanus viueret, qui nouam hanc Iesuitarum familiam instituit, tibi que mandaret ut in patria tecta faces ardentes iniiceres, num obtemperares? Id nunquam, inquires, iuberet. At tam ille & hoc iubere potuit, & tu præstare debuisti, quàm id, cuius te causa venisse tute profiteris. Vtrum enim leuius existimemus domos inflāmare, quàm ciuium animos à religione vera auertere, pacē Reipublicæ perturbare, subditos à principe alienare, omnia miscere: quod ut faceres venisti, tibi que vitæ tuæ institutum id imposuit? Sed istam legationem quemadmodum obieris audiamus. *Vbi, inquis, in Angliam interiorē penetrassem;*

EPISTOLAM CAMPIANI.

sem, nihil vidi familiaris, quàm inusitata supplicia.
 Quænam verò Campiane? Siccine statim mitissimò Serenissimæ Elizabethæ imperio nonnullam crudelitatis infamiam inurere voluisti, vt regnante Elizabetha, qua nihil ynquã vidit Anglia clementius, te nihil hîc vidisse familiaris, quàm inusitata supplicia, cõfirmares? At quod nouum supplicii genus in Anglia vidisti, ex quo in Angliam immigrasti? aut quem omnino potes tuum nominare, non modò ex quo ipse veneris, sed hisce iam viginti tribus annis, quibus Optima Elizabetha reipublicæ clauum tenuit, propter religionem capitis condemnatum, & morte affectum? Sumptum est quidem de paucis hominibus supplicia, quos tecum de religione sensisse fateor: at isti non religionis ipsius causã damnati, sed læsæ maiestatis rei, & publico iudicio conuicti perierunt. Suspendus est superioribus diebus sacrificus quidam, nomine Euerardus, è seminario Remensi in Angliam emissus. Is etsi fuit multarum legum laqueis irritus, tamen saluus esse potuit, nisi palàm pro tribunali ea dixisset, quæ nimis tetra atque infanda erant, nec ferri in libera ciuitate potuerunt. Nam & se pontificis seruum ac subditum professus est, idque etiam in Anglia, & pontificem ecclesiæ Anglicanæ, non minùs, quàm Romanæ, Caput esse affirmavit, & existimare se dixit pontificem non errasse, quando Elizabetham reginam *hereticam, & hereticorum fautricem* appellauit, eamque *regni iure priuatam esse* pronunciauit. Hac confessione cõuictus est & damnatus Euerardus: qui post in carcere clarè atque affirmatè asseuerauit, astantibus atque audiētibus sedecim honestissimis viris, *Proditionem in Principem non esse peccatum in Deum.* Et tamen non nouo atque inusitato supplicio affectus est, sed eo, quo proditores apud nos necan-

RESPONSIO AD

tur. Sed tu quis es, & quam religionem profiteris, qui nobis atq; des crudelitatem exprobrare? Audi Campiane, & nega si potes: Nostri plures vno iudicio, vno die, vno incendio à vobis non ita pridem consumpti sunt, quàm tu mihi potes hoc omni felicissimo Elizabethæ regnò vestros diuersis temporibus ac suppliciis propter pontificis causam interfectos numerare. Repete, Campiane, superiorum temporum sæuitiam singularem, exquisita supplicia, crebra martyria: siquis in te reliquus sit humanitatis sensus, & vos nimium fuisse crudeles, & nobis causam esse datam, vt multo essemus, quàm fuimus, asperiores, atque aliquã vobis gratiam referremus, fatearis est necesse. Quæ enim vnquam tanta fuit hominum carnificina, quantam vobis dominantibus & vidimus, & adhuc recente memoria tenemus? Cui generi, cui ætati hominum pepercistis, quos non immanissimè trucidastis, doctos, indoctos, viros, fœminas, senes, adolescentes, pueros, virgines, coniuges, laicos, presbyteros, Episcopos, Archiepiscopos? Virgis Martyres cecidistis, linguas è faucibus euulsi-
stis, tædis ardētibus manus adussistis, torsistis, cruciastis, suspendistis, securi percussistis, viuos cremauistis, & lenta flamma torruistis, infantē è matris utero defluentem mucronibus excepistis, atque in ignem reiecistis, denique quicquid inaudita crudelitas potuit excogitare, in eos statuistis. Nec tantum in viuos crudeles exitistis, sed eò etiam immanitas progressa vestra est, vt sanctorum corpora è sepulchris effoderetis, diem mortuis diceretis, accusaretis, capitis condénaretis, exureretis, & illos veteres tyrānos furore ac feritate vinceretis. Quod potes nostrum simile factum commemorare? aut quis apud nos morte mulctatus fuit, quem quisquam bonus nō trina morte, quàm
vita

EPISTOLAM CAMPIANI.

vita digniorem iudicaret? Quare vestram, Campiane, agnosce, non nostram accusa crudelitatem; quæ si fuisset aliqua, non tu tam facile ad nos, iussus licet, remeasses. Verum perge nobis, quid deinceps egeris, explicare. *Ne prius forte, ais, corripere, quam auditus a quoquam fuisset, scripto protinus mandavi consilium meum; qui venissem, quid quaererem, quod bellum, & quibus indicere cogitarem.* Ergo ut nobis bellum indiceres venisti. Sed nec qui te misit, legitimus ac iustus hostis fuit, nec tumunere perfunctus es iureque feciali. Cum primum enim pedem in Angliam posuisti, temet in latebras abdidisti, nec tui nobis potestatem fecisti. In quo quam præclare iis mandatis, quæ attulisti, satisfeceris, ipse videris. Hæc quidem tua belli denuntiatio, tam ineptè timidèque facta, nec tibi honesta, nec patri tuo gloriosa fuit. *Autographon* inquis, *apud me habui, ut mecum si caperet, caperetur. Exemplum eius apud amicum deposui, quod, me quidem nesciente, pluribus communicatum est.* Quam ista vera sint, quæ narras, alij iudicent: mihi quidem prorsus incredibilia videntur. Si enim venisti, quemadmodum ipse affirmas, ut bellum nobis indiceres, illas literas, quibus bellum nobis indicitur, te invito & nesciente divulgatas esse censeamus? Tum sic ex perscriptæ literæ sunt, quas tui, longè latèque sparserunt, ut hostem non aduentantem, sed iam præsentem ac nostro capiti imminentem indicarent: ut cum ego illam splendidam ac mirificam denunciationem tuam accepissem, quin te breui in media Academia vel Oxoniensi, vel nostra conspicerem, minimè dubitarem. Et quorsum consilium tuum scripto mandares, nisi edere cogitares? *ut mecum, inquis, si caperet, caperetur.* Quid hoc rei est, Campiane? Ut latères ac fugeres, an ut pugnares venisti? Nullam in verbis fidem, nullam in fabula verisimili-

tudinem video, memoriam & acumen tuum desidero. *Responderunt*, ais, *postularis meis Hammerus & Charcus*. Et quidem hi duo, quos nominas, præstantes viri tuam illam vanissimam & audaciam intolerandam plenissimam schedulam sic acceperunt, quemadmodum ea merita fuerat, teque Iesuiticè ac iuueniliter exultantem præclare mollierunt. Cur autem illam cōcertationem omisisti, & doctissimo Charco atque Hanmero nihil iam dudum respondisti? Vno scilicet verbo quicquid illi attulerunt, diluis, *Oriose omnia*. Facilis & Campiano digna responsio. Quamobrem tandem? *Nulum enim*, inquis, *responsum præter unum honestè debuit, quod nunquam dabunt, Conditiones amplectimur, Regina spondet, aduola*. Ineptus es, qui hoc ab illis responsum expectes, qui præstare non possent, si, quod petis, promitterent. Quanquam id tibi velim persuadeas, Campiane, hanc conditionem, si data esset, tam nobis gratam futuram, quam tu tibi fore simulas. Si id augustissima Regina, proceresque sapientissimi cōmodum & publicæ paci consentaneum iudicarent, ut palam de religione disputaretur, an tu censes aduersarios tibi defuturos, aut te victoria sine sudore & puluere potiturum? Non ego cum Charco, non cum Hanmero, non cum alijs infinitis sum conferendus, qui vel student in Acaademis, vel ecclesijs præsunt: tamen indignum me censeam, qui viam, si tecum duello cōgrèdi metuam. Si enim is tu es Campianus, quæ superiore hebdomada in maxima hominum frequentia dicentem, quæ poteras, & disputantem audiui, causam video nullam, cur nostrum quisquā in causa aduersariū reformidet. Nā qualis, obsecro, te nobis eo die præbuit? Actum est tecum à nostris de quibusdā partibus libelli tui, de quo credibile erat facile te posse respondere: ne tibi facta iniuriā conqueri posses, si quid noui proponeretur.

EPISTOLAM CAMPIANI.

Et quando in initio statim Lutherum acerbissime exagitas, eumque desperatione quadam impulsum esse scribis, ut epistolam Iacobi *tumidam, aridam, cōtenciosam, stramineam* appellaret: adductus liber est in quo ista ab illo scripta esse fingis, & tu iussus es, ut locum ostenderes. Vbi te deprehensum sensit, & tamen calumnie crimen depellere voluisti, excogitasti quiddam, quod velim ab omnibus animaduerti. Prefationem illam purgatam esse dixisti, quam tamen satis constat nullo unquam verbo mutatam esse. Ad extremum id respondisti, quod risum omnibus commouit, & fuit certe vehementer ridiculum, missurum te ad Cæsarem, & ducem Bauariæ, qui hæc à Luthero scripta esse Principi nostræ renuntiaret. Sed tamen alio in libro aliquid nactus es, in quo non nihil exultabas. Scribit enim Lutherus de Captiuit. Babyl. multos ex veteribus probabiliter asserere hanc epistolam *nō esse Apostoli Iacobi, nec Apostolico Spiritu dignam*. Hoc tu blasphemum admodum esse clamabas. Respondsum tibi est, id non Lutherum ipsum affirmare, sed dicere hoc ab aliis probabiliter affirmari. Nihilne inter hæc censeres interesse? Tamen instabas, & blasphemiam percrepabas. Eusebius allatus est, qui hanc epistolam *Adulterinam & Spuriam* disertè nominauit. Huic nihil respondere potuisti. Tum ut blasphemum fuisse Lutherum ratione euinceret, à nostris quæsiuisti, quid illi de hac epistola sentiret. Respondet clarissime, se & hæc Iacobi epistolam, & cæteras omnes epistolas ac libros, qui soliti sunt in nouo Testamento numerari, pro canonicis habere, atque ita ecclesias nostras de illis indicare. Hic tu concludere voluisti blasphemum fuisse Lutherum, qui probabiliter de huius epistolæ autoritate dubitatum esse à veteribus scribit. Huic argumento à nostris reclamatum est, id non consequi, etiam nos de hac epist. persuasi sumus tamē, si quis non nihil dubitet,

RESPONSIO AD

esse blasphemum. Atque in loco tu planè succubuiſti, & cùm te duobus vti argumentis velle diceres, nullum attuliſti. Tranſitum deinde eſt ad vetus Teſtamentum, de cuius ſyncero Canone multos libros à nobis repente diſpũctos eſſe criminariſ. Pruduẽtũ eſt Antiquitatis teſtimoniũ, ex quo cõſtabat illos libros non eſſe Canonicos. Antiquis patribus & Synodis recentes antepoſuiſti, quod tamen omnino cõtrà oportuit; Hieronymo Auguſtiniũ obiecisti, quos à te conciliari æquius fuit. Hos libros Auguſtinus Canonicos eſſe dicit, negat Hieronymus, & negat diſertè, planè, categoricè. De Auguſtino reſponſum à noſtris eſt, vocabulum illud, *Canonicus*, æquiuocum eſſe. Id & Auguſtini ipſius, & Caietani Cardinalis verbis demonſtratum eſt. Auguſtinum eluſiſtis, Caietano conuicium etiam ſingulare feciſtis: Cardinalem hunc, quando ſcribere commentarios in ſcripturas cœpit, gratiam omnem & venuſtatem amiſiſſe. Tandem in Gratiano ipſe coactus eſt, Cãpiane, huius vocis homonymiam non ſine rubore agnoſcere. Cùm autem illa vetuſtatis teſtimonia tibi ignota eſſe non poſſent, mirari ſe noſtri dixerunt, quòd tu ſcripſeris, hos libros à nobis eſſe repente præciſos. Nam hoc verbum nimis à te proſectò imperitè atque inconfideratè poſitum eſt. Teſtibus & antiquis, & mediis abundamus, qui nos iſto nouitatis crimine facilè liberabunt. Origenem, atque Eusebium prætermitto. Cyprianus, ſiue quiſquis ille fuit, qui Symboli expoſitionem ſcripſit, quam legimus apud Cyprianum, poſtquam libros Canonicos veteris nouique Teſtamenti numeraiſſet, ſubiungit. *Hæc ſunt, quæ patres intra Canonem concluſerunt, ex quibus fidei noſtrae aſſertiones conſtare voluerunt. Sciendum tamen eſt, quòd & alij libri ſunt, qui non Canonici, ſed Eccleſiaſtici à maioribus appellati ſunt, vt eſt Sapiẽtia,*

Cyprian. in
Expo. Sym-
bol.

EPISTOLAM CAMPIANI.

qua dicitur Salomonis, & alia sapientia, qua dicitur
*Sirach: eiusdem ordinis est & libellus Tobie, & Iu-
 dith, & Machabeorum libri.* Huic alterum adiun-
 gam ætatis recentioris, & tamen annis quadrin-
 gētis nostra antiquioris, Hugonem de sancto Vi-
 ctore, virum valde doctum, & suo tempore clarif-
 simum. Quid ille hac de re scripserit, si non legisti,
 lege: si legisti, recale. Vbi libros veteris Testamēti
 Canonicos nominatim percensuisset, sic in extre-
 mo scribit: *Sunt præterea in veteri Testamento alij*
quidam libri, qui leguntur quidem, sed in corpore tex-
tus, vel in canone authoritatis non scribuntur. Vt est
liber Tobie, & Iudith, & Maccabeorum, & qui
inscribitur liber sapientie Salomonis, & Ecclesiasti-
cus. Alios omitto, quos potui commemorare plu-
 rimos omnium ferè ætatū, ex quibus ecclesie per-
 petuum de libris istis iudicium cognosci potest.
 Quæ cum ita sint, tēne oportuit, Campiane, tam
 iniquum esse, vt hos libros esse à nobis repētè de
 Canone dispūctos audacter affirmares? aut te qui-
 quam tam pueriliter nugantem pertimescat? Noli
 nimium ingenio tuo delectari, nec illis dotibus,
 quas tibi vel natura tribuit, vel industria attulit, ad
 falsitatem defendendam & illud Antichristi re-
 gnum sustentandum abuti: inspicere in mentem
 tuam, vt te penitus cognoscas: & spiritus illos,
 quos tibi vanissima secta afflavit, depone: mitte
 fabulas, excute illam leuitatem Iesuicam, atque
 vt Hieronymo suadet Augustinus, *arripe seuerita-*
tem Christianam, & cane palmodiam. Non enim er-
 rorem reuocare, sed persistere in errore inhone-
 stum est. Verū nunc ad tuam præfationem redea-
 mus. *Tibi, inquis, supererat rationem facti tui nobis*
vt probares: & capita rerum, qua tibi tantum fiden-
tia pepererunt, ostenderes. Nos verò, Campiane, cau-
 sam fuisse nullam perspiciamus, quamobrem vel

Hugo de Sā-
 cto Victore,
 in prologo-
 r. lib. de Sa-
 cram. cap. 7.

Hier. 7. 4.

de te tantum promitteres, vel istis capitibus, quibus nihil futilius commemorari potuit, confideres. Capita enim hæc decem tua, quæ tibi tantam confidentiam attulerunt, decem sunt splendida mendacia, quibus si confidis, illis Hierosolymitanis multò deplorator es, quos Hieremias reprehendit. *Nolite confidere rebus falsis: dicentes, Templum Iehouæ, Templum Iehouæ.* Et quæ tua alia cantilena est, quàm vel hæc, vel hac longè amentior, atque desperatior? Tamen ais satis te valentem esse, qui doceas hunc solem meridie lucere. Quantum tu valeas omnes intelligunt. Tam certè potes diem in noctem conuertere, aut solem de cœlo detrahere, quàm hæc tua defendere, Campiane. Iactationes istæ pollicitationesque inusitatæ, quibus vbique vteris, non animum solida doctrina cumulatam, sed aura leuissima turgentem & inflatum ostendunt. Inanisima dolia acutissimè resonant. Cuius enim insolentiæ est, quod subiungis de *hypothesi Rosciana?* quasi non minùs liquidò constet vera esse, quæ tu defendis, quàm fieri non posse, vt quisquam biduo septingenta millia passuum decurrat. Pudet vanitatis, iactationis, arrogantis. Tunc audes id promittere, vt tam perspicuum planùmque facias errare amplissimas ac nobilissimas Christiani orbis ecclesias, quàm minimè biduo millia passuum septingenta posse ambulare? Si potes orbem terrarum triduo peragrarè & circumire Campiane, si solem anteuertere, si digito cœlum attingere, si stellas numerare, si mare absorbere, potes hanc causam, cui te totum addixisti, veram demonstrare. Sin illa sunt maiora viribus tuis, hoc tu nunquam præstabis, vt te vel omnes adiuent Iesuitæ. Quod autè nos rogas, vt salui esse velimus, voluntatem studiùmque erga nostram salutem tuam in bonam partem

EPISTOLAM CAMPIANI.

partem accipimus. Et quidem in hanc curam diligenter incumbimus, ut veram salutem consequamur: cuius cum vnica sit adipiscendæ ratio, eaque in scripturis manifesta, te vicissim obsecramus ut humanis inuentis diffidas, eaque Papistarum innumerabilia commenta mittas, in quibus iam aliquot annis hæstisti, atque in illam nobiscum salutem æternam incumbas, quam scriptura Christianis hominibus ac vitæ sempiternæ studiosis proponit. Quid enim attinet salutem exoptare, & in ea quærenda miserè aberrare? Quare te quæsumus atque obtestamur, Campiane, ut velis ex illis tuis salebris, mortis que erroribus in quibus adhuc hæres in planam rectamque viam reuerti. Quousque enim esse vis Iesuita, saluus esse nec potes, nec vis quidem. Hic

te breuiorem esse dicis, quod nos re-

liquo sermone alloqueris. Itaque

te nunc loquentem

audiamus.

RATIONVM CAPITA,

- 1 Sacræ Literæ. Pagina, I
- 2 Sacram Literarū sentētia. pag.35
- 3 Natura ecclesiæ. pag. 47
- 4 Concilia. pag. 60
- 5 Patres. pag. 80
- 6 Firmamenta Patrum. pag.107
- 7 Historia. pag. 116
- 8 Paradoxa. pag.128
- 9 Sophismata. pag.182
- 10 Omne genus testium. pag.295

G V I L I E L M I V V H I -
T A K E R I A D D E C E M
R A T I O N E S E D M V N D I C A M -
P I A N I I E S V I T Æ ,

Christiana Responſio.

SACRÆ
LITE-
RÆ.

M multa sunt, que ad ^{Prima Res-}
uersariorum diffidentiam ^{pono.}
in causa loquuntur: cum
nihil aque, atque sanctorum
Majestas Bibliorum

foedissime * violata. Etenim qui, postea
quam reliquorum testium voces & suffra-
gia contempserunt, eò sunt redacti nibilo
secus ut stare nequeant, nisi diuinis ipsis
codicibus vim & manus intulerint. <sup>a Falsum:
Nulla enim
Bibliorum
pars à nobis
violata est.</sup>

si se
profectò declarant extremâ fortuna con-
fugere, & rebus iam desperatis ac perdi-
tus experiri durissima velle atque ultima.

Augusti.
28. contra
Faust. cap.
2. & de
vul. crep.
cap. 2.
Matth. 11.
Alf. 2.

Manichæis quid cause fuit, ut Euan-
gelium Matthæi & Acta refrigerent Apo-
stolica? Desperatio. His enim volumini-
bus cruciabantur, & qui Christum nega-
uerat prognatum de virgine, & qui spiri-
tum Christianis nun primò cælestis illa-

psam finxerant, quum ipsorum Paracle-
 tus, Persa nequissimus, erupisset. Quid E-
 bionis, ut omnes Pauli repudiarent epi-
 stolas? Desperatio. His enim suam digni-
 tatem retinentibus, antiquata circ incisio
 est, quam isti renocauerant. Quid Luthe-
 ro, ut epistolam Iacobi ² contentiosam, tu-
 midam, aridam, stramineam, flagitiosam
 apostat. a nominaret, & indignam spiritu
 censeret Apostolico? Desperatio. Hoc e-
 nim scripto confessus miser atque disruptus
 est, cum in ^b sola fide iustitiam constituerit.
 Quid Lutheri catulis, ut Tobia, Eccle-
 siasticum, Machabeos & horum odii cō-
 plures alios eadem calumnia comprehen-
 sos, è ^c sincero Canone repente dispunge-
 rent? Desperatio. His enim Oraculis di-
 sertissime coarguuntur, quoties de Ange-
 lorum patrocinio, quoties de arbitry liber-
 tate, quoties de fidelibus vita defunctis,
 quoties de diuorum hominum intercessio-
 ne disputant. Itane verò? Tatum peruer-
 sitatis, tantum audaciæ? Cum Ecclesiam,
 Concilia, Cathedras, Patres, Martyres,
 Imperia, Populos, Leges, Academi as, Hi-
 storias, omnia vetustatis & sanctis vestigi-
 a conculcassent, scripto Dei verbo tan-
 tum controuersias velle dirimere procla-
 massent, illud ipsum verbum, quod solum
 restiterat, ex seclis è toto corpore tam
 multis, tam bonis, tam speciosis partibus,
 delumbasse? || Septem enim ipsos de ve-
 teri Testamento codices, ut minuta dissi-
 mulem,

a Falsissi-
 mū: Luthe-
 rus enim
 hanc episto-
 lam valde
 probat, nec
 vnquam vel
 contentio-
 sam, vel tu-
 midam, vel
 aridam, vel
 stramineā
 vocauit.
 b Falsum:
 Nihil enim
 hic locus fa-
 cit contra
 folius fidei
 iustitiam.
 c Falsum hi
 libri nun-
 quam habi-
 ti sunt pro
 synceris.

Trin. li. 3.
cap. 26.

Præf. in epi-
Iacobi,

Vide etiam
li. de capt.

B. bi. &
Gen. 2.

Magd. pag.
58

Iac. 2.

Bibl. Gene.

Tob. 12.

Ecclesiast. 15

1. Mach. 2.

1. Machu 52

|| Is sunt.

Baruch.

Tobias.

Judith.

Sapientia.

Ecclesiast.

Duo Mach.

¶ Ex no. Test. mulem, Caluimiani præciderunt: ¶ Luthe-
 Epist. Iaco. rani verò etiam Epistolam Jacobi, & hu-
 Epist. Iuda. ius inuidia, quinque alias, de quibus ali-
 Epist. 2. Pet. quando fuerat & alicubi controuersum.
 Ep. 2. & 3. 10. His quoque libellū Hæsteris, & tria penè
 Ita censent. capita Danielis annumerat nouissimi Ge-
 Lu. in præf. neuenses, quæ quidem Anabaptista istorū
 Magd. cor. condiscipuli iam pridem damnauerant at-
 2. li. 2. ca. 4. que deriserant. Quando modestius Au-
 Kem. in exā gustinus, qui sacrosanctum catalogum per-
 Com. Tri. texens, non sibi, neque Alphabetum He-
 Scf. 4. braicum, ut Iudæi, neque priuatum spiri-
 De do. Chri. tum, ut Sectarij, pro regula posuit: sed illum
 lib. 2. cap. 8. Spiritum quo totū corpus Ecclesia Chri-
 Scf. 4. stus animat: qua quidem Ecclesia custos
 Vide Melc. huius depositi, non magistra, quod heretici
 Can. lib. 2. de cauillantur, thesaurum hunc uniuersum
 Io. Theol. ca. quem Tridentina Synodus est amplexa,
 9. 10. 11. a vetustissimis olim Concilijs publicitus
 De Præd. vèdicauit. Idem Augustinus de vna Scri-
 Sanct. ca. 14. pturarum particula speciatim differēs, in-
 ducere in animum non potest, librum Sa-
 pientia, qui iam tum, Ecclesie calculo, tē-
 porum ferie, præscorum testimonio, instim-
 latione fidelium, ut firmus & Canonicus
 robur obtinuerat: cuiusquã temeritate vel
 susurro, extrudi extra canonem oportere.
 Quid ille nunc diceret, si videret in terris,
 & Lutheros Caluinōsque concerneret o-
 pifices Bibliorum, qui sua lima politulã &
 elegantula vetus nouūque Testamen-
 tum rasent, neque Sapientiam tantum,
 sed & alia permulta de Canonicorum li-

a Falsum.
 Nam Syno-
 dus Laodi-
 cæna sic sa-
 eros libros
 numerat, nō
 ut Triden-
 tina Syno-
 dus, sed ut
 nos nume-
 ramus.

brorum ordine segregauerint: ut quicquid ex horum officina non prodierit, illud ab omnibus, phrenetico decreto, tanquam incultum & horridum conspuatur? Ad hoc tam dirum & execrabile perfugium qui descenderint, ij certè, licet in ore suorum asseclarum volitent, Sacerdotia nundinentur, declamitent in concione, ferrum in Catholicos, equuleum, crucemque consciscant, tamè victi, abiecti, squalidi, prostrati sunt: quandoquidem arrepta virgula censoria, velut arbitri sedentes honorarij, diuinas ipsas tabulas, siquæ ad Stomachum non fecissent, obliterat. Ecquis est, vel mediocriter institutus, qui talium cuniculos hostium reformideat? qui hostes, quam primum in corona vestra, eruditorum hominum, ad eiusmodi veteratorias artes, tanquam ad familiarem demonem currerent, non aurium conuicio, sed strepitu pedum exciperentur. Quererem ab illis, verbi gratia, quo iure corpus Biblicum detruncent atque dripant. Respondent, non se veras scripturas excindere, sed excernere

a Spiritum sanctum Campianus iudicem recusat.

supposititias. quo iudice? a Spiritu sancto. Inst. lib. 1. cap. 7.
Hoc enim responsum à Caluino prescribitur, ut Ecclesie iudicium, quo spiritus examinantur, subterfugiat. Cur igitur alias aly lancinatis, cum omnes eodem Spiritu gloriemini? Caluimianorum spiritus recipit sex epistolas, que spiritui non placent Lutherano: freti tamen uterque sancto spiritum. Xist. Sen. lib. 7.

Jobi

Præf. in Cā. Iobi fabulam appellant, tragicis & comicis legibus intermixtam. Qui sciunt? Spiritu docente. Castalio, mysticum illud Salomonis Canticum, quod, ut paradysum animæ, ut manna reconditum, ut opiparas in Christo delicias catholici admirantur, nihilo pluris, quam ^a canulenam de amicu-
cula, & cum pedissequis aula colloquium amatorium, venerens furcifer, estimavit. Unde hausit? à spiritu. In Apocalypsi Ioannis, cuius omnes apices excelsum ali-

a Falsum: Nullum est Castalionis in præfatione verbum eiusmodi.

Ep. ad Paul. quid & magnificum sonare cõfirmat Hieronymus, tamen Lutherus & Brentius & Kemnisius quiddam, nescio quid, difficiles Aristarchi desiderant, eò scilicet propendentes ut exauctoretur. quem percontati? spiritum. Quatuor Euāgelia fervore præ-

*Præf. in no-
uum Test.* postero ^b Lutherus inter se committit, & prioribus tribus epistolas Pauli logè præferens, unicum deinceps Euāgelium Ioannis, pulcrum, verum, præcipuum decernit esse nominandum, quippe qui, quod in ipso fuit, libenter etiam Apostolos suarum rixarum socios adscripsisset. quo doctore?

b Falsissimum: lege responsum.

*Ser. de Pha.
& Publ.* spiritu. Quin etiam iste fraterculus non dubitavit ^c Euāgelium Luca petulanti stylo perstringere, quod in eo crebrius bona nobis virtutum opera commendentur. quem interrogavit? spiritum. Theodorus Beza verbum illud arcanum ex Luca vigesimo secundo capite, Hic est calix, nouū testamentum in sanguine meo, qui (calix) pro vobis fundetur: ausus

c Falsum: Nihilvquā Lutherus de Luca petulanter dixit.

Luc. 22. ca.
Ποτήριον
ἐκ χυνοῦ αἵματος

a Falsum:
hanc enim
expositionē
nullo modo
patitur.

est ut corruptum vitiatūque traducere,
quòd hæc oratio nullam expositionem nisi
de vino calicis conuerso in verum Chri-
sti sanguinem patiatur. quis indicauit? spi-
ritus. Denique cum omnia credant suo
quisque spiritui, nomen Sancti Spiritus
horribili blasphemia mentiuntur. Qui sic
agunt, nonne se produnt? nonne facile re-
futantur? nonne in confesso talium virorum,
quales estis Academici, tenentur, ac mini-
mo negotio constringuntur? Cum his ego
timeam pro fide Catholica disputare, qui
pessima fide, voces non humanas, sed athe-
reas, tractauerit? Nihil hic dico, quæ ver-
tendo peruerterint, quamuis intollerabilia
sint quæ accusem. Gregorio Martino scien-
tissimo linguarum, collega meo, qui doctius
et plenius hoc præstabit, nihil præripio,
nec alijs, quibus id laboris esse iam præ-
manibus intellexi. Facinorosius crimē est
ac tetrus, quod nunc persequor: Inuentos
esse doctorculos, qui temulento quodam
impetu in celeste chirographū inuolarint:
in ipsum pluribus locis, ut maculatum, ut
mancum, ut falsum, ut surreptitium con-
demnarint: eius partes aliquas correxe-
rint, aliquas corroserint, aliquas euulse-
rint: Huic, omne propugnaculum quo ma-
niebatur, in Lutheranos spiritus, tamquam
in valla phantasmatum pictosque parie-
tes commutarint: ne prorsus obmutescer-
ent, quum in scripturas erroribus suis in-
festas

festas impingeret, quas nihilo commodius expedire, quam sorbere fauillas, aut saxa mandere potuissent.

Hac ergo mihi prima ratio vehemens & iusta fuit, que ubi partes aduersarias umbraticas & fractas ostendisset, animum sanè addidit Christiano, & viro, & in his studijs exercitato, pro sempiterni Regis diplomate aduersus reliquias profugatorum hostium decertans.

GVILIELMVS WHITAKERVS.

QVOD tibi summam in hac causa, quam defendis, alacritatem addidit, & spiritus nescio quos, plusquam Iesuiticos attulit, Campiane, vt egressus è gurgustio, in quo iam aliquot annis latuisti, bellum nobis omnibus indiceres, & fortissimum quemque ad certamen euocares, illud in primis fuisse dicis, quandoquidem nostram in causa diffidentiam perspexisti. Quid ni enim aduersarios timidos, & tergiuersantes, & consiliter nullo loco audètes, & sibi diffidentes homo confidentissimus lacefferes, atque acri bello insequeretur? Nostram autem quibus tandem in rebus diffidentiam sensisti? *Multa, inquis, sunt, que aduersariorum diffidentiam loquuntur.* Si quidem audacia tantum posset in religione oppugnanda, quantum in bello gerendo, hostiumque vrbe inuadenda nonnunquam valere solet, vestros illos furiosissimos impetus meritò reformidare deberemus. Quidquid enim iamdudum rabies, furor, immanitas potuit, id totum in hoc certamine adhibui-

stis. Sed his telis religio & veritas minimè commouetur, nec se patitur de suo loco deturbari. Et quanquam non tam alacres promptique fuimus in causa optima, quàm debuimus, quàmque res ipsa postulauit, nec dum vestram aciem profligauimus, quam debellari iamdudum oportuit: tamè vobis nunquam cessimus, nunquam pedem retulimus, nunquam ex acie aufugimus. Dic enim, Campiane, si potes, & tempora recognosce superiora: num vllam vnquam eruditam concertationè subterfugimus, num certamè recusauimus, num condiciones optionesque vestras elusimus? at quoties sumus vobiscum palàm & apertè congressi, quoties vestra sophismata centies repetita diluimus, quod scriptum non refutauimus, aut quod genus decertandi respuimus? Nónne tot disputationes Witembergenfes, Ratisbonenses, Augustanæ, Spirenses, Wormatienses, Bernenses, Popsiacenæ, Londinenses, Cantabrigienses, Oxonienses testes esse possunt locupletissimæ quo animo, qua doctrina, qua veritate causam religionis nostræ propugnauerimus? Quodnam hic vnquam timiditatis diffidentiaque signum réperire poruisti, aut quod non potius veræ, summæque fiducia argumentum perspexisti? Imò hoc vestrum totum est, quando ad rem pugnamque acceditur, sudare, expallescere, totis artibus cõtemiscere, & diffidentiam vestram prodere & causæ improbitatem testari. Quare permultum, Campiane, falleris, si tibi aliquid in nostra diffidentia præsidii positum esse putas. Si enim tuis maioribus, quibuscum tu nullo modo es conferendus fortissimè semper restitimus: tibi profectò nunquam cedemus, nec tuum dimicandi genus, quod omnes, quàm sit puerile, intelligunt, metuemus.

Verùm

WHIT. RESPONSIO.

Verùm illa, quam obiicis, diffidètia, dic, inquam, qualis sit, & quàm latè pateat. Nimirū Scripturis diffidimus, & *Sanctam Bibliorum maiestatem fedissime violamus*. Magnum hoc quidem est, quod dicis, crimen, & certum diffidentie argumentum, Qui enim, quam susceperunt religionem, eam defendere nunquam possunt, nisi scripturis ipsis manus violentas iniiciat, & codicum diuinorum sacrosanctam autoritatē infringant, ij pessimam & perditissimam causam habeant est necesse. Itaque concedo tibi desperationem quandam immanissimam in causam fuisse vt Manichæus vetus Testamentum vniuersum repudiaret, nouum delumbaret: Ebion epistolas Pauli omnes resecaret: id ipsum alij etiam hæretici facerent. istis enim nihil fuit aptius ad illa monstra opinionum defendenda, quàm vt illos Sacræ scripturæ libros damnarent.

Sed quomodo hæc, Campiane, ad tuam causam accommodas? aut quid nos istis hæreticis quos commemoras, simile habemus? non est ingenij atque elegantie tuæ calumniari, & odiosa veterum hæreticorum crimina immeritò nobis infligere. Si Manichæis, si Hebionitis, similes sumus, doce: si non sumus, tuam importunam calumniam atque audaciam Dominus vindicabit, nostram integritatem innocentiamque defendet. Nam qui vnquam honorificètius, sanctiùs, augustiùs & senserunt semper de sacris literis & dixerunt, quàm nos, qui scripturam omnem *θεοπνευστην*, tanquam ipsam Dei loquentis vocem suscipimus, & veneramur, eam fidei & religionis vnicam magistram facimus, in ea acquiescimus, nihil amplius tanquam necessarium salutis adiumentū postulamus? quæ si à nobis non fuisset accuratiùs & religiosiùs defensa, quàm à vobis dignitatem iam olim

suam amississet, & tanquã emortua iacuisset. Quid enim his annis maiore negotio & contentione fecimus, quã vt sacrarum literarum maiestatem atque existimationẽ, à vobis indignissimè læsam tueremur? Et tamen tu nos audes Manichæis & Hebionitis comparare, quos in sacros libros inuolasse, & in manus impurissimas, scelerèque plenissimas intulisse constat. Imò, inquis, *Epistolam Iacobi Lutherus contentiosam, tumidam, aridam, stramineam flagitiosus Apostata nominat, & indignam censet spiritum Apostolico.* Luthero nisi maledixeris, oleum omne profuderis, operãque perdideris. Est enim illud esse Iesuitam, qualis tu es, impudenter & audacter conuitari, præcipuè Lutherum acerbissimis probris conscindere. Hæc ars vestra, hæc schola est: hoc suscepistis, hoc vnum agitis. Fœlix ille, quem Dominus eo honore dignatus est, vt homines nequissimos suos haberet inimicos. Virum enim præstantem esse oportet, quem homines improbi tam capitali odio insectentur. *Αποστατα* Luthero obiicis. Vide ne hoc crimen te, Campiane, propius attingat. aut enim es Apostata, aut de religione egregiè simulasti. Si verò apostatas deserere sit esse apostatam, fuit certè Lutherus Apostata. Etenim fures, hæreticos, apostatas reliquit, seque ab illa ecclesia disiunxit, in qua diuturna religionis *Αποστατα* quam futuram Apostolus prædixit, inueterauerat. Qui ergo apostatæ esse nolunt, illam vestram *Αποστατα* fugere omnino debent.

2. *Thess. 2. 3.*

Sed Iacobi epistolam Lutherus parum honorificè appellat. Bene habet, crimen hoc omne Iacobi epistolam attingit. Non Matthæum, non Marcum, non Lucam, non Ioannem, non Paulum, non Petrum Lutherus vel verbo violat, vnã Iacobi epistolam non nihil exagitat. Num hoc

hoc Lutheri duntaxat crimen fuit? num quam omnis antiquitas Iacobi epistolam est amplexa, solus Lutherus repulit ac repudiauit? Nequaquam verò. Non enim Luthero ignotum fuit, quid vetus ecclesia de hac epistola senserit, quid iudicaret. Eusebius de illa epistola scribere disertè non dubitauit, *ἵνα ἴσῃ ὅς ἔστιν ἄλλοθεν, id est, velim id omnes scire, eam epistolam, quæ Iacobo affingitur, esse adulterinam.* Quid scribi potuit apertius? at forsan Eusebius non placet. Dic verò quamobrem. Ergo audi Hieronymum, quem Romanæ ecclesiæ presbyterum fuisse non ignoras. *Epistola Iacobi ab alio quodam sub eius nomine edita asseritur.* Alter spuriam fuisse confirmat, alter existimari scribit non ab Apostolo, sed ab alio aliquo fuisse editam. Quid ergo Luthero succenses, quem vides non repentè & temerè de illa epistola coepisse dubitari, sed in eo veteris ecclesiæ testimoniū iudiciūque sequi? Ex his enim satis constat, primis ecclesiæ temporibus incertam fuisse dubiāque istius epistolæ fidem atque authoritatem. Verùm, inquires, recepta deinceps fuit: id quod etiam Hieronymus asseruit. Non quæram quo iure recipi posset temporis successione, quæ semel fuit repudiata, ut quam initio fidem minimè haberet, eam tacitis hominum iudiciis paulatim obtineret. Neque de huius epistolæ authoritate litigabo: sit ea quanta cuiusquæ libri esse possit. Eam nos quidem suscipimus, & libris Canonicis annumeramus. Quicquid enim vel Lutherus vel alius quisquam de hac epistola statuerit, eiq; nõ nihil detraxerit, nostræ tamen ecclesiæ illam libenter amplectuntur & vel ab Apostolo, vel à viro Apostolico conscriptam esse iudicant, Apostolicā certè in ea doctrinā, spiritūmq; agnoscūt. Calvinus inquit, *Ego*

Lib. 2. cap. 22.

*Hieronymus
in Catalogo.*

*Calvinus in
argumen in ep.
Iacob.*

quia nullam eius repudiandæ satis iustam causam video, libenter eam sine controuersia amplector. Itaque define nobis aliorum iudicia asperiora uocésque obicere, quibus nos nullo modo cōstringimur. Quid enim alij de hac epistola sentiant id nostrâ nihil interest, qui nullam eius partem eleuamus, aut summa fide priuare cupimus.

At ubi ista scripsit Lutherus, quæ tu nunc commemoras? profer nobis locum, ut tuam fidem explorèmus. Præfationem scilicet quâdam designas in epistolam Iacobi, quam ego non admodum multis notam esse existimo: nusquam enim inter ipsa Lutheri opera reperitur, in istam tamen præfationem incidi fortè, eamque integram perlegi, in qua profus nihil horum inest, quæ tu commemoras. Facilis coniectura est, qualem te simus in reliquis habituri, quem statim initio mentiri tam insigniter minimè puduit. Sic illam præfationem Lutherus orditur, *Epistolam hanc S. Iacobi, quamuis reiectam à veteribus, tamen laudo, & pro utili ac commoda habeo.* Atque in libro de captiuitate Babil. sic de ista epistola scribit: *Omitto quòd hanc epistolam non esse Apostoli Iacobi, nec Apostolico spiritu dignam, multi valde probabiliter asserant.* Hæc Lutherus de Iacobi epistola grauissimè ac modestissimè scripsit, quâ ille nunquam contentiosam, aut aridam, aut tumidam, aut stramineam, ut tu affirmas, appellauit, Quanquam fateor in ea fuisse sententia Lutherum, ut de huius epistolæ, & auctore & argumento magnopere dubitaret. Tuum verò fuit, cuius sententiam criminari, eius etiam rationes reuicisse. Erasmus disertè scribit hanc epistolam non sapere Apostolicam auctoritatem. Paulo mitius Lutherus de hac epistola, quam Erasmus iudicauit. Vtcunque sit, habuit in hoc iudicio consentientem Lutherus primæ & purissimæ

mæ Ecclesiæ antiquitatem: & tamen nos dimisso
 Luthero, de hac Iacobi epistola non aliter iudi-
 camus, quàm ipsi vos, eique tantùm tribuimus,
 quantum vos tribuendum existimatis. Id tibi no-
 stro omnium nomine spondeo ac promitto, quic-
 quid ex hac epistola in tuo hoc certamine, quod
 nunc ingressus es, attuleris, id nos totum libentis-
 simè suscepturos, nec illo modo, quo tu suspica-
 ris, elusuros. Omnia huius epistolæ dicta proba-
 mus, nulla repudiamus. Nam quod de sola fide
 adiungis, miserum est & putidum sophisma. No-
 strum illud dogma est verissimū & sanctissimum,
 hominem sola fide iustificari. Id Paulus planissi-
 mè docet, quanquam solius fidei disertè non me-
 minit. ita Paulum antiqui patres explicant atque
 interpretantur. Ambrosius, *Sola fide iustificari sunt,*
 dono Dei. Basilii *ἡσθε μὴν τῆ ἐς Χριστὸν ἰδμεναι ὀψί-
 νοι:* *Sola fide Christum iustificari.* Nazianzenus, *Δι-
 καιοσύνη καὶ τὸ μισθούσι μόνον* *Iustitia in sola fide con-*
sistit. Quid alias reliquorum patrum sententias
 commemorem? Hæc Evangelica, hæc Apostolica
 doctrina est: hanc si Iacobus aut angelus celestis
 improbat, impurus est, & sceleratus, & diris om-
 nibus deuouendus. At negat Iacobus hominem
 iustificari ex fide tantùm, & ex operibus iustifica-
 ri affirmat. De fide ficta, mortua, inani, simulata
 loquitur, quam plerique iactabāt, eaque se iustos
 esse falsò sibi persuadebant. Hanc fidem Iacobus,
 quàm verius cadauer fidei licet appellare, negat
 ad salutem satis per se esse efficacem, & qui iusti-
 ficatur, eū ex operibus iustificari oportere docet,
 id est, iustum comprobari, declarari, demonstrari.
 Fidem enim viuam & fructuosam esse oportet,
 quam opera necessariò consequantur, vt omnes,
 te vera fide præditum esse intelligant & perspici-
 ant. Ita cum Paulo præclarè congruit Iacobus.

Rom. 3. 24. 28

Ambrosii in e-
 pistolam ad

Rom. cap. 1.

Basil. de Hu-
 militate.

Nazianz.
 ad eum oratione

Iacob. 2. 24.

dum ille à causa, hic ab effectis argumentatur. In fide Paulus tanquam in causa proxima iustitiam statuit, operibus Iacobus hominem iustificari scribit, hoc est, quemque iustum suis operibus tanquam clarissimis testimoniis agnoscendum fidem, quam nemo aspiciere potest, opera, quæ sunt manifesta, produnt & testatam faciunt. Ita vides nihil fuisse quamobrem hoc nomen Iacobum Lutherus, aut reprehenderet, aut pertimesceret. Atque hoc modo Iacobum Paulo conciliauit Augustinus,

August. quæst. 82: quæst. 76. vt nihil à nobis noui allatum intelligas. *Quapropter* (inquit Augustinus) *non sunt sibi contrariæ duorum Apostolorum sententiæ, Pauli & Iacobi, cum dicit vnus iustificari hominem per fidem sine operibus, & alius dicit, inanem esse fidem sine operibus, quia ille dicit de operibus, quæ fidem præcedunt, iste de iis, quæ fidem sequuntur, sicut etiam ipse Paulus multis locis ostendit.* Nihil ergo de fidei solius iustitia, quam à Paulo Lutherus didicit, detrudere Iacobus aut voluit aut debuit: & omnes citius Papistæ ac Iesuitæ disrumpantur, quam illa Lutheri de sola fide sententia labefactetur.

A Luthero ad Lutheri *catulos* orationem conuertis: sic enim viros omnibus ornamentis præstantes ipse canis impurissimus appellas: quod quamobrem facias non intelligo, nisi quia illi vestris episcopis & monachis, cæterisque tui simillimis furibus oblatrare nunquam destiterunt. At quid isti catuli admiserunt? *Tobiam, Ecclesiasticum, Machabeos, atque alios complures libros è Canone repente dispunxerunt.* Repentè, inquis, Campiane? ficcine es in veterum Patrum monumentis hospes, vt hos libros olim è Canone exclusos nescias? Ergo Hieronymum inspice, atque ex illo antiquitatis memoriam repete: *Vt scire valeamus* (inquit Hierony-

ronymus) quicquid extra hos est, inter Apocrypha esse ponendum. Igitur, Sapientia, que vulgò Salomonis inscribitur, & Iesu filii Syrach liber, & Judith, & Tobias, & Pastor, non sunt in Canone.

Túne potes, Fratercule, hos libros in Canone collocare, quos Hieronymus veteris Ecclesiæ sententiam, ipsamque secutus veritatem esse in Canone negat? Verba ipsa recognosce, non sunt in Canone. è Canone, inquis, dispunxerunt, quid ni dispungeremus? ut tuo vocabulo utar: non sunt enim, inquit Hieronymus in Canone. Nunquid amplius desideras? Hieronymo, Epiphanius suffragatur. Quando enim quorundam librorum fecisset mentionem, quos tu à nobis dispunctos è Canone conquereris, sic scribit,

αὐτοὶ χρισμοὶ μὴ εἰσὶν ἡ ἀρχαῖοι, ἀλλ' εἰς ἀρετὴν ἑπιπέσαν καὶ ἀποφροντισίαν. διὸ καὶ ἐν τῷ ἀρῶν ἀνετίθεισιν οὐτε ἐν τῇ τῆς διαθήκης κιβωτῷ. Hæc verba sic

Cornarius transtulit, *Vtiles hi libri quidem sunt & commodi, sed in numerum receptorum non referuntur. Quare neque in Aaron neque in Testamento arca repositi sunt.*

Sed audi adhuc ex Hieronymo planiora, *Sicut ergo Judith & Tobias & Machabeorum libros legit quidem Ecclesia, sed eos inter Canonicas scripturas non recipit: ita & hæc duo volumina.* (significat sapientiam & Ecclesiasticum)

legat ad edificationem plebis, non ad autoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si hæc vetustatis testimonia nesciebas Cápiane, tyro es in ea causa, in qua videri vis admodum veteranus: sin ista intelligebas, nimium es iniquus atque importunus, qui nobis desperationem nescio quam obiicis, quandoquidem eos libros in Canonem Scripturæ non admittimus, quos neque fuisse admissos, nec esse admittendos clamat antiquitas. Enimvero qui librum Machabæ. scripsit, eum in quodam vaticinio Danielis,

Hieronymus in prologo Calce-
10.

Epipha. in lib.
de Mensur. &
Ponder.

Hieronymus
p. 1. in lib.
Saomon.

Cicil. in Cap.
24. Matthe.

falsum esse Cajetanus Cardinalis affirmare non dubitavit. Spiritus autem sanctus nunquam falli solet in scriptura interpretanda. Nam quod istis nos oraculis coargui fingis, quoties de angelorū patrocinio, quoties de arbitrii libertate, quoties de fidelibus vita defunctis, quoties de diuorum hominum intercessione disputamus, prius doceas oportet, firma ex istis libris argumēta ad dogmatum ecclesiasticorum auctoritatē confirmandam sumi posse, quod negat Hieronymus, & tu nunquam poteris euincere, quantumuis omnes ad deliberationem adhibeas Iesuitas, quā his nos tu coarguas. Vestram hoc quidem miserrimam desperationem arguit, qui quando non potestis fidei vestræ principia è libris Canonicis stabilire, ad Apocryphos confugitis, quorum in Ecclesia & fuit, & erit in posterum perpetuò ambigua fides. Dominus voluntatem verbūque suum literis consignauit, suæque Ecclesiæ commendauit. eas nos literas studiosissimè & sanctissimè colimus, iis contenti sumus, earum *ἀσφάλεια* defendimus. mittite tandem dubios, obseuros, Apocryphos libros, atque ex istis nobiscum de religione contendite. Sed vestra religio extra sacrarum literarum ripas iamdudum effluxit, atque in superstitionem quandam multiplicem emanauit. Inde fit vt non tantū libros Apocryphos, sed traditiones etiam *ἀγέδους* vndique conquistis Sacris Dei scripturis exæquetis, quò nihil audacius atque intolerabilius fieri poruit. Sed quid ista vobis commemorem, quos minimè pudit humana omnia diuināque iura iamdudum perfringere? Sic igitur accipe: si vel librum vllum, vel libri particulam, quā diuina auctoritate conscriptam & munitam esse constat, à nobis damnatam aut repudiatam euieceris, non repugno, quo minùs
causa

causa omni profus cecidisse videamur. Sin verò scripturæ corpus vniuersum tuemur fidelissimè, & veros libros à falsis disiungimus, & Dei cælestem veritatem vindicamus atque incorruptam conseruamus, quid nostram tu, miselle fratercule, desperationè vociferaris, qui ita estis ipsi desperatione proiecti, vt salus vestra omnis in sacrarum literarum deprauatione atque interitu constet.

Iam quod ais istis nos oraculis redargui, quoties *de Angelorum patrocínio, de arbitrii libertate, de fidelibus, de mortuis, de diuorum hominũ intercessionè disputamus*, sunt hæc à nobis millies discutita, atque ex veris Dei oraculis accuratissimè iudicata. Angelorum patrocínium scriptura nobis proponit, ex qua docemur Deum angelos suos certis populis, locis atque hominibus præfecisse. Hoc quidem in genere verũ esse minimè dubitamus, eas partes angelis à Domino esse commissas, vt hominum salutem tueantur. itaque patrocínium illis quoddam minimè denegamus, iisque tantum tribuimus, quantum nos Dominus ipse tribuendum esse docuit. Hierarchias vestras gradusque multiplices angelorum libenter ignoramus, atque hanc scientiam vobis omnem permitimus, quibus hæc mysteria Dionysius ille patefecit, à *ὡν ἰσχύων* (vt Pauli verbis vtatur) *ἐκκατὰ δὲ ὠν*. Sed aliud tu patrocínium angelorum defendis, eosque à nobis colendos & inuocandos esse statuis, quod quidem scriptura disertissimè prohibet. Paulus enim *προσκαίαν ἑστὶ ἀγγέλων* damnat, & *Coloss. 2. 18.* Ioannem angelus semel atque iterum ab hoc cultus genere reuocauit, *ὅρα μὴ* *Vide ne id feceris: tuus sum conseruus, atque vnus ex fratribus tuis. Deũ adora.* *Apoc. 19. 10.* Illum verò Tobix Raphaelè minimè memoratur, nec illos septem angelos agnoscimus, quorum ille meminit. Hoc totum à scripturis Cæ-

Dan. 10. & 12
Psal. 91. 11.

Ecclesiastic. 15.
16.

Gen. 6. 3.

Canonicis alienum est, quod ab illo Raphaele commemoratur, & superstitionem nescio quam redollet. De loco Ecclesiastici parum laboro, nec arbitrij libertatem credam, quantumvis hic centies affirmet, *Coram hominibus esse vitam & mortem.* Hominis enim libertatem peccato amissam esse docet scriptura, docent sancti patres, docet ipsa cuiusque experientia. quanquam illa verba de genere humano intelligi possunt, cuiusmodi in Adamo fuerat aliquando. Ita enim antè scripsit, *Ipse à principio cum fecit hominem permisit ipsum consilio ipsius.* Si de primo hominis statu, illaque integra & incorrupta natura, in qua sumus à Domino conditi, loquatur, veram sententiam exponit: sin verò nunc libertum nobis facit, quales iam natura homines sumus, vel vitam, vel mortem pro nostro arbitratu eligere, nulla huius libri testimoniūq; autoritate reneor, quo minùs ab hoc apocrypho dicto ad Dei explorata oracula provocem. Maccabæorum verò librū hunc tuum minus certè curo, quē Hieronymus, Epiphanius, Athanasius, Cyprianus exploserunt, & ipsa synodus Laodicensis repudiavit. deinde quod de sacrificio pro peccatis oblato narratur, id totū suppositivū atque ascititium est. Nam neque apud Iosephum Græcè tale aliquid reperitur, neque in Iosepho Ben Gorion Hebraicè, qui tamen eandem historiam conscripsit, sit vlla illius sacrificij mentio, neque id Iudæis præceptū aut positū in more fuit, ut sacrificia precēsque pro mortuis facerent. Postremo ea est verborum in Græco exemplari peritiorum, ut integrā verāque sententiam vix elicias. locum ipsum in Græco codice cōsule: eum si mihi cōmodè reddas, ut aptè singula conveniant, ego te peritiorē fatebor, quā putarā. Huius ergo libri, loci, dicti autoritate astringar, ut vi-

ētimas

Etimas tecum votaque pro mortuis faciam? Ineptus nimium es, Campiane, qui nostros Academicos istis commoueri putes potuisse: alia afferas oportet, & firmitiora, si vis in aures animosque nostros influere. ista enim vestra iam dudum fastidimus, atque respuimus. Verum an hic locus diuorum intercessionem confirmat, quem tu nobis è Maccabæorum libro profers? Quis hoc præter te dixit vnquam? Aliud est sacrificia pro mortuis offerre, aliud quod diui pro nobis intercedunt. Nam illud Iudæ de Onia somnium quod 2. Machab. 15. legimus, vt somnium prætermitto. Sed parum refert mortuorum siue intercessionem, siue sacrificium intelligas: vtrumque est tuum: vtrumque est falsum.

Hic nunc clamas vehementius, *Itane vero tantum peruersitatis, tantum audacia.* neutrum Campiane: nihil peruersè, nihil audacter fecimus: & te miror ita esse peruersum atque audacem, vt quos libros Deus ipse pro suis minime agnoscit, quosque à Canone pia vetustas disiunxit, tu tamen in Canonem inuito Deo, inuitis sanctis patribus, inuitis ipsis libris horrenda peruersitate atq; audacia fretus inferas. *¶ Septem, inquis, de veteri Testamento codices Caluini præciderunt.* Impudès fratercule, nonne hos eisdem Hieronymus mille annis ante Caluinum natum præcidit? Quid Hieronymo dimisso litigas cum Caluino, quando sunt in eadem causa ambo? Iterum audi Hieronymum, *Quicquid extra hos est, inter Apocrypha est ponendum:* at hi tui septè libri, quos numeras, quosq; à nobis præcisos esse calumniaris, extra illos sunt, quorum Hieronymus me-

Ij sunt,
Baruch.
Tobias.
Iudith.
Sapientia.
Ecclesiast.
duo Macca.

Hierony. præfa.
in ierem.
Hierony. ad
Dominion. &
Rozarian.

ceteros à Canone reiicit, & scribit ingenuè, *quæ non habentur apud illos, nec sunt de viginti quatuor, senibus procul esse abiicienda.* Sed vos Iesuite *et non des isæ,* quemadmodum Soloni de Græcis Ægyptius sacerdos respondit. Verùm Esdræ tertium, quartumque librum quamobré tacuisti? illorum te forsan puduit, vtpote quos somniis plenos scribit esse Hieronymus, & tamen de his ecclesia vestra singularem solita est habere existimationem. atque ex istis libris sancti Patres testimonia nonnunquam recitant. Hos tu nunc, Campiane, de Canone repentè dispungis? si relinquendos in Canone cenles, cur Calvinianos non exagitas, à quibus illos de veteri Testamento præcios esse omnes intelligunt? cur quando libros enumeras sacros de vetere Testamento à Calvinianis resectos, istos prætermittis? aut si isti sunt Apocryphi, quamobré ceteros esse Canonicos existimemus? Iudicium de his libris tuum scire per sanè cupio.

|| Epist. Iacob.
Epist. ad Heb.
Epist. Iuda.
Epist. 2. Pet.
Epist. 2. & 3.
Ioan.

Lutherani verò etiam, inquis, epistolam Iacobi, & huius inuidia quinque, alias, de quibus fuerat aliquando & alicubi controuersum, præciderunt. fuisse ergo aliquando de istis epistolis & alicubi controuersum negare non potes. Ipsa enim lux historiæ clarissima hanc tibi vocem expressit. Sed à quibus est controuersum? nunquid duntaxat ab hæreticis? Ergo Eusebium, Hieronymum hæreticis annumerato, qui suum simul & ecclesiæ de illis epistolis iudicium retulerunt. Potè sine verò docere habitos olim pro hæreticis fuisse primis & puris ecclesiæ temporibus, qui has à Canone epistolas sustulerunt? De Iacobi epistola satis tibi respõsum est. neque illam nos, neque omnino vllam earum repudiamus, quas à Lutheranis præcisas esse criminariis. Hoc crimen nostrum non est, quos tu nosti minimè esse Lutheranos: illis hæc litè intende: nos harum

harum epistolarum testimonia nulla unquam cauillatione subterfugiemus. Quid potes amplius aut æquius postulare? Iam ergo desine desperationem nobis, nescio quam, & peruersitatem, & audaciam obiiicere, tuos libros, quibus in disputando vsurus ipse es, suscipimus, admittimus, probamus: horum iudicio stare volumus, si his nos reuincis, superas.

Quod de Esteræ libello, & tribus penè Danielis capitibus subiungis, calumniæ plenum est. Esteræ libellum in Canone reponimus, quantum Hebraicè diuina autoritate conscriptum est: fragmentum illud, quod vulgò attexi ad sacram Esteræ historiam solet, non possumus tanto honore dignari. Illa verò tria capita, Danielis non sunt, de quibus lege, si placet, Hieronymi in Daniele præfationem. Ita illa non tantùm ab Anabaptistis, sed ab antiquis etiam Iudæis damnata ac derisa fuisse senties. Sed quid nugaris, Campiane? nunquid vos horum librorum autoritate niti magnopere soletis? num in his fidei vestræ præsidia sunt collocata? Quid ergo nobis ex istis libris inuidiam conflare conaris, qui vt essent vel maximè Canonici, vestram tamen causam nihil adiuuarent?

Augustini modestiam laudas, qui sacrosanctum Catalogum multò rectius, quàm vel Iudei, vel sectarij, pertexuit. Vellem vos Iesuitæ paulò modestiores essetis, vt Augustino similiores esse possetis. Vestram enim procacitatem ac petulantiam omnes loquuntur & queruntur. At eos libros Augustinus in Canonicis numerauit, de quibus nos aliter existimamus. Equidem hoc non nego. Quid ergo? num Hieronymo contradicit Augustinus? Nam illos libros in numero Canoniconum esse reponendos negat disertè Hie-

*Augustin. de
doctr. Christ.
lib. 2. cap. 8.*

onymus: Augustinus totum Canonem Scripturarum percensurus, illos assumit atque adiungit. Magna, ut videtur, iudiciorum discrepantia. Quos enim Canonicos esse negat Hieronymus, affirmat Augustinus: uterque vir magnus, & optimè de Ecclesia meritis. Quid ergo respondemus Augustino, quem nobis opponit Campianus? Id nimirum, quod res est. Apocryphi enim & Canonici vocabulum aliter Hieronymus, aliter Augustinus usurpauit. Qui libri non sunt Hebraicè conscripti, in Apocryphis Hieronymus relinquit. Augustinus etsi re atque iudicio minimè dissentit, tamen hoc nomē iis potissimum libris tribuit, qui mendacis fabulisque pleni erant, quales illo tempore permulti ferebantur. Ita scribit lib. 15. cap. 23. de Ciuit. Dei: *In Apocryphis etsi inuenitur aliqua veritas, tamen propter multa falsa nulla est Canonica auctoritas.* Itaque librum Iudith, & Tobiae, & Ecclesiasticum, & eiusdem generis reliquos in Canonicis numerat, quia maioris erant fidei atque integritatis, quam illæ in triuuis proiectæ sparsæque fabulæ. Latius ergo Augustinus Canonicarum literarum vocabulum sumit, quam Hieronymus, Apocrypharum restrictius: nisi fortè in re tanti momenti dissentire ab Hieronymo Augustinum de industria voluisse existimemus. Et Cardinalis ille Romanus, cuius antè fecimus mentionem, Canonicos hos libros à quibusdam Conciliis atque Augustino dictos esse scribit, quia morum ex iis, non doctrinæ regula peti potuit. Quod autem tantopere contendit Augustinus librum Sapientiæ extrudi extra Canonem nullo modo oportere, id ipse viderit Augustinus. Hunc librum Hieronymus nominatim extruxit, quem vos Iesuitæ Augustino soletis antepone. Atque ex

*Caiet. in fine
comment. in
hystor. veteris
Testamenti.*

*De predest.
santi. cap. 24.*

que ex hoc ipso loco, in quo huius libri authori-
 tatem confirmat Augustinus, satis intelligi po-
 test, vulgò minimè fuisse in Canone receptum.
 Cum enim testimonium ex illo libro citasset Au-
 gust. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius,* Sap. 4.
 reclamatum est à nonnullis fratribus, qui aderant,
non fuisse de libro Canonico adhibitum. Quod illi
 quidem minimè fecissent, neque huius dicti ar-
 gumentum testimoniūque respissent, si libri
 illius autoritas Canonica semper in ecclesia va-
 luisset. Et tamen fieri non nego potuisse, ut de
 hoc libro vetustas honorificentius senserit, quàm
 de cæteris Apocryphis. Etenim apud Eusebium
 animaduerto Melitonem Episcopum Sardanensem
 in quadam epistola ad Onesimum, in qua sacro-
 rum veteris Testamenti librorum numerum at-
 que ordinem adhibita diligentia collectum de-
 scribit, hunc librum Canonicis accessuisse, nec
 quemquam præterea eorum, quos Apocryphos
 nominamus, non Tobiam, non Machabæos, non
 Iudith, non Ecclesiasticum, non cæteros, pro qui-
 bus tantopere dimicatis, tamen ait operam se de-
 disse ut libros præfatos accuratè pernosceret, at-
 que id se penitus didicisse profiteretur. μαζωρ ἀνε- Euseb. lib. 4.
 τως τῶν τῆς παλαιᾶς διαθήκης, ὁμοῦν ἔως ἐπιπέλασσι. cap. 26.
 Hinc forsàn Augustinus huic libro paulò plus
 tribuit, nec tamen ex eo constabit ecclesiæ calcu-
 lo, ut tu dicis, hunc librum ut firmum & Cano-
 nicum robur obtinuisse. Ipso enim teste Augus-
 tino non fuit ecclesiæ calculo comprobatus: nec
 quidem si omnes suos ecclesia calculos contulif-
 set, præbere illi robur potuisset, nisi suum autè
 propriūque robur diuinitus habuisset.
 Verùm qui tantoperè de antiquitate, de eccle-
 siæ calculo, de Consiliis gloriaris, quid tandem

Concil. Laodici.
can. 59.

Confilio Laodicensi responsurus es, in quo libros, qui sint extra Canonem, legere prohibemur, eosque solos legere iubemur, qui Canonici sint veteris & noui Testamenti? At quinam illi sunt? Num ij omnes, quos Synod. Tridentina in Catalogum retulit? Minimè verò: Sed quos ecclesie nostræ pro Canonicis sunt amplexæ. Si huius Synodi sententiæ stabis Campiane, nec sapientiæ liber, nec cæterorum quisquam locum in Canonicis Scripturis inueniet. Iam ergo quid Augustinus diceret, si reuisceret: non admodum solliciti sumus. contra nos certè nihil hoc nomine potuit dicere, & siquid fuisset dicturus, patribus Laodicenis dixisset, quorum hoc de libris Canonicis decretum viderat, aut videre saltem poterat.

Iam illa tua quæ sequuntur stomachi plena sunt inania rationis. *Dirum hoc & execrabile per-
fugium* appellas. Tu nos Campiane, ex isto, si potes, exclude per fugio: ita video vndique esse tutum ac munitum, vt tuos omnes impetus facile perferat, ac retundat. *Etsi*, inquis, *in ore volitent
suorum asseclarum. Sacerdotia nundinentur, decla-
mant in concione, ferrum in Catholicos, equuleum,
crucemque consciscant, tamen victi, abiecti, squalidi,
prostrati sunt.* Imò verò, Fratercule, hæcenus Dei beneficio erecti constitimus, nec fusi vnquã fuimus à vobis, quorū nos multos exercirus iam dudū Diuina gratia subnixi dissecimus, dissipauimus, profligauimus. Et coepit quidē iam dudum nutare vestra illa excelsa Pontificiæ synagogæ machina, ac nisi illam vos Iesuitæ strenuè fulciatis ac sustineatis, tanquam Dagon coram arca Domini breui corruet in terram. Vincti autem à vobis, quousque hanc causam defendimus, certè non possumus. Itaque bono animo, alacrique studio hanc pugnam profe-

prosequimur, nec fore dubitamus, quin Dominus tandem vos, ceterosque nominis sui & glorię hostes reprimat, ac pedum suorum scabellum faciat. Quod autem de Sacerdotiorum nundinationibus scribis, si quę sunt, vestrorum scelerum reliquię sunt. Nosti enim Romanę curię morem, nosti sordes, avaritiam, simoniam, nosti perpetuam orbis terrarum de vestris mercaturis longę quęstuosissimis que elam. An tibi nunc vacat relicta Roma in nostros mores inquirere: aut num domestica rectę habent, vt possis sine verecundia reprehendere aliena? Si nunc tandem honestiores ac sanctiores esse cępistis, tamen inustam ecclesię vestrę veteris turpitudinis maculam nulla memoria delebitis, Digni profectō sunt, si qui apud nos has impuras negotiationes exercent, qui malę etiam à vobis audiant.

Sed minùs miror Sacerdotiorum nundinationes à te esse nobis obiectas, quando etiam de crudelitate nostra conquereris. Deus bone, crudeles nos sumus, vos mites? quid dicam, aut quam responsionem comparem? Crudelitate nihil esse potest magis inhumanum, aut virtuti Christianę inimicum. Christi enim discipuli clementes, lenes, mansueti esse debent, vt suo magistro similes esse possint? Quid ergo? nos vobis crudeliores? non recuso, quin vtrorum maior crudelitas constiterit, eorum peior causa habeatur. Testes appello vniuersos orbis Christiani populos, qui non omnem in humanitatis atque æquitatis sensum exuerunt. Loquatur Italia, Germania, Hispania, Gallia, nostra Anglia, quid cędes horrendas, quid dira incendia, quid supplicia exquisita commemorem? nota est immanitas vestra, & hæret adhuc recente memoria, nec vlla vnquam obruetur obliuione. Quid

nos simile fecimus, aut quæ nostra crudelitas tanta fuit: num quia non iugula nostra vestris mucronibus præbemus, non gladios in corpora recipimus, non ceruicem deponimus, non de vita spontè decedimus, vt vobis ex animi sententia viuendi potestatem faciamus? Id optatis, agitis, laboratis: nos quia viuimus, & vobis resistimus, crudeles sumus. Sed huius tui criminis iniquitatem non dubitò quis omnibus satis esse perspectâ. hæc enim, quæ nominas, Ferrum, equuleus, crux, flamma vestræ sunt crudelitatis instrumēta, quæ nisi fuissent, vestra ecclesia iam dudum perijsset. His enim armis & primùm constituta, & deinceps aucta, & nunc defensa est: hæc si deficiant, diu certè consistere non potest.

Sed nūc aduersarios paulò fortiùs premere incipis, & *queris ab illis, verbi gratiâ, quo iure corpus Biblicum detruncent atque deripiant.* Respondeo. Nullam huic corpori vim facimus, nihil quod ad corporis huius naturam atque integritatem pertinet amputamus, nullam partem, nullum membrum auellimus. Nō enim (vt tuis verbis vtar) veras scripturas ex cindimus, sed excernimus supposititias. At id quo iudice faciamus, vis cognoscere. Calvinum introducis respondentem *Spiritu sancto*: atque hoc ab illo responsum præscribi fingis, vt ecclesiæ iudicium subterfugiat. Si id quæris quemadmodum has literas, quas scripturas appellamus, cælestes, atque instinctu diuino editas fuisse intelligamus, hoc est quo testimonio persuasimus, sacras literas esse, quæ dicuntur, sacras literas: quæram ego vicissim abs te nec minore ratione, quemadmodum tu solem esse solè cognoscas, aut Deum esse Deum non dubites. Neque enim minùs has esse Scripturas sacras, à Domino ecclesiæ suæ commendatas, à Prophetis, Apostolisque con-

*Instit. lib. 1.
cap. 7.*

con-

conscriptas, ab authoritate diuina profectas cognitum habemus, quam Lunam esse Lunā, quam quicquam denique eorum, quæ certissima scientia comprehendimus. Hoc tibi responsum Calvinus etiam dedit, qui multa in medium proferri posse scribit, quæ faciliè euincāt, si quis est in cælo Deus, legem & prophetias & Euāgelium ab eo manasse: & deinceps argumenta firmissima multis verbis persequitur, quæ rationi etiā humanæ de scripturarum authoritate fideque satisfaciant. Sunt ergo in libris ipsis satis multa, certa illustria testimonia, quæ scripturarum fidem comprobent ac commonstrent, vt dubitandi nullus locus reliquus sit. Sed quia sensus ratioque humana sæpe numero vacillat, atque in cogitationes ancipites variāsque distrahitur, arcanum atque internum spiritus testimonium accedere oportet, vt in scripturis solidè acquiescamus. Etsi enim externis testimonijs euiēti negare præ pudore non possumus sacras literas esse Dei verbum, tamen tum demum certam & salutarem *καλησφοριαν* assequimur, quando idem spiritus, quo libri illi scripti atque editi sunt, mentibus nostris de scripturarum fide persuasit. Atque hic ille spiritus est, quem ecclesiæ suæ Dominus promisit, qui in fidelium cordibus habitat, atque instar Sigilli obtinet. Qui hoc spiritu caret, quantumuis ecclesiam millies audiat, tamen incertus semper apud se dubiūsque remanebit.

Quid hic tu, Campiane, reprehendis? *Calvinus*, inquis, *Spiritum iudicem facit vt ecclesiæ iudicium, quo spiritus examinantur, subterfugiat.* Ecclesiæ iudicium à spiritus iudicio discrepare non debet: idem spiritus & totam ecclesiam, & singulos fideles regit. Sed vestra ecclesia hunc spiritum non nouit, itaque de hoc spiritu malè iudicat. Quan-

Infl. lib. 1. cap.

7. Sect. 4. cap.

8. nota.

quam id tibi volo semel responsum, scripturæ authoritatem in ecclesiæ iudicio minimè esse positam: iudicet ecclesia quicquid tandem volet, tamè omnibus iudicijs nunquam efficiet, vt vel qui libri Canonici sunt, non sint Canonici, vel qui non sunt Canonici, pro Canonici tamen habeantur. Suam scriptura fidem propriam habet atque insitam, non assumptam aliunde: nec scripturæ ecclesiæ maiorem authoritatem, quàm ipsi Deo scripturarum authori, tribuere potest. Verùm, inquis, *quid sit vt Calvinianorum spiritus recipiat sex epistolas, quæ spiritui non placent Lutherano?* Eodem semper reuolueris atque eadem reperis, nec progredieris. Illas epistolas Lutherani non abijciunt, neque è nouo Testamento reseccant: imò recipiunt, in controuersiis explicandis adhibent, in scholis, in ecclesijs interpretantur, priuatim publicèque legunt. Earum nonnullas Lutherus ipse suis commentarijs illustrauit, Illyricus omnes. De authoritate illarum epistolarum fuisse olim in ecclesia Catholica dubitatum, id verò lectores minimè celant, & causas adiungunt illius dubitationis: tamen rem ipsam, iudiciùmque in medio relinquunt. Quam hic potes Calviniani & Lutherani spiritus pugnam reperire Campiane?

Xij. Sev. l. 7.

Pergis insuper hoc iudiciùm spiritus, quod omnium est certissimùm & diuinissimùm, calumniari: atque hic Anabaptistas, Castalionem, Brentium, Kemnisiùm, Lutherum, Bezam inducis, his enim speras te posse spiritus authoritatem eneruare. *Anabaptiste*, inquis, *historiam Iobi fabulã appellant, tragicis & comicis legibus intermixtã. Quasi id ignotum sit, quàm illi improbè ac blasphemè non de Iobi tantùm historia, sed de cæteris etiam vniuersis vtriusque Testamenti libris senserint. Spiritus autem ille Anabaptisticus amentia quædam*

dam fuit & furor præceps atque effrænatus: quem nullus magis spiritus quam Calvinianus & Lutheranus repressit. Quid ergo horum insaniam ad verum spiritus sancti iudicium eludendum proferes? *Castalion*, inquis, *Salomonis canticum nihilo pluris, quam cantilenam de amicula & cum pedisse-* *Præf. in Can.*
quis aula colloquium amatorium, venerius surcifer, æstimant. Non ego id mihi sumam, ut quicquid alicubi quisquam scripserit, defendam: nedum ut sim magnopere de fide Castalionis vindicanda sollicitus, quem in multis magnisque rebus errasse turpiter non ignoro. Tamè hoc loco iniuriam Castalioni factam à te video singularem. Nam in illo brevi argumèto, quod huic libro præfixit, tua hæc non habet, non Cantilenam, non Amiculam, non pedissequas aulae, non colloquium amatorium, nõ tale quicquam. Libri illius summam paucis complexus est verè, doctè, castè, prima hæc sunt, *Colloquium servatoris & ecclesie.* Tam vides & quãti hoc canticum Castalion æstimavit, & quãtã impudens calumnia extiterit. Non tibi nunc irãsci possum, quòd Luthero tã multa falsa & Caluino obijcis, quem non puduit in Castalione tam palàm mentiri. Quod adiungis de Apocalypsi, reliquis *Præf. in Apo.*
tuis simile est. *In ea*, inquis, *Lutherus & Brentius,* *Lib. 3. cap. 24.*
& Kemnissus quiddam desiderant. Quid hoc est, *2o cap. 39.*
quiddam desiderant? Num respuunt, num reprobant? non potes id dicere: itaque languidè & diffidenter loqueris, Quiddam desiderant, Quamquam si Eusebium legeris, in ea non nihil fuisse desideratum, nec ab omnibus illam probatam, imò à nonnullis planè repudiatam perspexeris. Sed quid ad nos ista, quos tu negare non potes Apocalypsin amplecti, atque illa mysteria non minus quàm vos ipsos venerari? Et commodè quidem vobiscũ actum fuisset, si liber hic vel peris-

set, vel fide omni caruisset. Ita enim vestrum pontificem, vestram purpuratam meretricem suis coloribus depingit, vt obscurum esse non patiatur Antichristum.

*Præfationis
Testamen.*

Nunquid de Luthero amplius? *Lutherus*, ais, *quatuor Evangelia inter se committit, & prioribus tribus epistolas Pauli longè præferentis, unicum deinceps Evangelium Iohannis pulchrum, & erum, præcipuum decernit esse nominandum.* Iohannis Evangelium Lutherus cæteris tribus anteponebat, quandoquidem facta Christi brevius, conciones vberius persequitur: Atque Evangelium in doctrinæ potius diuinitate, quàm rerum historia consistit. Non tamen negat quin reliqua sint & pulchra, & vera, & præstantissima: nedum hoc vnum pulchrum, verumque censeret esse nominandum. Quod autem hoc loco commemoras, id etiam in argumento primæ epistolæ Petri inuenio. Pero autem à pio lectore vt hanc causam penitus cognoscat: ita & Lutheri integritatem, & Campiani calumniam facillè perspiciet. Quid sit Evangelium, docet primò Lutherus: atque Euāgelium nihil aliud significare scribit, *quam prædicationem ac inuulgationem gratiæ, misericordiæque Dei per Christum Dominum, ipsius nobis morte promeritæ, atque partæ.* Qui hanc Dei per Christum gratiam atque misericordiam vel prædicat, vel scribit, eum Lutherus Evangelium docere affirmat. Itaque non quatuor tantum Evangelistas Evangelium scripsisse & docuisse, sed id omnes Apostolos, in primis verò Paulum atque Petrum in suis epistolis præstitisse. Atque illos ait omnium esse optimos Evangelistas, qui in eo maxime elaborarint, vt docerent, fide sola in Christum nos iustificari: hanc enim Euangelij summam esse. Quare cõcludit Pauli epistolas rectius Evangelium dici, quàm quæ Mattheus

thæus & Marcus & Lucas scripserunt, quia Paulus gratiam Dei in Christo, plenius & copiosius descripsit, quàm ij tres, quorum historia in Christi rebus gestis & miraculis narrandis pro maxima parte versatur. Hæc causa fuit, vt Iohannis Euangelium, Paulique epistolas isto nomine tribus illis Euangelij prætulerit, in quo nec quatuor inter se Euangelia committit, nec Apostolos suarum rixarum socios ascribit, nec aliquid peruersè aut præposterè dicit. Quid ni enim Paulum dicamus vim crucis Christi luculentius & illustrius descripsisse in epistolis, quàm quenquam Euangelistam in historia: vt tamen interea nihil de euangelicæ historie maiestate decedat? Iam non dubito quin Lutheri innocentiam satis contra tuam maledicam atque importunam procacitatem defenderim.

Sed iterum in Lutherum irruis, quem ais non dubitasse *Euangelium Lucae petulanti stylo perstringere, quod in eo crebrius bona nobis virtutum opera commendentur.* Tantum in quoquam impudentiæ, audaciæ, perfidiæ? Locum illum, quem in margine notasti, diligenter & attentè inspexi, vt quænam illa esset Lutheri petulantiæ cognoscerem. Verbum ego nullum inueni non sanctum, nõ honorificum, non Lucae, id est, Euangelistæ caelesti dignum. Id sibi Lutherus proponit, vt eum scrupulum tollat ex hominum animis, quem crebra illa apud Lucam operum mentio iniicere potuit: ne quis fortè existimet Lucam tam multa de operibus prædicare, vt aliquid fidei detrahat, aut iustitiam operibus ascribat. Hoc illud est, quod tu dicis Lucam petulanti stylo perstringere: si quid aliud proferas grauius, equidem nõ negabo fuisse Lutherum petulantem. Sed quæ hæc tua est Campiane, petulantiæ, quem nulla nec Dei, nec hominum reuerentiæ prohibere potuit, quin ea literis mandares atque

*Ser. de Pharis.
& Pubis.*

in vulgus emitteres, quæ ipse falsissima esse nõ potes ignorare? Bezam etiã eadẽ calumnia inuoluis, quem ais: *Illud arcanum, Hic est calix, nouum Testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur ausum esse vt corruptum vitiatumque traducere.* Tuam verò hãc Latinam, qua vteris, Tralationem corruptam & vitiatam esse video. Nã & illa, τὸ ποτήριον, ἢ κενὴ διαθήκη, sic reddis, *Hic est calix, nouum Testamentum.* quãdo sic potius erãt collocanda, *Hic calix est nouũ Testamentum:* & ἐκχυόμενον participium præsens per verbum futurum retulisti, *Qui fundetur,* pro *Qui funditur.* Sed ausus non es à trãlacione vulgari transuersum vnguem discedere, ne in Tridentinam sanctionem incurreres. At hĩc Theodorus Bezã in immani crimine tenetur manifestò. Lucam enim scribit hoc loco σολοικίζειν. Quid tum verò? facinus indignum & nullo modo ferendum. Itãne verò? Quomodo ergo Hieronymum defendemus, qui Paulum scripsit *solæcismos in verbis fecisse, nec potuisse hyperbarò reddere, sententiãque concludere?* Si Paulus potuit in verbis σολοικίζειν, quid ni Lucã etiã existimem^o potuisse? si quẽ Paulũ Hieronymus ausus est sine scelerate solæcismi interdũ infimularẽ, cur minùs Bezã licuit in Luca solæcophanes animaduertere? Erras enim Cãpiane, si quid hoc modo putes de scripturarum authoritate aut dignitate detractum, id enim Hieronymus cõtrã planẽ interpretatur. Iam ergo locum ipsum Euãgelistę inspiciamus, vt quid hoc rei sit iudicemus.

Verbã sic habet: Τὸ ποτήριον, ἢ κενὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυόμενον. Si nihil in verbis immittas, omnem quẽ solæcismũ excludis, tum hæc postrema τὸ ἐκχυόμενον ἐκχυόμενον ad illa prima referatur est necesse, τὸ ποτήριον. Hic ergo sensus erit, calicem hunc effusum esse pro nobis. At

non

In Cap. 3. epi.
ad Ephes.

non calix ille, sed Christi sanguis pro nobis fuit
 effusus. verum inquires, Calix pro vino sumitur.
 Ergo in his verbis figuram & tropum vel inuitus
 agnoscas oportet: tamen soliti estis figuram om-
 nem damnare & procul esse ab istis verbis re-
 mouendam maximis clamoribus vociferari. Tu
 verò hoc loco figuram admittis duplicem: primū
 enim Calicem pro vino, deinde vinū pro sanguine
 interpretaris, quod sine figura facere profectò nō
 potes. Quare desine posthac *τὸ πρὸς τὸν* *υργερε* nam si
 ad verba ipsa adhærescas, aut poculum pro nobis
 effusum fatearis, aut solœcismum inducas est ne-
 cesse. Si cum Basilio legimus, *τὸ ὑπὲρ ἡμῶν ἐκχυσὲν* *Basilio Eth:*
μὲν, sensus est expeditus, vt illa verba *qui pro no-*
bis effusus est, ad Christi sanguinem referatur. Hæc *13.*
 illa sunt, quæ Campianus à nostris hominibus cō-
 tra scripturarum authoritatem ac maiestatem ad-
 missa collegit, hæc nostram diffidētiam ac despe-
 rationem testari clamat, hæc vobis, doctissimi A-
 cademici, proponit. Nec ego certè iudicium ve-
 strum refugio, quos ita esse eruditos, prudentes, in
 optimis libris studiisque versatos intelligo, vt hu-
 ius ineptissimi sophistæ calumnijs ac mendacijs
 non metuum posse commoueri. Quid enim attu-
 lit, aut quid demum excogitauit, quod aut à do-
 ctrina recondita, aut lectione multiplice, aut in-
 genio acuto profectum videatur? Itaque huius
 Philistæi minas contemnite, quā è scripturis fan-
 ctam religionem didicistis, constanter retinete,
 & pergite in eo curriculo, quod ingressi estis, vir-
 tutis & doctrinæ, vt frustra vobis Iesuitæ suam in-
 susurrent cantilenam.

Hactenus de sacris ipsis libris dixit, quæ potuit,
 Campianus: etiam voluit dicere, *quæ nos verten-*
do peruerterimus, nisi Gregorio Martino collegæ

vt ait, suo, aliisq̄ue nonnullis hunc laborem relinqueret, qui id doctius & plenius præstarent. Itaque si placet Martinum illum expectemus, quem ego, quidem facillè existimo, nisi admodum sit indoctus, te esse doctiorè. Neque verò dubito, quin versiones nostras siue Latinas siue vernaculas cōtra Martinum tuum, cæterosq̄ue collegas defendere facillè possimus. Illos autem Doctorculos, quos postremò insectaris, non agnosco, nec illud crimen cuiusmodi sit intelligo. Sed quando tuus Martinus, qui nunc præclarum aliquid meditatur, prodierit, noua forsitan atque egregia multa discemus. Atque hæc tibi prima ratio satis iusta visa est, qua tuam illam gloriosam disputationis denūciationem nostris Academicis probares. At multò consultius tibi ipsi fecisses, Campiane, si istas rationes aut nunquam peperisses, aut partas statim obruisses. Nam antè magnificam de te existimationem illa tua nobili prouocatione concitaras: nunc quando istas ratiunculas legunt, causam fuisse nullam, quamobrem tantum tibi assumeres, intelligunt: & te meritò rident, contemnunt, explodunt. Quod ergo filio suo Archidamus inconsideratius cum Atheniensibus pugnantibus iussit, id tibi consilij dant Academici, ἢ τῆν δαμάειν ἀπέσθαι, ἢ τὸ πρὸνυμιατὸς ἵσθαι. Nunquam enim quisquam plus in se recepit, & minus præstitit, quàm tu, Campiane. Sed nunc quid deinceps afferas, videamus.

EDMUNDVS

EDMUNDVS CAMPIANVS.

ii. Ratio. **A**LTERVM est, quod me qui- Sacram^u
dem ad congressum inuitatis, & ho- literarum
rum apud me copulas eleuari, aduersarij sententia.
perpetuum in scripturis exponendis inge-
nium, plenum fraudis, inane prudentie.
Statim hac Philosophi tangeris. Itaque
vos auditores experij.

Sciscitemur ab aduersarijs, exempli
gratia, quidnam sequuti nouam sectam
intruerint, qua Christus = excluditur e
coena mystica. Si nominant Euangelium,
accurrimus. A nobis verba sunt. Hoc
est corpus meum. Hic est sanguis

a Falsum:
non enim
Christum
excludi-
mus e coe-
na.

Matth. 26.
Marc. 14.
Luc. 22.
Luth. in
epist. ad
Argen.

Matth. 8.
Marc. 11.

Luc. 22.
Matth. 26.

meus. *Quis sermo visus est ipsi Luthero
tam potens, ut cum etiam disciperet fieri
Zuinglianus, quod ea re plurimum incō-
modare Pontifici potuisset: captus tamē &
vinctus aperissimo cōtextu cederet, neque
minus inuitus Christum verē presentem
in Sacramēto sanctissimo faceret, quā
olim daemones victi miraculis Christum
Dei filium vociferati sunt. Agedum, pa-
gella scripta superiores sumus, de sententiā
scripti contenditur. Hanc peruestigemus
ex verbis adiacentibus. Corpus meum
quod pro vobis datur. Sanguis meus
qui pro multis effundetur. Adhuc du-
durissima partes Caluini sum, nostra faci-
les & explicata. Quid amplius? Conserte*

Scripturas, inquit. Maxime. Conspirant
 euangelia, Paulus ad stipulatur. Voces, Iohan. 6.
 clausula, tota connexio, panem, vinum, Matth. 16.
 insigne miraculum, caeleste pabulum, car- Marc. 4.
 nem, corpus, sanguinem, reuerenter in- Luc. 12.
 geminant. Nil enigmaticum, nihil offu- 1. Cor. 10.
 sum caligine loquendi. Tamen perstant & 11.
 aduersary, neque vllum finem faciunt
 altercandi. quid agimus? Opinor audia-
 tur antiquitas, & quod nos alteris alte-
 ri suspecti non possumus, illud, omnium se-
 culorum veneranda canices, Christo pro-
 prior, ab hac lite remotior, decidat arbi-
 trario. ^a Non ferunt, prodi se aiunt. Dei
 verbum purum putum in clamant, homi-
 num commentarios auersantur. Insidiose,
 ineptè. Dei verbum perurgemus: obscu-
 rant: Diuos testamur interpretes: obsi-
 stunt. In summa sic institunt, nisi reorum
 iudicio steteris, nullum iudicium fore. At-
 que ita se gerunt in omni quam exercemus
 controuersia. De infusa gratia, de inhe-
 rente iustitia, de Ecclesia conspicua, de
 necessitate baptismatis, de Sacramentis
 & Sacrificio, de piorum meritis, de spe &
 timore, de peccatis imparibus, de auctori-
 tate Petri, de clauibus, de votis, de consi-
 liis Euangelicis, de ceteris, scripturas ne-
 que paucas & ponderosas Catholici pas-
 sim in libris, in colloquiis, in templis, in
 in schola citauimus atque discussimus: e-
 luserunt. Veterum scholia Græcorum
 & Latino-

a Falsum:
 antiquita-
 tem enim
 in hac causa
 testem li-
 bentissimè
 recipimus.

& Latinorum admouimus : abnuerunt. Quid tum denique ? Doctor Martinus Lutherus, aut verò Philippus, aut certè Zuinglius, aut sine dubio Caluius & Beza fideliter enarrarunt. Ego ne ququam vestrum existimem tam esse inuocosis narribus, quibus artificum monitus nõ persentiscat? Quare fateor me scholas Academicas cupidè requirere, ut inspettantibus vobis, calami stratos istos melius in solem & puluerem è suis umbraculis euocatos, non meis viribus, qui cum nostris, centesima parte, non sum conferendus, sed valentissima causa, & certissima veritate debilitem.

 GVILIELMVS WHITAKERVS.

DE scripturis accepimus : nunc sequitur vt de interpretatione scripturarum audiamus. Nam nostrum in scripturis explicandis perpetuum (inquit Campianus) ingeniu, ipsi acres stimulos admouit vt hunc congressum expeteret. Et nos tuu Campiane congressum iam dudum expetiuiimus, quem tandem vt tecum congredi possemus, dominus è tuis latebris in lucè extraxit. Sed quodnam nostrum illud est, quod dicis, ingenium? *Plenum, inquis, fraudis inane, prudentie.* Sic tu de nostro ingenio homo parum callidus, & valde prudens iudicas. Magna quidem hæc causa est, quam nunc in manibus habes. Etenim ipsa vis & res & quodammodo anima sacrarum literarum in sententia consistit. Rectè Hieronymus, *Non in legendo, sed in intelligendo scripture consi-*

*cor. Iu. if. s
p. i. cap.
ad Gala.*

stunt. Et alibi, *Non in verbis scripturarum est Evangelium, sed in sensu*. Illi ergo procul dubio causam optimam defendunt, & præstantissimi sunt religionis ac veritatis vindices, qui veram ac genuinam scripturæ sententiam inveniunt atque retinent. Nam τὸ πῶτον satis constat, ad ipsam διαφωνίαν ἢ πῶτον omnes controuersiæ referuntur. Hic ergo huius causæ status est, vtri nostrum germanam scripturæ sententiam attingant: vosne Iesuitæ ac pseudocatholici, an nos qui vestram sententiam improbamus. Qualis ergo vestra sit sententia, paucis in genere videamus: deinde ad tua respondebimus. Atque id satis constat cum ipsam scripturam, tum scripturæ sententiam in Ecclesiæ authoritate à vobis esse constitutam. Ecclesiam verò dicitis, non vniuersam Christianorum atque fidelium multitudinem, sed vim Ecclesiæ nomenque ad episcopos renocatis. At episcopi possunt de scripturarum sententia dissentire: ita incerti relinquemur, nec cui sit adhibenda fides, statuemus. Nimirum quæstiones omnes ac controuersię in Concilio generali decidendæ sunt. Num ergo hic conquiescemus? Nequaquam: De conciliis enim Papa iudicare debet. Ità fit vt tandem tota sacrarum literarum sententia ad Papam transferatur, atque è pōtificis scrinio eruatur. Atque hanc sibi suo iure pontifex interpretandi potestatem vendicat, vt ille quicquid senserit, pro sententia scripturæ habeatur. Hoc vestrum est perpetuum in exponendis scripturis ingenium, plenum amentitiæ, erroris, falsitatis: inane consilii, scientiæ, prudentiæ. Quàm enim indignum est sacrarum literarum sententiam ab vnius hominis iudicio ac voce pēdere, præsertim talis, quales plerique pontifices Romani extiterunt, indocti, scelerati, hæretici? Hinc illę præclarę interpretationes manarūt, accipite

uatas celebrate: Bibite ex hoc omnes, id est, soli sacerdotes. Sancti estote, quoniam ego sanctus sum, ergo verbi ministro nefas est uxorem in matrimonium ducere. Nolite dare sanctum canibus, ergo populus à scripturæ lectione arcendus est. Quid alias cōmemorē vestras innumeras peruersitatis incredibilis interpretationes? Hæccine verò est scripturæ sententia, Campiane? aut hanc sententiam Christianos omnes tanquam diuinum oraculum amplecti oportet?

*Dist. 11.
Tenere.*

De vestra autem interpretandi cōstātia quid dicam? Scripturæ enim sententiā mutabilem, variā, *Pigius.* instabile, & naso, nescio cui, cæreo, regulæq; Lexib; similem facitis, vt vestris temporibus semper cōueniat. Ita Nicolaus Cusanus, ecclesiæ Romanæ Cardinalis, ad Bohemos scribit, *Nicol. Cusan. epist. 2. epist. 7.* *Intellige, Scripturas esse ad tempus adaptatas, & variè intellectas, ita vt vno tempore secundum currentem vniuersalem ritum exponantur: mutato ritu iterum sententia mutetur. Non mirum si prax ecclesia vno tempore interpretetur scripturarum vno modo, & alio tempore, alio modo.* Quæ hæc audacia est æternum atque immutabile Dei verbum, cuius perpetuò vna eademque est sententia sic inflectere, vt semper ecclesiæ, hoc est Romani pontificis libidini inseruiat? tum ita multas cuiusque loci sententias fingitis allegoricas, tropologicas, anagogicas, vt verum ac natiuū sensum fictis vestris commentationibus obruatis. *Thom. 1. q. 1. ar. 29.* Cū hunc scires esse vestrum in scripturis interpretādis morem, quo nihil peruersius dici potest, ausus es nostrum reprehendere, Campiane? at nos nō aliam sequimur rationem, quàm eam ipsam, quæ & sancti Patres præscripserūt, & res ipsa apertissimè esse euincit. Id enim facimus, quod Augustinus monuit, ex apertioribus locis obscuriores explicamus, scripturæ phrasin obseruamus, eius cōstantias

expēdimus, scripturas cum scripturis cōparamus, à fidei analogia non decedimus. Qui sic instituunt rationem vnaq; preces adhibent, vt Dominus hūc librum consignatum aperiat, & verum scripturæ suæ sensum doceat, nō illis erit opus Romam curare, & sacrum illud pontificis oraculum consulere, qui scripturarum sensum nec ipse tenet, nec alios docere potest.

Sed nunc ad Campianum redeamus. Quid is in nostro illo perpetuo ingenio desiderat? & nos quibus argumentis refellit? *Sciscitemur, inquit, ab aduersarijs, exempli gratia, quidnam sequuti non am sectam intrauerint qua Christus excluditur è cœna mystica.* Christum è cœna non excludimus, Campiane, nec de cœna aliter existimamus, quàm nos, & Christus docuit, & vetus ecclesia præscripsit. Christum integrum, Deum atque hominē sumi à pijs in cœna confirmamus, Christi corpus comedi, Christi sanguinem bibi credimus & docemus. Qui ad cœnā accesserit, nec in cœna Christum perceperit, ei paratam esse mortem sempiternā nō dubitamus? Hocine est Christum è cœna excludere? At qui sic in cœnam Christum includit, quemadmodū vos facitis, is nouum sibi Christum fingit atque introducit, cælum cū terra miscet, vim naturæ infert, absurda innumera admittit. Quare natiuum Christi atque humanū corpus in cælo collocamus, scripturam secuti magistram, non nouā sectam ingressi. Sic enim Petrus, *Quē oportet cælo capi usque ad tēpora restitutionis omnium.* Huius tamen corporis vim, communionē, beneficiū è cœna nō excludimus, & fidei præsentē esse totum in cœna Christū defendimus. Hęc summa est sententiæ nostræ, quam ego nō minus dubito verā esse scripturæ sententiā, quàm Christum esse Christum, & scripturam esse, quæ est, scripturā. Hęc tu sententiā, exempli causa,

feli-

feligere è nostris omnibus voluisti, quam impugnares: quod quàm peritè facias nunc videamus. Si nominant, inquis, *Euangelium accurrimus: à nobis verba sunt, Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus.* Agnosco verba, sed verborum sententiam nunc quero: vtrum ea sic exponi debeant, quemadmodum vestra ecclesia docet, panem in corpus, vinum in sanguinem Christi Transsubstãtari, an potius Tropicè ac mysticè, panem corporis, vinum sanguinis Christi esse sacramentum, signum, Symbolum, quemadmodum nos interpretamur. Vtra nunc verior sententia sit, disceptemus. De Luthero quod narras non expectas dum tibi respondeam: & multò vobis hac in re Lutherus, quàm nobis fuit infensor aduersarius. Transsubstantiationem enim vestram tanquam execrandum, vt est Satanæ commentum semper damnauit. Lutherum fuisse hominem meminimus, qui vt vidit in plurimis verum, ita in aliquibus errare potuit: eius quæ bona sunt amplectimur, erratis nulla lege astringimur.

Sed quomodo huius scripti sententiam explorabimus? Peruestigemus, inquis, *ex verbis adiacentibus.* Nihil rectius, nihil commodius, nihil dici potuit elegantius. Et vellem sic semper faceretis, quod te hoc loco facturum dicis, vt ex verbis adiacentibus scripturæ sententiam exquireretis. Illa autem adiacentia quæ sunt? *Corpus meum, quod pro vobis datur. Sanguis meus, qui pro multis effundetur.* Nimium tu quidem parcè agis, & restrictè, Campianerepete, inquam, quæ præcedât: *Edentibus illis accepit Iesus panem, benedixit, fregit, deditque discipulis & ait, Accipite, comedite, Hoc est corpus meum: Et accepit poculum, & gratias egit, & dedit eis dicens, Bibite ex hoc omnes, Hic est enim sanguis meus, &c.* Sic nunc tecum, Campia-

ne, ex istis adjacentibus agam. Quid Christus accepit? Panem, inquires: Quid fregit? panem. Quid discipulis suis tradidit? panem. Quid illos accipere, quid comedere iussit? panem. Quid suum corpus esse dixit? Nunquid aliud, quàm hunc ipsum, quem in manus sumpserat, fregerat, dederat, panem? Ergo quod ait Christus, Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus, perinde valet ac si dixisset, Hic panis est corpus meum, Hoc poculum est sanguis meus. At panis & corpus Christi, poculum & sanguis Domini nonne sunt ex genere Disparatorum? Doce ergo quomodo alterum horum de altero prædicari possit, nisi hanc tropicam esse prædicationem fateamur. Adhuc durissimæ partes sunt tuæ, Campiane, vt tuis verbis vtar, nostræ faciles & explicatæ. Christus enim panem, suum esse corpus apertè dixit, quod sine figura verum esse non potest, vt panis cibarius propriè sit Christi corpus. Hæc autem figura illa est, quam toties in scripturis reperimus, præsertim vbi aliquod sacramentum occurrit. Ita Gen. 17. Dominus de Circumcisione affirmat: *Hoc est Fœdus meum inter me & vos.* tamen Circumcisio non ipsum fœdus, sed fœderis symbolū fuit. Quid nūc differunt ista, Hoc est fœdus meū, & Hoc est corpus meum? Illud Metonymicè intelligendum esse nō potes negare: nec ego hoc similiter esse interpretandū possum dubitare. Ita de Agno legimus, *Pascha est Iehoue:* Quamquã agnus non ipse Trãsitus erat, sed illius beneficij memoriam colebat. Ita Paulus, *Petra era Christus.* Atq; vti petra illa Christus fuit, ita panis hic mysticus corpus est Christi. Adhuc tuæ partes nihilo sunt meliores. Quid amplius? *Conspirat,* inquis, *Euãgela, Paulus astipulatur.* Sententiã Paulus tuam funditus evertit. Quando enim de hoc sacramento loquitur, in

vna

Gen. 17. 10.

Exod. 10. 11.

1. Cor. 10. 4.

1. Cor. 11.

vna verborum complexione, panis nomen quater posuit, etiam post Consecrationem: vt satis constet, quamquam corpus Domini dicitur, propriam tamen panis naturam retinere. Tum adiungis, *Voces, clausula, tota connexio, panem, vinum, insigne miraculum, cæleste pabulum, carnem, corpus, sanguinem reuerenter ingeminant.* Næ tu pudicè admodum & reuerenter ista disputas. Quanto panem & vinum sæpius ingeminat, tantò plures tibi plagas infligunt. Nullū enim nec panem, nec vinum, sed harum rerum inanes quasdam & pensiles in sacramento qualitates reliquas esse contēdis. Insigne autem miraculum non agnosco, & tibi cum Augustino respondeo, *Honorem, tanquam religio-* *De Trinit. lib. 3. cap. 10.*
sa, habere possunt: stuporem tanquam mira non possunt. Cæleste pabulum in sacramento piis omnibus paratum ac propositum esse nulli negant: sed vos istas cælestes sanctasque epulas, quibus animæ nostræ ad vitam æternam pascuntur, profanas, & communes facitis, quando Christum vt cibos cæteros percipi sumique posse fingitis, non à piis tantum, sed ab ipsis etiam sceleratissimis hominibus, quod horredum est, insulsum, insanum. De carne, corpore, sanguine fateor: Quia enim sunt harum rerū sacramēta, ipsis rerum nominibus appellantur. Nā signa, vt inquit Augustinus, res ipsæ dicuntur quarū signa sunt. *Nihil, inquis, æigmaticū nihil offusis caligine loquēdi.* Equidē nullū est in verbis ænigma, nulla caligo. Quidquid est ænigmati, id nō in ipsis verbis, sed in vestra sētētia inest, quam nec decem Apollines sic possunt euoluere atque expedire, vt sibi singula cōstet ac cōueniāt.

Quid ergo nunc superest, vt horam verborum certā aliquando sententiā comperiamus? *Opior, inquis, audiatur antiquitas.* Sanè non repugno. Nullam enim in hoc iudicio antiquitatē refugio,

nullum concilium, nullum patrem, nullum omnino synceræ vetustatis monimētum repudio. Nam illa, quam dicis, veneranda Canicies recentem hunc tuum Transsubstantiationis fœtum qui nuper admodum è cunis erupit, non potuit aspicere. Hoc monstrum, si sancti illi patres ac senes venerandi viuerent in terris, non agnoscerent, non aspectum ferrent, in vltimas oras deportandum iudicarent. Quod ergo ais, *Non ferunt, prodi se aiunt*, ludis, nec quicquam dicis ad rem. Ferimus enim, nec vllam timemus proditionem: & te vltro ad hanc Caniciem tanquam in Ariopagum pro-uocamus. Itaque, si placet, ab istis venerandis patribus sciscitemur, quid illi de verbis istis, quæ tu exempli gratiâ in medium attulisti, iudicent. Omnium sentētias colligere non est necesse: vnum aut alterum, exempli gratiâ, interrogemus. Tertullianus, *Professus*, inquit, *se concupisse edere Pascha vt suum, acceptum panem & distributum discipulis, corpus suum illum fecit, hoc est corpus meum dicendo, id est figura corporis mei?* Tertulliani agnoscis & verba & sententiam. Augustinus: *Iudam adhibuit ad conuiuium: in quo corporis & sanguinis sui figuram discipulis suis commendauit.* Et in alio loco, *Non enim Dominus dubitauit dicere, Hoc est corpus meum, cum signum daret corporis sui.* Atque vt intelligas hoc fuisse perpetuum Augustini in his verbis exponendis ingenium, eumque longè aliter, ac vos, de percipienda Christi carne statuisse, audi quid in libris de doctrina Christiana scribat; vbi de phrasi scripturæ, iudicanda precipit. Si, inquit, *Flagitiū aut facinus videtur iubere, aut vtilitatē aut beneficentiā verare, figurata est locutio. Nisi māducaueritis, inquit Christus, carnē filij hominis, & sanguinē biberitis, non habebitis vitā in vobis. Facinus & flagitiū videtur iubere. Figura est*

Tertul. lib. 4.
contra Mar-
cion.
Augustin in
Psal. 3.

Augustin. in
Psal. 3.

Contra Adu-
ersarios. cap. 12.

De doctri.
Christ. lib. 3
cap. 16.

est ergo, precipiens passioni Domini esse comunican-
 di. An tu hanc caniciem deliram esse censes? nun-
 quid non enucleatam hoc par senum sententiam
 dixit? Iam ergo tuæ partes multò sunt quàm antè
 duriores. Sed isti forsitan nimium antiqui sunt: pau-
 lò recentiores audiamus. Theodoritus homo græ-
 cus & doctus ita scribit in Dialogis: *ἡ δὲ γὰρ τὰ*
μυστικὰ σὺμβολα ἢ δικαίως ἐξίσταται φύσεως. i. *Symbola*
mystica non amittunt propriam naturam. Hæc sen-
 tentia tuam transsubstantiationem prorsus iugu-
 lauit. Si enim propria natura maneat, nihil profe-
 ctò Transsubstantiari potest. Panis autem natu-
 ram propriam ac pristinam retinet, ergo Trans-
 substantiatio nulla fuit. Theodorito Macarium
 adiungam, cui Homilias Morelius è regia Biblio-
 theca depromptas græcè edidit: & Monachum
 credo ipse Fraterculus non respues, Is ita habet,
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προσφέρεται ἄρτος καὶ οἶνος, ἀπὸ τῆς
οὐρίας αὐτῶ καὶ τῆς αἱματός. *Offertur, inquit, in eccle-*
sia panis ac vinum, exemplaria carnis eius & sangui-
nis. Itane, panis & vinum, inquis: at panis in car-
 nem, vinum in sanguinem iamdudum transfuit.
 Siccine Monachum loqui oportuit? etiam exem-
 plaria vocas tam frigido vocabulo? Ignosce Cam-
 plane: Monachus iste nunquam tuo more loqui
 consueverat: nec dum tua Transsubstantiatio per-
 crebuerat. Quid nunc ais? hæc tibi canicies pla-
 cuit: Si non acquiescis, integrum erit tibi ad quem-
 nis ex illo omni sanctissimorum patrum veneran-
 do confessu prouocare. Nullam, nullum, inquam,
 eximo, neque enim dubito quin his iudicibus tuæ
 partes sint semper futuræ deteriores. Desine ergo
 nos iniusta posthac calumnia vexare, & nuda pa-
 trum nomina iactare. Patres enim cum in hac cau-
 sa, tum in plerisque aliis planè sunt nostri. Quan-
 quam de patribus, quorum tu sæpe multos memi-

Theodor. A-
 σύγχυτος.

Macar. ho-
 mil.

nisti, legisti, credo, per paucos, sic tibi respondeo: Nos patrum non seruos esse, sed filios. Quando ex lege atque autoritate Diuina nobis aliquid præscribunt, tanquam parentibus obtemperamus: Si quid contra cælestis doctrinæ vocem præcipiunt, non illis, sed Deo auscultandû esse didicimus. Vos tanquã mancipia & abiectissimi serui dicta patrû vniuersa sine iudicio & ratione arripitis, crucem, opinor, aut verbera metuentes, si quid exciderit.

In summa, inquis, sic instituunt, nisi reorum iudicio steteris, nullum iudicium fore. Hoc verò vobis, multò rectiùs conuenit. Nullû enim iudiciû, nisi pontificis, ecclesiæq; Romanæ recipitis. At illâ ecclesiã, illûmq; pontificem reû iam dudû maximorum criminû facimus, & lis nobis cû illo diuturna fuit. Æquûmne iam postulas, vt illius & rei & aduersarij iudicio stemus? Eramus certè digni, qui litem perderemus, si tã inepti litigatores esse vellemus. Quatò rectiùs Augustinus, *Scripturarû autoritatibus, non quorûcunque propriis, sed vtrisque cõmuni bus testibus, res cum re, causa cum causa, ratio cum ratione concertet.* Hatum vos iudicio, non nostro stare volumus. Iam quæ deinceps commemoras, prætermitto: ista enim nobis alto in loco repones. Quod ais vos *Scripturas neque paucas, & ponderosas citauisse*, illas nos scripturas appendimus suis ponderibus, atq; ad id quod instituitis probandû leues nimium comperimus: & vos quidem numerare potiùs, quàm appendere scripturas soletis. At elusimus: nequaquam, sed à vestris calumniis vindicauimus. *Vterum etiam, inquis, scholia Græcorû & Latinorum admonuimus:* fateor, sed ista tela nos è manibus vestris extorsimus, atque his nunc castra vestra oppugnauimus. *Quid tu, ais, denique? Lutherus, aut Philippus, aut certè Zuinglius, aut sine dubio Caluius & Beza fideliter*

Contra Maxi.
lib. 3. cap. 14.

enarrarunt. Dic fratercule, quid sit quo minùs horum, quos nominas, singuli tã potuerint scripturas fideliter enarrare, quàm ij, qui sæculis aliquot antecesserunt? quid istis defuit, quod illi habuerunt: quæ ars, quæ lingua, quod subsidium? Horum certè nullus est, qui nõ Iesuitarum vniuersam nationem doctrina, atque omni laudis genere longè superarit.

Sed quid ego hæc clarissima virtutis ac religionis lumina, cum vestra illa doctorum hominum fece comparo? Hæc iam altera ratio fuit, *cur scholas Academicas cupidè requireres.* Si tam cupidè requirebas, Campiane, sicut videri vis, miror tam diu in via substituisse. Nõ tibi scholæ, sed tu scholis nostris defuisti. Si posthac veneris, in nostris scholis qui tecum in omni literarum genere contendant, multos repereris. Atque hic tibi locus de Sacrarum literarum sententia conclusus est.

EDM. CAMPIANVS.

III. Ratio.

N A T V.
R A E C.
CLESIAE.

Audito Ecclesia nomine, hostis expalant. Sed tamen excogitauit quidam quod à vobis animaduerti volo, v^o falsi rusnam & inopiam cognoscatis. Sen-
 serat in Scripturis tum Prophetiis tum
 Apostolicis, vbique honorificam Ecclesia
 fieri mētionem: vocari ciuitatem sanctam,
 fructiferam vineam, mōrem excelsum, di-
 rectam viam, columbam unicam, regnum
 Celi, sponsam & corpus Christi, firmamen-
 tum veri, multitudinem illam cui spiri-

Scriptura fa-
 cit honorifi-
 cam mētio-
 nē ecclesia:
 ergo Roma-
 na ecclesia,
 est illa Chri-
 sti vera ec-
 clesia, de qua
 toties scri-
 ptura memi-
 nit.

Apocal. 2.

Psal. 7.

Isa. 1. & 33.

Can. 6.

Matth. 13.

Ephes. 5.

1. Cor. 12.

1. Tim. 3.

Iaan. 14.

Matth. 16.

Matth. 18.

tus promissus instillet omnia salutaria: illam, in quam uniuersam, nulle sint unquam fauces diaboli morsum letiferum impaduræ: illam, cui quicumque repugnet, quantumuis ore Christum predicet, non magis Christo, quam publicanus aut ethnicus, potatur. Non est ausus contrariante sonitu, videri noluit Ecclesie quam toties Scriptura commemorant, refragari, nomē callide retinui, rem ipsam

a Falsum: nota enim definitio vera ecclesiam constituit.

funditum, desinendo sustulit. His enim proprietatibus delineauit Ecclesiam, quæ penitus ipsam occultant, & dimotam à sensibus, tanquam ideam Platonicam secretis obtutibus hominum per paucorum subiciant, eorum tantummodo qui singulariter afflati, corpus hoc aereum intelligentia comprehenderent, & huiusce sodalutatis participes subtili quodam oculo lustrarent, Vbi candor? Vbi simplicitas?

b Ecclesie particulares sunt visibiles: ergo Catholica ecclesia est visibilis.

Que scriptura, qua sensa, qui patres hoc penicillo depingunt ecclesia? ^b Sunt Christi ad Asiaticas ecclesias, sunt Petri, Pauli, Ioannis, aliorum, ad diuersas epistola: frequentes in Actis Apostolicis inchoantur & propagantur ecclesia. Quid istæ? num soli Deo & sanctis hominibus, an Christianis etiam cuiuscunque generis manifestæ? Sed profecto, durum telum necessitas est. Ignosce, Nam qui seculis omnino quindecim, non oppidum, non villam, non domum reperunt imbutam doctrina sua, donec infelix monachus in-

Cal. Inst. l. 1.
4. c. 1. m. 3.
& 3.

Apostol. 2. 3.
Act. 8. 10.
11. & seq.

c Falsum: nostra doctrina ab ipso Christo per fideles singulorum ætatū ad nos permanuit.

Lutherus:
cesto

Zuinglius.

Calvinus.

Heirl. Paul.
tal. In
Chronogr.

cesto connubio vocam Deo virginem fune-
stasset aut Helveti gladiatores in Patriam
coniurasset, aut stigmaticus perfuga Gene-
uam occupasset, si coguntur Ecclesiam, si
quam volent, in latebris vendicare, & aus-
pares asserere, quos nec ipsi nouerint, ne-
que mortuum quisquam aspexerit. Nisi
forte gauder maioribus illis quos haereticas
fuisse liquet, ut Aerio, Formiano, Vigilatio
Heluidio, Leonomachis, Berogario, VV al-
densibus, Lolharo, VVielefo, Hussio, à
quibus pestifera quadam fragmenta dog-
matum emendicant. Nolite mirari si sic-
mulus istos non pertinui, quos, modo ad
meridianam lucem venero, minimè fuerit
laboriosum dispellere, Haec est enim nostra
sermocinatio. Dic mihi, subscribis, Ecclesia
quae seculis antea vixit? omnino, obea-
mus ergo terras & tempora: cui? cuius fi-
delium. quorū nomina nesciuntur: sed cō-
stat plurimos exiisse. constat quibus con-
stat? Deo. quis dicit? nos, qui diuinitus e to-
Eti sumus, fabule. qui credam? si arderes
fide, tam scires hoc quam te viuere.

Spectatum admissi risum teneatis?

Iuberi Christianos omnes adiungere se
Ecclesia, cauere ne spiritali gladio truci-
dentur, in domo Dei pacē colere, huic a-
nimas credere columini veritatis, isthic
querelas omnes deponere, hinc electos ha-
bere pro ethnicis, nescire tamē tot centenis,
tot homines, ubinam illa sit, quiue huc per-

tuncant? Vnum illud crepare in tenebris,
 ubi, ubi sit Ecclesia, tantummodo sanctos
 & in aethera destinatos eâ contineri? Ex
 quo fit, ut si quis imperium sui presulis de-
 tractare veli scelere solvatur, dummodo
 sibi persuadeat presbyterum in crimen inci-
 disse, & ab Ecclesia protinus excidisse. Cû
 scirem aduersarios talia commisisse, quòd
 nullius eratis Ecclesia consuisset, & or-
 batos tota re, velle tamen inter angustias
 vocabulum possidere, solebar me vestro a-
 crimine, atque adeo mihi pollicebar fore, ut
 quamprimum huiusmodi rethoras ex ipso-
 rum confessione cereretur, statim homines
 ingenii & cordati stultas argutias in ve-
 stram intortas perniciem discinderitis.

 GVILIELMVS WHITAKERVS.

Quid nunc deinde affers Campiane? Naturam
 ecclesiae proponis, in quo praeter legitimam
 illam leuiter & pueriliter declamitandi consue-
 tudinem tuam, nihil adducis aut nostris Acade-
 micis, aut existimatione tua dignum. De ecclesia
 multae sunt quaestiones, maximaeque controuer-
 siae, & nunc penè omnes de religione disceptatio-
 nes ad hunc locum referuntur. Catholici enim ve-
 stri turbulentis aliarum disputationum procellis
 iactati in isto ecclesiae portu libenter coquiescunt.
 Hic habitant, hic salutis & victoriae spes omnes
 deponunt, hic se abdunt quoties è pugna victi ex-
 cedunt. Itaque hoc perfugium omnes quanta pos-
 sunt arte communiunt, & praefidiis vndique con-
 quisitis

quisitis firmant: Quo magis mihi mirum videtur, te, à quo omnia summa expectantur, hoc loco tam exilem & inanem extitisse. Nihil enim doces, nihil concludis, nihil pro tua ecclesia aduersus nostram profers, quod in se vim vllā habeat, aut argumentum. Sed opinor hanc fuisse tuam leuis argumentū primam excursionem: deinceps forsā cominus ages. Tamen persequar ego te tuis vestigijs, vt si consistentem alicubi reperero, comprehendam.

Audito, inquis, *ecclesie nomine, hostis expalluit.* Imò erubuit Campiane, quando sensit tam castæ sanctæque matronæ tam improbè à vobis ac petulenter illudi, ecclesia vos semper à se repellit, & sibi vobiscum nihil fore commercij profitetur: illam tamè vt proci nuntium audaces ac importuni ambire non desistitis. Cur expallesceret, causa nulla fuit, nisi quia illi à vobis tam terribilibus malè metuit. *Sed tamen, ais, excogitauit quiddam quod à vobis animaduerti volo.* Magnum aliquid, opinor, narrabis ac inauditum: & gestio hoc tuum quiddam scire, quid sit, quod vereor ne planè nihil sit, vt magno conatu murem tandem peperisse videaris. Nam quæ hic ecclesie *ἐξκόμια* commemoras, ea & agnoscimus, & multò etiam plura prædicamus: sed illa vestræ ecclesie parum profectò conueniunt apteque congruunt. Est enim meretrix Babylonica, palmes à vera vite resectus spelunca latronum, via ampla ad interitum perdu-cens, regnum inferorum, corpus Antichristi, errorum colluuiò, Mater magna scortationum, ecclesia impiorum, è qua excedere Christianum quemque oportet, quã Christus miserè perdet aliquando, eique scelerū omnium meritas pœnas imponet. Frustra ergo Ecclesie laudes enumeras, nisi illarum ecclesie proprias esse demonstras, quod tu qui-

dem, quousque Roma steterit, nunquam efficies. *Videri noluit, inquit, ecclesia refragari, nomen callidè retinuit, rem ipsam funditus definiendo su⁷Julie.* Ecclesiam, Campiane, tanquam matrem colimus ac veneramur, cuius & nomen retinemus, & rem ipsam definiendo illustramus. Vos ecclesiam iam olim amisistis, ecclesie nomen, inanemque titulum venditatis. Non placet tibi nostra Ecclesie Definitio, Quid irarijs enim ecclesiam proprietatibus delineamus, quæ penitus ipsam occulât. Ecclesie proprietates illas ascribimus, quæ verâ ecclesie naturam continent, quæ si adsint ecclesiam constituunt, & tollunt si auferantur. Sed quænam illæ sunt proprietates, quibus tu ecclesiam occuldi dicis? Id nos verâ ecclesie proprium esse iudicamus, ut verbum Christi augeat ac conseruet, ut ijs sacramentis integrè pureque vratur, quæ Christus ecclesie suæ tanquam & sui in ecclesiam amoris, & ecclesie vicissim erga ipsum obseruantie monimenta abiens reliquit. Istas nos ecclesie verissimas atque *verissimas* proprietates esse defendimus, atque hanc tu Definitionem in natiuis ipsius rei, quam definimus, insitisque principiis constitutam nunquam euertes. Quid hæc est quod ecclesiam occultat? Num verbum Dei, num Sacramenta ecclesiam occultant? imò ista sunt quæ ecclesiam in clarissima & quasi meridiana luce constituunt, hæc vitam, hæc vires, hæc valetudinem ac colorem ecclesie præbent: hæc tolle, nihil nisi ecclesie cadauer relinques. Quid tu hic nobis de corpore aërio somnias? quasi nos ecclesiam in terra posse negemus inueniri. Semper & fuisse in terris, & futuram deinceps ecclesiam non dubitamus. quamquam eius aspectum aliquando illustrem, ut conspici ab omnibus possit, aliquando tanta caliginè, ut vix agnoscas, obscuratam esse fateamur. At
tibi

tibi nulla ecclesia placet, nisi quæ perpetuò floret, atque in omnium hominum oculis versatur; quæ longam & ab ipsis iniurijs deductam episcoporum successionem retinet, quæ Romano pontifici pareat. Nimirum tu nunc serò venisti. Campiane, ut hæc nobis, delirantium papistarum insomnia narrares: plus millies audiuimus, diluimus, discussimus. An tu enim te nobis posse putes persuadere, eum esse ecclesiæ statum, ut nequeat obscurari, ut nihil perfidia, nihil hostes, nihil Antichristus valeat? Delere hi quidem ecclesiam nunquam possunt, in angustias compingere, ac compellere in latebras possunt. Ecclesiam Augustinus *August. Epi* lunæ similem esse dixit, quæ nunc tota lucet solis *48.* incensa radijs, nunc luminis magna parte priuatur, nunc lumen omnino nullum ostendit. Ita ecclesia interdum lumine clarissimo illustratur, interdum obscurior apparet, interdum vix apparet: quidem, & omnino in magna luminis accretione ac diminutione versatur.

Vis id tibi exemplis faciam manifestum. Daniæ de rege & Salomone, floruit apud Israëlitas illustris ecclesia: at Achabò dominante, vsque adeo fuit ecclesiæ Israëliticæ aspectus obscuritate infuscatus, ut diuinissimus Propheta Elias præter se *1. Reg. 17. 22.* neminem esse relictum quereretur. Si ecclesiæ *2. Rom 10. 8.* illius tanta vastitas esse potuit, ut ex omni illo piorum hominû numero nullus omnino reliquus esse videretur (etsi quidem reliqui erant re permulsi) mirum esse nõ potest in regno Antichristi, qui omnes Acabos & Iezabelas immanitate superat, ita fuisse direptam ecclesiam, ut mira esset fidelium solitudo. Neque tamen hæc ista religionis & ecclesiæ vastatione efficere potuit Antichristus, quin multæ *Χριστιανες & υφιαδες* sanctorû remanerint, qui genua Bestiæ nõquã flexerint, nec signum

eius inuri sibi permiserint. Descendamus ad illud
 tempus, in quo Christus in terris egit, & Hierosoly-
 mitanę ecclesię statũ cõsideremus. Nulla enim ec-
 clesia Romanę similior esse potest, quàm illa, cu-
 iusmodi tũ fuit, quãdo Christus salutis nostrę ne-
 gotium procurauit. Erant scripturę, erat populus
 legis studiosus, erat tẽplũ, erãt Leuitę, erãt sacer-
 dotes, erat põtifex maximus. Quid hĩc videri po-
 tuit ad integram ecclesiam defuisse? Christus tan-
 dem prodit in mediũ, & salutis nũcium affert: hũc
 Christum Dei filium, patris legatum, cęlestis do-
 ctrinę magistrum, salutis authorẽ hæc ipsa eccle-
 sia odit, infectatur, maledicit, postremo occidit.
 Illa ergo ecclesia fuitne Campiane, verã ecclesia,
 an non fuit? Si fuit, Christum ergo vera ecclesia
 odit, & morte dignum iudicauit. Si non fuit, tum
 vobis tandem & quę fuit? Nam Christus in iro-
 numerum habuit perexiguum, vt si cũ Christo fuisse
 ecclesiam responderis, in illud ipsum incideris,
 quod in nobis reprehendis. Iã si Hierosolymitanę
 ecclesię cõtingere potuit, vt quanquã ecclesię no-
 men suo iure & lōgissima successione possideret,
 tamen reuera nihil aliud esset, quàm antrũ & ipe-
 lunca latronũ, non video quid sibi Romana eccle-
 sia vëdicare possit, quominus etsi ecclesię laruam,
 & nomen, & vestes retinet, corpus tamen ipsum
 iamdudum amiserit. Quid si enim Lutherum Ro-
 mana ecclesia damnauit? ideone hęreticus erit Lu-
 therus, illa Catholica ecclesia? at Christum Hiero-
 solymitana trucidauit, quem cum suis fuisse eccle-
 siam vellent negare, si possent, vt sese ex istis sale-
 brĩs, in quas inciderunt, expedirent. Verũm forsãt
 in Christi noua ecclesia nihil tale posse euenire
 inquit. At Paulus antequã Christus ad iudicium
 venerit *α πο σαυ α* futuram prædixit, quã patres an-
 tiquissimi de religione atque ecclesia intelligunt,
 & Chri-

& Christus de suorum paucitate vaticinatur. clarissimè: *Quum venerit filius hominis, num reperitur e? & fidem in terris.* Si fides vix vlla in terris remanebit, & ecclesia sine fide dici ecclesia non potest nisi *in vniuersis*, sequitur quãdo Christus uenerit, per exiguum fore numerum eorũ, ad quos uerã ecclesiæ nomen pertineat. Habes nunc scripturas, quæ hoc penicillo ecclesiam depinxerunt, nisi tu te existimas ecclesiam meliùs posse depingere, quã ipse Spiritus sanctus potuit, qui logè aliis coloribus atque alio penicillo uerã ecclesiam depinxit, quam tuam video esse depictam: in qua præter pictos parietes nihil superest. *Utrum sum, inquis, Christi ad Asiaticas ecclesias sum, Petri, Pauli, Iohannis, aliorũ ad diuersas ecclesias epistole, frequenter in actis Apostolicis inchoantur, & propagantur ecclesie.* Quid tu Campiane: quid ex istis ellicere cogitas? fuisse has nõ soli Deo, sed Christianis etiam manifestas: Quis id vnquam negauit? Asiaticæ illæ ecclesiæ, ad quas Christus, Corinthia, Philippensis, Thessalonicensis, Colossensis, ad quas Paulus epistolas dedit, particulares erant ecclesiæ & aspectabiles. An nos vnquã id sumus visi dubitare, posset ne aliqua ecclesia esse manifesta? At eas omnes singulares ecclesias quæ purum Dei uerbum præferunt, eosque ritus exercent, quos Christus præscripsit, aspectabiles uocamus & manifestas. Itã sunt Dei beneficio multæ hodie manifestæ ecclesiæ in Anglia, Scotia, Germania, Gallia, ceterisque gentibus Christianis, quas uobis Ioluitis dolet esse tantũ manifestas. Sed cuiusmodi hoc est? Illæ ecclesiæ ad quas Christus & Apostoli scripserunt erant manifestæ: Ergo, ecclesia Catholica semper erit manifesta. Hęcine Romæ in illa præclara Iesuitarũ schola Dialecticã didicisti? hęc te Cãpiane nostris Academicis probaturũ putauisti? Sed ubi nũc illæ sunt.

ecclesie, que tunc ita fuerunt manifeste: Ostende mihi Ephesiam, Smyrnesem, Pergamenam, Corinthiam, & ceteras. Nunc istae nusquam apparent, & ecclesie esse desierunt: Quod istis ecclesijs vidimus euenisse, doce non posse in Romanam ecclesiam cadere. Atque ut esset Roma *prius* ecclesia, tamen salua remaneret, quam nulli urbium aut imperiorum interitus obstruere possunt. Et florere nunc amplissima ecclesia, quae vestram pseudocatholicam ecclesiam multitudinae penes exaquant, veritate certe superant.

Item in his saeculis quindecim non oppidum, non villam, non domum reperire possumus imbutam doctrina nostra. Id vero falsissimum est Campianae. Temporibus enim Apostolicis omnes ecclesiae, omnes vrbes, omnia oppida, familiae omnes eandem fidem ac religionem coluerunt, quam nunc nos profitemur. Deinceps paulatim doctrinae puritas corrupti coepit, & varia superstitio latius manauit. cui tamen patres sanctissimi quantum poterant resisterunt, quousque illud mysterium iniquitatis, quod aetate etiam Apostolica radices egerat, per omnes ecclesiae partes permearet, & totam tandem ecclesiam occuparet. Efficere tamen sceleratus Antichristus nunquam potuit, quin sanctorum multitudo magna remaneret, qui que erant ad vitam sempiternam conscripti, ab impuris ac nefarijs Antichristi sacris abhorrent. Etenim in ipsa Romana ecclesia, etiam pessimis temporibus, tamen multi semper reperti sunt, qui dominum Deum patrum suorum colerent, nec se infanda idololatria contaminarent. Testis est omnium temporum historia, quam ego nunc persequi potui, si necesse esset, & domos, villas, oppida, vrbes, regiones nonnullas commemorare, in quibus ecclesiam Christus frequentem & copiosam habuit. Graeci profectio nunquam adhuc induci potuerunt, ut se ad vestram eccle-

2. Thess. 2. 7.

1. Ioan. 2. 18.

ecclesiam adiungerent: & à vobis non minùs auersi sunt, quàm nos sumus. Et tamè sic ista fingis, quasi pontifex Romanus totum terrarum orbem imperio suo non ita pridem complexus fuerit, donec infœlix monachus, vt inquis, incesto connubio votam Deo virginem funestasset, aut Heluetus gladiator in patriam cõiurasset, aut stigmaticus perfuga Geneuam occupasset. Perge, inquã, Campiane optimo cuique maledicere atque omnia conuicia facere: effunde vniuersum acerbitalis tuæ virus, quandoquidem in illos te fore emissarium recepisti. Lutheri nomen in libro iustorum conscriptum est, eiusque erit memoria apud pios omnes perpetuò sacrosancta, Tua verò maledicta nullum habent aculeum, nullum vulnus faciunt. *το ἰσὺς δὲς ὀφθόσ ἔ περὶ τὴν τὴν ἀκὼν ἀ-
φινεῖται.* Monachum appellas, cum ipse sis fraterculus, & monachi fraterculis nunquã habiti sunt inhonestiores. Sed votam Deo virginem incesto connubio funestauit. Virginem Lutherus voto inconsiderato & superstizioso prius alligatam, post in religione meliùs institutam sancto matrimonio sibi copulauit. Hic tu quantum voles, & quàm tragicè vociferare. Zuinglium etiam gladiatorem appellas, cum ipse sis lanista. Sed quid ille fecit vnquam gladiatoriu? nempe mori cum suis ciuibus non recusauit. Si rogatus à senatu *Steidan lib. 8.
& Oecolamp. 60
p. lib. 4.* Zuinglius in bellum contra hostes & patriæ & religionis est profectus, ibique circumuentus à nefariis latronibus periit, quid ille fecit, quod nõ & fortem virum, & bonum ciuem & fidèlem gregis sui pastorem decuit? Nam quod ais illum in patriam coniurasse, id quasi est impotentis linguæ mendacium, miror tamen vt crimen illi esse à te obiectum. Nunc enim velle in patriam & principem coniurare magnæ apud vos laudi ducitur.

Galat. 6. 17.

Caluinum quem tu perfugam & stigmaticum vocas tota Christi ecclesia virum optimū & seruum Domini constantissimū nouit : qui tantū ab omni dedecore ac turpitudine abfuit, quātum tu à modestia atque honestate. Si stigmati:us fuit: fuit etiam Paulus, fuerunt alij. at non fuit. quod perfugam dicis, vbi ipse iam aliquot annis vixeris, & qualis fueris recordare. Caluinus quam semel administrandam ecclesiam suscepit, eam nunquam deseruit, in ea cum omnium summo amore vixit, in ea diem obiit. Sed quid ego tibi quicquam pro istis præstantissimis atque excellentissimis viris respondeam, quos tu nunquam, *ad v. d. appazis* *Jeud. d. p. S.* iusta aliqua infamia asperges.

Verūm nunc tuam audiamus sermocinationem, quam appellas. Quæris autem *num ecclesia subscribamus, quæ seculis antea actis viguit?* subscribimus. cui, inquis? respōdeo, ecclesie Apostolicis & Propheticis fundamentis extructe. Hierosolymitanæ, Antiochenæ, Ephesinæ, illisque omnibus nobilissimis ecclesiis, de quibus in Apostolorum epistolis legimus: etiam Romanæ antiquæ, cui hæc tua nihil habet simile: deinde iis etiam ecclesiis suffragamur, quarum in historiis mentionem legimus, quæ satæ ab Apostolis doctrinæ semen integrum & incorruptum tenuerunt. Hæ quamdiu in præceptis Apostolicis perstiterunt, veræ ecclesie fuerūt & illis nos ecclesiis subscribimus, semperque subscribemus. Hic nunc existimo sermocinationis tuæ seriem intercissam esse: non enim tuū tibi responsum redditum est. Itaq; quæ deinceps pertexis, minimè cohæret. Sed tibi nihil placet, nisi tuæ subscribatur ecclesie Romanæ, cui nos, quia scripta Apostolica corruptis, subscribere meritò recusamus. Quære alios subscriptores Campiane, nulli nos nisi Apostolicæ subscribemus.

mus. *Vñ illud, inquis, crepāt in tenebris, ubi, ubi sit ecclesia, tantūmodo sanctos & in aethera destinatos ea contineri.* Non sic de ecclesia loquimur, vt tu scribis: ecclesiam enim edocti sumus ex sacris literis distinguere, vt alia sit aspectabilis, alia hominum aspectum fugiat. In externa atque aspectabili ecclesia, ad quā ij omnes pertinēt, qui verbū audire & sacramenta percipere volunt, multos fatemur esse simulatos Christianos, qui fidei personam, quā veram fidem habere malūt. Ecclesiā autem inuisibilem piorum esse dicimus, qui Euangelium vera fide comprehendunt. Hi etsi cerni possunt, quandiu cum hominibus viuunt, quandoquidem homines sunt vt ceteri, tamen quia nec fides, nec Dei electio est oculis manifesta, quæ illos ecclesie cives facit, hanc sanctorū atque fidelīū ecclesiam sensum oculorum omnem effugere affirmamus. Huius ecclesie Christus caput est, ad hanc nullis nisi electis aditus patet. Non ergo nullam ecclesiam agnoscimus, nisi quæ ex sanctis solis cōstet (ita enim nulla fuisset aspectabilis ecclesia) sed quicumque in terris hominū ceterus doctrinam prophetica atque apostolica profiteretur, eā Christum esse veram ecclesiam prædicamus, quantumuis improbi in ea multi reperiantur. Neq; hæc nos nunc fingimus primum & comminiscimur, vt tu ais, sed parati sumus ea & scripturarum tabulis, & antiquitatis autoritate comprobare. Solare ergo te nostrorum Academicorum acumine, Campiane, quantum vales, & multa tibi de nobis pollicere. aut aliud acumen afferas oportet, aut tuo acumine nullum nostrum falli posse confido. Si in frequente nostrorum Academicorum corona hæc tua tam inepta & puerilia, effutires, non argutias tantum, opinor, tuas, sed te quoque suis ingeniis tam turpiter illudentem discinderent.

E D M. C A M P I A N V S.

1114. *R. in.*

Grauis Ecclesia nascēte, quaestio de
 legumis ceremonis, quae credentiū
 animos disturbauit, coaecto Apostolorum
 & seniorum concilio, soluta est. Credidere
 parentibus filij, pastoribus oues, in hac ver-
 ba mandantibus. Placuit Spiritui San- CONCI-
LIA.
 cto & nobis. Sequuta sunt ad exerpā-
 dam heresim, quae varia quibusque secu-
 lis pullulauit, oecumenica veterum concilia
 quatuor, tanta firmitudinis, ut is, ante
 annos mille, singularis honos tāquam di-
 uinis vocibus haberetur. Non abibo lon-
 gius. Etiam domi nostra, comitiis regni,
 eadem concilia pristinum ius inuola-
 tānque dignitatem obtinent. Hae ci-
 tabo, te quae ipsam, Anglia, dulcissima
 patria, contestabor. Si quemadmodum pra-
 te fers, quatuor ista concilia reuerebere,
 summum honorem prime sedis episcopo,
 id est, Petro deferes: Incruentum corporis
 & sanguinis Christi sacrificium in altari
 recognosces: Beatos Martyres, diuōsque
 omnes calices, ut pro te Christo supplicet,
 obsecrabis: Mlierosos apostatus ab in-
 fando concubitu & incestu publico coer-
 cebis: multa facies quae demolaris, multa
 quae facis, insecta uoles, Porro Synodos a-
 liorum temporum, nominatim uero Tri-
 deninam, eiusdem auctoritatis ac fidei
 cum primis illis fuisse, quando usus ue-
 nerit, demonstraturum me spondeo ar-
 que

Gregorius
 quatuor
 Concilia qua-
 tuor Euan-
 gelij aqua-
 uit.

Omnes Sy-
 nodos Cam-
 pianus Euan-
 gelio & qua-
 les facit.

Alf. 15.

Grg. lib. 7.
ep. 4.An. r. Eli-
fab.

Constanti-
 no. cap. 5.
 Eph. conc.
 in epi. ad
 Nestorū.
 Nic. can. 14.
 Chal. all.
 in Nic. con.
 apud Soc.
 lib. 1. ca. 8.
 Vide Chal.
 can. 4. 17.
 23.

que recipio. * *Auctus igitur conciliorum omnium valido & exquisito presidio, cur non ingrediar in hanc palestram animo ex auctore & presenti, observaturus aduersarium quò se proripiat? Nam & euidentissima prodneam qua distorquere non poterit, & probatissima qua respuere non audebit. Fortasse verbosius obloquendo diem extrahere conabitur: sed ab intentis hominibus si vos ego bene noui, nec aures nec oculos computabit. Quòd si quis erit omnino tam demens, qui se vnum opponat senatoribus orbis terra, & iis quidem omnini exceptione maioribus, sanctioribus, doctioribus, vetustioribus, libenter aspiciam illud os, quod vbi vobis ostendero, reliqua cogitationibus vestris relinquam. Interim hoc monebo. Qui pleno concilio*

rite atque ordine consummato momentum & pondus abrogat, videri mihi nullo consilio, nullo cerebro, neque solum in Theologistarum, sed etiam in politicis inconsultum. Si unquam Dei Spiritus illuxit Ecclesie, certè illud est tempus immittendi Numinis, quum omnium ecclesiarum quæ sunt in terris patentissima, religio, maturitas, scientia, sapientia, dignitas, vnam in urbem confluxerint, adhibitisque modis omnibus, diuinis & humanis quibus indagari veritas possit, promissum implorent Spiritum, quo salutariter & prudenter sanciant. Profiliat nunc

a Falsum: antiqua Cõcilia fidem Romanam non confirmant.

b Conciliũ Tridentinũ nec plenum fuit nec ritè consummatum: id quod & Cæsar & rex Gallorum iudicarunt. Sledan. an. 1551. lib. 23. Commentus quorundam.

aliquis factionis hereticae magistellus, at-
tollat supercilia, suspendat nasum, frontem
perfricat, iudicesque suos scurriliter ipse
iudicet, quos ille ludos, quos iocos dabit?

Reperitur est Lutherus qui diceret, auferre se Concilio, duorum suffragia bonorum & eruditorum hominum (putatore suum & Philippi) si quando in Christi nomine cōsensissent. O circulos. Reperitur est Kemnisius, qui Concilium Tridentinum ad suos vertiginis importuna calcu-
los exegerit. quid lucratus? infamiam.

Dum iste, in cauerit, sepelietur cum Ario, Tridentina Synodus quo magis inueterascet, eo magis indies eoque perennis

a Tridētini
concilii e-
gregiæ lau-
des.

b Duo epi-
scopi depre-
hensi sunt
in adulterio
& occisi.
Illyric.

efflorescet. Bone Deus, quæ gentium
varietas, qui delectus episcoporum totius
orbis, qui Regum & Rerumpublicarum
splendor, quæ medulla theologorum, quæ
sanctitas, quæ lachrymæ, quæ ieiunia, qui
flores Academici, quæ lingua, quæ sub-
tilitas, quæ labor, quæ infinita lectio,
quæ virtutum & studiorum diuitiæ,
angustum illud sacrarium implerunt?
Audiui ego pontifices exultantes, & in
his Antorium archiepiscopum Pragen-
sem, à quo sum creatus presbyter, amplis-
simos & prudentissimos viros, quod in ea
schola hæssissent aliquot annis: ut nullum
Ferdinandi Caesaris, cui multum debue-
rant, regalium & vberius in se beneficium
colerent, quàm hoc fuit, quod in Triden-
tino gymnasio legati ex Pannonia conse-
dissent.

Lib. de cap
Babil.

Marrini
Kemnsii
examen
Conc. Tri-
dentini.

dissent. Intellexit hoc Caesar, qui reuersis
ita gratulatus est. Aluimus vos in scho-
la optima.

Huc inuitati fide publica cur nõ pro-
perarunt aduersarij, ut eos palam reselle-
rent, in quos ranunculi coaxant e cauer-
nulis? Hussio & Hieronymo fregere fi-
dem, inquit. Qui? Constantiensis Conci-
ly proceres. Falsum est, nullam enim de-
dere. Sed nec in Hussium tamen animad-
uersum fuisset, nisi homo perfidiosus & pe-
stilens, retractus ex fuga quam ei Sigif-
mundus Imperator periculo capitis in-
terdixerat, ^a violatis etiam conditionibus
quas scripto pepigerat cum Casare, vim
omnem illius diplomatis eneruasset. Fe-
fellu Hussium precipitata malitia. Fusus
enim, cū barbaras in sua Bohemia irage-
dias excitasset, semetipsum sistere Constan-
tia, despexit in prerogatiuam Concily, se-
curitatē petiit a Casare, ^b Casar obsigna-
uit, Christianus orbis resignauit, maior
Casare, redire ad mentē heresiarcha no-
luit, periit. Hieronymus verò Pragensis
furtim venit Constantiam, protectus a ne-
mine, deprehensus cōparuit, perorauit, habi-
tus est perbenignē, liber abiit quò voluit,
sanatus est, heresim eiurauit, relapsus est,
exustus est. Quid toties unū exemplū de
sexcentis exagitat? Repetāt annales suos.
Martinus ipse Lutherus, odiū Dei & ho-
minū, Augusta positus coram Cardinale
Caietano, nonne quod poruit, eructauit &

Et Huss.

^a Falsum:
nullas enim
conditiones
violauit.

^b Nota.

Hier. Prag.

Anno 1528

Maximiliani literis communitus, excessit? Idem accitus Wormatiam, cum & Ca-
 sare & plerosque Imperij principes haberet insensos, nonne Caesaris verbo tutus fuit? Postremo Lutheranorum & Zuinglianorum capita, presente Carolo quinto, haereticorum hoste, victore, domino, nonne datis induciis, confessiones suas toties innovatas exhibuere comitis Augustanis, & sospites abiere? Haud secus, litera Tridentina locupletissimas aduersario cautiones prouiderant: ut noluit. Nimirum se iactat in angulis, in quibus ubi tria verba Graeca sonuerit, sapere videatur: abhorret à luce, qui literatorem in numero poneret, & ad honesta subsellia deuocaret. Catholicis Anglis tale chirographum impunitatis impetrent, si diligunt salutem animarum. Nos Hussium non causabimur, in curiam, verbo Principis innixi, conuolabimus.

a Non eadē ratio.

Sed ut vnde sum egressus eò regrediar, Concilia generalia mea sunt. primum, vltimum, media. his pugnabo. Hastam expectet aduersarius amentatam, quam euellere nunquam poterit, prostrernatur in eo Satanas, Christus uiuat.

GVILIELMVS WHITAKERVS.

Proximus est de conciliis locus à superiore non admodum disiunctus. Concilium enim quid aliud est quàm flos & tanquā epitome ecclesiae? itaque de conciliis quicquid dici potest, id pertinet ad

Anno 1552.

Augustanā confessio.
Vide acta Concil. Trident.

net ad ecclesiæ naturam. Sed quando nonnunquam ista explicationis causa distinguuntur, separatim à te proponi facile patior. Est autem conciliorum nomen amplum, fides singularis, auctoritas grauissima: & tu te nusquam iactas insolentius, quàm in hoc loco. Nunc enim quando concilia nominas, satis te refutasse aduerarios existimas, & certam tibi victoriam polliceris. Neque ego conciliorum dignitatem verbis conabor extenuare, & Nazianzenum miror de conciliis tam inique iudicasse, & acerbè scripsisse. Secum enim ^{Nazianz.} ^{epist 42. ad} ^{Procop.} ^{ἡνδρα: συνέ-} ^{δὲ τέλος εἶδος} ^{Χριστι.} deliberasse ac planè constituisse ait, vt omnem episcoporum congressionem fugeret, quandoquidem nullius vnquam Synodi foelicem exitum vidisset. Id etsi de multis verum fuit, quæ propter quorùdam ambitionem ac ^{πολυτρον γυρισθῆναι} non veteres controuersias sustulerunt, sed nouarum potius contentionum semina sparserunt, tamen nonnulla concilia ipse exitus longè optatissimus comprobauit. Quare quod prouocas ad Concilia, in multis quidem & maximis iudiciis sequimur: in omnibus enim nec ipsi necessarium esse iudicatis. Sed tuas nunc de conciliis commentationes accipiamus.

Gravis, quæstio, inquis, de legitimis ceremoniis, cuncto Apostolorum & suorum concilio soluta est. Credere parentibus filij, pastoribus oues, in hæc verba mandantibus, placuit Spiritui sancto & nobis. Excel lens verò certè & omni exceptione maius concilium dicis: in quo nihil temerè, peruersè, factiosè, vt fieri nonnunquam solet, sed omnia diuinitus atque ex ipsius Spiritus sancti autoritate gesta sunt. Huic nos concilio nisi crederemus, nec filij nec oues esse possumus. Grauem de ceremoniarum quæstionem sustulit, & illud acerbissimum Mosai-

August. ad
Iamur.

carum cœremoniarum iugum à Christianorum
cervicibus repulit, quò magis dolendum est aliud
deinceps iugum, illo Mosaico grauius contra hu-
ius concilij mandatum, ecclesiæ à vobis esse im-
positum. Id enim planè constat ceremonias in ec-
clesiam Christianam inuectas atque hominum
côscientiis iniectas esse duplo plures quàm olim
Moses iussu diuino veteri populo præscripsit. Id
Augustinus olim conquestus est, ceremoniarum
multitudine factum esse vt Christianorum con-
ditio multò quàm Iudæorum deterior videretur.
Quod ille quidem multò magis dixisset, si illam
ceremoniarum accessionem vidisset, quæ postea
facta est. Quod si autè Apostoli ac seniores ex Spi-
ritus sancti sensu atque iudicio illas ceremonias
quas ipse Dominus sanxerat aliquando, remo-
uendas esse statuerunt, quæ vestra fuit audacia
contra huius & spiritus & concilij decretum ve-
stras multiplices traditiones futilèsque ceremo-
nias Christianis obtrudere? An suas Dominus su-
stulit vt vestras stabiliret? an pauciores abroga-
uit, vt multò plures introduceret? an leuiore de-
traxit, vt imponeret grauiore? Itaque huius
concilij, quod omnium & primum fuit & longè
præstantissimum, diuina sanctio à vobis est ne-
fariè violata. Et fieri posse credamus, vt qui in
hos parentes & pastores tam impij extitistis, er-
ga alios obseruantiores sitis? Nullum est omni-
no concilium, quod non sit iamdudum à vobis
palàm protritum, vt vestrum vnusquisque ex-
communicationibus mille irretitus teneatur. Et
tamen audies, Campiane, facere conciliorum
mentionem, quæ si valerent aliquid, vos certè ni-
hilo magis in ecclesia, quàm publicani atque
Ethnici tolerari deberetis.

*Sequuta, inquis, sunt ad extirpandam heresim
æccl-*

*cum*enica veterum concilia quatuor, tantæ firmi-
 tudinis, vt ante annos mille singularis honos, tan-
 quam diuini vocibus haberetur. Et nos illorum
 quatuor conciliorum saluberrimam fuisse autho-
 ritate planissimè confitemur. Lege quid do-
 ctissimus Lutherus de quatuor illis conciliis scri-
 pserit, & nostram agnosce, de his quæ dicis, œ-
 cumenicis quatuor conciliis sententiam. Grego-
 rio tamen cur assentiamur, causa nulla est, qui se
 sicut sancti Euangelij quatuor libros sic quatuor
 concilia suscipere ac venerari profitetur. Nam hoc
 concilia est non venerari, sed Euangelia violare.
 Quamquam id Gregorius, vt ego existimo, sensit
 quæ sunt in his quatuor Conciliis Contra Arium,
 Eunomium, Macedonium, Nestorium, Eutyche-
 tem, Dioscorum ex Dei verbo decreta atque cõ-
 clusa, ea se firmissimè amplecti, vt non magis ipsa
 Euangelia; quàm hæc decreta, quæ sunt scriptis
 Euangelicis comprobata, quibûsque infanda
 hæresis damnata est, reseindi patiatur. Neque e-
 nim possum existimare id Gregorium de totis
 hisce conciliis affirmare voluisse, vt Nicenum,
 Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalcedo-
 nense concilium sacrosanctis Euangelis penitus
 fide ac dignitate exæquaret. Et nos, quæ patres
 illi aduersus eos, quos dixi, hæreticos de filij &
 patris *in vna*, de Spiritus sancti diuinitate, de
 Christi vnica persona, duabus naturis statuerunt,
 ea tam esse vera quàm ipsa Euangelia minimè du-
 bitamus: non quòd ita conciliis istis visum est,
 sed quia hanc ipsam fidem Euangelia tradide-
 runt. *Etiã domi*, inquis, *nostræ comitiis regni, ead-
 em concilia pristinum ius obtinent.* His quidem
 in rebus, aliisque etiam omnibus, quas scriptu-
 ris conuenienter proponunt, ius pristinum digni-
 tatèmq; retinent. Tamen ne putes tantum istis

In artic. Reli-
gionis: art. 21.

Conciliis fuisse vnquam à nobis tributū, vt quicquid ab illis sancitum fuerit, necessario suscipiendum iudicaremus, accipe nunc quid nostra ecclesia de œcumenicis Conciliis senserit, atq; statuerit: *Concilia errare possunt, & interdum errarunt, etiam in his quæ ad normā pietatis pertinent: ideoque quæ ab illis constituuntur, vt ad salutem necessaria, neque robur habent, neque authoritatē, nisi ostēdi possunt è sacris literis esse desumpta.* Nunc hæc citato, & tuam, vt ais dulcissimam patriam contestator. Et hæc ipsa patria lōgè charissima, in qua natus, educatus, ornatus es Campiane, te vicissim contestatur, te rogat, te per omnia, quæ sunt dulcissima, obsecrat, vt desinas sibi in causa pessima amplius molestus esse, vt, nolis suos filios impia & peregrina religione corrumpere, vt suam dignitatem, quàm externi hostis, chariorem habere, vt eò nunc tandē vnde es digressus, redire velis. Si illam quam Romæ imbibisti opinionem præiudicatam quàmq; huc tecum in Angliam attulisti, vel ad breuissimum tempus deponeres, hanc tuæ patriæ vocem minimè contemneres.

Sed quænam hæc tua futura est contestatio? Si, inquis, *quatuor ista concilia reuerere, summū honorem primi sedis episcopo id est, Petro deferes.* Petro nos summum honorē meritò deferimus, nec tecum de Petro contendimus. Sed quæ Petri propria fuerunt, ea nihil ad pontificem tuum pertinere posse affirmamus, qui nec Petro nec Paulo similis vnquā fuit. Et quæ hæc est insania de Petri summis virtutibus tantopere gloriari, propria merita nulla posse prædicare? An tu sanum quæquam existimaturū credis Petri fidem, pietatem, omnem virtutem ad tuum pontificem per alios tam innumeros, quorum multi non tam homines fuerunt, quàm hominum monstra, esse deriuatam?

Delirum

Delirū hoc quidem est, & quouis helleboro dignum: τὸτόν, vt inquit ille, ἐλεγχος ἰατρῶν. An ego tuum Gregorium decimum tertium, qui nunc Romæ dominatur, Petrū esse dicā? num docet? num pascit? ne potest quidem. num Apostoli, num Episcopi officium facit? nihil minus. quid ergo agit? In Vaticano sedet, bella concitat, seditiones mouet, subditos in principē armat, orbem terrarum miscet. Hæccine Petrus fecit? num hoc est esse Petrū? num ista potes negare quin sint vera? huic ego honorē, vt Petro deferam? Sed expendamus quæ dicis. *Summum honorem, ais, primæ sedis episcopo, id est, Petro deferes.* Quo concilio id docēs esse necessarium? Afferis conciliū Nicenum, can. 6. in quo nulla fit nec de primæ sedis episcopo, nec de Petro mentio; nec quidē omnino quicquam cōtra tuum pontificē magis valere potuit, quā illud Nicenæ Synodi decretū. Omnes enim Metropolitānos & Patriarchas Romano Episcopo exaquat, nec ei quicquam amplius, quā Antiocheno, Alexandrino, & cæteris aliarum prouinciarū Metropolitanis tribuit. Ipsa si placet concilij verba audies. Τὰ ἀρχαῖα ἔστι κερταίτω, τὰ ἐν ἀγνύπτιω ἢ

Concil. Nicen.
Can. 6.

λίβυη ἢ πενταπόλει, ὡσε τὸν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἐπισκοπον πάντων τέτων ἔχειν πῆν ἐξουσίαν. ἐπί δὲ ἢ τῶ ἐν τῆ βόμι ἐπισκόπῳ τετο σὺνηδέσ δεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ ἢ τῆ ἀντιόχειαν ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχαῖαις τὰ πρεσβυτερά σὺζέειν ταῖς ἐκκλησίαις. Hoc est, Antiqua consuetudo valeat, quæ in Aegypto, Lybia, & Pætapoli sunt, vt Alexandrinus Episcopus super hæc omnia summā dignitatem habeat: quoniā & Romano pontifici hæc ipsa consuetudo est. Similiter & apud Antiochiam, & in cæteris prouinciis primatus & authoritas ecclesius conseruetur. Vides nūc opinor, Campiane, nihil esse datum Romano pōtifici singulare, cuiusque prouinciam ac iurisdictionem certis finibus &

Ruffin. lib.
20.

cancellis esse circumscriptam. Atque hunc canonem Ruffinus, si nobis nō credis, isto modo interpretatur. *Apud Alexandria, & in urbe Roma vetusta cōsuetudo seruetur, ut & ille Aegypti, & hic suburbicanarum ecclesiarum sollicitudinem gerat.* Suas ergo pontifex Romanus ecclesias vicinas & suburbanas curet, quibus illum Synodus Nicena contentum esse iussit: de nostris minū deinceps sollicitus sit, quæ nihil ad ipsius curam pertinent. Nisi admodū incautus fuisses, huius concilii mentionem profectō nullam fecisses. Sed Chalcedonense etiam Concilium adiungis, Act. 4. & 16. vt primæ sedis episcopo, id est, Petro summū honorem deferendum esse confirmes. Hanc sedē, Campiane, in summo olim honore fuisse concedo, huiusque sedis episcopo primas delatas esse intelligo, cuius rei causam potes ex hoc ipso Concilio cognoscere. Neque enim id factum est Christi aliquo mandato, vt Romana ecclesia cæteras toto terrarum orbe ecclesias dignitate atque auctoritate superaret, sed vrbis illius imperium patres in causa fuisse testantur, vt illi sedi priuilegia maiora deferrentur. Verba ipsa potes in hac eadem Actione quam citas, reperire. Si verò Romana ecclesia debuit auctoritate diuina cunctis vbiq; terrarum ecclesijs præesse, quid patribus Chalcedonensibus venit in mentem, vt prærogatiuas nonnullas illi ecclesiæ concessas esse dicerēt non aliam ob causam, nisi quòd Roma imperii caput esset, eiusque ciuitatis quæ mundi domina fuit, episcopum maiore aliquo honore dignum, quàm cæteros, iudicarent? Ille autem honor non alius fuit, quàm vt episcopus Romanus primum in Concilijs locum obtineret, primus sententiam diceret, cæteros ordine & loco anteiret. Atque hunc nos honorem Romano pontifici non nunc admodum

Act. 16.

admodum inuidemus: eo, si placet, vtatur, modo
 ne, quia inter alios primus sedet, imperium in
 fratres & tyrānidem exerceat, quod ille iam mul-
 tis sæculis fecit, & facere se iure posse sibi per-
 suasit. Et quando nobis Concilium Chalcedo-
 nense obiicere voluisti, vt summum honorem tuo
 primæ sedis episcopo vendicares, ne abeam lon-
 gius, id mihi velim respondeas. quamobrem hi
 patres Chalcedonenses sedem Constantinopoli-
 tanam Romanæ æqualem fecerint? Sic enim sta-
 tuunt & rem definiunt, quandoquidem olim Ro-
 manæ ecclesiæ propter illius vr̄bis imperium pri-
 uilegia magna sunt tributa, æquum videri vt No-
 ua Roma, quæ iam imperio fuit & Senatu ornata,
 iisdem quibus Vetus Roma, privilegiis frueretur.
 Quanquam autem Romanus pontifex maxima
 contentione pugnaret, ne secum Constantinopo-
 litanus episcopus exæquaretur, tamen efficere to-
 tis viribus non potuit quin Concilii sententia
 valeret, quæ Constantinopolitanum episcopum
 Romano parem fecit. Itaque malè mihi visus es
 tui pontificis honori ac dignitati consuluisse,
 quādo huius Concilii decretum meministi. Con-
 stantinopolitanum verò Concilium, quod etiam *Can. 5.*
 introducis, pro Romana sede nihil aliud decre-
 uit, quā vt episcopus Constantinopolitanus *τὸ
 ἐπεὶ ἡ ἑκείνη ἵερωσύνη*, id est, *honoris prerogatiuam* proxi-
 mē post Romanum obtineret. Id verò fatemur,
 sic fuisse distributas olim prouincias, vt Romana
 primas, secundas Constantinopolitana, & suas
 deinceps reliquæ certo ordine obtinerent. Sed
 quid hoc ad illam causam valet, quam nunc in
 manibus habemus? non hic ille honos est, quem
 sibi pontifex Romanus vendicat: non hæc illa
 est potentix & maiestatis amplitudo, quam sibi
 toties tribuit. Concilium autem Ephesinum sine
 E. iij.

*Ephesin. Con. in
epist. ad Nest. r.*

causa à te citatum est. Nihil enim Romano pōtifi-
fici defert, quod nō aliis etiam episcopis cōueni-
ret. Nam si id arripis, quod Celestinus episcopus
Romanus, præsiciens sanctissimus & pater reue-
rendissimus appellatur, si quod Nestorio, nisi hæ-
resin abiuraret, excommunicationem denunciatur,
sunt hæc Romano episcopo cum aliis communia.
Non enim ille solus Reuerendissimus est saluta-
tus, nec ille solus potuit de hæreticis iudicium
pronunciare, Sin te illa magis delectant, *Hæc est
fides catholice & orthodoxe ecclesie, cui cuncti con-
sentiunt orthodoxi pontifices*, malè hæc verba inter-
pretaris. Omnes enim orthodoxi pontifices dicū-
tur his verbis non ecclesie, sed fidei consentire.
Illa fides, quam iis literis patres sunt complexi,
omnesvbiq; orthodoxi pontifices approbarunt,
& nos etiam defendimus.

Sed quid nunc in tua contestatione sequitur
Incruentum, inquis, *corporis & sanguinis Christi sa-
crificium in altari recognosces*. Citas autem Concilij
Nicensi canonem 14. in quo nec incruenti, nec sa-
crificij, nec Altaris vlla mentio reperitur. Prohi-
bentur autem Diaconi ne id sibi arrogent vt præ-
sentibus episcopis aut presbyteris, cœnæ Domi-
nicæ sacramentum procurare velint: neque enim
Diaconis licere corpus Domini presbyteris tra-
dere. Panem dici corpus Domini tritum est, quia
corporis Domini sacramentum est. Nec tamen
nego Cœnam Dominicam à multis antiquis pa-
tribus incruentum sacrificium appellari, quia &
mortis Christi mysteria sine cruore & sanguine
percipimus, & Deo laudes atque gratiarum ac-
tiones tanquam in sacrificium offerimus. Ita-
que Cyrillus *ἀναμάρτος θυσίας ἢ δεξοδογίας, in-
cruenta sacrificia & laudationes* in cœna statuit,
& Eusebius nos Domino altare extruere scribit

*Cyrrill. ad Rog.
814.*

ἀναίμων καὶ λογικῶν θυσιῶν κατὰ τὰ καινὰ μυστήρια, *Euseb. de Demons. lib. 1.*
 incruentorū & rationalium Sacrificiorū, secundum
 noua mysteria. Si iam cuiusmodi sit hoc incruentū
 sacrificium quæras, ipse tibi suis verbis respōdeat
 Eusebi⁹, *μνημὸν καὶ ἄρτι θυσιῶν ἀεὶ σφίπεται*,
 Memoriam nobis tradidit quā loco sacrificij offerremus.
 Deinde Chalcedonenſis Concilij Actionem
 11. proponis, quæ nihil habet, quod quicquam ad
 istas cauſas ſpectet: neque locus ille Socratis, quē
 designas, lib. 1. cap. 8. Rectiūs multò ſimpliciūſque
 feciſſes, ſi ipſa verba recitaſſes, non incertas ac
 confulas in margine notas poſuiſſes. Sed veritus
 es, niſi fraudem aliquam adhiberes, ne nimiūm
 facilē deprehendi poſſes.

Quid in tua conteſtatione reliquum ſit, audiamus.
 Beatos Martyres, diuōsque omnes, vt pro te
 Chriſto ſupplicēt obſecrabis: mulieroſos apoſtatas ab
 infando concubitu coercebis. Num Martyres, diuīque
 cœlites Chriſto pro nobis ſupplicent, neſcimus:
 quid nos agamus, id eos ignorare certū eſt. Quare
 ad Chriſtum potiūſ accedimus, eūmque vnum
 obſecramus, qui & nouit quibus rebus indigemus,
 & vult, & poteſt, quæ petimus, largiri. Tu ſi
 placet riuiſos quære, nos ex ipſo fonte hauriemus,
 inueteratam verò diuōs in precibus appellandi
 conſuetudinem minimē curamus. Et ſi hic antiquus
 mos eſt, ab humana tamen ſuperſtitione, nō
 ab authoritate diuina manauit. Quod autem ſubiungis
 de mulieroſis apoſtatis ab infando concubitu
 coercedis, & Canones aliquot Cōcilij Chalcedonenſis
 proferſ, in eo quidem antiquum obtinere.
 Vnicus verò Canon contra Diaconiſſas perlatuſ
 eſt, quæ poſtquam miniſterium ſuſceperint, deinceps
 nupſerint. Sed quā hęc iniqua lex fuerit, facilē
 conſtat. Primūm enim quas Pauluſ ſexagenarias
 ad minimum eſſe voluit, iſte Canon qua-

*Concil. Chalced. Can. 4.
 15 21.*

1. Tim. 5.

dragenarias recipit: & tamen nuptias nō permit-
 tit. Sed vouisse, inquires, cēlibes se futuras. Primum
 doce vouere tale aliquid debuisse. tum si senserint
 votum se nullo modo posse persoluere, & si nu-
 pserint, aliter ac oportuit fecisse. In rebus sua na-
 tura mediis velle vouere, quod nequeas præstare,
 est Deo illudere, & impiæ temeritatis crimen in-
 currere. persistere autem in impio voto est duplex
 scelus admittere. Itaque quod ius præscribit, *Præ-
 stat in malis promissis fidem non obseruare*: atque ita
 omnino faciendum est, quemadmodum suæ sorori
 Bernardus suavit. *In malis promissis rescinde fidem.
 in turpi voto muta decretum: quod incautè vouisti ne
 facias: impia est promissio, qua scelere adimpletur.*
 Quid autem scelere plenius, Deoque odiosius es-
 se potest, quàm intus libidinum incendijs inflam-
 mari, & tamen legitimam sanctamque medicinam
 recusare? At illud semper inculcas, voti legibus
 obligantur, Ergo tibi Cyprianus respondeat, *Sise
 ex fide Christo dicauerint, pudicè & castè sine vlla
 fabula perseuerent: sin autem perseuerare nolint, vol
 non possint, melius est vt nubant.* Id ne consilij Cā-
 piane, virginibus dedisset Cyprianus, si hunc in-
 fandum esse concubitum, aut incestum publicum,
 vt tu nimium scribis intemperanter, iudicasset.
 Quanto verò vobis honestius esset. Monachis at-
 que Fraterculis, concubitus illos vestros & ni-
 mium publicos & supra modum nefandos mitte-
 re, castumque matrimonium colere? fieri enim
 potuit, quemadmodum Pius ille papa solitus est
 dicere, vt multi vestrum in matrimonio seruaen-
 tur, qui nunc in sicco cēlibatu damnantur. Sed
 qui sordidus est, pergat porrò in suis sordibus cō-
 senescere, qui sanctus est, impitudinē fugiat, san-
 ctitatem vitio & sceleri anteponat.

Hæc illa sunt quæ tu nobis in illa tua grauisi-

Bernard. ad
 Soror. de mod.
 bene viuendi
 Serm. 62.

Cypr. libr. 1.
 epist. 11.

Tim 2.

ma contestatione effudisti, & Conciliorum interposita autoritate persuadere voluisti. Sed debes existimare Campiane, e mentita Conciliorum nomina minùs apud nos, quàm certissimum Dei verbum, valere oportere. Nam quod deinde ais *Synodos aliorum temporum, & nominatim Tridentinam eiusdem auctoritatis ac fidei cum primis illis fuisse,* equidem non credo, quantumuis id te, quando usus venerit, demonstraturum spondes atque recipis. Multa tu quidem spondes, sed præstas nihil. Verùm hic ego pium Lectorem obsecro, omnesq; Christianos obtestor, vt quid hoc loco Campianus dicat, attendant. Synodos omnes, & nominatim Tridentinam quatuor Oecumenicis concilijs pares esse affirmat: quatuor autem Concilia Gregorius, què citauit Campianus, cum quatuor Euangelijs exæquat: hinc nùc efficitur, omnia aliorum temporum Concilia eiusdem esse auctoritatis & fidei cum quatuor Euangelijs. Non vrgebo, nec te nunc exagitabo, quemadmodum tu Lutherum soles. Verberandum te tacitis hominum iudicijs relinquo. Deinceps, hoc Conciliorum valido præsidio munitus ingrederis in palæstram, & aduersarium, quò se proripiat, obseruas. Tantus enim es bellator, tam peritus gladiator, & tam vehemens in præliando, vt veniente te fugiant illico omnes. Et nunc quemadmodum te sis in hoc prælio gesturus, & quas facturus strages, exponis. At mi Campiane, vide ne id in te vsurpari meritò possit, quod dici solet, *Ἐξουὸς ἀπὸ ἑργῶν, ἐν πολλῷ κινῶς.*

De dignitate Conciliorum multa prædicas, quam nos etiam summam libenter agnoscimus. Sed tamen non hominum multitudine, non apparatu, non pompa Spiritus sanctus alligatur. In Concilijs multa sunt nonnunquam partium studia, & maior pars vincit aliquando meliorem. *Repertus,*

inquis, est Lutherus, qui diceret anteferre se Concilijs duorum suffragia bonorum & eruditorum hominum. Et quid ni anteferret? aut quis illo dicto offendi meritò potest? Enimverò Gerson ille Concilij Constantiësis moderator vnus hominis sententiam toti Concilio anteponeere non dubitauit, *In sacris, inquit, literis erudito, atque auctoritatem Catholicã proferenti, plus est credendum, quàm generali Concilio,* Quod etiam Panormitanus confirmauit, quando ad hunc modum scribit, *Plus credendum est vel simplici laico scripturam proferenti, quàm toti simul Concilio.* Repertus est, inquit, Kemnisius, qui Concilium Tridentinum ad suos vertiginis importune calculos exegerit. Concilium illud Kemnisius non ad suos calculos, sed ad verbi diuini normam exegit. At *quid lucratus?* inquis: *infamiam,* respondes. Si apud vos malè audit Kemnisius, non admodum miror, Id enim est sua doctrina, virtute, industria consequutus, vt inuidia odioque vestro dignus videretur. Sin vera laus rectè factis debetur, nactus ille est amplissimum premium, nominis sui gloriam sempiternam. Imò inquis, *in cauerit, sepelietur cum Ario.* Te verò, Campiane de tuo potiùs, quam Kemnisiij sepulchro sollicitum esse oportuit: & vide, ne sit paratum tibi pro tuis maleficijs apud inferos sepulchrum.

Hic nunc incipis Tridentinum Concilium vehementiùs commendare. quasi nos illud præclarù atque egregium Concilium cuiusmodi extiterit, nesciamus. Illius ego te tam esse studiosum facilè patior, me quidem nõ habebis riualem. De eo dixerunt alij, quæ vera sunt: quomodo & institutù, & habitum, & dimissum fuerit. Itaque non conabor, quæ tu dicis, oratione eleuare: ea fide atque existimatione, quã potuit acquirere, per me fruatur. Quanquam id omnes intelligunt, non tam orbis

Tis de elect.
tan. signifi-
catis.

Sleidanus.
Illyricus.
Kemnisius.
Caius.
Ioan. Luellus.

bis Christiani Cōcilium, quàm paucorum hominū
 in vnum locum concurrentium *conuenticulum ex-* *Conuentus.*
 titisse. Aderāt aliquot ieiuni fraterculi, qui maxi- *quorundam.*
 mam oneris partem disputando, scribēdo, perorā-
 do sustinerēt. Nam episcopi ac summi Cardinales
 res alias, quarum magis causā conuenerant, medi-
 tabantur. Sed sit, inquam, quòd fuit: non enim tuis
 laudationibus offendor. Et exultauerint ponti-
 fices, quòd in ea schola hæserint, è qua adhuc nō
 admodum multi, quos sciam, vel docti Theologi,
 vel boni pastores prodierunt. Antonium etiā Pra-
 gensē sibi ipsi magnopere gratulantem introdu-
 cis. aliquam enim illi gratiam referre voluisti, quia
 te presbyterū creauit. bene habet: presbyter crea-
 tus est Campianus ab Antonio Archiepiscopo
 Pragensi. Vereor ne nimium lōgè abieris, vt mer-
 cem tam vtilem emerēs. Sed nunc potes Missas
 celebrare, postquam es abrasus, & inunctus, &
 presbyter creatus.

Quæris autem, atque in eo admodum exultas,
huc inuitari fide publica cur non properarim aduer-
sari? De eo tibi responsum est abundè in Apolo-
 gia ecclesiæ nostræ. Quid enim ibi faceremus, aut
 quorsum iter tam lōginquum ingrederemur? An
 vt lusi domum rediremus, aut exussi in Concilio
 temeritatem nostram lueremus? Nā disputādi apud
 eos quis locus fuit, quorum singuli fidem pontifi-
 ci Romano dederunt, & iurisurandi se religione
 obstrinxerunt, vt nihil vnquam contra ipsius di-
 gnitatem ac voluntatem aut facerent aut dice-
 rent? Quid ergo ab istis sperari potuit, quod quē-
 quam ad disputandum eliceret? Et metum attulit,
 Ioannis Hussij Bohemi, & Hieronymi Pragensis
 calamitas, quos patres Constantienses in ipso
 Concilio concremarunt. Et tamen Hussius fide
 publica fretus ad Concilium accesserat. *At ei, in-*

quis, *Constantienses proceres nullam fidem dedere: quare nullam fregere.* Hussio fidem publicam Sigismundus Imperator dedit, cui ut confideret æquum fuit. Ad Concilium venit, mox captus conjicitur in carcerem, causam coram Concilio dicit, damnatur fremēte licet Sigismūdo, exuritur. Nec fugit ille, ut tu mentiris, nec fugere potuit: homo sanctissimus atque innocentissimus, tanquam ovis à lupis furiosis deuoratur, Quid illi Cæsaris auctoritas, quid mandatum, quid publica fides profuit? *Cæsar*, inquis, *obsignauit, Christianus orbis, maior Cæsare, resignauit.* Quis ergo tutus esse potest, si nihil in Concilio Cæsaris literæ valebunt? Neque nos tam Ioannis Hussij cōtra fidem publicā miserandus interitus à vestris Cōciliis deterreret, quàm illud decretum, ab eo ipso Concilio editum, Hæreticis non esse seruandam fidem. Ego vobis credam, quos scio nullam seruare fidem? Si faciam, dignus sim, qui similiter peream. Hieronymus autem Pragensis ad Concilium sua sponte venit, fidem palam est professus, incendio est cōsumptus. Hic casus horum duorum, quibus orbis Christianus eo tempore nec sanctiores nec doctiores habuit, perpetuū erit & vestrę perfidię horrēdæ que crudelitatis monumentum, & pijs ad cauendum in posterum illustre documentum. Lutherum verò, quem tu odium Dei & hominum vocas, execrande fratercule, ipsa Dei manus virtusque defendit, ut ei nunquam nocere possētis. Non enim voluntas vobis, sed occasio ad perdēdum Lutherum defuit. *Sed tutus*, inquis, *fuit Cæsaris verbo.* Neque enim ausus est Pontifex Luthero necem machinari, postquam ei Cæsar salutem promississet. An tu enim id laturum fuisse Carolum quintū existimas? Non fuit è re pontificis aliquid tentare, vnde Cæsar fidem fefellisse videretur. Id non tā facile

cilè Carolus tulisset, quàm olim tulit Sigisimudus.

Nimum, ais, se iactant in angulis, *in quibus ubi tria verba Græca sonuerint, sapere videantur*. Tibi forsàn sapere videantur, qui vix (credo) potes tria sonare Græca verba. *Abhorrent à luce, qua literatorem in numero ponerent, & ad honesta subsellia devocarent*. Hoc cine est quod quæris Campiane, nomen, famam, honesta subsellia, digito monstrari, & dicier, hic est, *αἰὲν ἀπιστεῖν καὶ ὑπείεχον ἕμιναι ἄλλων*? id dolet, in numero non esse, in subselliis non sedere: Verùm maçtè virtute, quem ingressus es cursum ad laudem, persequere, spes est ad honesta aliquãdo, quibus tu dignus es, subsellia posse ascendere.

Quod autè petis, Catholicis Angelis tale Chirographum impunitatis impetrari, si diligunt salutem animarum, iniquum certè postulas. Quid enim simile est, doctos homines vndique ad publicum Conciliũ conuenire, & perfugis in patriam reditum patere? *In Curiam, inquis, verbo principis innixi, conuolabimus*. Et tutò quidem: fidem enim si dat, certam vobis securitatem potestis polliceri. Ac facilè credo verum esse quod dicis, quando aliqui iam dudum in curiam, nullo principis verbo innixi conuolastis. Vos verò, Campiane, ad Indos potiùs conuolate, vt nouam illam pontificis vestri prouinciam perlustretis: nostra princeps sapientissima tales hospites non desiderat, & vos à se quàm potest longissimè repellit.

Sed iam vnde es egressus, eò regrederis, atque hunc de Conciliis locum splendide concludis, *Concilia generalia mea sunt, primum, ultimum, media*. Facilis & expedita victoria? Cæsarem te propè credam, *Veni, vidi, vici*. Sed hoc non est hastam tuam, quam dicis, amentatam. intorquere. Verba amentata vel potiùs amentix plena video, *hastã adhuc nullã conspicio*. aut hasta tibi,

aut amentum, aut vires defuerunt, aut quod magis credo, hæc simul vniuersa. Cupimus certè Academici, Campiane, experiri quàm tu peritè hastas vibrare didiceris, & fore speremus, vt tu nostris hastis confossus aliquando audaciam temeritatèque, & inertiam huius pugnae tuam sentias atque agnoscas.

EDMUNDVS CAMPIANVS.

V. Katio.

ANTIOCHIAE, qua primum PATRES
 in urbe Christianorum nobile cogno- Ad. 15.
 mentum increbuit, doctores, id est, emine- 1. Cor. 12.
 tes theologi, & propheta, id est, concionato- Ephes. 4.
 res perquam celebres floruerunt. Huiusce 1. Cor. 14.
 generis scribas & sapientes, doctos in Maten. 13.
 regno Dei, noua promentes & vete- & 23.
 ra, Christum callentes & Moysen, Domi-
 nus ipse futuro gregi prospexerat. Hos in-
 gentis beneficij loco donatos explodere
 quanti maleficij est? explosit aduersarius,
 quid ita? quia stantibus illis concidisset.
 Id ego cum pro certissimo comperissem,
 pugnam simpliter exoptaui, non illam
 iocularem qua turba velitantur in com-
 pitis, sed istam seueram & acrem qua
 congregamur in vestris philosophorum
 spacijs.

a Falsum:
 nullū enim
 doctum scri-
 bam explo-
 simus.

Pede pes, densusque viro vir.

Ad Patres si quando licebit accedere,
 confectum est praelium. tam sunt nostri,
 quàm Gregorius ipse decimus tertius, si-
 liorum Ecclesie Pater amantissimus. Nā
 vt omittā loca sparsa, qua ex monumentis

S. Diony.
 Areopa. de
 quo vide

veterum

*Adon. Trz. in marty-
rol. Adon.
Lurã. Syng.
Tuid. Me.
rap. Com-
ment. in 1.
17. 11. Dem.
liã. in Capt.
Bab.
Dia. 1. 1.
11.*

veterum conquista, nostram fidem appo-
 sitè affirmateque præpugnant, tenemus ho-
 rum integra volumina, quæ de industria
 religionem quam tuemur euãgelicam di-
 stinctè copiosèque dilucidant. Duplex
 Hierarchia Martyris Dionysii, quas clas-
 ses, quæ sacra, quos ritus edocet? Pupugit
 eares Lutherum iam valdè, vi huius ope-
 ra simillima somniis, nec non perni-
 ciosissima iudicaret. Imitatus parentem
 Caussens, nescio quis terra filius ex Gal-
 lia, non est veritus hunc ^a Dionysium inclite
 gentis Apostolum vocitare delirum se-
 nem. Centuriatores vehementer offendit
^b Ignatius, offendit & Calvinum, ut in eius
 epistolis deformes nãnos & putidas
 nanias, hominum quisquilia, notarint.
 Censoribus illis fanaticum quiddam I-
 renæus edidit: Clemens, auctor Stromatum
 zizania fecèssque protulit: reliqui patres
 huius aui, sanè ^c Apostolici viri, blasphemias
 & monstra posteris relique-
 runt. In Tertulliano rapiunt auidè quod
 à nobis edocet, nobiscum communiter de-
 testentur: sed memnerint, libellum de
 præscriptionibus, qui nostri temporis se-
 ctarios iam insigniter perculit, nunquam
 fuisse reprehensum, ^d Hippolytus Por-
 tuensis episcopus, quàm bellè, quàm cla-
 rè, Antichristi verum, Lutherana tẽ-
 pora, præmonstravit? Eũ propterea scri-
 ptorem infantissimum & laruam
 nominant. Cyprianum delicias & decus

^a Dionysius
suppositi-
tius.

^b Ignatius
suppositi-
tius.

^c Erãt Apo-
stolici viri,
tamen non
omnia Apo-
stolica scri-
ptis prodide-
runt.

^d Hippoly-
tus suppositi-
tius.

Africa, Gallicanus ille criticus, & Mag-
deburgi, stupidum & destitutum Deo
& deprauatorem pœnitentiæ nuncu-
parunt. Quid admisit? Scripsit enim de
virginibus, de lapsis, de unitate Ecclesie
tractationes eiusmodi, eas etiam Epistolas
Cornelio Romano pontifici, ut nisi fides
huic martyri detrahatur, Petrus Mar-
tyr Vermilius, omnesque cum eo fœdera-
ti, peiores adulteris & sacrilegis habeantur.
Ac ne singulis insistam diutius, Pa-

Caus. dial.
2. & 3. 11.
Cont. 2. ca. 4

a Falsum:
 non enim
 patres hu-
 ius seculi
 damnamus

tres huius seculi damnantur omnes, quip-
 pe qui doctrinam de pœnitentia mi-
 rē deprauarint. quo pacto? nam auster-
 tas canonum quæ viguit ea tempestate,
 maiorem in modum displicet huic se-
 culae plausibili, quæ tricliniis aptior quàm
 templis, voluptarias aures titillare, &
 puluillos omni cubito solet assuere. Quid
 atas proxima, quid peccauit? Chrysolto-
 mus & y Patres iustitiam fidei fœdē
 videlicet obscurarunt. Nazianzenus,
 quem, honoris causa Theologum veteres

Canones Pœ-
nitentia vō-
tores.

Exec. 13.
Praf. in
cent. 5.

Dial. 6. 7.

b Falsum:
 hoc totum
 est de Hie-
 ronymo.

quem, æque damnatus atque diabolus:
 iniuriosus Apostolo, blasphemus,
 sceleratus, impius. Vnus Gregorio
 Massouio pluris est Calvinus quàm
 centum Augustini. parum est, centum,
 Lutherus nihili facit aduersū se, mille
 Augusti-

Bez. a in
Act. Apōst.
ca. 23.

Stancha. li.
de Iriy.

Lit. contra
Hir. s. Reg.
Angl.

Augustinos, mille Cyprianos, mille Ecclesias. Longius rem deducere, superuacuum puto. Nam in hos qui bacchantur, quis miretur in Optatum, Athanasium, Hilarium, Cyrillos, Epiphanium, Basilium, Vincentium, Fulgentium, Leonem, Gregoriumque Romanum fuisse procatissimos?

Quaquam si datur vlla rebus iniustis iusta defensio, non inficior, habere Patres, ubicunque incideris, quod isti, dum sibi consentiunt, necessario stomachentur.

Etenim qui odere statura ieiunia, quo animo oportet esse in Basilium, Nazianzenum, Leonem, Chrysostomum, quid de Quadragesima, & indictis ieiuniorum ferijs, tanquam de rebus iam vstitatis, conciones egregias publicarum?

Qui suas animas auro, libidine, crapula, & ambitiosis conspectibus vendiderunt possintne non esse inimicissimi Basilio, Chrysostomo, Hieronymo, Augustino, quorum excellentes libri de Monachorum instituto, regula, virtutibus, teruntur?

Qui captiuam hominis voluntatem inuexere, qui Christiana funebria sustulere, qui diuorum reliquias incendere, sintne placabiles Augustino, qui de Libero Arbitrio, libros ires, De Cura pro mortuis, vnum, De miraculis ad Basilicas & memorias martyrum, prolixum caput nobilissimi operis & conciones aliquos exarauit?

a At isti Monachi nostris dissimillimi fuerunt.

b At in his libris arbitrium liberum non non statuit.

Lib. 22. de Ci. Dei. ca. 8. & ser. de diuer. 34. & sequ.

Qui fidem suis captiunculis metuntur, nonne succenseant Augustino, cuius est insignis epistola contra Manichæum,

a At istis omnibus veritatem anteponit eodem in loco Augustinus.
b Optatus hic, vetus pater, nuper editus.

qua se proficitur, Antiquitati, Con-
fessionis, Successioni perpetuæ, & Eccle-
sia que sola inter tot hereses Catholica
nomen vsu capione vendicat, assentire?

Con. opi.
Man. quam
vocat sunt
da. ca. 4.

b Optatus, Mileuitanus episcopus, Donatianam partem reuincit ex com-
munione catholica, nequitiam accusat ex
decreto Melchiadis, heresim refutat ex
ordine Romanorum Pontificum, infamiam
patet facit ex Eucharistia & chrismate
contaminatis, sacrilegium horret, ex dif-
fusiis altaribus, in quibus Christi
membra portata sunt, pollutisque ca-
licibus, qui Christi sanguinem tenuerunt.
De Optato quid sentiat, a quo scire, quem Augustinus ut venerabilem &
catholicum episcopum, Ambrosio parem
& Cypriano, quem Fulgentius ut sanctum
& fidelem Pauli interpretem, Augustini
similem & Ambrosii meminerunt.

Lib. 1. con-
Parment.

L. b. 7.

Lib. 1.

Lib. 6.

Aug. li. 1.
con. Parment.

De Unit.
cap. 16. & l.
3. de Doct.
Christ. ca.

Ex gent. li.
2. ad Mo-

mm. ide
epi. Synod.

A ex ad
Feli. ca.

Athanasii symbolam in templis concinunt. Num fauent eis qui Antonium
Eremitam Aegyptium, grauis auctor, ac-
curato libello dilandauerit, qui que cum
Alexandrina Synodo, iudicium sedis
Apostolica, diui Petri, suppliciter appel-
larit? Prudentius in hymnis quoties pre-
catur martyres quos decantat? quoties ad
eorum cineres & ossa regem martyrū ve-
neratur? Num hunc probabunt?

c Epistola
suppositiua

Hiero-

Hieronymus pro diuorum reliquiis & honoribus scribit in *Vigilantium*: In Iovinianus, pro virginitatis gradu. Hunc cine patientur?

Vide epist.

D. Amb. ad

Epist.

Ita. Item

ad s. l. 10.

ep. 85.

Item. ser. 91

Aug. l. 22.

de Ci. Dei

cap. 1.

Ambrosius tutores suos Gervasium & Protasium, celebritate. notissima, in Arrianam ignominiam honestavit: cui facto diuini Patres encomion tri buere: quod factum, Deus non uno prodigio decorauit. Nū beneuoli sunt Ambrosio futuri?

Gre. Turo.

li. de glor.

mar. ca. 46.

Metaphras.

Inst. l. 1. ca.

11. nu. 5.

Gregorius magnus noster apostolus, planissime nostri est, eoque nomine nostris aduersariis odiosus, quem Caluini rabies negat in schola Sancti Spiritus educatum, propterea quod sacras imagines, illiteratorum libros, appellasset.

a Gregorius magnus neque noster Apostolus fuit, neque omnino Apostolus.

Dies me deficeret numerantem epistolas, conciones, homilias, orationes, opuscula, disceptationes Patrum, in quibus ex apparato, grauitate & ornatu nostra catholicorum dogmata roborarunt. Quam diu apud bibliopolas ista uenerint, tam diu frustra nostrorum codices prohibentur: frustra seruantur aditus ora³ maritima: frustra domus, arca, scrinia, capsula disquiruntur: frustra tot portis minaces tabulae suffiguntur. Nullus enim Hardingus, nec Sanderus, nec Alanus, nec Stapletonus, nec Bristolus haec noua somnia uehementius, quam hi quos recensui Patres, insectantur. Tanta cogitanti accreuit animus & desiderium pu-

gne, in qua, quoquo se mouerit aduersarius, nisi gloriam Deo cesserit, feret incommodum. Patres admisserit: captus est exclusit: nullus est.

Illud verbum nec ipse vnquam Iuellus reuocauit, nec nos reuocare volumus,

Adolescētibz nobis ita contigit. Ioannes Iuellus antesignanus Caluiniānorum Angliæ, Catholicos ad Diui Pauli Londinensium, incredibili iactantia laceffiuit inuocatis per hypocrisin & imploratus Patribz, quicūque intra salutis annum sexcentessimū claruissent. Accipiunt conditionem memorabiles viri, qui tum exulabant Louaniy, summis licet difficultatibus propter iniquitatem suorum temporū circumsepti. Ausim dicere, tanto popularibus nostris bono fuisse illam Iuelli astutiam, inscitiam, improbitatem, impudentiam, quas ij scriptores feliciter expanderunt, ut vix aliud quidquam, memoria mea, prouenerit Anglorum ecclesie laboranti fructuosius. Edictum continuo valuis appenditur ne qui codices illiusmodi legeretur, neue haberentur, quum tantis clamoribus pro modo extorti prodyissent. didicere quibusque negotium attingissent, Patres fuisse catholicos, id est, nostros.

b At Iuellus aduersarii libros integros edidit, vt legi ab omnibus possent.

c Falsum: nullam illi hoc nomine imprudentiam obiecit.

Neque hoc sibi suisque vulnus inflatum Laurentius Humfredus tacuit: qui cum alie Iuellum quoad cetera sustulisset, vnā ei notam aspersit inconsiderantia, quod Patrum calculos recepisset: quibuscum sibi nihil esse commercij, nec fore, sine

Lib. de vit. Iuel.

vlla cir-

ulla circustione proloquitur.

Pertentauimus etiam familiariter aliquando Tobiam Matthæum, qui nunc in concionibus dominatur, quem propter bonas artes & virtutum semina dileximus, ut responderet ingenuè, possèntne qui Patres assiduus lectitaret, istarum esse partium quas ille suaserat. retulit, non posse, si pariter eos legeret, in se credere. Verissimum hoc verbum est, neque aliter aut eum nunc, aut Matthæum Huttonū, qui vir nominatus in paucis, versare Patres dicitur, aut reliquos aduersarios qui hoc faciunt, sentire arbitror.

a Falsissimum: qui plurimum patribus tribunt, i. maxime sunt à vobis alieni

Hactenus ergo securus in hanc aciem potui descendere, bellaturus cum ijs, qui quasi auribus lupum teneant, aeternam causæ maculam cogantur inurere, siue recusent Patres, siue deposcant. Nam in altero fugam adornant, in altero suffocantur.

GVILIELMVS WHITAKERVS.

Patres deinde clamat Campianus, quorum firmissimo munitus, ut putat, præsidio, pugnam exoptauit, non iocularem, qua turbæ velitantur in compitis, sed seueram, qua congregimur in spaciis philosophorum. ita maluit in philosophorū, quàm Theologorum spaciis versari Campianus. Nam qui Rhetoricis & Dialecticis præclare imbutus ætatē penè omnem in declamitando ac laqueos Sophisticos nec edo & dissoluendo cōsūpsit,

quin palmam philosophis iudicibus insignem reportaret, non dubitavit. Verùm ista Campiane nõ sunt apud philosophos disceptanda, qui probabilitate & verisimilitudine nonnunquam capiuntur, eamque sententiam sequuntur, quam ipsi maximè rationi consentaneam esse iudicant: sed hæc causa in Theologorum grauisissimo eruditissimoque cõfessu tractanda est, quos nullæ verborum præstigiæ, nulla disputandi solertia, nullum acumen, nulla ars, nulla calumniandi, mentiendi, iuueniliter exultandi insolentia commouere, atque ab eo, quod verum esse, constar, abducere potest. Non hinc tibi integrum erit tua commenta venditare, non hinc philosophia iudicabit, non hinc vlla valebunt, quibus tu cõfidis: in gyrum scripturarum, & verè Theologiæ ex illis immensis errorum spaciis vel inuitus compellèris. Non enim, vt ille inquit in Concilio Niceno cordatus homo, Dialecticam nobis inanemque astutiam Christus & Apostoli commendarunt, ἀλλὰ γνησίην γνώμην, in fide & bonis operibus positam. Atque hic ἀπλῶς λόγος ἢ ἀληθείας tuas omnes captiones facilè diluet, offusas arte tenebras discutiet, te quantumuis repugnantem irretiet, ac magis magisque constringet. Verùm ad Patres properas, ad quos, inquis, *si quando licebit accedere, confectum est prælium.* At nimium, inquam, properas, & multa transcurris. Confectum tu prælium dicis? Quis vicit? ludicrum hoc quidem est, & nimium ioculare. Sed hoc tuum est genus præliandi, triumphum ante victoriam eanere. Verùm attendo quemadmodum hoc prælium tam citò tamque mirificè confeceris, *Patres enim, inquis, tam sunt nostri, quàm Gregorius ipse deimus tertius filiorum ecclesie pater amantissimus.* Liceat mihi tuis verbis respondere, *Speclatum admissis risum teneatis.* Quid enim dici potuit languidius,

*Secret. libr. i.
cap. 8.*

guidius, ineptius, absurdus? Quem nos filiorum ecclesiæ hostem capitalem & furiosum esse nouimus, eum tu patrem vocas amatissimum? & quàm hoc verum est, tam illud esse verum cõcludis? Fateor: tam hoc, quàm illud, vtrumque enim falsissimum. Nõnne hoc prælium egregiè nunc confectũ esse putas? & sic tu soles Campiane, prælia conficere, acièsque hostium maximas profigare. Quid nunc restat, nisi vt in Vaticanum victor cum insigni laurea inueharis, & te cum patre tuo amatissimo, bono illo sene Gregorio, ad multos annos oblectes.

Perge verò Campiane, & victoriam, quam nactus es persequere. *Nam integra, inquis, volumina horum tenemus, quæ de industria religionem quæ tuemur, euangelicam distinctè copiosèque dilucidat.* Nunc copias nobis tuas recenses ac cõmemoras, quibus hoc bellum confecisti. tene verò & quàm potes diligenter obserua, ne fortè defectionem aliquam parèt, atque à vobis in nostra castra transeant. Inuiti enim vobiscum sunt, & quando grauior aliqua pugna incidit, toti ad nostras partes transuolant, & vos acerrimè laceffunt atque oppugnant. Sed hæc tua volumina euoluamus. *Duplex, ais, Hierarchia Martyris Dionysij, quas classes, quæ sacra, quos ritus edocet?* Certè verò nouos, atque in sacris literis inauditos. Eos nos quidem vobis integros cum isto Dionysio relinquimus. Etsi enim hic, quicumque fuit, Dionysius & tempore perantiquus & scribendi genere non indotus fuit, tamen Ariopagitam fuisse illum, quem Paulus Athenis ad fidem traduxit, prorsus incredibile est. Si quæris à me causam cur ita sentiam, peto à te vt quid & Laurentius Valla, & Erasmus Roterodamus de isto scripserint, attentè ac cõsideratè perlegas, qui ita multas non fictas suspi-

Dionysius
Ariop.

Ignatius.

ciones, sed rationes grauissimas collegerunt, quibus hunc non fuisse illum qui dicitur persuadeat, ut te ipsum vix repugnaturum existimem. Itaque nec Luthero nec Caussæo merito potes succensere, si hominem personatum paulò asperius acceperint, ac liberè de illo iudicant. Quod de Ignatio scribis, quo & Centuriatores & Calvinus offensus est, huius quidem offensionis causas iustissimas agnosco. Si enim illum ab hæreticis introductum tanquam improbæ ac detestandæ sententiæ patronum Calvinus repulit, id iure grauitèrque fecit, quàm rectè sit & verè introductus, non dico: id illi viderint. Veritas tamen eius nomine premi nõ debuit, qui fidem aut nullam aut exiguam habet. Nã quid de istis Ignatij epistolis doctissimus quisque iudicet, non ignoras. Eius quidem nonnullas epistolas Eusebius, aliquas Hieronymus commemorat: sed ei nunc plures ascribuntur, de quibus illi non meminerunt. Et huius quoddam dictum recitat Hieronymus, aliudque Theodoritus, quod in istis quæ circumferuntur epistolis nusquam reperitur. Quid quæris? Gratianus ipse tuo Ignatio non nimiam tribuit. Itaque hi duo quos in prima acie collocas, quàm sint obscuræ dubiæque fidei vides.

*Hieron. dial. 3.
cont. Pelag.
Theod. dial. 3.
intra dñs.*

Irenæus.

De Irenæo non placet, quod Censores, quos vocas, *ei fanaticum*, nescio quid, obiiciunt. Irenæum certè non solemus contumeliosè appellare, quem virum fuisse sanctissimum & doctissimū confitemur. Sed quid hoc rei est? an si quid fortè fanaticum edidit Irenæus, mox vester totus erit? an si minus prudèter rectèq; aliquo in loco senserit, idq; à nobis animaduersum fuerit, nos eius integra volumina repudiamus? Siccine disputas Cæpiane, siccine præliaris? Nam si nullum vnquam verbum Irenæo putas minus commodum excidisse, aut quod iure

ire fanaticum dici posset, explica ergo nobis
 Campiane, quemadmodum Christus vno tantum
 anno prædicauerit, & tamen anno trigesimo ba-
 ptizatus, quinquagesimo morte affectus fuerit.
 Itane Christum anno duntaxat vno, eoque qua-
 dragesimo docuisse credamus? An hoc tu nouū
 admodū, & peregrinū, & penè dixerim, fanaticū
 esse negabis? Quid etiam quod Irenēū multi v-
 num ex iis fuisse scribunt, quos veteres Chiliaftas
 appellarunt? Num illam tu sententiam non censes
 esse fanaticam? Et tu etiam de Clemente dubitas,
 an Zizania nonnunquam sparserit? Quid ergo est,
 quod Christū verè negat aut esuriisse aut sitiisse?
 & vno tantum anno docuisse, quod acceperat ab
 Irenæo? & philosophos in inferis Christi aduen-
 tum expectasse, eiusque voce edoctos credidisse?
 Ista tu zizania esse non confiteris? Atque eiusmodi
 multa in alijs illius æui præstatis viris in-
 ueniuntur. Si negas, profer mihi vnum, cuius ego
 non aliquod erratum vel te iudice conuincam.
 Tertullianum non audes dicere à nobis esse iniu-
 riā notatum: sed tamen iubes meminisse, libel-
 lum de præscriptionibus nunquā fuisse reprehē-
 sum; quod quidem ego non possum meminisse.
 Quanquam certè fateor egregium esse scriptum,
 quod nominas, in quo multa contra ecclesiā tuam
 præscripta sunt diuinitus. Hippolyti verò miror
 te non puduisse, cuius ipsum penè puduit Har-
 dingum. Noli, inquam existimare istis nos minu-
 tulus authoribus quicquam conturbari, qui nunc
 primū è suis tenebris extracti vix lucē ipsam a-
 spicere didicerūt. Quis enim iste fuit Hippolytus?
 Scripsit, inquis, de Antichristo. At q̄ bellè? Ine-
 ptus ille, quem quidam nescio, quis, superioribus
 diebus edidit, Hippolyti libellus Antichristū fore
 Dæmonē suspicatur, aliāque multa fingit, quæ nec

Lib. 2. cap. 29.

Clemens.

Syrom. lib. 2.

Syrom. lib. 2.

Syrom. lib. 2.

Tertullian.

Hippolytus.

vera esse possunt, nec vnquam pro veris habita sunt. Et tamen miraris hunc à nobis contemni, quem nulli curat, nulli legunt, nulli penè norunt. Hunc ego vt in tuis numeres facilè patior, atque ei si placet locum aliquem in tuo exercitu illustriorem assigna.

Cyprian.

Gravius autem est, quod de Cypriano obiicis, quem omnes propter doctrinam præstantem fidemque singularè venerantur. *At illum Caussæus stupidum & destitutum Deo, Magdeburgici deprauatorem pœnitentiæ nuncupant.* An mihi necesse erit dicta singula, quæ quisquam protulit aliquando, præstare, aut defendere? Caussæum illum nec vidi vnquam, nec antehac audiui. Doctum aliquem piùmque virum esse suspicor, quem tu tam odiosè appellas. Verùm de Cypriano id respondeo quod apud Nazianzenum memini legisse, ineunte ætate dissolutum, multisque vitiis deditum fuisse, dæmones coluisse, & dæmonum operam adhibuisse. *Σαυιόρων*, inquit, *ἢν δεξαμένης ὁ χειρὸς μαδνήτης ὕσερον.* Tua me cogit importunitas ea dicere, quæ tacere maluissem. In patrum enim vlceribus tanquam vnguis hæres, nec desinis refricare, quæ præstabat non attingere. Iam si vera sint, quæ scribit de Cypriano Nazianzenus, potuit Caussæus & stupidum, & Deo destitutum illo tempore dicere Cyprianum. Non enim credam id Caussæum simpliciter scripsisse, aut quenquam de pio Martyre tā iniquè cogitare potuisse. Quòd autem Magdeburgici deprauatam ab eo pœnitentiæ doctrinam queruntur, crimen illi non fingunt, sed produnt. Id enim nimium fuisse verum omnes intelligunt. Neque hoc vnus fuit Cypriani, vt de pœnitentiâ admodum incommodè atque imprudenter nonnulla scriberet, sed in eo errore

*Nazianz.
De Cyprian.*

rore omnes penè illo tempore, sanctissimi patres
 extiterunt. Cum enim mores hominum seueris-
 simis legibus astringere ac coercere cuperēt, pœ-
 nitentiæ partem maximam in externa quadam vi-
 tæ disciplina, quam ipsi præscripserant, posuerunt.
 Quod tam acerbè in hominum vitia animadu-
 terint, tamque acres scelerū vindices extiterint,
 in eo forsan ferendi erāt: at quod isto modo pec-
 catorum pœnas persolui, Deique iustitiæ satisfac-
 ri, & sibi ipsis impunitatem certamque remissio-
 nem ac iustitiā conciliari senserint, in eo de Chri-
 sti morte nonnihil detraxerunt suis inuentis ni-
 mium tribuerunt, & denique pœnitentiam de-
 prauarunt. Nullis enim officiis operisque nostris,
 sed solo Christi sanguine & supplicio peccata
 nostra expiantur. Atque ita tibi de pœnitentia re-
 sponsum est. Nec tamen hoc nomine vel Cypria-
 ni, vel cuiusquam ea ætate patris libros cõtēmi-
 nus aut explodimus, id quod tu falsò affirmas. Nā
 & hunc, & reliquos in summis causis habemus
 nobis astipulantes. Verùm id tibi tuisque datum
 est, vt in singulis authoribus ea, quæ sunt vitiosis-
 sima consecrēmini, quasi religio fidesque vestra
 ex vniuersis omnium patrum erroribus conflata
 esset.

Quænam autem illi sint, quæ ad Cornelium
 Cyprianus scripserit, vt nisi ei fides detrahatur,
Petrus Martyr, omnesque cum eo fœderati, peiores
adulteris & sacrilegis habeantur, quemadmodum
 tu ais, non equidem possum coniectura assequi.
 Literas ad Cornelium datas esse à Cypriano mul-
 tas intelligo, quæ nobis nullum vel adulterij, vel
 sacrilegij crimen ascribunt: nec tu potes ex illis
 literis aliquid proferre, quod vel nostram lædat,
 vel tuam causam adiuet. Sed hic tuus semper
 mos est, nihil enucleatè clarèque conuincere, nu-

da duntaxat patrum nomina adhibere, atque ex illis suspiciones quasdam vagas & incertas concitare. Quod autem *de triclinis, & puluillis* deinde scribis, quia præter conuivium è trinis arreptum nihil habet, prætermitto. Et nunc ad eam ætatem descendis, quæ proximè consequuta est, & Chrysofomum, Nazianzenum, Ambrosium, Hieronymum nominas. Quorsum autem? Quid si enim Chrysofomum Lutherus perstringat, quòd dum merita, nostraque opera nimium extulerit, iustitiam fidei, nonnihil obscuraverit? Quid si Causæus aliquam in Nazianzeno fabulam deprehendat? An hi patres proinde toti tui sunt? Desipere hoc quidem est, & quid dicas vel non considerare, vel non curare. Ambrosium dixit aliquis, à Cacodæmone fascinaturn, Dictum ne hoc sit à quoquam, an non, neque scio, neque admodum interest. Fascinari nonnunquam etiam optimi atque integerrimi homines possunt, quò minus in re aliqua verum perspiciant: & tu nimium es malitiosus, qui ex iis dictis, quorum vera sententia esse potest, quia statim videntur odiosa, nobis invidiam infamiámque conflare conaris. Equidem multos legi, atque nonnullos audiui singulari importunitate ac petulantia papiſtas, sed impropiorem, quàm te, novi certè in vita neminem. Ita nullum facis mentiendi finem, nullum de te hominum iudicium pertimescis, nullam in dictis fidem præstas. Iam enim Beza nomen mendacio aggredieris. Eum scripsisse dicis Hieronymum *AEquè esse damnatum atque Diabolum: iniuriosum Apostolo, blasphemum, sceleratum, impium fuisse.* Ista ego à Beza minimè dicta esse testor, & confirmo. Locum ipsum, qui volet, inspiciat: nullam deprecor infamiám, si fallo:

Nam

Chrysofom.

Nazianzen.

Ambrosium.

Nam prima illa, *Damnatum esse Hieronymum a-
que ac Diabolum*, aut arrepta sunt aliunde per ca-
lumniam, vt omnia, aut omnino ficta sunt, vt plu-
rima. In isto quidem loco nulla sunt eiusmodi.
Quod autem *ad iniuriam blasphemiamque attinet*,
ipsa Beza verba ascribam, vt frontem tuam om-
nes agnoscant. Imò Hieronymus, inquit Beza, Beza in an-
not. noui Te-
stam. in Act.
Apost. 23.
(*si verum est quod de eo scribit in hunc locum Eras-
mus,*) non modo in eo facit Apostolo iniuriam, quod
*mansuetudinem hic requirat, ubi sese planè heroica
virtus prodit: verum etiam aperte blasphemus est in
eo, quòd in ipso Christo aliquod imperfectæ pietatis
vestigium inuenit.* Hæc ille: quæritur autem de illo
Pauli acerbo apud Pontificem responso, in quo
Hieronymus teste Erasmo, in suis aduersus Pela-
gium Dialogis, mansuetudinem nonnullam desi-
derat: nec id modò, sed in ipso quoque Christo
pietatis imperfectæ vestigium inquiri. Qui si verè de
Hieronymo Erasmus affirmavit, quid ni illum in
altero iniuriosum Apostolo, in altero blasphemum
erga Christum meritò Beza potuit existima-
re? quid enim fingi potuit aut Apostolo indi-
gnus, quàm vt nimis iracundè Pontifici respon-
disse, aut in Christum blasphemius, quàm vt vir-
tute parum perfectæ præditus fuisse diceretur.
Hieronymi verò deinceps Beza nimiam in scri-
pturis detorquendis audaciam reprehendit, in
quo iustissimam profectò reprehensionis queri-
monixque causam habuit. Aut enim scriptu-
ras Hieronymus aliquando detorsit, aut ita illæ
faciles mollésque sunt, vt quouis inflecti pos-
sint. Et quidem admodum profligatum esse o-
portet, qui singulas Hieronymi interpretationes
defendat. De Caluino verò, quem Gregorius
Massouius *Pluris facit, quàm centum Augustinos:*
• *Luthero, qui mille Augustinos, Cyprianos,*

ecclesias aduersus se nihil estimat, responsio iam expedita est. Quisquis verum dicit, in eo potior est iis vniuersis, qui verum videre non potuerunt. Itaque qui vel horum patrum, quos nominasti, vel cæterorum, quos hic simul commemoras, Optati, Athanasij, Hilarij, Cyrilli, Epiphaniij, Basilij, Vincentij, Fulgentij, Leonis, Gregorij Romani errores deprehenderunt, suosque lectores de illis admonuerunt, ij non modò nulla procacitate vsi sunt, sed laborem & ecclesiæ necessarium, & piis omnibus pergratum atque vtilem susceperunt: semper enim & veræ scripturarum expositiones ecclesiis proponendæ sunt & contrariæ repudiandæ. Rectè Hieronymus, *Vitiosissimum est, inquit, docendi genus deprauare sententias, & ad voluntatem suam scripturam trahere repugnantem.* Quare cum Augustino profitemur: *Omnium scriptorum dicta iudicanda sunt secundum diuinam scripturam cuius est maior authoritas, quam totius humani generis capacitas: non quòd damnem illustrissimorum patrum sententiam, sed quòd eos imiter, qui proxime scriptura accedunt, sed præ omnibus, si aperta fuerit scriptura, eam ipsam amplector.* Nihil ergo insolenter, nihil procaciter, nihil arroganter facimus, si patrum voces expendimus atque ad lumen scripturarum examinamus. Sed vos scripturarum *Lucifuge*, vt loquitur Tertull. semper extitistis, eoque tam diligenter patrum latebras præmunistis, vt semper aliquem perfugij locum habeatis. Quàdo enim scripturæ deficiūt, quid restat aliud, quàm vt vndiq; subsidia cõparetis, vel infimorū?

Verùm doces, *quamobrem nos patres tantopere fugiamus.* Mallem dixisses, quamobrem vos scripturas tam studiosè declinetis. *Nam qui stas inquis, ieiunia oderunt, in senso animo sunt in Basilium, Nazianzenum, Leonem, Chrysostrum, qui*
de Qua-

Hieron. Paulin

Augustin.

Tertullien. de
resurrect.

de *Quadragesima cōciones egregias publicariū. Sta-*
ta & legitima ieiunia Christus in Euangelio nul-
 la præscripsit, & *Quadragesima* satis longo post
 interuallo instituta est, cuius illis temporibus nõ
 vna fuit in omnibus ecclesiis ratio, non mos idem.
 Publica verò ieiunia ac Christiana, quæ ad tem-
 porum atque ecclesiarum occasiones accommo-
 dantur, & probamus, & exercemus: vestras iei-
 uniorum statas solennitates atque in orbem per-
 petuò recurrentes, quia superstitionis plena sunt,
 & libertati Christianæ iniuriam, merito repu-
 diamus. De ieiuniis id existimamus, quod do-
 cuit Augustinus, *Quibus diebus non oporteat ie-*
iuare, & quibus oporteat præcepto Domini vel
Apostolorum non inuenio distinctum. Itaque sta-
 tas illas vestras atque anniuersarias ieiuniorum
 ceremonias, & illam præscriptam certo tempore
 ac numero dierum *Quadragesimam* vestram non
 agnouit Augustinus. Deinde ais, *Qui animas*
auro, libidine, crapula & ambitiosis conspectibus
vendiderunt, possunt ne non esse inimicissimi Ba-
silio, Chrysostomo, Hieronymo, Augustino, quo-
rum libri de monachorum instituto teruntur. An tu
 qui Monachi non sunt, eos omnes avaritiæ, libi-
 dini, gulæ, ambitioni deditos esse censes? Id ti-
 bi, nisi corrigas, erit capitale. Neque enim vel
 Pontifex, vel Cardinales, vel Episcopi sibi neces-
 sarium aut consentaneum esse arbitrantur, vt o-
 pes amplissimas, voluptates perpetuas, epulas
 delicatas, splendorem honorémque regium de-
 ponant, seque in monasterium aliquod compiu-
 gant. Qui sic viuunt, quemadmodum illi solent,
 ij certè nec Basilio, nec cuiquam sancto homini
 amici esse possunt. Ita enim libidine luxúque
 diffuunt, ita voluptatibus, conuiujs, ambi-
 tionis suæ inseruiunt, ita denique vitæ rationem

omnem instituunt, ut ex Epicuri potius hortulis homines voluptarij, quàm è Christi schola seueri magistri prodisse videantur. Quis nescit totius orbis diuturnam de vobis & iustissimam querelam? & tamen non pudet ea te nobis obiicere, quæ vitia esse vestra omnes intelligût. Nam inter præfules monachosque vestros, quorû tu egregia instituta & arctissimâ disciplinæ grauissimæ regulam cõmemoras, ac cæteros mortales tãtum iam dudum interfuit, quantum se Tarentini aliis hominibus præstare dixerunt, quòd alij dum multum sudarent, & operis semper aliquid agerent, ut possent viuere compararent, ipsi demum verè viuerent, quia se totos voluptatibus tradiderunt. Et quidem ea vita vestra fuit, ut cæteri vix viuere viderentur, si id tandem esset viuere, quod illi putauerunt. Verùm quid ego vobis plura de ieiuniis, & monachorum institutis respondeam, qui nec monachum vllum in omni ecclesia vestra antiquis illis similem habetis, nec vetera ieiunia retinetis? Sed pergis etiam alia nobis multo tetriora obiicere. *Qui captiuam hominis voluntatem inuexere, qui Christiana funebria sustulere, qui diuorum reliquias incendere, sint ne, inquis, placabiles Augustino?* Nulli nos diuo iniuriam fecimus, Campiane, nec cuiusquam aut reliquias incendimus, aut sancta funebria sustulimus: profanam modò superstitionem & maiestati diuinæ gloriæque iniuriosam ferre non potuimus, in quo & Deum sequuti sumus ducem atque authorem, & Augustinum habemus assentientem. At qui captiuam hominis voluntatem inueximus, qui, inquis, Augustino placabiles simus? *Qui ni verò simus? Qui libros, inquis, de libero arbitrio tres conscripsit.* Insulse admodum & ridiculè.

Scri-

Scripsit Augustinus libros de libero arbitrio tres, ergo Augustinus hominis voluntatem liberam facit. Si hoc valet, illud quoque valeat, scripsit Augustinus de duabus animabus contra Manichæos librum, de mendacio librum, de quantitate animæ librum, ergo Augustinus duas in homine animas posuit, mendacium laudavit, animæ quantitatem & magnitudinem tribuit. Nam quid, obsecro, interest? Illos, ab Augustino conscriptos esse, quos dicis, libros fateor: sed ij libri nostram sententiam non evertunt, qui captivam hominis voluntatem inueximus. Neque id tu dixisses, aut horum librorum mentionem vllam fecisses, si libros ipsos perlegisses. Illos enim libros Augustinus contra Manichæos scripsit, in quibus non de hominis libera voluntate, de qua contendimus, sed de causa peccati disputat, quod à libero arbitrio fluxit. atque hos libros de libero arbitrio inscripsit, quia in iis id agit, vt fontem peccati ac principium, non in Deo, sed in libero arbitrio reperi doceat: quod tu facile è libris retractationum *Retract. lib. 6. cap. 9.* discere potuisti. Sic enim scribit, *Propter eos suscepta est disputatio, qui negant ex libero voluntatis arbitrio mali originem duci, & Deum, si ita est, creatorem omnium naturarum culpandum esse contendunt: & deinceps negat omnino eî in animo fuisse, vt his in libris de ea voluntate diceret, quam Dei gratia liberat. Quicquid autem eî in libris illis exciderat, quod Pelagianis qui liberum arbitrium inuexerunt, quemadmodum vos facitis, fauere videretur id diligenter ex omni opere colligit, atq; ab illorum calumniis vindicat. An nos Augustino succenseamus, qui nobis noluit in ista causa esse inimicus? Atque vt planè perspicias*

De lib. arbit.
lib. 2. cap. 20.

hos de libero arbitrio libros à te fuisse temere
introducitos, audi quid his ipsis in libris de ho-
minis voluntate scripserit. *Tu tantum*, inquit,
pietatem inconcussam tene, ut nullum tibi bonum
vel sentienti, vel intelligenti, vel quoquo modo cogi-
tanti occurrat, quod non sit ex Deo. Atque hæc fuit
Augustini de arbitrio hominis perpetua sententia
postquã causam ipsam excitatus à pelagianis pe-
nitus didicisset, ut perditum, & funditus sublatũ
iudicaret. *Libero enim* (inquit) *arbitrio male utens*
homo, & se perdidit & ipsum.

Sed Augustinum adhuc nobis obiicis. *Qui*
enim, inquit, *suis captiunculis fidem metuantur, non*
ne succenseant Augustino, cuius est insignis epistola
contra Manichæum? Epistolam vocas Campianæ,
quæ semper habita est pro libro? At quid contra
nos in ea, quam dicis, epistola scripsit? *Qua se pro-*
fuetur antiquitati, consensioni, successioni perpetuæ,
& ecclesie, que sola inter tot hæreses Catholice no-
men usurpatione vendicat, assentire? Et illi nos Ecce-
lesiæ, quæ ista habet omnia, assentimus. Tamen istis
illam syncerissimam sapientiam ac veritatem, de
qua eodem in loco scribit Augustinus, accedere
oportet, aut nos hæc simul vniuersa tenere mini-
mè debent. Nam & hæc, si illa sapientia careant,
nihil valent, & illa sapientia ac veritas sine istis
per se aliis rebus omnibus est præponenda. Sic
enim Augustinus, *Veritas si tam manifesta mon-*
stratur, ut in dubium venire non possit, præponenda
est omnibus illis rebus, quibus in Catholica teneor.
Iis ergo omnibus, quæ tu commemoras, antiqui-
tati, consensioni, successioni, solam illam verita-
tem synceramque sapientiam Augustinus antepo-
nit: & nos, quia hanc sapientiam ac veritatem sic
esse in nostris ecclesiis manifestam perspicimus,
ut nemini dubium esse possit, quin nos verum te-
neamus,

Contra Furdam
cap. 4.

neamus, qui verum videre volunt, vobis integrum facimus, vt sine veritate antiquitatem, quantam voletis, & consensionem, & successionem venditetis. Iam ergo causam fuisse nullam vides, quamobrem nos Augustino vel nunc vel antè succenseremus. Sed missum tandem facis Augustinum, atque euocas Optatum, Mileuitanum, de quo quid sentiamus, aues, inquis, cognoscere. Fuisse quidem bonum patrem, & Augustino similem existimo, eâque laudes veras esse cenfeo, quas illi ab aliis summis viris tributas video. At is Donatianam partem reuincit ex communione Catholica. Quid ni reuinceret? aut quid illud ad nos pertinet? Idem etiam Augustinus facere solitus est: & multum hoc quidem ad persuadendum valuit, vt ecclesiæ Catholicæ communionem schismaticis Donatistis obiceret, qui se ab ecclesia sine causa per seditionem disiunxerant. At vestram ecclesiam negamus esse catholicam, ac proinde eo modo reuinci non possumus, quo Donatistas Optatus refutauit. Prius enim de ecclesia constare oportet, quàm nos schismatis conuincamur. Fuit tum ecclesia Romana religionis veræque fidei custos, vindex, magistra, cunctisque aliis ecclesiis lumen quoddam authoritatis prætulit. Itaque mirum non est sanctissimos patres huius ecclesiæ dignitatem tanti fecisse, eiûsque exemplum tanquam grauissimum præiudicium hæreticis semper obiecisse. Hinc fit vt decreta, & successionem pontificum Romanorum nonnunquam commemorent, dum fidem facere volunt, illas quas refellunt hæreses in amplissima atque augustissima ecclesia fuisse inauditas. Verùm ab illo tempore ecclesiæ orbis conuersus est, sedesque Romana de suis spatiis deflexit, atque

*trans.
Augustinus.*

Epistola 30.

à fidei integritate ad nefandam perfidiam degeneravit. Redde nobis veterem, Campiane, illam Romanam ecclesiam, & ab ea nos diuelli nunquam patiemur. At illius præter parietinas ac ruderera nihil nunc retinetis: nec tamen ecclesiæ Catholicæ nomen crepare desistitis. Quod autem altarium meministi, in quibus Christi membra portata sunt, & calicum, qui Christi sanguinem tenuerunt, non ignoro multa de altaribus apud antiquos patres reperiri, quæ tamen in Africa non lapidea, sed lignea fuisse potes ex Augustini ad Bonifacium epistola cognoscere. Et membra Christi ac sanguinem in sacris mysteriis percipi non nego, sed modo cælesti, ac spiritali, sanctæque fidei proprio. Vestram enim *σαρκοφαγίαν* Optatus ignoravit, nec Christi vetus ecclesia de tanto monstro vel unquam somniauit.

Athanas. epist.
ad Falisc. 2.

Athanasij Symbolum, inquis, *conciunt*, sed *ipsi non fauent*. Quamobrem? Quia Antonium Eremitam laudat. Bellè: quasi nos tam simus inuidiosi, ut laudari neminem æquo animo patiamur. imò aliud est: *Iudicium sedis Apostolicæ cum Synodo Alexandrina suppliciter appellauit*. At hæc epistola tota est supposititia, ex assentatione intoleranda, & crebris mendaciis concreta. Prudentium autem fateor ut poetam eos ipsos Martyres nonnunquam appellare, quorum res gestas versibus erat complexus, & iam altiores eo tempore radices in ecclesia mos superstitiosus egerat diuos implorandi: qui quasi tyrannus sanctos patres aliquando abduxit in errorem. Vigilantium & Iovinianum, quos Hieronymus scriptis acerbissimis insequitur, non defendimus, si ea docuerunt, quorum insimulantur. Ambrosio verò facile permitimus ut suum Geruasium ac Protasium honestet atque ornet. Nec omnino sumus auerfi
à Gre-

à Gregorio, cui vos multò quidem iustiùs, quàm nos, offensi esse debuistis. *Quòd autem imagines, illiteratorum libros appellauit*, id nec in schola spiritus sancti didicit, nec è patrum superiorum libris hausit. Et iam longam hanc patrum seriem tandem absoluiſti, quam quorsum isto modo per texere uolueris, cupio cognoscere. Quid enim? adeone aut ipse stupidus es, aut esse alios suspicaris, ut tibi isto modo argumentanti assentiantur: Lutherus, Caluinus, & horù foederati Iſenæum, Tertullianum, Cyprianum, Chrysoſtomum, Augustinum, Hieronymù, Ambrosium, Gregorium, Basilium, Nazianzenum, errasse aliquando, quibusdam in causis, in hoc vel isto libro, nec verum certæ scripturæ sensum uidisse, & falli interdum, id est, homines esse scribunt: quare hos omnes patres explodunt, abiiciunt, damnant? Hoccine vis Campiane? At ipsi sæpenumero manifestis patrum testimoniis euiçti negatis vos cuiusquam patris auctoritate alligari, & ad ecclesiæ iudiciù sententiàmque prouocatis. An tecum putes non actum iniquissimè, si hinc à te integra patrum uolumina improbari concludam? At hic tuæ disputationis exitus est, atque huc omnia referuntur, quæ defendi his scripturis non possunt, omnia uniuersè violari, patribus infandam iniuriam contumeliàmque fieri, scelus indignum atque inauditum admitti. Noli existimare, Campiane, ita esse infantes nostros Academicos, ut quid inter calumniam tuam, factique nostri summam æquitatem interfit, non perspiciant. Patres & magni facimus, & assiduè legimus, & cunctis accuratoris Theologiæ studiosis legendos proponimus. Ita enim & scientiam nostram efficimus pleniorè, & sumus contra vos armatiores.

Multa deinceps prætermittis, ne te dies deficiat, epistolæ, conciones, homilias, orationes, opuscula, disceprationes patrum, quibus Catholicorum dogmata roborantur. Fragmenta forsân aliqua dicis in angulis proiecta, quæ sine maximo labore ac nonnullo fastidio colligere non potuisti, cuiusmodi tamen permulta paucis hiscè annis à tuis collegis diligentissimè peruestigata in lucem prodierunt. *Quamdiu, inquis, apud bibliopolas ista venierint, tamdiu nostrorum codices prohibentur.* Dolemus à vobis ea scribi, quæ necessariò prohibenda sunt. Nisi enim & repub. seditione turbari, & ecclesiam hæresi laborare, & mentes hominum nefariis opinionibus imbuï pateremur, libros vestros ab omni aditu propellere oportebat. Nam si magistratus cauere diligenter solent ne qua pestis contagio in suam ciuitatem aliunde inferatur, multò quidem magis prouidendum est ne libri pestilentes & perniciosi, è quibus homines illiterati errores mortiferos hauriunt, palàm in foro volitare possint. Neque id nullo exemplo facimus. Potes enim meminisse temporibus Marianis iure castrensi in eos actum esse, apud quos librorum nostrorum fortè aliquis inuentus esset. Si nobis id tam capitale fuit, vt mox tanquam rei læsæ maiestatis sine iudicio ad supplicium raperemur, non debes existimare librorum vestrorum impunitatem tantam nunc esse oportere, vt vbique sint & publicè venales. Sanctorù patrum libros ex omnibus mercaturis ad nos importandos curamus, eosq; emimus, in omnibus priuatis, publicisque bibliothecis seruamus, in clarissimo lumine collocamus, vt non modò ex vultu, sed ex assidua consuetudine cognoscantur. Nâ quod ais,

Nullum

*Nullum nec Sanderū, nec Hardingum, Alanū, nec Stapletonū, nec Bristolium hæc somnia vehementius, quam hos patres insectari, hoc dictum tanquam legitimum accessionem ad tua cætera adiungimus. Hi tui, quos nominas, veterani quicquid aut lectio, aut otium, aut ars, aut ingenium, aut operæ, aut malitia potuit suppeditare, id totum in hac causa adhibuerunt, nec quicquam profecerunt: nū tu, qui cum istis nec conferendus es, id te posse speras, quod illi non potuerunt? Tamen ais, *Talia cogitanti animum tibi accreuisse & desiderium pugnæ*, Deploro quidem audaciam, Campiane, temeritatemque tuam, qui teneri non potes, quin perditam causam cum certissima famæ & salutis tuæ iactura defendas. Et cupio diem ego illum tibi esse datum aliquando, in quo tuas omnes poses in ea, quam expetis, pugna vires experiri.*

Iohannes inquis Iuellus te adolescente Catholicos lacecessit, inuocatis & imploratis patribus, quicumque intra sexcentesimo annu claruissent. Fecit ille vir summus, quod verè se facere posse perspexit. Patres omnes singulari diligentia iudicioque perlegerat: fucum imperitis fieri à vobis sensit, perniciosum errorem suis hominibus eripere voluit. Itaque nulla, vt tu dicis, iactantia, sed diuina quadam virtute & veri conscientia fretus totam Papistarum gentem in certamen euocauit, vt si possent suas opiniones vel scripturis sacris, vel conciliorum patrūque testimoniis comprobare, vincerent, si non possent, victos se faterentur. *Accipiunt, inquis, conditionem memorabiles viri, qui tum exulabant Louani.* Horum princeps Hardingus fuit, qui vnus aulus est cominus congregi. At quàm ille præclare se gessit in ista conditione? Patres Iuellus appellat: Hardingus Clementes quosdam, Abdias, Martiales, Hippolytos, Amph-

lochios, atque eiusmodi alios veneranda antiquitate patres producit. Si vero, vt iactare semper soliti estis, antiqui patres ecclesiæ vestri sunt, quamobrem tam foedè Hardingus tergiuersari voluit, vt istos, nescio quos, terræ filios recens natos, quos nemo antè aut salutauerat, aut viderat, aut audiuerat, testes in causa grauißima, in qua iudicium antiquitatis postulatum est, adhiberet, ipsos notissimos & nobilissimos patres de industria declinaret? Hæccine illa est canicies, quam narras? hos è suis sepulchris erui oportuit, vt desperatæ causæ subuenirent? Audi vero Campiane: quam ea die Iuellus vocem verissimam ac constantißimam emisit, quando ad sexcentorum annorum antiquitatem prouocauit, vobisq; obtulit, vt si vel vnicam ex aliquo patre aut concilio claram & dilucidam sententiam afferretis, non recusaret quin vobis palmam concederet, ea est nostrum omnium professio, idem omnes pollicemur, fidem non fallemus. Anni iam sunt viginti, nec tamè adhuc potuit à quoquam vestrum huic conditioni satisfieri: tu si te posse putas præstare, quod tui magistri non potuerunt, quid cessas, cur sedes, quare causam optimam tamdiu frigere pateris? Sed nihil tu quidem potes, nulla tua lectio est, nullæ tibi vires sunt, quæ tanto labori pares esse possint. Iuellum verò doctissimus Humfredus in eo minime reprehendit, quòd nimium prolixè de patribus promiserit, aut minùs quàm dixerit, præstiterit: sed quòd plus vobis, quàm erat opus, concesserit, & causam à scripturis ipsis iudicatam ad patrum calculos reuocarit, Quod tamen ille non eò fecit, quasi scripturæ parum consideret, aut quòd in ea non satis esset ad omnes omnium papistarum errores refutandos: sed vt illam insolentem & falsissimam de antiquitate calumniam, quæ multos tenuit,

genuit, iugulareret.

Pertentatum etiam aliquando dicis à te fuisse Tobiam Matthæum, vt responderet ingenuè, *posse qui patres assidue lectitaret, earum esse partium, quas ille suaserat.* Etsi multa sæpe in sermone familiari dicimus, quæ narrari & manare latius nollemus, tamen id tibi ab ornatissimo Matthæo responsum esse datum non dubito, quod & rei veritati fuit consentaneum, & ipsius iudicio sapientiæque dignum. Credi patribus in omni res non oportet: nec fides nostra è patrum dictis pendet. Errarunt illi nonnunquam, & errandi occasionem aliis præbuerunt: legi tamen possunt, vt eorū veris doctiores, contrariis cautiore simus. Atque hoc & ille, quem tu solū è nobis versare patres suspicaris, vir eximius Matthæus Huttonus, & nos omnes arbitramur. Hæc postquam peroraras, descendere te velle securum dicis in hanc aciem, bellaturum nobiscum. Semper aciem, pugnam, prælium, castra, & tua nobis bella commemoras. Sed meminisse debes, communem esse belli Martem, & præliorum incertum exitum. ἐν γὰρ χερσὶ τέλει πολέμου, ἐπέων δ' ἐνὶ βουλῇ.

EDMUNDVS CAMPIANVS.

Sexta ratio.
FIRMA-
MEN-
TAPA-
TRVM.
Ioan. 5.

SI quibus unquā cordi curaq, fuit id, quod maximopere nostris fuit & esse debet. Scrutamini scripturas. Facile Principes & palmares in hoc genere sanctissimi Patres excutere. Horum opere sumptu ue, tot gentibus & linguis transcripta Biblia & importata sunt: Horum periculis & cruciatibus, erepta de flammis hostilibus

& vastitate: horum laboribus & vigilijs, omnem in partem enucleata studiosissime die nocturne sacras literas imbibere, de suggestis omnibus sacras literas edidere, immensa volumina sacris literis ditauere fidelissimis commentarijs sacras literas explicare, cibos & inedia sacris literis condire, occupati denique sacris in literis ad senectutem decrepitam peruenere.

Quod si frequentes ipsi quoque, ab *Authoritate Maiorum*, ab ecclesia *Praxi*, à *Successione Pontificum*, à *Concilijs Oecumenicis*, à *Traditionibus Apostolicis*, à *Cruore Martyrum*, à *Scytis Praesulum*, à *Visis euentisq; mirabilibus argumentati sunt*: tamen omnium maxime & libentissime *Sanctarum literarum* testimonia densa conglobant, haec premunt, in his habitant huic armaturæ fortium, Cant. 4. duces robustissimi, facta tecta *Civitatis Dei* cōtra nefarios impetus quotidie munientes, optimo iure, primas partes honoratissimasq; porrigunt.

Quo magis demirror illam exceptionem aduersary superbam & fatuam, qui velut aquam in profuente quaritans. sic in scripturis confertissimis scripturarum penuriam obiecit. *Tantis per se Patribus assensurum dicit, dum sacris literis adhaerescunt. Num loquitur ex animo? Curabo igitur procedat armati atque stipati Christo, Prophetis, Apostolis, atque omni apparatu Biblico, celeberrimi authores, antiquis-*

quissimi Patres, sanctissimi viri, Dionysius, Cyprianus, Athanasius, Basilus, Nazianzenus, Ambrosius, Hieronymus, Chrysostomus, Augustinus, Latinusque Gregorius. *Regnet in Anglia fides illa, v-
tinam regnet, quam hi patres amicissimi
scripturarum ex scripturis extrinūt. Quas
afferunt afferemus: quas conferunt, confe-
remus: quod inferunt, inferemus: placeat
exscrea, dic sodes. Minime vero, inquis,
nisi rectè exponant. Quid est hoc ipsum,
rectè Arbitratu tuo. Nihil ne pudet La-
byrinthi?*

Et regnat in
Anglia nunc
fides illa
quam isti Pa-
tres colue-
runt.

Ergo cum sperem in Academijs florētissimis, confociatum iri bene multos qui non pingui Minerva, sed acuto iudicio in has controuersias inspecturi sint, & horum responsa nugatoris libraturi, lætus hunc diem campi præstolabor, ut qui contra Sylvestres tumulos mendiculorum inermium, & obilitatem & robur Ecclesie Christi cogitem educere.

GVILIELMVS WHITAKERVS.

Quænam hæc noua nobis patrum firmamenta proponas Campiane, non possum facile diuinare. De patribus tibi responsum est, in quibus parum inesse firmamenti ad tuam causam stabiliedam euicimus. Id forsitan ipse per te sensisti: itaque non satis hunc tutum tibi de patribus locum existimasti, nisi firmamenta quædam afferres, quibus ipsos patres faceres firmiores. Postquam enim ea dixisses de patribus, quæ tibi venire in me-

tem potuerunt, vt quidem dicta patrum vniuersa pro diuinis oraculis suscipere videretis, quia id nimis infirmum fuit, nec in eo tibi quenquam assensurum intellexisti, patrum nunc fidem firmitatis quibusdam commūnire & corroborare voluisti. Huius autem disputationis hæc vis est, hoc vinculum, *Patres scripturas diligētissimè scrutabantur. sanctarum literarum testimonia densa cōglobabant. his primas partes tribuebant, quare quas illi afferunt scripturarum expositiones. his cōtenti esse debemus, meliores desiderare sine scelere non possumus.* Aut hic huius loci sensus est, aut omni locus hic sensu caret. Et quidem fateor sic ista à te languide ac dissolutè proiecta esse, vt quorūm spectent, vix perspiciam. Quid enim dici potuit ignauius? Patres, vt scripturas intelligerent, studiosissimè elaborarunt: ergo, nunquam in scripturis interpretandis errarunt, At miras expositionum pugnas dissensionēque animaduertimus, quarum vt nullæ sint veræ fieri potest, vt plus vna sit, non potest. Vnum tibi è mille exemplum apponā, Paulus Antiochiæ Petro se in os restitisse testatur: id cuiusmodi fuerit vis cognoscere, nec per te potes assequi. Miraris enim Petro Paulum, Apostolū Apostolo resistere voluisse, & forte mysterii aliquid subesse suspicaris. Ad partes te confers, Augustinum, Hieronymum, duo præstantissima Latinae ecclesie lumina, consulis. Quid ij referunt? Augustinus Paulum existimat ingenuè atque ex animo loquutum, Hieronymus simulatè. Si hunc probas, illum improbes est necesse, vtrique non potes assentire. Sexcenta sunt eiusmodi. Scio, inquit Hieronymus, *me aliter habere Apostolos aliter reliquos tractatores. Illos semper verà dicere, istos in quibusdam vt homines aberrare.* At illi tamen scripturas legerunt, verlarunt, seque totos in meditando scri-

Gal. 2. 11.

Augustin. & Hieron. in e p. 1.

Hieron. in e p. 1. ad Theop. phitum.

scri-

scripturis occuparunt. Ex his potes criminationis
 eæ summam iniquitatem, nostræ defensionis iu-
 stissimam rationem perspiciere. Nihil hic volo de
 patrum eximijs laudibus detractū: modò des fuisse
 homines, omnibus à te laudibus in cælos, quo-
 rum nunc ciues sunt, efferrī patior. Et vellē, quod
 illi perpetuò fecerunt, id aut ipsi faceretis, *Scruta-*
mini scripturas, aut nos facere sineretis: exitum hæc
 pugna procul dubio faciliorem reperiret. Vos
 autem scripturas, quas sua voce Christus sanciuit,
 & nobis scrutandas commendauit, vt crucem
 fures, fugitis, horretis, ex hominum aspectu re-
 mouetis, & tamen nullum scrutandi finem facitis.
 Veteres enim, atque olim inter mortuas traditio-
 nēs, consuetudines, hominum inuēta, pontificum
 decretā, labes ecclesiarum, confictos suppositōs-
 que libros, nānias, quisquilias, somnia, fabulas
 terra marique conquiritis, sacras literas non ni-
 mium credo, ne noceant, attingitis. Ista aliquādo
 uestra, quæ tam diligenter inuestigatis, abijcite,
 quod Christus præcepit, veteresque patres fece-
 runt, *Scrutamini scripturas: atque utinam omnes* (vt
 inquit Origines) *faceremus illud quod scriptum est,*
Scrutamini scripturas. Si iussi essemus, vt patres ec-
 clesiæ, vt vera non scripta, vt pontificum responsa
 scrutaremur, in istis diuersorijis libenter acquies-
 ceremus: quando autem nostra scrutādi industria
 ad scripturas reuocatur, noli nobis succensere si
 patribus tantisper, vt ais, assentimur, dum scriptu-
 ris adhærescūt. Quod enim in illis laudabile fuisse
 ipse confiteris, id in nobis non potest esse vitio-
 sum. Nam & illis Christus, & nobis mandauit, vt
 scripturas scrutaremur. Quod ergo iussi sumus v-
 trique scrutari, id vt inueniatur, vtrisque proposi-
 tum esse debet. Æquum ne vero iudicas, vt si illi
 in scrutando aberrarunt, eorum nos vestigijs in-

Orige. in Esai.
 homil. 2.

sistamus, & quod ipsi inuenimus, verum abiiciamus, quia illi inuenire non potuerunt? Quando enim illi quod quærent, verum inueniunt, id nos amplectimur, iisque in eo assentimur, Ne dubita, Campiane: loquimur ex animo: Patribus nos assentimur, dum illi sacris literis assentiuntur. Id ne tibi nunc arridet? Sic videtur. *Curabis enim*, inquis, *procedant armati omni biblico apparatu antiquissimi authores, Dionysius, Cyprianus, Athanasius, Basilus, Nazianzenus, Ambrosius, Hieronymus, Chrysostomus, Augustinus, Latiniſque Gregorius.* At quid si isti minus tibi dicto audientes fuerint, & mereri in tuis castris noluerint? num coges inuitos in acie consistere? non potes: teneri se non patientur. hos tu appellas suo quemque nomine. Sed illi non respondent, nec nomina dant: imò tibi apertum bellum & hi, quos nunc euocas, & vetusti omnes denunciant. Periculum, si voles, paulisper faciamus. Dionysius hic, quisquis ille fuerit, tuus esse, dum priuatam Missam defendis non potest. Nam publicam totius ecclesie communionem, qualem & Christus instituit, & vetus ecclesia semper tenuit, descripsit. Id ipsum Iustinus & philosophus & martyr fecit, quando in Apologia ad Antonium Cæsarem formam eius disciplina, qua Christiani in sacro conuentu vsi sunt, exposuit. Panem & vinum eo tempore totus populus accepit, nunc neutrum. Cyprianus Apostolos omnes Petro exæquat, eosque pari & honore & potestate præditos esse disertè affirmat: prohibetque ne quisquam ad Romanum Episcopum prouocet. Quare vestrum Pontificem oderit est necesse, qui se omnibus episcopis dignitate autoritateque anteponit, atque omnes vndique prouocationes ad se alicit. Lactantius non esse dubium scribit, *Quin religio nulla sit, ubicunque simulacrum est.*
Si nunc

Iustin. Apol.

*Cyprian
De simplicit.
prelat.*

Lib. 2. epist. 4.

*Lactan. lib. 2.
cap. 19.*

Si nunc reuiuisceret uestraque templa tam plena
 simulacris aspiceret, nū quod veræ religionis ve-
 stigium agnosceret? Athanasius sacras & diuinitus
 inspiratas scripturas ad omnem veritatis institu-
 tionem sufficere affirmat: in quo uestras illas Tra-
 ditionum copias multiplices vno dicto fugauit.
 Epiphanius stultas quædam mulierculas exagitat,
 quæ Mariam virginem nouo quodam religionis
 genere coluerunt, illamque omnem superstitio-
 nem damnat: *την uαριαν* inquit, *ιουδαϊς αρεσκουειτω*.
 Quid ille diceret, si nunc non foemitas modò va-
 nissimas, sed viros etiam, cunctosque mortales sa-
 cra & vota virgini facientes videret? Basilus au-
 thor est positum in more fuisse cunctis ecclesijs il-
 lo tēpore, *vt populus psalmos in sacro cœtu recitaret*:
 at in uestris ecclesijs populus audire ac intelligere
 ea non potest, quæ leguntur, ineptissimis dumtaxat
 gesticulationibus, pompisque luditur. Nazianze-
 nus de vita hac ciuili non minus honorificè, quàm
 illa Monachorum solitaria iudicat: quod uestri Mo-
 nachi ferre non possunt. Ambrosius in illos acer-
 bissimè inuehitur, qui, quemadmodum in aulis
 principum fieri solet, vt satellitis alicuius gratia
 quærat, antequam possis ad regem ipsum intro-
 duci, ita sibi putant esse necessarium, quando ad
 Deum accedere volunt, suffragatorem prius ali-
 quem adhibere, Nōne hæc vos pungit, hæc crue-
 tat oratio, qui nunquam quicquam in precibus à
 Deo postulatis, quin antè vobis aliquem è diuo-
 rum numero patronum cōcilietis, cui negotii pe-
 titioñque uestræ curam commendetis? Hierony-
 mus in uestrum pontificem, & uestros illos splen-
 didos Episcopos nimium contumeliosus fuit, quā-
 do presbyterum & episcopum iure diuino eun-
 dem esse scribit. Hic tibi fuisse dignus videatur,
 qui presbyter esset Romanæ ecclesiæ, cuius vos es-

*Athanas. con-
tra Genes.*

*Epiphani. lib. 3.
hares. 79.*

*Basil. in epist.
ad Cleric.
Necedarionf*

*Nazian. de
Her. Philosop.*

*Ambrosius
in Rom. cap. 2*

*Hieron. epist.
ad Luan. m.*

*De consecrat.
dist. 2. Consu-
perimus.*

*Agil lib. 1.
contra Euseb.*

*Chrysost. ad Co-
lasi. homil. 9.
& in Ioan.
homil. 2.*

*Gregor. lib. 4.
ep. 34. & 34.*

piiscopum non modò presbyteris, sed omnibus etiam episcopis tanto superiorem facitis? Gelasius Pontifex ipse Romanus cœnam vestram siccam & parte altera diminutam *Sacrilegi dānat, seuerè que precipit, vt integra vel sumatur, vel omittatur.* Nihil te Pontificis mouet autoritas? Vigilius Christi humanam naturam à nobis abiisse scribit: *Dei filius secundum humanitatem suam recessit à nobis: secundum diuinitatem suam semper est nobiscum.* Vos Christum vtroque modo præsentem facitis. Chrysostomus homines laicos, totumque populum hortatur, vt sibi sacra biblia comparent, scripturas legant, domi vir cum vxore, pater cum filio de sacris literis inter se colloquantur. At hoc in vestra ecclesia fieri nec potest, nec licet, & pro certissimo heretici signo habetur, si quis domi suos sacros libros habeat. De Augustino quid dicam, qui quantus quantus est, in maximis præcipuisque causis noster est, de gratia, prædestinatione, libro arbitrio, iustificatione, scriptura, lege, euangelio, peccato, bonis operibus, sacramentis, ecclesia. Infinitus sim, si singula confectar, & volui duntaxat aliquid de vno quoque delibare. Gregorius Magnus, etsi erat ecclesiæ Romanæ Pontifex, tamen contra vos nobiscum stabit. Quid enim? parum ne tuam Pontificem perstringit. quādo quis se vniuersalem episcopum vocat, eum Antichristi præcursorem proculdubio appellat? De hoc nomine inter Constantinopolitanum, ac Romanum episcopum summis odiis & maxima contentione dimicatum est. Iohannes id sibi primus vendicauit homo arrogans & insolenter ambitiosus: ei Gregorius grauissimè ac constantissimè restitit, quousque vixit. Paulò post hic titulus Constantinopolitano episcopo ademptus est, & Pontifici Romano delatus. Mirte ambages, dic Campiane,

piane, si fuit illud nomen in episcopo Constantinopolitano Antichristi instantis iudicium, quid ni in Romano Pontifice eiusdem Antichristi insigne illusterrimum existimemus? Habes nunc specimen, ex quo potes de cæteris iudicare. Aut alios tibi patres compares oportet, aut his succumbes. Satin' nunc tandem planè loquimur? Quid amplius postulas? Quare egredere in hunc campum, atque edue omnem tuam nobilitatem Campiane: rem tibi non cum mendiculis inermibus, sed cum instructissimis armatissimisque aduersariis fore senties.

EDMUNDVS CAMPIANVS.

Pristinam Ecclesie faciem historia pri- Septima ratio-
HISTORIA
Generales.
Historici.
sca retegat. Huc prouoco. Certè antiquiores historici, quos etiam usurpant aduersarij ferè numerantur, Eusebius, Damasius, Hieronymus, Rufinus, Orosius, Hæreticorum
chronica &
historia. Socrates, Sozomenus, Theodoretus, Casiodorus, Gregorius, Turonensis, Vsuarius, Regino, Marianus, Sigebertus Zonaras, Cedrenus, Nicephorus. Quid narram? Nostrorum laudes, progressus, vicissitudinem, hostes. Inò verò, quod obserues diligenter, illi qui dissident à nobis odio capitali, Philippus, Pantaleon, Funccius, Magdeburgici, cum se ad scribendam vel chronologiam Ecclesie, vel historiam appulissent, nisi nostrorum gesta colligerent, ac inimicorum ecclesie nostræ fraudes & scelera coaceruarent, mille quingetos annos argumento vacui prætermittent.

Cum his considera peculiare certarum historiographos regionum, qui unus acta cuiusque populi curiosius operosiusque scrutari sunt. In quasi Spartam adepti quam locupletare modis omnibus & perpolire cuperent, qui ne conuiuia quidem lautiora, aut manicatas tunicas aut pugnorum capulos, aut inaurata calcaria, talisque minutias, si nouitatem saperent, tacere: profecto, si quid in religione mutatum aut à primis degeneratum seculis inaudissent: frequenter memorassent. si non frequenter, saltem aliqui: si non aliqui, unus aiquis absque dubio.* Nullus omnino, neque beneuolus nobis, neque maleuolus, non modo quicquam tale prodidit, sed nec significauit.

a Falsū: multi de ecclesie corruptelis meminere.

Verbi gratia. Dā: nobis a diuersarij, nec aliter possunt, fuisse Romanam ecclesiam aliquando sanctam, catholicam, apostolicam: tū cū hæc à Diuo Paulo promerisset elogia: Vestra fides annuncietur in uniuerso mundo: Sine intermissione memoriam vestri facio: Scio quoniam ueniens ad uos in abundātia benedictionis Christi ueniā: salutent nos omnes Ecclesie Christi. Vestra enim obedientia in omnem locum diuulgata est. Tū cum ibi Paulus in libera custodia disseminaret euangelium: Tum, cum in eo quondam^b Babylone collectam ecclesiam Petrus regeret: Tum, cum ille Clemens apprime laudatus ab Apostolo sederet ad ipsa gubernacula: Tum, cum profani Cæsares

b Romam: Campianus Babylonem agnosceit.

Historici certarum Gentium.

Rom. 1. 8.

Rom. 1. 9.

Rom. 15. 19.

Rom. 16. 19.

Act. 25.

1 Pet. 5. 12.

Eccle. 3. 14.

ser. p. Eccl.

& Papias

apud Euseb.

hist. 5.

Phil. 4. 3.

re. lib. 3.

ca. 1.

Sares

sares ut Nero, Domitianus, Traianus,
Antoninus, Romanos Pörfices lamarent.

Inst. lib. 7.
ca. 2. nu. 1.
3. & in ep.
ad Sadol.

Tum etiam, vel a Caluino teste, cū Dama-
sus, Syricus, Anastasius, Innocentius,
clauum tenerent Apostolicum. Hoc enim
seculo, nihil adhuc, præsertim Roma, dis-
g. effos ab Euangelica doctrina, liberaliter
ille concedit.

a Falsum:
Caluinus id
minimè te-
statur.

Quando igitur hanc fidem tantopere
celebratam Roma perdidit? quando esse
desit, quod antè fuit? Quo tempore, quo
Pörfice, qua via, qua vi, quibus incremē-
tis, urbē & orbem religio peruasit aliena?
quas voces, quas turbas, que lamēta pro-
geuuit? Omnes orbe reliquo sopiti sunt, dū
Roma, Roma inquam, noua sacramenta,
nouum sacrificium, nouum religionis dog-
ma proceret? Nullus extitit historicus,
neque Latinus, neque Græcus, neque re-
motus, neque citimus, qui rem tantam vel
obscurè saceret in commentarios.

Ergo perspicuū hoc quidem est, si que
nos credimus, historia multa & varia, nūc
à uerustatis, uita memoria, loquitur ac re-
perit affluenter: que isti obrudunt, nulla
narratio post homines natos in Ecclesia ual-
uisse commemorat: & historicos esse meos,
& incursions aduersarias esse frigidissimas,
que nihil mouere possint nisi prius
receptum sit, omnes omnium tēporum Chri-
stianos in spissam perfidiam atque in Ge-
henna voraginem corripisse, donec Luthe-
rus Boram constuprasset.

Vide Coel.
in anno
1521.

GVILIELMVS WHITAKERVS.

Nunc ad historiam, temporum testem, & nuntiam vetustatis prouocas: quique in rerum ecclesiasticarum memoria propaganda elaborarunt, eorum nomina tanquam *κατὰ πρόσωπα* in pōpa introducis. Verum hocine est antiquitatis memoriā repetere, Campiane, & rerū veterū monimēta eruere, posse omnes historicos, qui literis aliquid mādarūt, nominare? Quæ hæc noua est inaudita dialecticæ insolentia, omnes & generales, & singularum gentium historicos primū nūmerare, tum illos esse tuos affirmare. An id nuper es diuinitus consequutus, vt quicquid attigeris, sit repentē tuum? Nam veteres annales, in quibus ecclesiarum initia & progressus perscribuntur, iam dudum euoluimus, nec illi magis tui sunt, quā nostri. Si enim aliquid habent, quod nobis aduersatur, at certē multō & plura & grauiora sunt cōtra vos testimonia, quæ vobis plagam mortiferam infligunt. Neque nos antiquam omnem ecclesiæ historiam tam accuratē & diligenter collectam, suisque temporibus ac sæculis distinctam, & ratione singulari perscriptam fuissemus vnquam edituri, si tam illa à nobis aliena extitisset, quā tu fingis. Qui enim rerum in ecclesia gestarum memoriā maiore, aut studio peruestigarunt: aut fide reddiderunt quā nostri, qui nisi fuissent, multa antiquitatis monimēta in tenebris iacuissent? Itaque nos hanc veteris memoriæ lucem nūquam fugiemus, & te ad antiquos historicos prouocantem sequemur, ea tamen lege, vt quæ prisce ecclesiæ vitia fuisse constat, iis minimē constringamur. Nam historici, qui id sibi proponūt, vt res omnes gestas persequantur, non tam docent quid oportet

teret esse factum, quàm quid factum sit, intuentur, multaque narrant, quæ & merito possunt reprehendi, nec sunt à nobis imitanda. Id autem plerunque vsuuenit, ut temporum illorum vitiis historiici imbuantur, quorum temporum historias perscribunt, & recentissimos quisque sit deterrimus, At hæc tu latebras queri clamas, & nisi omnia probamus, repudiari à nobis omnia criminari nimum hoc quidem peruersè. Non enim qui corrigunt ea quæ sunt vitiosa, ijs quæ recta sunt reprehendunt. Contende quantum voles Campanie, & circulos omnes ac labyrinthos vociferare, inuitus tandem ad sacras literas obtorto collo pertraheres.

In eo autem admodum exultas, quando quæris quò tempore, quo Pontifice, qua via, quibus incrementis urbem & orbem religio peruasit alienam, nec dubitas, quin si quid mutatum aut degeneratum fuisset, id frequentes historiici memorassent, saltem aliqui, saltem vnus. De tempore non est facile respondere, neque id necessarium est, ut ipsa temporum momenta prodantur. Non simul omnia sunt in ecclesia Romana euerfa, paulatim ad hanc sceleris & nequitie senectutem peruenit. Pili non subito omnes canescunt, nec quicquam repente suam habet maturitatem, & rei cuiusque progressio multò post apparet. Id in rebus iis manifestum est, quæ ab exiguis principiis profectæ ad maiorum magnitudinem ac maturitatem conuertunt. In Ecclesia Hierosolymitana magnam esse factam rerum ac religionis mutationem negare non potes. Quidam illa subito extitit: doce ergo quò tempore, quo Pontifice, qua via, quibus incrementis nouitas ecclesiam peruasit. Gregam ecclesiam Romani dannatis, et si vestra longè pu-

riorem, Illas mihi nunc circumstantias in hac expone, quas in tua requiris, vt tempus ipsum designes, & pontificè, & incrementa quibus est tantopere degeneratum. Quemadmodum in istis mutatio postquam esse cœpit, fuit manifesta, quamquam ipsos gradus persequi nunc est difficillimū: ita maximam rerum conuersionem in ecclesia Romana sentimus esse factam, nec tamen quibus quidque temporibus inclinatum sit, pro certo possumus affirmare. De multis constat, quæ nunc longum esset commemorare, & illa sunt suis momentis, variisque temporibus distincta. Sic enim in ecclesia Romana accidit, quemadmodum in magno edificio videmus euenire. Nam vt domus intus extructa firmissimè, longo tempore per se manet integra, at aliquando si neglecta fuerit, rimas aliquo in loco incipit agere, quæ paulatim tempore augentur, & tectis ipsis ac columnis sunt perniciosæ, atque isto modo tandem edificij ruina & interitus consequitur: ita Romana ecclesia temporum successione de suo pristino statu decedit, atque indies manante latius tabe quadã superstitionis & erroris tandem ipsum ecclesiæ spiritum amisit. Eusebius author est Polycratem quendam Ephesiorum episcopum in scriptis reliquisse, ecclesiam, dum Apostoli viuerent, castam & incorruptam virginem fuisse. Qui enim cuperent sanctæ puræ doctrinæ regulam deprauare, id obscure ac timidè fecisse, nec ausos esse, è suis lustris erūpere. At postquam Apostoli ad cælestes sedes migrasset, illaque ætas hominū, qui Christū ipsum audierant, abiisset, cum demum nefandum errorem, nullo Apostolorum superstite, cœpisse vires colligere, atque in ipsis ecclesiis palam volitare. Num quod illustrius antiquitatis & historię testimonium desideras? Viuis Apostolis virgo

Euseb. lib. 3.
cap. 32.
παρθένου
καθάρου εν
αδύλω πα-
σκότσι φω-
λευόταν.

της αθής
πλάνης την
αρχήν ελάμ-
βαθεν η σύ-
στασις.

virgo fuit ecclesia: illis vita defunctis, statim cor-
 rumpi cœpit: neque verò dubium esse potest hâc
 pestem tempore creuisse, & latissimè peruasisse.
 Id tamen miror hunc Polycratem tam fuisse vel
 imperitum, vel obliuiosum, vt Romanum Pontif-
 ficem non attenderit loco Apostolorum datum
 esse ecclesiæ, qui hanc virginem defenderet, cas-
 tàmque conseruaret. Cur enim virginem vocat?
 quia Apostoli supererant, qui homines audaces
 terrere atque abigere potuerunt. At vel hanc ob
 causam ecclesia nunc pontificem desiderat, vel
 Pontifice nihil opus habet. Tamen Polycrates,
 quasi iam nullus reliquus esset, qui huius virginis
 pudicitiam tueri posset, ecclesiæ orbitatem de-
 plorat: quod quidem fecisset inconsideratè, si hâc
 curam ad Pontificem Romanum pertinere existi-
 masset. Ex illo ergo tempore, quo Apostoli in ter-
 ris esse deserunt, ecclesia semper declinauit, at-
 que ad illam *ἁγιοσύνην* spectauit, quam futuram
 præmonuit Apostolus, nos præsentem aspiciamus.
 Tum enim illi lupi, quorum Apostolus meminit,
 in ecclesiam inuaserunt, & gregem deuorare non
 destiterunt: tum illi Antichristi, quales iam tum
 fuisse nonnullos Ioannes affirmat, opus illud mo-
 liri cœperunt, quod deinceps perfectum atque ex-
 pletum fuit. Potui tibi huius *ἁγιοσύνης* clarissima
 indicia in tua ecclesia ex tuis illis annalibus com-
 monstrare. Neque enim aut obscura sunt, aut e-
 iusmodi, vt non ea quibus videre possit, qui modò
 aspicere atque attendere velit. Et quando ad hi-
 storiam prouocas, volo tibi aliquid ex vetere hi-
 storia commemorare, quod tu num tuum pontifi-
 cem atringat considerabis, vt mihi de re tota cer-
 tius respondeas. Habitum est concilium in Afri-
 ca Episcoporum 217. quorù vnus fuit Augustinus
 ipse, decus & lumè Africæ. Rem in pauca conferâ.

Act. 20. 12.

1. Ioan. 2. 18.

Concil. Car. 6.
60. p. 47. 9.

Co. Afri. c. 305

ἐπιθεσασ
ζα, πρὸς ἡ
τὴν 907.

Huc suos legatos Zoimus Pōtifex Romanus misit, qui patribus Africanis probarent licere ad Romanum pontificem ab omnibus episcopis vbiq; terrarum prouocari. Legati rem ad patres referunt, vnāque Niceni Concilij canonem proferunt, in quo illud privilegium erat scriptum. Patres nouum decretum mirantur, & Legatis respondent, se nullum eiusmodi canonem in aliquo vel latino vel græco exemplari vidisse, atque existimare illius concilij verum atque integrum exemplar apud ipsos esse, quod Cæcilianus Episcopus Carthaginensis, qui Niceno concilio interfuit, secū in Africam attulisset. Tamen statuunt certos homines Constantinopolin, Alexandriam, Antiochiam mittere, qui vera atque germana exemplaria ab illarum vrbiū Episcopis accipiāt. Id vt impediāt Legati Pontificis laborant, sed frustra. Cyrillus Alexandrinus, & Atticus Constantinopolitanus Episcopus exemplaria legatis tradunt, & literas ad Patres Africanos in quibus illa exemplaria verissima ac fidelissima esse confirmant. Tum demum fraus perspecta est: in Canone concilij Niceni nihil tale reperitur. Quare ad Celestinum scribunt, qui tunc Pontifex erat, eūmq; iubent quiescere, nec quicquam eiusmodi posthac tentare, suōsue *Exactores* emittere, ne *fimosum seculi typhum* in Christi ecclesiā inducere videantur. Celsit ad tempus Pontifex necessitate, non voluntate. Nam centum post annis Bonifacius secundus in epistola ad Eulalium grauiter inuehitur in Aurelium Carthaginensem Episcopum, qui nunc huic præfuit Concilio Africano, eūmq; ait cum suis collegis, quorum facile princeps fuit Augustinus, à Diabolo fuisse impulsū, vt Romanā ecclesiā impugnaret. Sic de Aurelio Carthaginensi cæterisq; illis Africanis episcopis

pis, atq; ipso inter alios Augustino, qui Romano Pontifici in illa causa restiterunt, Bonifacius Papa tanquam de schismaticis iudicavit: Eulalio autem, qui tum fuit Episcopus Carthagenensis, gratulatur, quòd in gratiam cum Romana ecclesia redire, id est, licentiam Romano pontifici in ecclesias Africanas permittere voluerit. Hæc à me sunt ex verissimis monumentis repetita: atque eiusmodi alia potui permulta commemorare, ne tibi nimium de tua historia promittas.

Ex his nunc perspici potest, quid Romani pontifices multis annis egerint ac laborarint ut se nēpe omnium ecclesiarum dominos efficerēt, quod quidem illi tandem assequuti sunt. Quandoquidem autem quæris, & vis tibi responderi, quando hanc fidem tantopere laudatam Roma perdidit, esseque deserit, quod antè fuit, etsi fidem multis in rebus antè perdiderat, tamen verè possum affirmare tum Antichristi sedē palam esse coepisse, quando Bonifacio tertio à Phoca parricida datum est, ut ecclesia Romana caput esset omnium ecclesiarum, pontifexque Romanus episcopus vniuersalis diceretur. Nolim ego temporum momenta nimium excutere: obscurè serpit malum, nec statim in hominum sensus incurrit: verum id fuit de istis temporibus, de quibus nunc loquor, hominum iudicium, Gregorium magnum Episcoporum ecclesie Romanæ bonorum fuisse vltimum, malorum primum. Nec enim aut ille nimium bonus, aut post illum aliquis bonus fuit: & quisq; posterior penè superiorem nequitia superauit. Et iam colluuias malorum omnium erupit in ecclesiam, cunctasque eius partes latissimè peruasit. Cogis me Campiane ecclesie tuæ vlceram aperire, quæ ego malui non attingere: sed ita importunus es ut nec nobis, nec tibi ipsi parcas.

Bernard in Cā
sic. serm. 77.
Deo u. r. au.

Aeneas Syluius
ad Casparem
Schlik.

Cornel. Biton.
in concil. Trid.

Bernardus, quem ecclesia vestra multis annis vnū
tulit pium virum, quoties & quā amarè statum
perditissimum ecclesie deplorauit? *Serpit hodie
putida rabes per omne corpus ecclesie. Serui Christi
seruiuit Antichristo. A planta pedis vsque ad ver-
ticem non est sanitas vlla.* Istis aliisque eiusmodi
vocibus solitus est Bernardus de ecclesie vestre
nequitia intoleranda conqueri: quod ille non fe-
cisset, nisi causam, cur faceret, maximam vidisset.
Aeneas Syluius, qui postea factus est Papa, re-
friguisset *charitatem, & fidem omnem interiuisse scri-
bit.* & qualem fuisse illo tempore ecclesiam vestram
existimemus, quæ fidem simul & charitatem ami-
serit? Verum hunc forsā ista scripsisse odio ec-
clesie dices, post sententiam mutasse, quando ex
Ænea factus est Pius. Ita enim semper illud suum
vsurpauit, *Reuicere Aeneam, suscipite Pium.* Quid
hic poetas & doctos, & illustres commemorem
Petrarcham, Mantuanum, alios qui nec Papam,
nec Cardinales, nec clerum vniuersum versi-
bus dentatis veriti sunt insectari? Ita enim om-
nia diffluxerant, vt peccata quæuis & pepe-
trari & reprehendi liberè possent. Ne abeam lon-
gius, recordare quid Cornelius Episcopus Bi-
tontinus non ita multis ab hinc annis in Conci-
lio Tridentino, tota astante atque audiente eccle-
sia dixerit, cuius profectò testimonium etsi per se
leue est, tamen contra vos grauissimum videri
debet. *Vtinam, inquit, à religione ad superstitionem,
à fide ad infidelitatem, à Christo ad Anti-
christum, à Deo ad Epicurum, velut prorsus vni-
nimes non declinassent.* Hæc sunt ecclesie vestre
insignia, superstitio, infidelitas, Antichristus, Epi-
curus. Et tamen tu audes dicere nullum omnino
neque beneuolum vobis neque maleuolum quic-
quam tale vel prodidisse vel significasse. Quanto
magis

magis ecclesie tue defendis innocentiam Campiane, tantò magis illius nequitiam videri facis manifestam.

Dant, inquis, aduersarij fuisse Romanam ecclesiam aliquando sanctam. Id verò damus, & tum fuisse sanctam, quando Paulus eius præclaras illas laudes prædicauit, quarum tu meministi. Quamquam ista, quæ recitas elogia non ad illam vnica pertinent ecclesiam, sed aliis etiã data sunt. Quid si enim Romanorum *fides annunciata est in toto mundo?* Nihil in eo proprium habuit & singulare ecclesia Romana. Nónne similiter Apostolus de Thessalonicensium ecclesia scripsit: *In omni loco fides vestra, quæ est in Deum, dimanauit?* Quid si Romanorum *sine intermissione memoriam fecerit?* Ita etiam Thessalonicensium *meminit indesinenter.* Quid si non dubitauit quin ad Romanos veniret *in abundantia benedictionis Christi?* an illius minùs fuisse ad alias ecclesias frugiferum aduentum existimas? Quid si Romanos omnes ecclesie salutarint, *eisque obedientia in omnem locum diuulgata fuerit?* an nescis sanctos omnes se mutuò salutasse? aut alias ecclesias minùs quàm hanc fuisse Apostolo obsequentem arbitraris? Sed hoc tempore damus fuisse sanctam: quid amplius postulas? *Tum etiam cum ibi Paulus in libera custodia disseminaret Euangelium.* Et hoc etiam damus. Num quid aliud vis? *Et tum, cum in ea quondam Babylone collectam ecclesiam Petrus regeret.* Nec id negamus. Etsi autem facilè patior Romam à te vocari Babylonem, quam illam esse non dubito, de qua in Apocalypsi tam multa Ioannes, matrem scortariorum atque abominationum terre, tamen hic à Petro Romam significari non tam facilè adducor vt dare velim. Semper enim hic hæretis Campiane, nec dum vnquam euincere potuistis,

Rom. 7. 8.

1. Thess. 1. 8.

Rom. 1. 9.

1. Thess. 1. 3.

Rom. 15. 20.

Rom. 10. 16. 19.

Act. 23.

1. Pet. 5. 13.

Apocal. 17.

Galat. 1. 9.

Romæ fuisse Petrum. Pro concesso ac probato sumitis, quod si quis vobis vel verbo negat, vt Mathematici progredi amplius non potestis. Quid ni autem illam ipsam Babylonem declarari existimem nunc à Petro, quæ olim Assyrii Imperii caput fuit, in qua multos fuisse Iudæos, dubium non est, quorum Petrus propriè & peculiariter Apostolus erat? Si dicam, quæ à me in hac causa dici potuerunt, vereor ne te vehementius offendam. Interim quod ipse Romam esse Babylonem confiteris, accipio: quæ causa fuerit mutati nominis, aliàs si placet expones. Iam nobis non potes irasci, si Petri exemplo freti Romam deinceps dicimus Babylonem.

Nunc, credo, confites aliquando. Imò verò pergis, & ad ætates succedentes progredieris. Tum, cum Clemens sederet ad gubernacula: tum cum profani Cæsares Romanos Pontifices latarent. Et tum quoque fuisse Christi præstantem ecclesiam fateor. An eo contentus eris? Imò, inquis, tum etiam cum Damascius, Syricius, Anastasius, Innocentius clauum tenebant Apostolicum. Desilire hoc quidem est, non descendere: nimium enim celeriter ab illis ad istos properas. Sed quomodo vt hoc tibi demus, persuades? Nam Calvinus, inquis, nihil adhuc digressus ab Evangelica doctrina liberaliter concedit. At noli tibi arripere, Campiane, quod nemo dat, nec nimium tibi de alterius liberalitate polliceri. Neque enim id Calvinus concedit, quod tu sumis: itaque reddas oportet. Ad vestrum illud de successione tritum argumentum hoc in loco Calvinus respondet, docetque non id sibi sanctos patres proposuisse, quando episcoporum successiones commemorant, vt eas esse veras ecclesias statuunt, vbicunque episcopi alij aliis substituuntur: sed illud primum sumpsisse pro

Inft. lib. 4. c. 7.
num. 3. & in
epist. ad Sa-
doletum.

pro certissimo, nihil fuisse à principio vsque ad illam ætatem mutatum in doctrina, atque ita nouis erroribus doctrinam ab ipsis Apostolis perpetuò conseruatam opposuisse. Non id ergo ait, nihil in vlla omnino parte fidei mutatum fuisse, sed patres isto successione argumento nunquam esse vsos, nisi in iis duntaxat causis, in quibus nihil inuersum fuisse constabat. Nam quod ad horum Pontificum ætatem attinet, etsi Romanam ecclesiam tum fuisse Christi veram ecclesiam concedimus, tamen illos nihil ab Euangelica doctrina digressos esse nec tibi Calvinus concessit vnquam, & nos magnopere reclamamus. Mittam alios: Syriacius iste palam à doctrina Euangelica in eo deflexit, quòd verbi ministros perpetuo cælibatus laqueo astrinxit: neque ista leuis digressio fuit, sed sine dubio manifesta ab Apostolica doctrina aberratio. Hic nunc desistis, nec reliqua ecclesiæ temporis persequeris: tatum quæris, quando Roma desit esse, quod ante fuerat, de quo tibi satis iam multa respondimus. Tu verò si dubitas, an deserit, potes etiam, si vis, dubitare an sol meridie splendeat. id enim nihilo profectò magis dubium est, quàm an vrbs hæc Romana ab illa olim florentissima reipub. Romana degenerarit. Atque vt ille non potuit Samnium in Samnio inuenire, & is de quo scitè scriptum est in epigrammate, *In Roma Rome nil reperit media*: ita, vt Romanam ecclesiam quæras in ecclesia Romana, nunquam tamen inuenias. Non enim vitam tantum, sed colorem etiam vultumque veræ ecclesiæ amisit. Quando ergo te cum cætera omnia deficiunt, tum ipsa quoque historia, cui plurimum visus es confidere, nihil subleuat, quid superest, quàm vt alterum facias, vel cedas ante prælium, vel in prælio pereas?

1. Tim. 4. 3.
Heb. 13. 4.

Nazianz. con-
tra Iulian.

Atque utinam id discas aliquando quod scribit
Nazianzenus, *σπερσὺ λόγῳ νικῶν, ὅπως καὶ νικῶντος καλῶς
μεμιαθήκαμεν.*

EDM. CAMPIANVS.

EGo verò, præstatissimi viri, cum de ^{Ostia va-}
multis hæresibus, quædam apud me ^{PARA-}
optimissimorum portentia reperto, quæ mi ^{DOXA}
hi venient expugnanda: meipsum inertia
vecordieque condemnem, si cuiusquam in
experitudo facultatē aut vires eximisece-
rem. Sit ingeniosus, sit eloquens, sit exer-
citatus, sit omnium librorum belluo, tamen
aridus & bulbus appareat necesse est, cum
hæc tam adynata sustentabit. Disputabi-
tur enim: si fortè nobis annuent, de Deo,
de Christo, de Homine, de Peccato, de Iu-
stitia, de Sacramentis, de Moribus. Videro
an ausint adseuerare quæ sentiunt, quæq;
rebus additi necessarius divulgāt in scriptis
unculis. Faxo, norint ista suorum axiomata.

DE DEO. ^a Deus est aucthor & causa peccati,
^a Cal. Inst. lib. 1. cap. 18. Li. 2. volens, suggerens, efficiens, iubens, operans
e. 4. Li. 3. c. 23. & in hoc impiorum scelerata consilia gu-
& 24. bernans. Proprium Dei opus fuit, ut vo-

catio Pauli. sic adulterium Davidis, In-
dæque proditoris impietas. || Monstrum hoc,
|| Melanch. ann. cuius Philippum aliquando pudent, Lu-
in cap. Rom. 8. therus tamen à quo Philippus hauserat,
Vitem. 1524. quasi oraculum celeste miris extollit lau-
Sic docet Luth. in asser. 26. & in reso. ass. 26. dibus, & alumnus suum eo nomine tan-
& in Lib. do- tum non exæquat Apostolo Paulo. Per-
fer. arbit. contabor etiã quid animi Luthero fuerit
Prof. in anno Philipp. quem

Falsissimum
nostrum
nullus
Deum pec-
cati au-
thorem &
causam
esse affir-
mauit.
|| Falsum:
nos ita
minime
compara-
mus.

In Apol. Eccl. Ang. Vide ench. pra ann. 1543.
 quæ Angli Caluini virum diuinitus datum ad orbem illuminandum pronuntiant, cum hunc versum demeret supplicationibus ecclesie, Sancta Trinitas vnus Deus miserere vobis.

De Christo. Mox ad personam Christi progrediar. ^aChristus est filius ex patre, Deus ex se. ^bFalsum lege responsum.
 Quæram ista sibi quid velint. ^aChristus Dei filius, Deus de Deo Caluino, ^bDeus ex se se: Beza, non est genitus de Patris essentia. Item Dux constituatur in Christo vniones hypostaticæ, altera Animæ cū carne, Diuinitatis cum Humanitate altera. Locus apud Ioannem, Ego & pater vnus sumus, Non ostendit Christū Deum homoousion Deo patri. Sed & anima mea, inquit Lutherus, odit hoc verbum homoousion. ^bFalsum lege responsum. ^cFalsum: non enim omnis ignorantia nata est ex la-be originis.
 Pergite. ^bChristus ab infantia non fuit graua consummatus, sed animi docibus velut ceteri homines adoleuit, vsu factus quotidie sapientior, ita ut puerulus ignorantia laborarit. ^cFalsum: non enim omnis ignorantia nata est ex la-be originis.
 Quid perinde est ac si dicerent coriginis labe, & vicio sordi datum. Sed cognoscite diriora. ^cFalsum: non enim omnis ignorantia nata est ex la-be originis.
 Christus cum orans in horto, sudoribus aque manaret & sanguinis, sensu damnationis aeternæ cohortuit, vocem edidit sine ratione, sine spiritu, vocem doloris impetu repentinam, quàm ut non satis meditatã, celeriter castigauit. ^dFalsum sed nec Brentius, nec quisquã nostram dixit
 Estne aliquid amplius? Attendite. ^dChristus cum actus in crucẽ exclamaret, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me, Accensus est flammis inferni, desperationis vo-

cem emisit, non aliter affectus quàm si Cal. in hã-
reu.
 pereundū ei foret internecone sempiter- In eand.
sent.
 na. || His etiam siquid possunt, addant. Loff. in
Mart. 26.
 Christus, inquit, descendit ad inferos, id Schmidel-
conci. de
pass. & cae-
na Dom.
Aepin.
corim. in
psal. 10.
Cal. inst. li.
2. cap. 10.
Bren. in
Catechif.
an. 1551.
inst. lib. 2.
cap. 16. nn.
12.
 est || Mortuus gehennam gustavit, nihilo-
 minus quàm Anima damnatorum, nisi
 quòd sibi restituendus erat. Quandoque
 dem enim morte corporea nihil nobis pro-
 fuisset. Anima quoque luctari cum mor-
 te debuit aeterna, atque hoc modo nostrum
 scelus suppliciumque dependere. || Ac ne
 quis forte suspicetur istud Caluino per in-
 curiam obrepisse, idem Calvinus omnes

a Qui negāt
 hãc doctri-
 nam solatii
 plenā esse,
 si meritò
 perditū ap-
 pellantur.

b Quis no-
 strum isto
 vnquam
 modo lo-
 quantus est.

vos, si qui doctrinam istam a solatii
 plenam exagitastis, perditos appel-
 lat nebulones. Tempora, tempora cu-
 iusmodi monstrum aluistis? Cruor ille de-
 licatus & regius qui de innocentis Agni
 corpore lacerato fissòq; scaturit, cuius cruo-
 ris vna quavis guttula, propter dignitatē
 Hostiae, mille mundos redimere potuisset,
 nihil humano generi proficit, nisi h̄ medi-
 ator Dei & hominū homo Christus
 Iesus mortem quoque secundam, mor-
 tem animae, mortem gratiae, peccati solius
 & exitiabilis blasphemiae sociam pertulisset?
 Prae hac insana modestus videbitur
 Bucerus, quanquam est impudens, qui
 infernum in symbolo, sepulchrum accipit,
 per epexegetin valde praeposteram, ac po-
 tius tautologiam ineptam atque stolidam.
 Anglicani sectarij, pars Caluino, Idolo
 suo, pars Bucero, magno magistro solent
 accedere: pars etiam submurmurant in hūc

Bucer. in
 Mat. 26.

articulū ne quid facessat, ultra molestia,
quemadmodum sine tumultu penitus exi-
matur de Symbolo. Id verò etiam fuisse
tentatum in conuenticulo quodam Lon-
dinensi, memini narrare mihi qui inter-
fuit Richardum chemium, miserimum se-
nem, malè mulctatum à latronibus foris,
neg³ tamen ingressum in paternā domum.

a Falsissimū:
id nunquam
in nostra ec-
clesia fuit tē-
tatum.

Hactenus de Christo.

De Homine quid? Imago Dei pen-
tus in homine^b deleta est, nulla boni sentit-
la superstite: tota natura quoad omnes a-
nima partes ita funditus eversa, ut ne re-
natus quidē & sanctus quicquā sit aliud
intrinsicum, nisi mera corruptio atq; cōta-
gio. ¶ Quorsū ista? Vt qui sola fide gloriā
rapturi sunt, in omnium turpitudinū cæno-
volutati, naturam accusent, virtutē de-
spereant, præcepta deonerent.

b Falsum, id
nos placet ne
gamus.

Huc Illyricus, Magdeburgensium primi-
pilus, illud suū adiecit immane placitū de
originis peccato, quod esse vult, Intrinsecam
substantiā Animarū: quippe quis, post A-
dami lapsū, diabol^o ipse p̄creet, & in sese
transformet. Hoc quoq; truitū est in hac sece,
omnia peccata esse paria: sed ita (ne Stoici
reuiuiscant) si Deo iudice p̄deretur. Ac
si Deus, æquissimus iudex, oneri nostro cu-
mulū potius quàm leuamētū faceret, & id
quod nō est in re, quū sit ipse iustissim^o, ex-
aggoraret. Hac truitina, non leuius in Deū
seuerissimè indicantē deliquerit ille caupo
qui gallū gallinaceum, quando nō est opus,
occiderit, quā n̄ infamis ille sicarius qui

c Falsissimū
nostri sem-
per ab hoc
dogmate ab-
horruerunt.

De homi-
ne.
Illyri in va-
rus lib. de
ora pecc.
Cal. Inst.
lib. 2. cap. 3.
Sacer. de
conf. Ec-
cle.
Aepin. de
imb. & pec.
Sanct.
Kem. cōtra
Cens. Col.
De pecca-
to.
Illyri in va-
rus lib. de pec.
orig.
Vide. Hes-
bus. in e. ist.
ad Illyr.
An pec. a-
nim si sub-
stantia.
Cal. in An-
ti. Con. Tru-
den.
Idē docue-
rat V. i.
des. apud
V. ald.
lib. 2. de Sa-
era. ca. 154.
De Gratia

plenus Beza, Gallum Heroa, Guisium, admirabili virtute principem, dissplosa fistula clanculū interemit, quo facinore nihil vidit orbis noster atate nostra funestius, nihil luētiosius.

Sed forte esse qui tā sunt in peccati cōditione retrici, magnificē philosophantur & de diuina gratia, qua huic malo succurrere ac mederi possit. Praclaras verò isti partes assignant gratia, quam neque infusam cordibus nostris, neque ad resistendum sceleribus validā esse latrant, sed extra nos in solo Dei fauore collocāt qui fauor nō

a Falsum gratia Dei iustificationem gignit, iustificationem semper & necessario sequitur.

b Falsum: Christum o mni modo plenum gratia confitemur.

mendet impios, nec purget, nec illuminet, nec diset, sed veterē illam sentinā adhuc manentē atque fœrentē, ne deformis, & odiosa putetur, Deo coniuente dissimulet. Quo suo plasmate tantopere delectantur, vt ne^b Christus quidē aliter apud illos gratia plena & veritate dicatur, quā quod ei Deus Pater mirandū in modū fauerit.

Quæ res ergo iustitia est? ¶ Relatio. Nō enim ex theolog: cis concinnata virtutibus fide, spe, charitate, quæ Animam suo nitore conuestiat, sed tantum occultatio delicti, quā qui sola fide prehenderit, ille tam de salute certus est, ac si iam pridem interminato tali gaudio frueretur.

Age somniet hoc: sed vnde constare poterit de futura perseverantia, qua qui caruit, exiit infelicissimus, licet ad tempus purē piēque iustitiam coluisset? Imò verò hæc tua fides, Calvinus ait, nisi etiam

Luc. in resp. contra Louan. Buce. in loan.

¶ Vall. in nata. Christi. Brent. in loan. Cent. lib. 1. cap. 4. De Iustitia.

M. 12. Luc. 11. in 1. lib. 3. c. 4.

tibi

RATIO OCTAVA. 333

tibi perseverantiam firmè pronunciet, ut
hallucinari nequeas, tanquam inanis &
languida sperneretur. Agnosco discipu-
lum Lutheri. Christianus, inquit ille, etiã
volens, non potest salutem perdere, nisi
nolit credere.

lib. de sa-
pient. Ba-
byl.
De Sacra-
mentis.

Ad sacramenta festino. Nullum, nul-
lum non duo non unum, ò sancte Christe,
reliquerunt. Ipsorum quippe panis, vene-
num est. Baptismus, et si adhuc verus est,
tamen ipsorum iudicio nihil est, non est vi-
da salutis, non est canalis gratiæ, non deri-
uat in nos Christi merita, sed significatio

duntaxat salutis est. Itaque nihilo plu-
ris Baptismus Christi quoad naturã rei,
quàm Ioannis fecere ceremoniam. Si ha-
beas, rectè: si careas, nihil damni crede,
salvus es antequam abluare. Quid ergo
& parvuli, qui nisi inveniunt virtute Sacra-
menti, sua fide miselli nihil assequuntur?

Potius quàm sacramento Baptismatis
quicquam tribuamus, inquit Magde-
burgici, demus inesse fidẽ ipsi infantiulis,
qua seruentur, cuius fidei pulsus quosdam
abditos intelligant ipsi, qui vivant necne
nondum intelligunt. Durum. Si hoc adeo
durum est, Lutheri pharmacum audiate.

Præstat inquit omittere, quando quidem
nisi credat infans ne quicquam lauetur.
Hac illi quidem ancipites animo, quod nã
enunciant categoricè. Ergo Baltazar Pa-
cimonianus, diribitor interueniat: qui pa-
rens Anabaptistarum, cum parvulis mo-

a Loquitur
Lutherus de
gratia Ba-
ptismatis,
quæ peccato
non ami-
tritur.

b Falsum:
non enim
duntaxat
signum esse
dicimus.
c Falsum:
non sic lo-
quimur de
Baptismo.

d Hoc Lu-
therus ait
ex eorum
hypothesi,
qui fide o-
mni carere
pueros affir-
mant.

Calvin In-
stit. lib. 4.
cap. 15.
Ce. 2. r. lib.
8. cap. 10
Luth. lib.
de captiv.
Babyl.
Cent. 2. &
3. cap. 4.
Luth. ad-
versus
Cochl.
Item epist.
ad Me-
lanct. 10. 2.
& in epist.
ad Vral.

Anabapti-
sta.

a Pōtifex Ro
manus.

tum fidei non posset affingere, Lutheri
cautiunculam approbavit, & pedobapti-
smum eiiciēs ē templis, neminē nisi adul-
tū fonte sacro decreuit abluere. Ad reli-
qua Sacramenta quod attinet, quamvis
illa bestia multiceps horrēdas eieciēt con-
tumelias, tamen quia quotidiana iā sunt,
& callū auribus obduxerūt, hīc pretereo.

b Insignis ca-
lumnia, qua-
les reliqua
sunt, quae fe-
quuntur: le-
ge respōsum

Restat hereticorū de vita & moribus fru-
stranocentissima, qua Lutherus euomuit in
chartas, ut ex unius pectoris impuro gur-
gustio pestem lectoribus imhalaret. Audi-
te patienter, & erubescite, & mihi date

veniam recitanti. ^b Si nolit uxor, aut non
possit, veniat ancilla. Si quidē res uxoria,
tam est cuiq; necessaria, quā esca, potus,
somnia. Matrimonium est virginitate mul-
to praestantius. Eam Christus, eam Pau-
lus dissuasērunt hominibus Christianis.

¶ Sed hac fortasse propria Lutheri sunt.
Nō sunt. Etiam nuper à meo Charco, sed
miserē timideq; defenduntur. Vultis ne
plura? quid nī? ¶ quāto sceleratior es, in-
quit, tanto vicinior gratia. Omnes aētionēs
bonae peccata sunt, Deo iudice, mortifera:
Deo propitio, leuiuscula. Nemo malum
suapte voluntate cogitat. Decalogus ni-
hil ad Christianos. Opera nostra Deus ne-
quaquā curat. Soli rectē participāt cōna

c Fallum:
hac Luthe-
rus non de
quolibet, sed
de ministro
loquitur.

dominica, quia tristes, afflictas, perturbā-
tas, cōsusas, erraticas, aportiāt consciētias.
Confitenda crimina sunt, sed cui libet qui
si te vel ioco absoluerit, modō credideris,

absolu-

De Moti-
bus.

Ser. de Ma-
tri. Li. de
vo. con. &
asse. art. 16.
Li. de vo.
Eua. Li. de
vo. mo.
Charc. lib.
in Confort
suum.
Lut. sermo-
de pif. pa.
Asser. 12.
Li. de sic.
arbi. Ser. de
Moysē lib.
de cap. 16.

absolutus es. Legere preces horarias nō est sacerdotum, sed Laicorum. Christiani liberi sunt à statutis hominum. Satis superque lacunā istam commōsse videor. Iam finio. Nec verò putetis iniquorē esse me, qui Lutheranos & Zuinglianos promiscuē coarguerim. Nam isti memores à quo profeminati sint, inter se fratres & amici volunt esse, adeoque graue interpretantur iniuriam, cum in vlla re præter vnam, discernantur.

*Apolo. Eccl.
Angl.*

Equidem non sum tanti, vt vel mediocrem locum mihi sumam in seclis theologis, qui hodie bellum haresibus indixere: sed hoc scio, quantuluscūque sum, periclitari me non posse, dum Christi gratia fultus, aduersum talia commert, tam iniusta, tam insulsa tam bruta, calo terraque iurantibus, præliabor.

 GVILIEL. WHITAKERVS.

Nolle se dixit Hieronymus in suspitione Hæreseos quenquā esse patientē. Quo magis ini quo animo fero Campiane, ista nobis à te nūc ob iici, quæ vocas Paradoxa, tam falsa, tā multa, tam horreda. Et quidem cum alios semper omnes importunitate atque audacia Papistas, tum isto in loco reipsum plane superasti. Nisi enim omnem & Dei religionem, & erga homines reuerentiam penitus abiicisses, tuæque conscientie naufragium iamdudum fecisses, atque ipsam penè humanitatem exuisses, nunquam in te tantum sceleris admisisses, vt hæc nobis opinionum

monstra exprobrares. Sed quid agas video: fore enim speras vt *audacter calumniando*, quemadmodum ille tui simillimus dicere solitus est, *semper aliquid hereat*. Postquam enim vera crimina deficiunt quibus ecclesias nostras oppugnetis, reliquum est, vt vel à scribendo desistatis, quod erat honestissimum, vel aliquas saltem calumnias excogiteris, quas tanquam tela venenata in nos iaciatis, quod & per se turpissimum est, & certum vestræ desperationis argumētum. Iam verò si hæc tua *de Deo* atque *de Scriptura* sic diluero, vt omnes perspiciant ea fuisse nobis à te falsissimè atque impudentissimè ascripta, peto non ab Academicis tantum nostris, sed Christianis etiam vniuersis, quibus vera religio, suaque salus curæ est, vt nullis aduersarii mēdaciis atque imposturis ab ea sancta doctrina, quam didicerunt, abduci se patiantur. Quare aggrediar hæc tua portenta, Campiane, vt postquam illud tibi os plenū blasphemix obstruxero, & Dei gloria, quæ agitur, & innocentia nostra quæ oppugnatur, à tua immanitate vindicetur. *Disputabitur, inquis, si annuet, de Deo, de Christo, de homine, de peccato, de iustitia, de Sacramētis, de moribus*. Nos verò non de istis modò tecum, verum aliis etiam causis, quæ nunc in deceptione versantur, parati sumus disputare: De scriptura, de ecclesia, de Romano pontifice, de Transubstantiatione, de Libero arbitrio, de Indulgentiis, de Purgatorio, de cæteris tuis. Verum aut multi falluntur, aut tu pugnam magis quàm disputationem meditaris. Spero autem, quam toties expectis disputationem, eius tibi aliquando datam fore potestatem. Iam quemadmodum *tu facis*, vt nos hæc nostrorum axiomata norimus, attendamus.

De Deo.

Deus, inquis, est author & causa peccati, volens, sus gerens, efficiens, iubens, operans, & in hos impiorū scelerata

scelerata consilia gubernans. Tetrum est quod dicitur
 & infandum, Campiane, Deum ut quisquam pec-
 cati authorem faciat, dignus sit, quem Dominus
 statim fulmine ad imum inferorum barathrum
 deiciat. Id si Calvinus, aut Martyr, aut Philippus,
 aut Lutherus, aut quisquam nostrum assermet, nõ
 repugno quin omnes simus horrendæ blasphemie
 scelerisque rei. Si velim omnem istam causam, quã
 attingis, fusè persequi, nullum finem faciam: ita-
 que paucis quid & nos doceamus, & tu mentiaris
 exponam. Deum non tantum bonum, sed ipsam esse
 bonitatem profiteamur per se, suamque essentiã
 bonum: in quo mali nihil insit, à quo nihil nisi bo-
 num proficisci possit: qui sic bonus sit, ut eius fa-
 cta omnia sint valde bona, nec vel cogitata vlla
 possint esse mala. Hæc dicimus, hæc docemus, hæc
 corde credimus & voce testamur. Cũ ergo Deus
 ita sit perfectè bonus, ut eius omnia excellẽti quo-
 dam modo bona sint, quæsitum olim est & gravis-
 simè disputatum, unde illud malum natũ sit, quod
 tam latè manauerat, & quænam huius mali causa
 extiterit, Hanc quæstionem sæpe tractavit Augu-
 stinus propter Manichæos, & in ea etiam Thomas
 Aquinas multum ac diligenter versatus est. Hoc
 malum nos à diabolo inuectum esse dicimus, qui
 etsi erat bonus à Domino factus initio, tamen li-
 bera voluntate à Domino defecit, & peccauit, &
 homini, ut peccaret, persuasit, authorque fuit.
 Hinc quicquid est peccati vel in dæmonibus, vel
 in hominibus, totum fluxit, eiusque à Deo nulla
 particula extitit, quem nos nullius peccati causam
 esse infinitis scripturæ testimonijs euincimus, at-
 que in scholis omnibus ecclesiisq̃ nostris pro-
 ponimus. Peccatum enim odit, iustitiam diligit:
 qui iudex est rotius terræ, cum esse omni modo
 iustissimum oportet: Deus lux est, & non sunt in

Gen. 1. 26.

In 12. quest.
12. ar. 1. & 2d

Ps. 1. 44.

1. act. 1. 7.

Gen. 18. 25

1. Ioan. 1. 5.

eo tenebræ, atque huiusmodi sunt, quæ populum de Deo docemus, vt illum omnium peccatorum seuerissimum fore vindicem intelligant. Iam ergo qua fronte ausus es Campiane, quum hæc nostra esse scires, nobis tam infandum conuicium facere, vt planè cōtraria dicere ac sentire affirmares? at Caluinus, inquis, & Martyr hoc ipsum docuerunt: imò toti in eo sunt, vt id fieri nullo modo posse confirmet. Longum sit verba describere: Lectorem obtestor vt hæc ipsa loca, quibus ad calumniam abusus est Campianus, attento & sedato animo perlegat. Nisi & negent illi apertissimè Deū esse peccati authorem ac causam, & quod negāt, verissimè se negare probent, supplicium nullum recusent. At tamen aliquid est procul dubiò, quod isti dicunt, quòdque iis Campianus tribuit. Id cuiusmodi sit consideremus.

Inueterauerat quædam in animis hominum opinio, quicquid peccati à quoquam fieret, id totum permittente duntaxat, non autem volente Deo fieri: permissionem autem hanc ab omni prorsus Dei voluntate separabant, vt Deum ista quæ permiserat, nullo tamen modo voluisse dicerēt. Cum autem Dominus, quæ fiunt, ea non tantum vt fieri possint, permittere sit existimandus, quasi se illis rebus omnino nō intermiscet, nec ibi quicquam habeat quod agat, sed etiam singulari sua prouidentia sic omnia moderetur, vt nihil in toto mundo contrà ac ipse voluit & decreuit, eueniat: velle Deum aliquo modo ea, quæ impij faciunt, fieri, atque hanc Dei voluntatem sic esse efficacem, vt in impiis hominum actionibus suum Dominus decretum exequatur, negari profectò non potest. Nā in peccato duæ res sunt considerandæ, ipsa actio, & actionis vitium: quod te tuus Aquinas docere potuit, quòdque ille didicit ab August. Actio, quate-

WHIT. RESPONSIO.

quatenus res est & opus, bona est: ré enim Deus efficit, at quatenus hæc ipsa actio vitiosa est, non à Deo, sed ab ipsa hominis corrupta natura proficiscitur. Quâquam ergo Deus, qui omnia in omnibus operatur, & quo invito fieri nihil potest, suum quoddam opus in malis hominum actionibus efficit, tamen ipse quæ iusta sunt facit, nec ipsorum hominum vitiiis affinis vlllo modo censendus est. Ergo quod homo impius facit, id vt est peccatum & peccati propriam rationem habet, nec vult, nec suggerit, nec iubet, nec efficit Dominus, imò auersatur, atque vlciscitur, & poena sempiterna dignum iudicat. Verùm quod de re ipsa dicitur, id tu ad rei qualitatem malitiosè atque imperitè accommodas, vt Deum, quia actionis author est & causa, vitii quoque quicquid in illa actione reperitur, authorem esse causamque concludas. Nolo longa diuerticula persequi, nec te illa scripturarum multitudine obruere, quam hic potui adhibere. Non enim schola mihi fuit aliqua explicanda. Sed tua puridissima calumnia breuiter refutanda.

Responde nunc mihi Campiane, censes ne quod quisquam facit, quantumuis sceleratus, id invito ac nolente Deo fieri? si statuis invito quicquam Deo fieri, quam illi prouidentiam atque omnipotentiam relinquis? Nam qui fieri permittit, quod nullo modo factum velit, eum constat non esse tanta potestate præditum, vt quod factum nolit, prohibere possit. Quare quæ sunt omnia, ea fieri volente Deo necesse est fatearis, nõ quòd hominum peccata velit, hoc est, probet, sed quia hoc modo iudicium suum exercet, & decretum exequitur, quod ille & vult & probat. Deus malis instrumentis rectè vti potest, & per improbos homines ea perficere, quæ ipsius voluntati sententiæque con-

ueniunt. Quæcunque autem dominus per instrumenta mala facit, ea nec agit nec probat, vt sunt mala, sed vt sunt ipsius bona ac sancta iudicia. ita quanquam & vult quæ fiunt, & hominum voluntates mouet, & in malis instrumentis vim efficacem, ipsis licet instrumentis occultam, exercet, & impiorum hominum scelerata consilia gubernat, ne quid efficere possint, quod ipse nolit: tamen & homines impij sunt, quanquam ea faciunt, quæ Dominus vult, & Dominus sanctus est, etiam si ea vult, quæ impij faciunt. Id exemplis potuit fieri manifestum: sed malo Augustinum audias, quàm me:

August. ep. 48
ad Vincen-
tium.

Quum pater, inquit, tradiderit filium, & Dominus Dominus corpus suum, & Iudas Dominum, cur in hac traditione Deus est iustus, & homo reus, nisi quia in re vna, quam fecerunt, causa non vna est, ob quam fecerunt? Deinde: Quòd mali peccatum eorum est, quòd peccando hoc vel illud agunt, ex virtute Dei est, tenebras prout visum est diuidentis. Atque alio in loco: Multum, inquit, interest quid velle homini, quid Deo congruat, & ad quem finem quisque suam referat voluntatem, vt aut approbetur, aut improbetur. Nã Deus quasdam voluntates suas, vtique bonas, implet per malorum hominum voluntates malas: sicut per Iudeos maleuolos, bona voluntate patris Christus occisus est, quod tantum bonum fuit, vt Apostolus Petrus, quãdo id fieri volebat, Satanã ab ipso qui occidi volebat, diceretur. Et alibi: Deus, inquit, indurauit per iustum iudicium Pharaonẽ, & Pharaonẽ seipsum indurauit per liberum arbitrium. Atque vt planè perspicias de Dei voluntate nihil à nobis aliud doceri, quàm quod Christi ecclesia iam olim docuit, adiungam alia nonnulla, quæ idem alibi scripsit Augustinus: Magna, inquit, opera Domini exquisita in omnes voluntates, eius vt miro & ineffabili modo

De grat. &
lib. arbit. cap.
23.

Enchir. ad
Lauent.
cap. 100.

novi

nō fiat præter eius voluntatem, quod etiam contra eius
 sit voluntatem: quia non fieret, si nō sineret, nec utique
 nolēs fuit, sed volēs. Et rursus, Deus operatur in cor- De grat. &
lib. arb. ca. 22.
 dibus hominum ad inclinandas voluntates eorū quo-
 cunque vult, siue ad bona pro sua misericordia, siue
 ad mala pro ipsorum meritis. Iudicio utique suo ali-
 quando aperto, aliquando occulto, semper autem iu-
 isto. Testimoniis uti possum in hac causa infinitis,
 sed opinor, non magnopere necessariis. Excitabo
 etua schola Hugonem de Sancto Victore, qui no- De sacram.
part. 4. ca. 14
Cap. 15.
 stram sententiam suis verbis clarissimè compro-
 babit, Sic enim scribit, *Nunquam causa est volun-
 tas eius, ut non fiat quod vult, neque in summa ali-
 quando ut fiat, quod non vult: Et paulò post: Volun-
 tas Dei semper impletur, & non excusantur mali
 propterea, quoniam in eis & per eos voluntas Dei
 impletur, quoniam non sua voluntate ad implendam
 Dei voluntatem diriguntur, sed occulta ipsius dispo-
 sitione diriguntur.*

Sentis ne aliquādo Campiane, nullum nouum
 in nostris ecclesijs de Giddor defendi, quod non &
 olim in Christi ecclesijs receptū est, & illustrem
 habet veritatis defensionem: Nam quod adiungis,
*Proprium Dei opus fuit, ut vocatio Pauli, sic adul-
 terium Davidis, Iudæque proditio, ista hauseris i-
 gnoro.* Hæc Dei opera nostrū nemo sic inter se
 comparat, ut perinde in Dauide Iudæque Deum
 operatum esse dicamus ad scelera perpetranda, at-
 que est in Paulo ad efficacem conuersionem. Egit
 quidem Dominus & in hoc, & in illis, sed nō vno
 similique modo. Pauli cor intus suo Spiritu affla-
 uit eiusque mentem vera fide imbuit, qua ille an-
 tē caruit: Dauidi verò ac Iudæ non nouam ali-
 quam impietatem, ac voluntatis inclinationem
 iniiecit, nec novos admouit stimulos ad peccan-
 dum (absit ut id quisquam Christianus vel cogita-

rit) sed currentes sua sponte, & per se incitatos sic tenuit atque inflexit, vt ignari, nihilque tale suspicantes Dei decretum exequerentur. Isto enim Dauidis adulterio Dominus & ipsum Dauidem ultus est, dum peccatum peccato vindicauit, vt folet, & viam suis consilij in posterum patefecit. Simile illud est de Absolomo: is Dauidis concubinas constuprauit: quod scelus infandum fuit: tamen isto modo Dominus sumere de Dauide supplicium decreuerat. Iudæ verò proditio, si hominis ipsius auaritiã perfidiãque spectes, Deo sic displicuit vt ipsum nihil vnquam magis offenderit: tamen & Iudæ proditionem, & Pontificum crudelitatem ad perficiendum illud salutis nostræ negotium Dominus adhibuit, & his instrumentis pessimis opus efficere longè diuinissimum voluit. Itaque hos omnes Apostoli nihil aliud fecisse testantur, quàm quæ manus & consilium Domini decreuerat facienda. Neque hîc monstri aliquid est, cuius aut Philippum aut quenquam pudere oporteat, nisi tibi fortè sacrę Scripturę doctrina monstrosa videatur.

Quod autem percontaris quo animo Lutherus versum hunc demeret supplicationibus ecclesiæ, *Sancta Trinitas, vnus Deus, miserere nobis*, nimum tu quidem es suspiciosus. Si malè de Trinitate senserit Lutherus, conuince. libri sunt in manibus, atque à vobis, vt videtur, leguntur per diligentem. Profer, si potes, vocem aliquam vel Trinitati, vel vnitati iniuriosam. Si enim ex scriptis omnibus, quæ sunt innumera, nullam potes probabilem suspicionis huius significationem elicere, quid de versu vno Supplicationibus ecclesiasticis dempto, quæris: qui demptus sit, an non sit, nescio: atque vt demptus sit, ab illo tamen fuisse demptum qui constat? At Lutheri dura admodum

dum conditio est, quem & quæ scripsit, & quæ non scripsit, præstare oportet. Atque hæc illa sunt nostra de Deo paradoxa, quæ tu in omnium nostrorum libris, qui tam infiniti ac immensi prodierunt, animaduertere potuisti. Salua res est: aduersarius omnia peruestigauit, nec tamen quicquam inuenit.

Mox ad Christi personam progredieris, quæris *De Christo.* que quid ista sibi velint Caluini, *Christus Dei Filius, Deus de Deo, Deus est sese?* Quid hic reprehendis Campiane? Quòd Christum Dei Filium dixeris? an quòd Deum ex Deo appellarit? an verò quòd ex sese Deum esse pronuntiarit? At quid istorum non sanctum, non concessum, non fidei Catholicæ consentaneum est? Quæ si negas, non nostrum aliud quod *ὁ Θεὸς ἔσθαι* reuincis, sed tuam hæresin prodises. Sed illud est, ni fallor, in quo nodum, tanquam in serpo, nescio quem, inuenisti. Christum patres Niceni Deum de Deo profiterentur, vt patri filium *ὁμοούσιον* esse doceant. Hoc dictum deinceps nonnulli arripuerunt, vt Christum non per se atque ex se Deum esse, sed hoc à patre accepisse contentederent: in quo Christi diuinitatem penitus sustulerunt. Nisi enim ex sese Deus est, omnino Deus esse non potest. Nā vt Deus sit, id Deo ex sese insitum est. Quare vtcunque patres illi Christum esse dixerint Deum de Deo, tamē firmissimè tenendū esse confirmat Caluinus, Christum ex sese habere vt Deus sit, nisi Christum volumus sua diuinitate spoliare. Vt sit filius, id quidem à Patre accipit: est enim Patris filius: vt Deus sit, id ex se habet quia per se Deus est. Quid tu nunc Campiane? *Deus de Deo, Caluino est Deus ex sese.* Siccine verò ais: nōne id te Calu. monuit, Dei nomē pro patre unedū esse, quādo Dei filius Christus appellatur?

quod ergo tradunt Niceni patres Christum esse Deum ex Deo, id ita intelligendum est, ut Filium de Patre genitum esse fateamur, non ut Dei nomine vni Patri tribuamus. Videndum enim est ne ita esse ex Patre filium statuamus, ut ex se Deum esse negemus. Atque hæc Calvinus diligentissimè sanctissimèque exposuit, nec omnino verbum vllum edidit à scripturarum ecclesiæque catholice fide alienum. Recordare illam Augustini vocem, *Christus ad se Deus dicitur, ad Patrem filius dicitur*. in qua potes veteris ecclesiæ sententiam agnoscere.

*Homil. de
tempor. ss.*

Nunc Bezam aggredieris, ut enim canes solent rabiosi, loco non consistis, sed huc illucque volitas, ac in quemcunque incidis, eum pestifero morsu, dentèque illo tuo venenato perstringit. *Beza* inquis, *non est genus de patris essentia*. Quid tu *Beza* succenses, si ea dicit, quæ dici à vobis ipsis & defendi solent? Neque enim potes nescire, quid Lombardus tuus de essentia Diuina doceat, quam & ille, & qui illum sequuti sunt scholastici *nec generare* affirmant, *nec generari*. Non enim essentia à ab essentia, sed persona à persona gigni. Si istos *Beza* voluit imitari, ut Christum non de essentia, sed persona Patris genitum dixerit, quid reprehendis? Neque tamè fingendum est separatam esse à persona essentiam, quasi filii essentia sit aliena ab essentia Patris? (vna est enim Deitatis simplexque essentia,) sed quandoquidem persona, etsi non re, tamè relatione distinguitur ab essentia, soliti que sunt veteres isto modo loqui, ut Christum de persona patris potius quàm essentia genitum dixerint, mirum non est eam etiam loquendi formam *Beza* maximè placuisse, qui de summis mysteriis cautè semper & consideratè statuendum esse iudicauit. Essentiam verò minimè generari tota tenuit vetus ecclesia, quemadmodum *Basilius* discretè scri-

τὸν δευ μίτε παρ' αὐτῶ, μίτε παρ' ἑτέρου
 γινέσθαι. Quanquam an ista Bezae verba sint, quæ re- Contra Eunū
lib. 1.
 citas, non satis scio: ea certè non memini vîquam
 in Beza legisse, nec in hoc loco, quæ profers; pos-
 sum reperire, Illa verò quæ sequitur, prorsus sunt
 malitiosa. Dixerat aliquando Beza in Christo duas
 esse vniones hypostaticas, quemadmodum tu ais;
Alteram animæ cum carne, diuinitatis cum huma-
nitate alterâ. Quod eius dictum Iacobus Andreæ
 reprehendit: & quidem non immeritò, quâquam
 id ex eo dicto non consequitur, duas esse in Chri-
 sto personas, etiamsi duæ sint hypostaticæ vniones.
 Verùm id quia fuit ambiguè scriptum, velle se li-
 benter emendare Beza profitetur. Quid verò po-
 tes amplius postulare? Si errauit, at nõ perstitit in
 errore, suumque erratum emendauit. Qua ergo
 fronte potes ei exprobare, quod semel incautius
 exciderat, quando illud ipsum post correxerit? Et
 de Christi persona vbique Beza ea docet, quibus
 nihil esse verius ac syncerius potest. Neque hoc;
 quod de duabus hypostaticis vnionibus obiicis;
 nostram quisquam affirmare aut defendere solet.
 Vnicam enim hypostasin, è duabus naturis consti-
 tutam confitemur, & vnionem hypostaticam non
 nisi vnã agnoscimus, Quanquam enim Christus
 corpus simul animamque humanam assumpsit, ta-
 men hæ partes non ita sunt in Christo *ὑποστατικῶς*
 coniunctæ, vt personam quandam efficiant diui-
 nitate separatam, ne Christum è duabus personis
 consistere existimemus.

Iam iterum ad Calvinum recurris, quæ ego prius
 à te dimissum putaram. Locum apud Ioannē, *Ego*
& pater vnus sumus Calvinus negat ostēdere Chri-
stum Deum, esse homo unison Deo patri. Quid tum
 Campiane? Tantumne scelus erat, in vnus loci in-
 terpretatione, ab antiquis patribus dissentire? At

ille vnquam esse Christū patri *ὁμοούσιον* negauit? Non potes id dicere. semper enim constantissime docuit, & Arrianos aliis innumeris scripturæ sententiis refutauit. Quid enim? an esse patri filium *ὁμοούσιον* non posse arbitraris, nisi id iste locus ostēdat? Qui illam Christi cum Iudæis concertationem attentè perlegerit, quam in illo capite Ioannes exposuit, is voluntatis potiùs & potentie unitatem, quàm essentia significari, facillè perspexerit. Affirmat Christus neminem posse oues ipsius è suis manibus eripere: atque vt id planè persuadeat, adiungit, *Ego & pater vnum sumus*. Non video quemadmodum ex eo possis substantia unitatem concludere: nisi semper illud *Vnum* de substantia intelligas. Quid ergo est, quod Christus ait, non de se tantùm & patre, sed vniuersis fidelibus, *vt omnes vnum sint, sicut tu pater in me, et ego in te*? Illum locum in epistola Ioannis, *Hi tres vnum sunt* glossa ordinaria sic exponit, *id est de re eadem testantes*. Erasmus verò multo adhuc vehemētius antiquos patres exagitat, quia his verbis abusi sunt cōtra Arrianos, *Ego & pater vnum sumus*: nō quòd ipse, opinor, admodum fauerit Arianis, sed quòd id à patribus non magna ratione fieri senserit. Sed illud etiā *homoousion* Luthero dicis fuisse odiosum is enim ait, *Anima mea odit hoc verbum homoousion*. Nunquam id Lutherus dixit: sic modò ait, si verbum hoc *ὁμοούσιον* odisset, tamen hæreticum non fore, dummodo rem ipsam teneat. Hæc Lutheri verba sunt. *Quod si odit anima mea vocem homoousion, & nolim ea uti, non ero hæreticus. Quis enim me cogit uti modò rem teneam, que in cōsilio per scripturas definita est*. Atque vt nomen oderit Lutherus, rem ipsam tamen amauit vt animam suam. Hoc verò nomine constat multos, eosque præstantissimos viros olim esse vehementer offensos, vt

quidem

Ioan. 10.

Ioan. 17. 21.
2. Ioan 5. 8.Erasmus in
anima. in 1. Ioan.
cap. 5.

quidem auditum fuisse nunquam exoptarint. Ita enim isto nomine semel introducto ecclesiæ mutuis odiis ac contentionibus conflixerunt, ut ipsos sanctos patres eius nominis non mediocriter pœniterit. Nec si quis nomen fortè sublatum voluit, quod multis disfidis occasionem præbuit, istam rem ipsam illo nomine declaratam improbare existimandus est. Tres Hypostasēs Hieronymus adduci nō potuit ut susciperet, quia nouum illud, *Hieronym. ep. ad Damasū.* *Hypostasis*, nomen suspectum habuit: veritus enim est ne quid sub eo nomine veneni lateret: Personas tamen tres agnouit ac prædicauit. Vtrūque nunc vocabulum receptum est, nec eo quicquam offendi debet.

Pergite, inquis: & tu perge Campiane, quandoquidem ita vis. Præstabat verò, certè desistere, quā isto modo pergere. *Πάλιν δ' ὑποστήσει καὶ ἄλλον ἢ δ' ἐγευσίῃ χριστός.* Id nunc accusas quòd Christum ab infantia non fuisse gratia cōsummatum, sed animi dotibus velut cæteros homines adoleuisse dicimus, vsque factum esse quotidie sapientiozem. Facile iam patior obijci multa nobis à te paradoxa, quando ipsam Euangelij historiam eodem crimine condemnas. Quis enim speret calumniam se tuā effugere posse, qui non dubitas in Euangelicas literas audacissime inuolare. Quid enim hīc aliud docemus, quàm quod Euangelista scriptis semel atque iterum consignauit? Sic enim apud Lucam legimus, *Luc. 1. 29.* *Puerulus crescebat, & corroborabatur spiritu, & implebatur sapientia, & Dei gratia ipsi inerat.* Deinde rursus, *Iesus proficiebat sapientia, & statura, ac gratia apud Deum & homines.* Quid aliud ex his verbis intelligi potest, quàm Christum statura simul & sapientia creuisse, quantòque magis ætate adoleuit, tãto maiores in Spiritus sancti dotibus progressus habuisse? Sic enim de Ioanne paulò prius *Luc. 3. 40.*

Euangelista noster scripserat, *Puerulus ille creuit & corroboratus est Spiritu.* An tu etiam Ioannem statim ac natus est perfecta sapientia, spiritusque gratia præditum fuisse existimas, vt nulla vnquam facta fuerit accessio? At Christum Lucas ait fuisse *plenum sapientia*, Non nego: quanquam Lucas nõ *πλήρης*, plenum sapientia fuisse dicit, sed *επιπρόσμερον*. quo profectus quidam atque accessio significatur. Sed vt demus fuisse plenum, nihil ne ergo postea accessisse concludes? Quid autem statuis de Ioanne, quem fore Spiritu sancto plenum etiam ab vtero matris suæ angelus prædicit? Quare si id habuit Christus, vt cum primùm factus est homo, summa ac perfecta sapientia, cæterisque Spiritus donis fuerit cumulatus, solus certè nõ habuit. Neque scholasticorũ authoritate cõmoueor, qui ne quid minùs honorificè de Christo sentire videantur, statim illi summa omnia tribuunt: & Damasceni argumentum ab vnione hypostatica sumptum id minimè cõcludit, nisi Deitatem existimemus suas omnes qualitates in Christi humanitatem infudisse. Quod de hoc sapietia progressu scribit Euangelista, id ad Christi naturam humanam duntaxat pertinet. Et quando Christus integram voluit hominis naturam assumere, atque homo fieri, nobis per omnia similis, dempto peccato, & illam Dei personam deponere, seque exinanire, ac serui formam suscipere, num erit à Christi persona alienum, vt factum esse paulatim & sapientiozem, & gratia pleniozem dicamus? Erat ille quidem gratia plenissimus, & quicquid gratia quisquam habuit, id totum ex hoc vberimæ gratia pereni fonte hausit. Sed tamen hoc non prohibet quo minus Christus, quemadmodum Euangelista scribit, sapientia profecerit: id quod etiam Ambrosius cõfiteatur. Sic enim ait, *Secundum carnem utique sapientia.*

Damasc. li. 3.
de orthod fide

Heb. 4. 13.

Philip. 2.

Ioan. 1. 16.

Ambros. in
Luc. lib. 2. ca. 2

pietia implebatur & gratia. Neque ab ista sententia tui etiam aliqui abhorret, Campiane, ne illam forte putes tam esse nefariam, ut in hominem Catholicum cadere nequeat. Etenim Iansenius episcopus Gandauensis, qui conuenticulo Tridentino interfuit, se libenter in hanc sententiam iraprofitetur. Et Erasmus (quanquam illum in tuis numero) eam esse veriore animaduertit.

*Commentar. in
concord. Euan.
cap. 12.
Eras. annoz. in
Luc. cap. 2.*

Verum, *Ignorantia etiam laborasse Christum, inquis, affirmant.* Certè. Quid ni enim id possint affirmare? *Hoc autem ais, perinde est, ac si dicerent originis labe & vitio sordidatum.* Acute, nunc tandem incipis argumentari, ut Academici nostram tuam intelligant mirificam disputandi subtilitatem. Istòne modo nobiscum ageres Campiane, si tibi illa pugna, quam toties exoptas, permessa esset? Quid enim dici potuit magis plumbeum? Christus aliquid ignorauit: ergo Christus originis labe fuit sordidatus, quasi qui aliquid ignorat, quod sciri omnino possit, aut qui non sit perfecta rerum omnium cognitione præditus, eum esse vitio sordidatum sit necesse. Itaque sic tibi parem argumentationem referam: Angeli multa nunc ignorant (diem enim illum & horam nesciunt) & Adamus, antequam peccarat, rerum multarum ignarus fuit: neque enim fieri sibi à Satana insidias intellexit) ergo & angeli nunc peccati labe aspersi sunt, & Adamus in summa innocentia peccator fuit. Nunquam ita nos aculeis istis punges Campiane, ut mortiferum vulnus pertimescamus. Ignoratiæ genus esse quoddam omni culpa vacuum, si nescis, discite à Thoma, qui te docebit ignorantiam non *negatiuè*, quam ille etiam *Nescientiam* vocat esse peccatum, sed *priuatiuè*. Si id consequi ex nostra sententia conluseris, Christum aliquid ignorasse, quod tum scire debuit, quando illud ignorasse,

12. q. 76. ar. 2.

Mat. 24. 36.

12. q. 76. ar. 2.

uit, nos de hoc gradu deieceris. Nam ne illa vitiosum est nesciri, quæ tamen scire possunt, nisi nostrâ interest ea habere cognita. Quis enim baiulum reprehēdat, quòd Mathematicas artes ignoret? Sed de Christo id nunc tibi respondeo, quod istam causam propius attingit. Etsi erat ab omni labe peccati purissimus, vt nihil esse posset incorruptius, tamen pœnam in se recepit peccato debitam, vt ea nos liberaret. Itaque mori etiam voluit, etsi mors à peccato fluxit. Qui ergo mortem pro nobis sustinuit, quam peccatum inuexit, possit aliquid ab eo esse alienum, quod nostrum sit, modò non sit vitio aliquo infectum? Et tu nūquam in Christo ignorantiam magis, quam mortem fuisse vitiosam euinces. Christus vti erat verus homo, etsi purus homo, ita non semel omnia sensit, cogitauit, intellexit, & dormiuit etiam aliquando. An tu etiam dormientem Christum existimas res omnes memoriâ complexum esse. id vt tibi credamus affirmanti, causam nullam video. Quod Christus de die illo horaque dixit (*nemo scit nec ipse filius*) id Cyrillus de se loquutum esse Christum scribit, & prout erat homo iudicii diem ignorasse, quia proprium est humanæ naturæ futura ignorare.

Rom. 6. 23.

Mar. 13. 32.
Cyril. thesaur.
lib. 9. cap. 4.

Iam verò diriora, inquis, cognoscemus. Atque hic multa commemoras de Christi sudore, horrore, voce repentina. Quæ affers agnosco, sed nihil hic *de deo* video. Quid à vobis in circulis iactari soleat, non ignoro, affici Christum ignominia, quando illum dicimus tantis fuisse animi doloribus cruciatum, Verùm ista, quæ nunc obiicis, Cæpiane, tantum abest vt vel negem, vel dissimulem, vt illa palàm liberèque prædicem ac præ me feram. irruat in me licet tota Iesuitarum natio, nunquam tamen pudebit Christi misericordiam celebrare,

brare, quam ab istis video infandis iniuriis violatam. Quid enim? Quem illum fuisse sensum putas, qui Christo tantam tristitiam atque angorem attulit, ut sudorem ei sanguineum expresserit? Nūc mortem modò illam, quæ vitam sensumque aufert? Sic eius mortis metu frangi censes Christum potuisse, ut tantum animo dolorem conciperet, ut poculum illud remotum cuperet cuius, exhauriendi gratia venerat, ut totus sudore & sanguine fluere? hanc Christus mortem tantopere perhorresceret, quam martyres hilares latique adierunt? Id demum esset Christum afficere vera contumelia, quam illi vos maiorem imponitis, dum vultis minorem depellere. Quare quod tantum in Christo horrores excitavit, ira illa Dei in genus humanum acerbissima fuit, quam perpeti Christum ad tempus & sustinere oportuit. Christo enim totum peccatorum nostrorum pondus impositum est, quod secum iræ diuinæ tristissimam recordationem attulit. Quum ergo Christus mediator nostris peccatis onustus, offensionis diuinæ magnitudinem perferret, & pœnam solus scelerum nostrorum lueret, equidem cohorrui, ut homo, & illos incredibiles animi dolores multis modis significauit. Hinc illa vox in cruce emissæ, *Deus meus, Deus meus, cur dereliquisti me?* quæ ille non fictè, sed ex animo edidit, non desperatione, ut tu improbè scribis, sed iræ diuinæ, quæ ipsum nunc defungi oportuit, consideratione. Hęc illa Gehenna fuit, quam Christus viuus, non ut tu Caluino obiicis, mortuus gustauit. Et certè cruciatus hic, quem Christus eo tēpore perpessus est, ipsos quodāmodo Gehenæ dolores exæquauit. Sed ista à vobis reprehenduntur, quia non intelliguntur. Neque enim Papistæ, quid pro nobis morte

sua Christus præstiterit, & quas pœnas patri suo persoluerit plumbeis illis pectoribus suis capere possunt. Itaque fieri iniuriam Christo clamant, quando ea perpessum esse dicimus, quæ ille pro nobis, perpeti & voluit, & debuit, Nec corpore tantum mori Christum, sed mente etiam cum morte luctari oportuit, quia hominis non corpus duntaxat, sed anima etiam Deum offenderat, mortemque sempiternam meruerat. Qui verò doctrinam hanc diuini solatii plenissimam exagitant, eos si Calvinus acerbis insectatur, nemo bonus hoc nomine ei merito succenseat. Id tu ferre non potes: itaque, *Tempora, tempora, monstra* vociferaris. Monstri forsitan aliquid Romæ vidisti, aut multa potius monstra, quæ nunc te furiosis cogitationibus perturbant, & cogunt exclamare. Sed nos Academicum non nimium solemus hominum insanorum clamoribus commoueri. Vincit enim in scholis non qui clamare acutissimè, sed qui differere ad veritatem aptissimè potuit. Verum contine paulisper vocem, & te collige Campiane, mox fore mitiorem spero, si paululum requieueris. Neque enim hunc animi tui impetum perpetuum esse audio, & verbis non dubito posse sedari. Christo ais, à nobis iniuriam contumeliosam fieri. Quamobrem quia nimium hoc modo deprimitur, multumque de ipsius maiestate detrahitur. De eo tibi Nazianzenus respondet, *μὴ δὲ τὸ τοῦ ἀνθρώπου δὲ οὐ τὰ πεινῶς*: id est, *Nam idcirco Christus honore suo spoliatur, quia factus est tua causa humilis?* Quantam autem doloris acerbicatem Christus perceperit, discite ex Rabano, si is tibi fortè curæ sit. Sic illa verba Christi explicat, *Quare me dereliquisti: Saluator* inquit, *hoc dicit nostrum circumferens motus, qui in periculis positi deserui nos putamus. Humana enim natura*

Nazianzen.

Rabanus in
Cathena Tho-
ma.

natura

natura propter peccatum fuerat derelicta, sed quia
 filius Dei factus est noster aduocatus, quorum susce-
 pit culpam, deplorat miseriam. Et Hieronymus quan-
 quam fuit propter Arrianos ab hac sententia alie-
 nus, tamen ei vis ipsa veritatis aliquam confessio-
 nem extorsit. De Christi precatione, qua ut illud
 poculum transferretur, orauit, sic scribit: *Attamen*
reuertens in semetipsum, quod ex hominis persona
trepidanter rennerat, ex Dei filiique confirmat. ve-
runt amen non sicut ego volo, sed sicut tu, non inquit,
hoc fiat quod humano affectu loquor, sed propter quod
ad terras, tua voluntate descendi. Et Ambrosius ad
Gratianum hæc verba habet: Sicut suscepit vo-
luntatem meam, suscepit tristitiam meam. Denique
Melchioris Cani, cui tu multum merito debes,
 sententiam adiungam, ut hominis planè Catholi-
 ci hac de re iudicium cognoscas, *Consentaneum,*
 inquit, *perfecto erat, ut filius Dei hostiam se pro pec-*
cato exhibiturus, non solum corporis & animæ sensi-
tine dolores, sed angores quoque Spiritus, & volun-
tatis tristitiam susciperet, quo pro culpis nostris omni-
bus hostia illa Deo acceptissima omnibus omnino
modis cõtereretur. Et paulò post: Derelictus à Deo,
omniquè penitus solatio destitutus non gaudebat.

Hieronymus.

Ambrosius.

Melch. Canus.
lib. 12. cap. 13.

Bucerum præ hac infania modestum, fuisse dicis,
 quanquam esset impudens, qui infernum in Sym-
 bolo sepulchrum accepit. Mitto cõuicium, quod ti-
 bi nullo in loco deest: nec placet de isto Inferno
 longam responsionem expromere. Res in nonnul-
 la doctorum hominum dissensione posita est, qui
 utcunque inter se minùs de re conueniunt, in eo
 tamen præclare consentiunt, improbè ut Papistas
 de Christi ad inferos descensu sensisse fateantur.
 Infernum autem siue Christi sepulturam signifi-
 cet, ut putauit Bucerus, siue illam animi ægritu-
 dinem, qua paulò ante mortem Christus affectus est,

vt voluit Calvinus, Articulū tamen retinemus, & Christū ad inferos descendisse prædicamus. Si id aliter intelligi non potuit, quā vt Christus ad Limbum, nescio quem, patrum descenderit, atque ex eo loco infinitam secum hominū sanctissimorum multitudinem eduxerit, errasse Bucerum, lapsū esse turpiter Calvinū fatebor. Sed vestra illa de inferis insomnia, digna sunt, quæ in ipsis sepe liantur Inferis. Quod autem deliberatum esse ais in quodam Londinensi cōueniculo, quemadmodū ille articulus posset de Symbolo tolli, id quidem ego nunc primū audio, neque vel tibi, vel tuo *miserrimo Chenio*, qui hęc tibi fabulam narrauit, fidem habeo. Quanquam si vetera olim & Romanæ & orientalis ecclesiæ Symbola eo articulo caruerūt, quemadmodum author est ille, quisquis est, qui Symbolum commentariis illustrauit apud Cyprianum, leuior forsā eorum culpa fuit, qui Romanam ecclesiam, quam tu errare posse negas, imitari voluerunt.

De homine.

Nunc de homine quæris: & nos isto modo loquentes introducis. *Imago Dei penitus in homine deleta est, nulla boni scintilla superstite.* Sic enim, inquis, Illyricus, Sic Calvinus docuerunt. Illyrici sententiam agnosco, quā nobis esse fraudi non oportere sentio; neque enim ignoras Campiane, eius de imagine Dei, & infiti peccati natura opinionem à nostris hominibus & reprehensam esse & refutatā? Progressus ille longius est quā oportuit, credo, vt se à vobis, quos penitus oderat, longissimè remoueret. Vellem verò sua quædam emendasset: nec ille vir summus extitisset. Verūm Caluino manifestam iniuriā facis, quem Illyrico huius sententiæ societate coniungis. Is enim planè contrā, ac tu illum loquentem facis, *non penitus in homine deletam fuisse Dei imaginem,* dicitur scribit

*Inst. lib. 1. cap.
15. sect. 4.*

scribit. Sed hic tuus mos est, ut quando non potes quæ dicimus reprehendere, ea dici à nobis sin- gas, quæ facile reprehendi possunt. Hominem docemus sic initio conditum & formatum esse, ut i- magini Diuinae per omnia responderet. ea verò i- mago fuit perfectissima partium omnium inte- gritas, bonis omnibus & virtutibus quæ in puram hominis naturam cadere potuerunt, exaggerata. Quicquid sentiret, appetere, vellet, cogitaret, in- telligeret, sanctum fuit, & rectum, & voluntati Diuinae consentaneum, etiã ad illius legis normam, *Dilige Deum toto corde, tota anima, totis viribus, & proximum tanquam ipsum te.* Postquam autem A- damus à Deo descivisset, hanc imaginem misere corruptam ac deformatam esse dicimus, ut neque intellectus illam pristinã lucem retineret, nec vo- luntas Deum amaret, imò tota ab illo auersa esset, nec vis vlla corporis aut animæ integra remane- ret. Quanquam ergo non negamus illius nobilissi- mæ imaginis nonnullas adhuc reliquias superesse, tamen quod nos Deo conciliet, gratosque fa- ciat, & nobis ad salutem sufficiat, id totum extin- ctum ac deletum esse confirmamus. Non ratio om- nis, non iudicium, non intelligentiã penitus a- missa est, quæ fuit illius imaginis particula quædã, non voluntas omnino nobis nulla reliquã est, sed tamen istis omnibus quæ nunc in nobis remanent, eam plagam Adami à Deo defectio imposuit, ut nec voluntas per se velle possit quicquam, quod Deus approbet, & mens cogitare, intelligere, iu- dicare sine errore recta ac vera nequeat. Itaque Ioannes ait *Luce in tenebris lucere, sed tamen à te- nebris non comprehendi.* At verò illa maiora, fides, iu- stitia, sanctitas, perfecta virtus, quæ nos ad foelici- tatem æternã perducant, hæc demum non modò vul- nus acceperunt, ut fierent infirmiora, sed prorsus

Gen. 6. 5.

Gen. 3. 27.

Ioh. 3. 6.

Ephes. 2. 5.

interierūt, vt essent nulla, quousque in nobis per Spiritum sanctum & regenerationis gratiam renouentur. Quare sic Dominus de homine pronūciat, quē ipse ad suā imaginē effinxerat, quēmq; intus & penitus nouerat, *Multa erat malitia hominis in terra, & omne figmentum cogitationū cordis tantummodo malum erat omni tempore.* Atque vt ista intelligamus de ipso genere humano, quale in se est, edita esse, non tantum de illis sceleratis hominibus, qui ante diluuium vixerunt, iterū Dominus ista repetit post diluuium, quādo Noah vnus cum sua familiā viuus erat in terris reliquis: *Posthac, inquit, non maledicam ultra terrę propter hominem, quātumuis figmentum cordis hominis malum sit ab adolescentia.* An tu potes de hominis imagine melius rectiūsq; iudicare, quā ipse Dominus potuit, Campiane? Si cogitatio omnis humani cordis, & semper & dūtaxat malo sit ipsūmq; adeo figmentum, ac principium & quasi fons cogitationum omnium corruptissimus, quid nūc de illa pręstātissima quondam imagine superest, quod quicquā nobis ad comparandam foelicitatē conferat? Huc accedit quod Christus ait, *Quod genitū est ex carne, caro est. quod ex Spiritu Spiritus.* Si totus homo caro sit, totus certē impurus est & Paulus ait, *Nos eramus natura filij irę.* At suam imaginem Dominus minimē odit, imō vbiq; illam aspexerit, summo amore complectitur: hominem autem totum, quantus quantus est, irę filium Paulus pronūciat, quare nunquam nunc illa imago in nobis reperitur, quę nos Domino charos efficiat. Neq; enim læsos modō nos & grauiter fauciātos, sic tamen, vt vitę spes aliqua super sit, sed totos nos, quales in nobis sumus, morri semper sic deuotos atq; addictos esse dicit, quasi ad eam rem ipsa nos natura effinxerit. Quid plura cumulem

cumulem testimonia scripturarum, quæ sic fusa sunt per omnes sacros libros, ut nihil sæpius, quàm huius imaginis amissio repetatur? Quare sic de homine post peccatum, ante restitutionem iudicamus, quemadmodum Augustinus scribit, quæ *Augustinus citatur à Lōq̄ bardo.* ne ipsi quidem scholastici ausi sunt reprehendere. *Naturalia dona fuisse in homine per peccatum corrupta, supernaturalia exhausta.* De homine verò renato non ea dicimus, quæ tu affirmas, nihil in eo nisi meram corruptionem atque contagionem reperiri. Est enim Christi Spiritu præditus, Christû in ipso habitantē possidet, fide, spe, charitate imbuitur. *Ephes. 4.24.* Qui verò nihil in se habet nisi corruptionem, eum minimè renatum esse constat. Nouum enim hominem, qui secundum Deum conditus est, ad iustitiam & sanctimoniam veram reformari oportet. Quod quidem suum propriûmque habet homo renatus, id vitiosum est. Sic enim *Rom. 7.23.* Apostolus legē aliam vidit in membris suis legi mentis suæ rebellantem: sed quæ diuinitus accepit, ea sunt isti corruptioni ac contagioni contraria, quæ si quisquam bona sanctâque esse neget, in Spiritum sanctum blasphemus habeatur. Quod autem & dici ista à nobis fingis, & quamobrè dicantur exponis, mirificam tuam sapientiam prodis, qui quæ omnino non sunt, etiam cur ea sint, potes explicare. Nos verò fidem libenter prædicamus, eamque facilè patimur à vobis cõtemni. Nam qui naturam defenditis contra gratiam, & vestræ potius virtuti, quàm Christi misericordiæ confiditis, & præceptis promissa eluditis, in fidem honorifici esse non potestis.

Nusquam insistis Campiane, sugæque similem *De peccato.* pugnam exeres. Vagum enim habes, ut videtur ingenium, minimèque flatarium. Illyricum nunc iterum nobis in eadē causa opponis, cuius contra

nos testimonium valere non debet. Hic enim illi me non minus aduersariū profiteor, quàm te, penè dixeram, quàm tibi. Et quàm est illud iniquum atque importunum, vt quam tute noris ab ecclesiis nostris damnatam esse sententiam, eam tamen vt defensam à nobis exagites? Nostra nobis obiice, si qua potes Campiane: nos si nō sumus, qui quicquid Illyricus potuerit, vt homo, errare id omnino nostra quicquam putemus interesse. Sed aut Illyricus erat in hoc iudicium pertrahendus, aut hic tibi locus vacuus fuit relinquendus. Præter enim Illyricū, qui perinde sentiat, habes, opinor neminem. Si nostram sciri de re ista opinionem desideras, fateor quidem illam Illyrici defensionem mihi semper visam esse perabsurdam. Nam & veterem redolet Manichæorum insipientiam, & animas in homine renato duas cōstituit: &, quod grauius est, ipsam animam perimit. Ea semper ecclesiæ catholicæ sententia fuit, quam esse nostram profiteor, animæ substantiam non fuisse peccato prorsus interemptam, sed mutatam ac qualitibus vitiosis infectam: & peccatum non ipsam esse intimam animæ substantiam, sed accidēs. Basiliius rectè scribit. τὸ κακὸν ἐστὶν ἐχθὲρ τῶν καλῶν καὶ ἐν ψυχῷ, ἀλλὰ διὰ θεοῦ ἐν ψυχῇ ἐναντίας ἐχουσα. θεὸς ἀπειθῆν υβι peccatum negat esse viam quandam animæque præditam substantiam, sed animæ contrariam virtuti qualitatem. Augustinus, non substantialiter, inquit, manet sicut aliquod corpus aut spiritus: sed infectio est quedam malæ qualitatis, sicut languor, peccatum Originale. Denique Ambrosius apertissimè: Quomodo inhabitat in carne peccatum, cum non sit substantia, sed prauaricatio boni? Itaque huius erroris suspicionem immeritò nobis à te impositum ad ipsum, si placet, authorem relegemus. Quod autem adiungis, Tritum esse in hac sece,

Basil. homi. 2.

Augustin. de
nuptiis lib. 2.
cap. 25.

Ambrosiū
ca. 7. ad Rom.

omniū

omnia peccata esse paria, dici profectò nihil potuit impudentius, Ignosce Campiane, si paulò tibi asperius respòdeo. Hanc enim mihi vocem tuam immodesta atq; intoleranda importunitas expressit. Itanè es exhaustus, atque ab omni probabili criminatione desertus, ut ea nobis obiicere non pudeat à quibus nos omnium sumus alienissimi? Nam qui vnquam hoc Stoicorum *κατάδοξον* vehementius improbarunt, fortiùsq; refutarunt, quàm nostri homines, quos tu nunc insectaris? Testis esse potest omnis horum temporum memoria, testes libri, ecclesie, scholæ, testis ipsa cùm politica, tum ecclesiastica disciplina. Num his viis sperabas posse te in nostrorum Academicorù animos irreperere, tam palàm, tam perditè, tam confidenter mentiendò? Roma, qualè nobis Campianum reddidisti? quantũ mutatum ab illo, quem accepisti? Sic tu soles alúnos tuos instituere, excolere, perpolire, nihil ut pudoris pristini domum referant? Quid querar, aut quos appellem? sanè eos ipsos ad quos tute scribis, Academicos nostros: ij te possunt suis testimoniis conuincere. Hoc enim biennio Cantabrigienses nostri hanc ipsam causam in scholis Theologicis bis propositam ac defensam audiuerunt, *Peccata non esse paria*. Si nec cõfessio nostra, nec omnium mortaliũ testificatio satis ad innocentiam nostrã valere potest defendendam, simus Stoici, simus hæretici, simus omnia.

Verùm hæc Caluini sunt, inquit Campianus, quanquam cum exceptione *si Deo iudice ponderentur*. Hæcine Caluini sunt, ut paria esse peccata dicat, sed ita, si iudice Deo ponderantur? Nihil minus. neque enim recta essent Dei iudicia, si peccata esse æqualia iudicaret. Sed attendite solertiam singularem, Patres Tridentini Anathema pronunciant iis, qui hominem iustum in quolibet

Antidot. sex-
ta sect. in can.
25.

opere bono peccare statuunt aut mortaliter aut venialiter. His id respondet Calvinus quod Salomon ait, *Homini rectas videri vias suas, at Deum corda ponderare.* Dei autem iudicio nihil esse syncerum ac probū, nisi quod ex perfecto eius amore manat. De peccatorum æqualitate verbum Calvinus nullum facit, nec cur faceret causa fuit: tantum id vult, si piorum hominum opera vel præstantissima Dominus suis ponderibus examinaret, facillè reperturum quod damnaret. Quid hoc ad rem?

Quid autem Thomas Waldensis Wiclefo obiecerit, nō magni refert. Is in Wiclefum multa scripsit mortuum, nec vllam prætermisit calumniam, quam ingeniosa malitia potuit excogitare. Wiclefo nulli aduersarii viuo nocere potuerunt, mortuum damnarunt, è sepulchro extraxerunt, cadauer exusserunt, quiduis in hominem sanctissimum confingere potuerunt. Neque ego vt ista vnquam credam docuisse Wiclefum adduci possum, si id crimen nulla maiore, quàm aduersarii fide nititur. De Guisio verò Heroe quod narras, facinus non defendo: qui perpetravit, pœnas luit quantas, credo, non solent canpones, qui gallos temerè occidunt. Virum fateor fuisse Guisium fortitudine admirabili: vellem fuisset maiore clementia. Interfectus est, ita vt dicis, ab homine nefario: quem si fortè vel spes impunitatis, vel supplicii metus induxit, vt habita quæstione viros nobilissimos atque innocentissimos accusarit, nihil aut mirum, aut nouum. Quem ille consilii sui principem esse dixit, eum rex ipse innocentem pronunciauit: Bezam omnes boni suis iudiciis iam dudum absoluerunt.

De Gratia.

A peccato ad gratiam confers orationem: mallem tute transires. Speras autem, vt qui in peccati conditione

conditione tam tetrici sumus, de gratia diuina magnifice philosophemur. Equidem satis nos magnifice philosophatos existimabimus, si philosophiam omnem nostram ad Christi crucem amplificandam referamus. Et tu de gratia philosopharis, sed, *Gal. 6. 14.* ut soles semper, paucis. Quid autem in nostra philosophia reprehēdis? quia gratiā *extra nos in solo Dei favore collocamus.* Id enim tuis persuasum esse vis, Campiane, homini omnem à nobis gratiam eripi, eāque in diuina solummodo mente, tanquam ideā Platonis constitui. Sed aut nescis isto loco quid philosopheris, tēq; istius philosophiæ ignarum esse prodis, aut nostrā sententiā tuis implicatam calumniis non pateris esse manifestam. Etenim gratiam duplicem facimus (ut alias multarum philosophiarum distinctiones) in quo tuorū scholasticorum philosophiam minimè repudiamus. Vel enim gratia gratuitam Dei erga nos beneuolentiam, clementiāque declarat, vel ea dona significat, quæ ex illa Dei misericordia ad nos perueniunt. Illam vulgò vocant *gratiam gratis facientem*, hanc *gratis datam.* Iam verò beneuolentiam illam & fauorem, quo nos Dominus in Christo complectitur, nostrāque peccata nobis remittit, & nos in gratiam recipit, in Deo collocamus; huius autem gratiæ effecta in nobis insunt. Ea verò effecta sunt, ut per Spiritum sanctum à Deo nos amari sentiamus, in Deū credamus, spemque omnē salutis nostram in illa Dei misericordia reponamus. Nō ergo vniuersam gratiam ab homine abstrahimus, atq; in Dei tantū favore collocamus: sed primā illam Dei gratiā, qua nos in Christo sibi reconciliauit, quāq; salus nostra cōtinetur, illam demum in Deo ponimus, quam à nobis perceptā fides, spes, charitas, ceteraq; virtutes cōsequuntur, quæ nostræ sunt, atque in nobis resident. Vestrum

autem illud de infusa gratia *2. Cor. 4.*, quo gratiam qua iustificamur, esse quendam habitum defenditis in intimis animis insidentem, auersamur: nullamq; aliam agnoscimus gratiã iustificantẽ, quã immensam Dei gratuitãque misericordiam, qua nos ante omnem æternitatem electos in Christo atque ad vitam æternam prædestinatos, in tẽpore vocauit, ac iustificauit. Infusa enim gratia, in qua regeneratio ac sanctificatio consistit, quãque Scriptura Nouum hominem appellat, nõ satis est ad nos iustificandos valida, quia legi diuinæ nunquam in hac vita satisfacit, & in dies instaurari, atque ad maiorem absolutionem aspirare debet. Sic enim Paulus ait, *Etsi externus homo noster corrumpitur, internus tamen renouatur quotidie*: quem locum Augustinus in ista causa sæpissimè vsurpauit. Vides ergo & quam gratiam in Deo collocemus, & quam in nostris cordibus infusam fateamur. Quòd autem nos *latrare* dicis gratiam non esse satis ad resistendum sceleribus validam. in eo per nostra latera Paulum ipsum conaris sauciare, ad quẽ tua hæc contumelia redundauit. Etsi enim erat infusa gratia præditus, quãta quisquam alius, tamen se negat assequi posse, vt quod bonum est perficiat: facere enim non bonum, quod velit, sed quod nolit malum: eique bonum facere cupienti malum adiacere: deniq; legem membrorum sic legi mentis rebellare, vt ipsum reddat legi peccati captiuum. Hinc potes quantas vires peccatum habeat cognoscere, cui ne ipse Apostolus, quãtumuis gratia singulari donatus, sic planè resistere potuit, quin interdũ & vinceretur & vinciretur, vt loquitur Augustinus. Si num ista de se dixerit Apostolus dubitas, Campiane, Augustinum malè quãm Tridentinos magistros, pessimos Apostoli interpretes, consulas. Quid tibi Dauidem, & reliqua

2. Cor. 4. 16.

Rom. 7. 18. 19.
21. 23.

Augustinus de
verbo. Apost.
1. Tim. 5. & alijs
Gal. 5. 27.

liquos patres commemorem, qui suis exemplis, quàm non sit facilè peccato resistere, docuerunt?

In eo verò tibi ipsi similis es, quod ais, Christum non aliter apud nos gratia & veritate plenum dici, quàm quod ei pater mirandum in modum fauerit. Obsecro, Campiane, vnde hoc colligere potuisti? Nonne Christum sic fuisse gratia plenum dicimus, vt ex eius plenitudine omnes hauserimus? Quis nostrum vnquam in Christo gratiam fuisse immensam atque infinitam negauit? Nò enim qui Christum sic fuisse plenum gratia dicunt, vt illum omnes Dei simul hominumque incredibili fauore dignum iudicarent, ij non modò Christum non aliter gratia plenum fuisse affirmant, quàm quòd ei Deus mirum in modum fauerit, sed etiam Christi gratiam cumulatorem prædicant. Nam & Spiritus Ioan. 3. 34 gratiam in Christo fuisse sine mensura yberriam consententur, & externam etiam quandam in Christo gratiam sic eluxisse statuunt, vt eum cuncti amarent atque à Deo amari perspiceret? Hoc Brètius, hoc Bucerus, hoc omnes nostri agnoscunt?

Que res ergo, inquis, iustitia est? Respondes ipse tibi, *Relatio*. De prædicamentis Aristotelicis si nobis litem intendis, sanè non veremur, quin philosophum satis in hac causa propitium simus habituri. Neque enim si iustitia sit *Relatio*, actum erit de philosophia: esse qualitatem, tu nunquam vel ex prædicamentis, vel ex prima philosophia probabis. Tuæ verò Theologicæ virtutes, Fides, Spes, Charitas à nobis nunquam vlla fuerunt iniuria violatæ: à vobis sic quidem tractantur, vt iam non Theologicæ, sed philosophicæ esse videantur. Quominus autem iustitiam nostram ex istis virtutibus còcinnatam esse statuamus, quemadmodum tu contendis, id in ipsa causa est, quia nun-

quam ita sunt in hac vita perfectæ, ut legi Divinæ penitus satisfaciant. legi autem satisfactum esse oportet, aut iusti esse non possumus. Non enim aliam Dominus iustitiā probat, quam illam ipsam, quæ lege describitur, quam qui assequi non possunt, in mortis æternæ rei pronunciantur. Itaque si iusti, si salvi, si ab horrenda execratione liberi esse volumus, querenda est ea iustitia, qua nullam lex ipsa absolutiorem desiderare possit. Hanc verò ubi tandem reperiemus? in nostris ne virtutum, in nostra fide, in nostra charitate? at hæ infirmæ multis modis sunt, eaque integritate carent, quam lex requirit, cuique iustitiam proponit, fides enim inchoata est, & nobis semper preandū est ut ea auctior esse possit. Quod si verò fides infirma sit, ceteræque virtutes, quæ ex fide nascuntur, perfectæ esse non possunt. Iustitia verò eiusmodi esse debet, ut ei nihil accedere omnino possit. Ex his efficitur non è nostris virtutibus cōcinnatā esse iustitiam, ut tu parum concinnè loqueris, sed petendā esse aliunde. Cum ergo nostra nulla virtus esset, quæ nobis iustitiam apud Dominum conciliaret, Christus nobis à Domino datus est, qui legi perfectam obedientiam præstaret, ut per illius obedientiam nos iusti redderemur. Hæc enim Christi obedientia nobis imputata, & fide prehensa, illa est, quam quæris, iustitia nostra, non nostris virtutibus, ut tu vis exaggerata, sed in Christo constituta, qui factus est nobis à Deo sapientia, iustitia, sanctificatio, redemptio. Atque hæc nostra est iustitia, Christus ipse, cuius iustitia atque innocentia nobis ascripta, peccatorum remissionem certam, veramque iustitiam affert. Hanc Theologi primam vocant, quam deinceps altera consequitur, è tuis hisce virtutibus concinnata. Nam cum peccatorum remissione,

*Rom. 1. 17.
Luce. 17. 5.*

Rom. 5. 10.

1. Cor. 5. 20.

quæ

quæ ex Christi obedientia pendet, fides, & spes, & charitas coniungitur, quæ nos iustos etiam aliquo modo faciunt, sed inchoatè, non absolutè.

Exposui tibi paucis nostram de Iustitia sententiam, quando quidem ea cuiusmodi sit, quæris, tuæ *Esai. 64. 6.* autem virtutes non ita possunt animam conuestire, ut nihil in iis nudum appareat. omnes enim iustitiæ nostræ, panniculi instar sunt, non modò polluti, sed etiam lacerati, multisque partibus discussi, Christus ipse nobis induendus est, ut in eo *Rom. 13. 14.* *Philip. 2. 9.* *2. Cor. 5. 19.* comperiamur, non habentes iustitiam nostram quæ est ex lege, sed eam quæ per fidem est Christi, nempe iustitiam ex Deo per fidem. Etenim erat Deus mundum sibi reconcilians in Christo, non imputando eis peccata ipsorum. Hoc vestitu tectæ animæ esse debent, ut pulchræ sint, & splendidè exornatæ. Neque nos illius verbi pudet, in quo tu ludis, quâdo nostram iustitiâ delicti occultationem esse dicimus. *Psal. 12. 1.* *Rom. 4. 6.* Sic enim propheta David illum beatum hominẽ pronunciat, cuius remissæ sunt iniquitates, & cuius obiecta sunt peccata. Atque hanc remissionem sola fide apprehendimus: fides autem hæc non ficta est, non mortua, non auocata à cæteris virtutibus, nõ inanis bonorum operum, sed eiusmodi est, quæ per charitatem operatur. Fides ergo sola est, quæ iustificat, hoc est, quæ Christi obediẽtiam, in qua nostra iustitia consistit, amplectitur, sed tamen hæc fides, quæ iustificat, nunquam est sola. Semper enim & spe & charitate comitata est, nec ab illis vnquam se patitur dissociari. Nam ut ignis ardor solus lignum inflammat, nec tamen hic ardor solus est, sed cum luce perpetuò coniunctus, sic sola per se fides iustificat, quanquam omnino sola esse nunquam potest. *Gal. 5. 6.*

Quandoquidem autem nostra omnis iustitia ac foelicitas in peccatorum remissione sita est,

Rom. 5. 1.

hanc etiam docemus nobis certissimè persuasam ac cognitam esse oportere, vt in ea animi nostri tanquam in tutissimo & tranquillissimo portu conuiescant. Etenim fide iustificati *pacem habemus apud Deum per Dominum nostrum Iesum Christum.* Ista autem pax quæ esse potuit, si anceps spe, dubiisque de salute nostra cogitationibus perpetuò distraheremur, & quasi fluctibus huc illucque iactaremur? Quanquam ergo multis sæpe conscientix nostræ terroribus oppugnantur, vt tam securæ esse in hac vita nequeant, ac si iam *interminato cali gaudio* perfruamur, tamen hanc fidem oportere dicimus Dei promissis certissimè firmissimèque niti, vt omnem de gratia Dei, nostraque adoptione ac salute, quoad nobis Dominus dederit, hæsitacionem expellamus. Verè equim fidei cum *amisiã* conuenire non potest. huius est Dei promissionibus diffidere, illius dubitationem omnem, quantum fieri potest, superare ac profligare. Si verò fides plena sit dubitationis, quid illa demum vincit *amisiã*. Credamus Apostolo, qui fidei veræ naturam & nouit optimè, & descripsit accuratè. Is nobis Abrahamum proponit, in quo veræ fidei imaginem liceat illustrissimam contemplari. Quid ille? Num hæsit? num animo suspensofuit? num dubitauit? Contra verò omnia: contra spè sub spe credidit: minimè imbecillis fidei fuit: aduersus promissionem Dei non disceptauit in fidelitate: robustus factus est fide: planè persuasum habuit, Deum, quod promiserat, posse præstare. Atque hæc fides illi pro iustitia est imputata. Fuit Abrahæ fides hæc: an erit nostra dispar? at ille pater est, nos filii, & patri filios similes esse oportet. Conclusum nunc est cõtra te Campiane, fide nos fieri de salute certos, tuamque variam ac plenam suspicione fidem, perfidix esse, quam fidei, similiorem.

Rom. 4. 18.

liorem. Præclare Basilius. *Τὴν αἰσῶν ἰστέως, ἀσάκρπτος*
πληροφροσῶν. Quid fidei, inquit, proprium est? Certa
 & dubitationis ac disceptationis expers persuasio.
 Sed quid ego te antiquis testimoniis conuincam,
 quem ipse Catechismus Tridentinus refellit? Cre
 dendi enim, inquit, vox, ut docent sacre literæ, cer
 tissimæ assensionis vim habet. *Quamobrem is cre
 dit, cui aliquid sine vlla hæsitatione certum & per
 suasum est.* Credimus autem vitam æternam, ergo
 sine vlla hæsitatione certa nobis est ac persuasa.
 Nihil nunc amplius postulo: ipse me Tridentinus
 Catechismus, pontificis & consilii autoritate
 cõscriptus, certum de salute esse docet oportere.

Basil. in
 usant

Catechis. Tri
 dent. in pri
 mum art.
 Symb.

At nondum acquiescis, & adhuc plura quæris?
 unde enim, inquis, constare poterit de futura perse
 uerantia? Id ex fide constabit, Campiane, quæ si
 vera sit, caduca non est. Fidem Apostolus earum
 rerum, quæ sperantur, *ὑπόσταν* appellat, & quæ
 non cernuntur, *ἐλεγχον*. Quomodo autem vel ex
 tant quæ sperantur, vel demonstrantur, quæ non
 cernuntur, si non sit perpetua fides. Qui verò fide
 hac imbuti sunt, ii nunc quodammodo bonis iis
 potiuntur, quæ tamen adhuc sperantur, & con
 templantur ea, quæ oculis humanis conspici ne
 queunt. Ita nos fides adhuc viuos, atque, ut loquitur
 Apostolus, per fidem non per aspectum ambu
 lantes, in ipsam cælorum possessionem mittit, ut
 quia certi sumus ibi nos futuros aliquando, nunc
 in cælis viuere & versari quodammodo videamur.
 Hęc autem omnia fluxa essent, ac leuia, si posset fi
 des non perseverare. Itaq, Paulus certissimè per
 suasum habuit, neque vitã, neque mortẽ, nec præ
 sentia, nec futura, nec omnino quicquam in rerũ
 natura posse nos à Charitate Dei, quæ in Christo Iesu
 distingere. Qui verò nõ perseverat, ii certè disun
 gũtur: disungi verò nõ possunt, ergo perseverat.

Hebr. 11. 1.

2. Cor. 5. 7.

Rom. 8. 9.

Galat. 4. 6.

1. Ioan. 3. 2.

Cyprian. de
mortal.Chrysof. cap.
5. ad Rom.August. in
sa. 88.Bernard in
Cantic. serm.
67.

Atque hanc ob causam pignus nobis adoptionis nostræ datum est, ipse sanctus Spiritus, qui nobis certissimam fidem faciat esse nos Dei filios, ut iam Deum nostrum vocare patrem non dubitemus. Patrem verò quis illum ausit appellare, qui se putat posse eius non esse filium aliquādo? Nam sanctis licet cum Apostolo profiteri, *Scimus nos ei futuros esse similes.* Scientia certa est, atque ex principiis certis constat: dubitare opinionis est, non scientiæ. Audi Cyprianum: *Mori planè timeat, sed qui ex aqua & spiritu non renatus gehennæ ignibus mancipatur, mori timeat, qui non, Christi cruce & passione censetur.* Chrysofostomus in hæc Apostoli verba, *In gratiam hanc in qua stamus, sic scribit: Dei gratia non habet finem, nescit terminum, sed & in maius proficit.* Et mox: *Non modò, inquit, de datis, sed & futuris perinde atque de datis, & non propter d. xpi,* Augustinus: *Quia ergo, inquit, non secundum merita nostra, sed secundum illius misericordiam firma est promissio, nemo debet cum trepidatione predicare (regnum Christi in sanctis suis) unde non potest dubitare.* Sed August. totus noster est. Nam ut tu iam pridem liberum arbit. August. probari concludebas, quòd is libros de libero arbitrio tres scripsisset, ita tibi eodem modo argumentari licebit, de perseverantia sic August. scripsisse, ut nos, quia liber est vnus Augustini de Bono perseverantia. His Bernard. adiungam, cuius hæc aurea verba sunt, *Turbatur conscientia, sed non perturbatur, quoniam vulnerum Domini recordabor.* Plura non persequar. Fides aut est perpetua, aut est nulla: aut ad extremum spiritum perseverat, aut aura levis est, quæ fides existimatur.

Quod autem de Luthero adiungis, quem ais affirmare, Christianum etiam volentem non posse salutem perdere, nisi nolit credere, id Lutherus nunquam vel in

vel in illo libro, vel alibi vsquam affirmavit. Ut enim vniuersa Lutheri scripta euoluas, quæ tu nec salutasti, ac, credo, ne vidisti quidem, hanc tamen sententiam nusquam reperias. Tridentini patres istam propositionem damnarunt, & merito: est enim impia, atque in summis paradoxis numeranda. Sed illa cuiuscunque fuit, Lutheri certè non fuit. At inquis, ita Lutherus scripsit in libro de Captiuitate Babylonica. Falsum. At quiddam tamen eiusmodi; Dicam quid rei sit, & verbo. Papistas Lutherus reprehendit, quòd Baptismi gratiã peccato penitus extingui senserint, eoq̃ue nouum sacramentum, quo gratia Baptismi recuperetur, intulerint, Pœnitentiam, quam tabulam secundam nuncuparunt. Itaque sic Baptismi vim at gratiam peccatis amitti posse negat, quin fide reparetur, id multis validisque rationibus euincit. Quod ergo Lutherus docuit Baptismi gratiam non amitti, nisi nolis credere, id patres Tridentini, nosterq̃ue Campianus sic interpretantur, quasi id dixisset, quod isti obiiciunt, Christianum etiam volentem non posse salutis facere iacturam, nisi nolit credere. Quid pluribus insulsam commentum diluam?

Festinas ad sacramenta. Et ego te festinantem De Sacramentis. insequar. Hic autem miserabiliter admodum exclamas. *Nullum, non duo, non unum, ò sancte Christe, reliquerunt,* Christum tu ausis appellare, cuius Sacramenta cum summa contumelia exterminastis ex ecclesia, vt vestra quædam impura atque infanda sacra induceretis? Ea nos Sacramenta retinemus, quæ nobis Christus commendauit: pluribus si fuisset opus, plura reliquisset. Duo nobis sunt, Baptismus, Eucharistia: hæc Christus instituit, hæc verus ecclesia agnouit, his recens ecclesia contenta esse debuit: Nam id planè constat,

septem sacramentorum, quot vestra sunt, nullum antiquitatis vestigium reperiri. Septem habent, sancte Christe, & tamen nullum habent, quia tua non habent. Nam quæ tua non sunt, ea quidē nulla sunt. *Ipsorum panis, in quis, venenum est. Quid vinum?* at id omnino nullū apud vos populus degustat: credo, ne sibi venenum à vobis propinari existiment. Illum nos panem, illud vinum in Cœna dominica adhibemus, quo Christus ipse nos vti iussit. Quod tradidit, accepimus: quod fecit facimus: in pane, in vino mortem nostri redēptoris celebramus. hæc si fuerint, salutifera, nostra nō possunt esse mortifera.

Baptismus, ais, etsi adhuc verus est, tamen ipsorum iudicio nihil est. Verum esse baptismum nostrū tute confiteris: accipio. Sed quamobrem verus est? quia sic baptizamus, quemadmodum Christus mandauit. Christi legem seruamus, vestras, nescio quas, sordes abiicimus. Similiter in altero sacramento fecimus, nec transuersum vnguem à Christi præcepto discessimus. Si verus est Baptismus, vera est Eucharistia. At ipsorum iudicio, inquis, nihil est. Quid ita? Non est vnda salutaris, non est canalis gratiæ non Christi merita in nos derinat, sed duntaxat est significatio salutis. Ficta & falsa omnia. Nam & vndam salutarem prædicamus, & gratiæ canalem agnoscimus, & in nos Christi merita deriuare non dubitamus. Neque enim salutem duntaxat significat, sed iis re etiam præstat atque affert, qui baptismum rectè & sanctè adhibent. Etenim in baptismo peccatorum remissionem accipimus, in Christi familiam cooptamur, Spiritu sancto donamur, ad spem æternæ vitæ certissimam excitamur. Hęc cuncta tibi nihili sunt, Campiane? nullus ne hic Baptismus erit, in quo tam multa, tamque eximia bona consequimur? At tuus cuiusmodi Baptismus

scimus est: aut quid omnino habet, quod habere non
 debuit? Num gratiam? num Christi meritum
 num salutem? Et ista noster habet. Quid ergo
 deest, quo minus & nostro, & omnium iudicio
 verus sit? intelligo. Non confert gratiam ex ope-
 re operato. Magicum hoc quidem est, & pestife-
 rum commentum, ut in aqua ipsa, tanquam in af-
 fluo, inclusam gratiam existimes, quæ se in homi-
 nes fidei prorsus expertes infundat. Quid enim
 sine fide valet sacramentum, nisi ad exitium eius,
 qui Sacramentum præcipit? Illud monstrum to-
 to animo auersor atque execror. Adiungis, *Itaque*
nihil plurius Baptismum Christi, quam Ioannis fe-
cere ceremoniam. Quid de Ioannis Baptismo pa-
 tres iudicant, non ignoro. Sed quid scriptura do-
 ceat, non quid illi suspicentur, attendo. Ceremo-
 niæ eadem, doctrina eadem, gratia eadem fuit. Si
 quid in istis dissimile extiterit, non repugno, quin
 diuersum fuisse Ioannis, Christi que Baptismum
 fatear. At Ioannes poenitentiam, quæ fructus est
 veræ regenerationis, cum suo Baptismo coniun-
 xit, & hunc Baptismum ad peccatorum remissio-
 nem obtulit. Si poenitentia, & peccatorum remis-
 sione Ioannis Baptismus minimè caruit, non vi-
 deo quamobrem à Christi Baptismo tantopere a-
 lienus existimetur. Et quid est, quod patres etiam
 ipsi quærent, cur Christus, qui nulla regeneratio-
 ne opus habuit, ad Ioannis Baptismum accesserit,
 nisi illius Baptismum ad regenerationem val-
 luisse iudicarent?

Mat. 3. 2. 7x.
Luc. 3. 3.

Quod autem attexis, *Si habeas: rectè: si careas*
nihil damni: crede, saluus es antequam abluare, non
 ita loquimur, ut tu fingis, dissolutè. Neque enim
 id in optione cuiusquam esse volumus, seu velit,
 seu nolit uti baptismo. Tamè minimè putamus ef-
 se Baptismum ad salutem ἀπὸ τοῦ necessarium, ut

qui non fuerit Baptismo initiatus, ei sit perpetuo pereundum. nam Christiani hominis salus in Dei clementia consistit, quæ nullis sacramentis obstringitur atque alligatur, quominus sine illis seruari possit, quos perire nolit. Vbi Baptismi facultas non est, Dei sola promissio per se abundè sufficit. Qui verò Baptismum vel negligit per incuriam, vel cõtemnit per audaciam, eum grandis sceleris damnamus. Nam & Christi maiestatem minuit, & suam salutem respuit. Qui neutrum admittit, culpam alienam non præstabit. Rectissima ergo illa fuit Bernardi sententia, *Sacramenti non prouisionem, sed contemptionem esse exitialem.*

Bernar. in ep.
ad Hugon.

In his quæ consequuntur de parvulis, tricarissimè scilicet. Neque enim vel ipse quicquã de tuis explicas, vel potes aliquid de nostris reprehendere. Cupio autem de fide parvulorum, quid ipse sentias cognoscere. Gratiam, opinor, illis concedes. Baptismus enim, inquis, gratiam cõfert. An fidem non dabis? Ergo id velim doceas, vt me penitus in tuam sententiam pertrahas, esse aliquam in nobis gratiam fide antiquiorem. *At quomodo inquis, credant, qui viuunt, nec ne, nondum intelligunt? Num ergo non viuunt, quia se viuere non intelligunt? Absurdum. Quare se viuunt. et si id ipsi non intelligunt: forsan etiam credunt quamuis hoc non sentiunt. Durum, inquis: Esto. neque enim hæc à me dicuntur quòd ita prorsus esse statuam, sed quòd tuum iudicium eliciam, quod nostri Academici scilicet magni faciunt. Sed Lutheri pharmacum audiamus: *præstat, inquit, omittere: quandoquidem nisi credat infans, ne quicquam lauatur.* Hoc verò pharmacum è tuum, non Lutheri, prodiit officina. Et quidem eiusmodi nobis pharmaca multa obtulisti, insuauia admodum, & pessimè condita: vt totum illud tuum *καποδισκον* corruptum planè videat.*

videatur. Lutherus verò nunquam suavit, ut Baptismus omitteretur, & in eam partem semper vehementer fuit, ut paruulis Baptismus daretur: quod tu magis iniquus hoc loco fuisti, qui Lutheri sententiam tuis pharmacis inficere voluisti. Hæc enim sic à te proferuntur, quasi dixerit Lutherus præstare omitti Baptismum. Ipsum ergo Lutherum audiamus, Campiani pharmacum missum faciamus. *Nec tamen, inquit, negamus paruulos esse baptizandos, nec asserimus eos baptismum accipere sine fide, sed dicimus, ad baptismum eos credere per vim verbi.* Adiungit: *Alioqui mera & intolerabilia essent mendacia, quando baptizans à paruulo quaerit, an credat: non baptizaturus, nisi vice eius respondeatur, credo. Ut quid interrogat an credat, si certum est eos non credere, ut Cocleus contendit? Tum ita concludit: Quin asserimus, Paruulos prorsus non esse baptizandos, si verum est eos in Baptismo non credere.* Id ergo Lutherus contendit, id statuit, Paruulos omnino credere, & papistas reprehendit, quod pugnancia doceant, dum negant paruulo esse fidem, & tamen, ut baptizari possit, exigunt ab eo fidem. Quis non videt, quo ista referantur, ut eum esse vehementer malitiosum sit necesse, qui Lutherum his verbis tam impie sententiæ suavitorem faciat?

Atque hæc illi, inquis, anticipites animo, quidniã enunciant categoricè. Ut de fide paruulorum aliqui dubitent, tamen esse baptizandos clarè & categoricè omnes pronunciamus. Itaque nihil opus erat ut illum Pacimontanum diribitorem accerseres, qui multò semper fuit in vestras quàm nostras partes propensior. Anabaptistas verò quorsum nobis obicias, qui nos multò, quàm vos ipsos vehementius oderunt, nec iniuria? Nos enim illos & tàmquam hæreticos argumētis reuicimus, & ut homi-

Luther adney
sus Cocleam.

nes seditiosos ac perniciosos è nostris rebus publicis expulimus, qui nisi vobiscum habitarent, locum in orbe Christiano consistendi nullum reperirēt. Reliqua sacramēta prætermittis, quæ quidem ego nulla agnosco, nec quænam ea sit bestia multiceps intelligo, cuius meministi, nisi forrè illam tuam tripitem belluam significas; de qua tam multa Ioannes scripsit in Apocalypsi.

De moribus.

Hucusque nostrorum hominum dogmata quædam & *Strophæ* te examinasti Campiane: in quibus uniuersis nullum adhuc *Deus* reperisti. Aut enim eiusmodi sunt ista, quæ obiicis, ut iis nihil verius esse possit, aut callidè à te ac perfidiosè in sensum peruersum detorquentur. Iam verò quasi nouus aliquis censor esses, veterisque disciplinæ ac seueritatis magister, in mores nostros inquiris, non, opinor, ut eos efficias meliores, sed ut, multò quàm sunt, videri facias improbiore. Quanquam qui mores aliorum reprehendit, æquum fuit ipsum esse à culpa alienum. Eane verò facta est repentè Romæ mutatio, ea nunc vita, ij mores esse cœperunt, ut inde reuersus in patriam Monachus nobiscum auderes de virtute, de pudore, de honestate contendere? Et si hinc multa sūt, quæ minimè debent, tamen si tantam in Anglia scelerum impunitatem atque licentiam esse dixeris, quantam ipse vidisti Romæ, in arcem religionis regni que vestri, omnes te nimis impudentem iudicarint. Quid ergo nobis illa Lutheri, quæ vocas, frustra proponis, quando apud vos non vitiorum quædam fragmenta, sed immania maximorum scelerum corpora conspiciantur? Stantibus certè verò Romæ publicis illis lupanaribus, scortorum que lustris, morum facere mentionem vix honestè potuisti. Sed quænam ista sunt Lutheri frustra? Num quod eius in vita crimen reprehēdis? Id verò nec potes, nec conaris.

conaris. Dicta quædã obiectas è libris arrepta, atque, vt soles, à reliquo dictionis corpore discerpta, quæ statim, yti sunt à te proposita turpitudine nõnullã indicare videãtur. De quibus plerisque cum esset tibi iam pridè ab eo, quæ tu nominas, ornatissimo Charcho responsũ, miror hîc denuo eadẽ te nobis retulisse, Necesse est magnã esse verorũ criminum penuriam, quando ne falsorum quidẽ vllã habes varietatẽ. Quandoquidẽ autẽ meus ille in Christo *ὀυναχος & ουμυσης* Guilielmus Charcus in istis diligenter elaborauit, quæ ab illo satis copiose diluuntur, à me nunc breuiter, strictimque decurrentur. Mihi ergo satis erit frustra hæc tua concidisse, quæ iam antè sic confracta sunt, vt nocere nemini posse viderentur.

Quare nunc euome tua hæc conuiciorum frustra. Audite verò. *Si nolit vxor, aut non possit, veniat ancilla.* Dictum, vt, videtur, turpe atque impudicum. Sed me nunc vicissim audite patienter. Scripsit de matrimonio libellum Lutherus, cuius in secunda parte causas tres commemorat, quibus dissolui coniugium posse arbitratur. prima est Impotentia: altera, adulterium: postrema, Desertio. Desertionem autem interpretatur, quando vxor pertinax & obstinata induci nullo modo potest, vt debitum benevolentix officium viro persoluat. Aliquas enim tam importunas vxores reperiri, vt quanquam maritus decies in libidinem prolaberetur, id tamen minimè curarent. Quare Lutherus id viro opportunum esse putat, vt vxorem verbis terreat, eique isto modo minitetur: *Si tu nolueris, alia volet: si Domina nolit, adueniat ancilla.* Quæ si minè parũ valet, apud alios ipsam accuset, & rem ad Ecclesiam deferat. Iam verò si nec priuatis cõminationibus, nec publicis Ecclesiæ reprehensionibus cõmouetur, tum

Luther de
Matrim.

Lutherus inquit, *repudia eam, & in vicem Vastis Ester surroga.* Hæc isto modo proposuisse, est Campiani calumniam luculentissimè diluissè. Quis enim non animaduertit quid consilij marito Lutherus dederit, non vt mox ancillam sumeret, sed vt vxori peruicaci minas diuortij proponeret, eiusque spiritus illo modo frangeret. Lutheri autem istam de hoc diuertij genere sententiam etsi ego minimè defendo, tu tamen non potes accusare, Nam apud vos causæ sunt diuortij infinitæ, vt in tanta diuortiorum licentia mirum sit coniugium vllum valuisse. Si quid vnquam Lutherus eiusmodi scripssisset, quale scriptum à Clemente legimus, quem vos fuisse pontificem Romanum iactatis, quas demum tragœdias egissetis? Audi enim Campiane, & quorsum hæc oratio spectet, attende. *Communis vsus omnium, qui sunt in hoc mundo, omnibus esse hominibus debuit: sed per iniquitatē alius hoc suū esse dixit & alius istud & sic inter mortales facta diuisio est. Denique Græcorū quidā sapientissimus, hæc ita sciens esse, ait cōmunia debere esse amicorū omnia. in omnibus autē sunt sine dubio & coniuges.* Platonē aliquē de rerum cōmunitate disputatē audire videaris: profer aliquod Lutheri simile dictum. Quid deinde in tuis fructis consequitur? *Siquidem res vxoria tam est cuique necessaria, quam esca, potus, somnus.* Iubet Apollolus, vt quisque propter fornicationes suam vxorē habeat, & suumque virum: & qui se non continent, i matrimonium contrahant. Quibus ergo datum non est diuinitus, vt possunt vxoribus perpetuò carere, iis certè necessarium est, vt vxores ducant si honesti esse castique volunt. Nam iis id minimè necessarium esse fateor, quibus licet impunè in omni genere turpitudinis ac libinis volutari. Sed perge. *Matrimonium est virginitate multò præstantius.*

Clement. epi. 5

1. Cor. 7. 2. 9.

tius. Eã Christus, eã Paul^o hominibus Christianis dis-
 suaserunt. Non omnibus eadẽ cõueniunt: quæ quæ
 huic commodissima sunt, ea possunt esse alterius
 rationibus aliena. Virginitas est ἐν ᾧ μέγαν, quæ
 perinde sunt, atque iis vtare. Non enim ἀπλῶς bo-
 na est, (tum enim nefas esset, omnino de nuptiis
 cogitare) sed κατὰ τι. Sic ergo habet: Qui possunt
 castitatem virginalẽ perpetuò conseruare: iis vir-
 ginitas expetenda est, non omnino, sed propter
 molestias illas, quæ matrimonium plerumque cõ-
 sequuntur: qui verò id præstare nequeunt, his cõ-
 iugẽdæ nuptiæ sunt, sic planè vt si aliter fecerint,
 magno se peccato obstrinxerint. Ita cõiugio virgi-
 nitas nunquã nisi κατὰ τὴν virginitati cõiugiu ἀπλῶς
 sepenumero præstat. Nos quidem de vitæ utroquẽ
 hoc genere sentimus honorificè: vobis virginitas
 ornata est matrimoniũ abiectum. Rectè Basilius
 ἡ παρθενία πικρὸν ὄζαιος ἐν φαντασίῳ. Mallem à vobis
 virginitatem factis esse comprobata, quàm ver-
 bis laudatam. *Quid lingua personat castitatem, &
 totũ corpus præfert impudicitiam.* Sic enim facitis,
 quem admodum de Origenianis scribit Epipha-
 nius: *Repudiatis nuptias, sed non libidinem: in hono-
 re apud vos est: non sanctitas, sed hypocrisis.* Neque
 eam vel Christus, vel Paulus cuiquam imperauit,
 qui illam in sese recipere minimè posset. *Non e-
 nim, vt inquit Bernardus, virginitas iussa est sed ad-
 monita.* Imò iussi sunt, qui se continere nequeunt,
 vt matrimonium contrahant. Quare his Aposto-
 lus non modò censuit virginitatem esse seruandam,
 verùm etiam dissuasisset, si Christus suassisset.
 Atque hæc certè Lutheri propria non sunt: ea e-
 nim omnes boni & agnoscunt, & defendunt.

Basili.

Hieron. ad Euziam.

Bernard. de Virgin. ser. 24

1. Cor. 14.

Sed audiamus cætera: *Quanto sceleratior es, in-
 quit, tanto vicinior gratia.* Christi gratia non exi-
 guis tantum peccatis sufficit, sed etiam maximis

nec ij solummodo à Christo, vt ad ipsum veniant, inuitantur, sed qui etiam peccatorum oneri succumbunt. Non horratur Lutherus, vt in scelere pergās, sed vt veniam ne desperes. Et quidem quantò improbius in vita antea facta extitisti, tanto te, si verè scelerum poeniteat, vberior gratia complectetur. *Vbi enim peccatum abundauit, superauit gratia.* Si Lutherum damnas, quis Paulum à te putabit absolutum? Lis enim eadem est, idem iudicium. Quid sequitur? *Omnes actiones bonae peccata sunt, Deo indice, mortifera, Deo propitio leuisscula.* Dixit hoc Lutherus, & verè dixit. In omni enim hominis actione, quantumuis eccellente, aliquid vitij inest, quod ipsam actionem penitus corrumpat, Deoque odiosam reddat, si quod agitur, Diuinæ iustitiæ statera examinetur. At postquam Dominus nos totos in Christo complexus est, quæ sunt in nobis inchoata, maculisque nonnullis confersa, ei tamen placent vt integra ac pura, quia personas ipsas intuetur, non operum dignitatem meritumque explorat. Hæc Lutherus & sacrarum literarum, & sanctorum patrum sententiis confirmauit: quas tu facilius multò prætermittere, quam diluere potuisti. Progredere. *Nemo malum suapte voluntate cogitat.* Odiosè, vt omnia. Nulli Deus cogitationem malam iniicit, nullius voluntatem ad vitium impellit. Tamen nihil casu fit, nihil fortuitò: & in ipsis etiam hominum peccatis Diuina prouidentia dominatur. Quæ hominum malæ sunt cogitationes, ex insita quadam & propria cuiusque malitia nascuntur: & tamen illas Dominus ad suam voluntatem accommodare potest. Ita enim Iosephus suis fratribus respòdet, *vos quidem cogitauistis contra me malum, sed Deus cogitauit illud in bonum.*

Rom. 5, 20

Gen. 50, 20.

Nunc adiungis, *Decalogus nihil ad Christianos Opera*

Opera nostra Deus nequaquam curat. De decalogo, atque operibus sic tibi paucis respondeo. Lege antiquum fœdus cōtinetur. *Hæc fac & vines: Maledictus qui non permanet in omnibus quæ scripta sunt in libro legis, ut faciat ea.* Vitam lex iis promittit, qui legi per omnia paruerunt, qui aliquid offenderint, iis mortem atque interitum denunciat. Conditio dura, & cui nunquam possit ab homine quoquam satisfieri. Christus conditionem nobis aliam multò faciliorem proponit, *Crede, & saluus eris.* Hoc nouo fœdere vetus abrogatur, ut quisquis Euangelio crediderit, legis conditione soluatur. Nam qui credunt, ij nō sub lege sunt, sed sub gratia. Quid plura? Christiani execratione legis liberantur, non obedientiâ. Opera autem nostra curat quidem Deus: eaque si recta sint, præmiis ornat: si contraria, pœnis digna iudicat. Verum in nobis iustificandis nullam omnino Dominus operum nostrorum rationem habet. Iustus enim non ex operibus, sed ex fide sua uiuit. Persequere. *Soli rectè participant cœna Dominica, qui tristes, afflictas, confusas apportant conscientias.* Ita quidem est. Non enim rectè participant qui suis confisi meritis audaciores accedunt, sed qui peccatorum magnitudine oppressi, cupiunt alleuari. Nam qui valetudine firma sunt, medicum nō desiderât. Spiritus fractus & cōtusus uictima est Deo gratissima. Quare qui maximo peccatorum suorum sensu & dolore afficiuntur, iis ille cibus cœlestis semper esse solet saluberrimus. Deus bone, qui vnquam fore credidisset, ut ista quisquâ Christianus improbarer? Num quid aliud est? *Consuetudine sunt crimina: sed cuiuslibet, qui si te vel ioco absoluerit, modo credideris absolutus es.* Quid ni? Neque enim est necesse, vel digitis peccata meriri, vel sacrificiū, aut Monachum aliquem tui similē adhibere.

Gal. 3.10.

Mar. 16.16.

Gal. 5.1.23.8

Rom. 6.14.

Abac. 1.4.

1. Sal. 52.19.

Iacob. 5. 16.
Ioan. 19

Alij alijs peccata possumus confiteri, vt monachis posthac liceat esse otiosis. Quisquis autem remissa sibi peccata esse credit, eum ipsa fides absoluit, siue ioco, siue serio fuerit absolutus.

1. Tim. 4. 13.

Festina, *Legere preces horarias non est sacerdotum, Sed Laicorum.* Quid vestri sacerdotes agant, aut quid omnino sibi agendum esse censeant, meâ nihil interest. legant, precentur, missas conficiant, bibant, ludât, denique semper sibi similes sint. Euangelij ministrum oportet, non ad clepsydrâ precatiunculas quasdam recitare, atque in illis suis horarum spatiis perpetuò deambulare, sed lectiôni, exhortationi, doctrinæ operam assiduam dare: quam vestri sacerdotes semper à se alienam existinarunt? Istæ autem preces horariæ etsi sacrificulis vestris non malè conueniunt, qui nisi tempus hoc modo fallerent, è ganeis & popinis nunquam exirent, tamen homine Christiano propter illam infinitam superstitionem prorsus indignæ sunt: Accipiamus reliqua. *Christiani liberi sunt à statutis hominum.* Nunquam id Luthero venit in mentem, vt magistratus authoritatem conuelleret, quam ille semper contra Anabaptistas studiosissimè defendit. Liberi Christiani sunt non vt nullis legibus obtemperent, sibi que semper viuant, sed vt conscientias mentesque suas legum humanarum religione liberatas esse intelligant. Romanus pontifex hominum Christianorum conscientias suis decretis placitisque obstrinxit, & quasi laqueum quendam illorum animis iniecit, vt se non minus Pötificis sanctionibus, quàm Christi præceptis astrictos existimarint. Itaque libertatem Christianam Lutherus prauis opinionibus implicatam in eum statum vindicat, in quo illam Christus esse voluit, vt illum solum conscientia nostræ Dominum agnoscamus, hominum decre-

tis libera conscientia pareamus. Peruenimus tandem ad huius lacunæ fundum, quam etsi sedulò commòsti, nullum tamè nostrum vel paradoxum, vel paradoxo frustum reperisti. Ego nunc si vellem tuorum impurissimas lacunas paulisper perscrutari, vt quid de Deo, de Prouidètia Dei, de Prædeterminatione, de Christi persona & officiis, de Peccato originis, de Lege, de Iustitia, de Sacramentis, de Purgatorio, de Pontifice Romano, de reliquis in religione maximis controuersis affirmarint, commemorarem, quot plaustra paradoxis completam. quibus nihil horribilius dici posset aut cogitari? Sed præstat istam nunc non mouere Camerinam: & aliàs hisce de rebus (spero) dicendi dabitur occasio.

Quod autem Lutheranos cum Zuinglianis cõiungere voluisti, in eo nos quidem nequaquam offendisti. Nam & Lutherum libèter vt patrem veneramus, & illos vt fratres in Christo charissimos amplectimur. Et quidem speramus fore: vt hac controuersia, quæ inter nos est, tandem constituta, coniunctis animis studiisque communem hostem aggrediamur. De te ipso verò quod profiteris, facilè quidem inducor vt verum esse credã, id tu siue ex animo loquaris, siue simulatè. Nam quid (quæso) attulisti, vnde te non rhetorem potius aliquem, & declamatorem de ludo, quàm doctum atque exercitatum Theologum existimemus? Tu quiesce, si sapias, Campiane: non enim potes, mihi crede, huius dimicationis vim atque impetum sustinere: illi selecti & veterani milites in acie versentur, qui te multò sunt, si non ad lacesendum audaciores, tamen ad declinandos ictus cautiore, & ad omnem belli disciplinam peritiores. Cum his qui manus conserant, mul-

tos habet vtraque Academia, viros præstantes, & nunquam excellentes Theologos, qui cum fractis Antichristi copiosis bellum perpetuum gerant, spero defuturos.

EDMUNDVS CAMP I A N V S.

Ratio Nona. **S** Citum est inter cecos luscum regnare SOPHIS-
MATA.
 posse. Apud rudes valet sepe fucata
 disputatio: quam schola philosophorū ex-
 sibilat. Multa peccat aduersarius in hoc
 genere: sed quatuor fallacys plerunque cō-
 sinitur, quas in Academia malim, quam in
 re: & ista, que *triuio retexere.*

a Falsum: nullū potes nostrū sophi-
 fina profer-
 re: & ista, que
 cōmemoras,
 vestra sunt,
 non nostra.

b Ista iura-
 mēta & vota
 contra scri-
 pturas susce-
 pta sunt.

c Cōiugium
 honorificum
 est in omni
 genere ho-
 minum, ergo
 in Ministris,
 d Omnia sūt
 debita, ergo
 nulla sunt
 merita.

e Qui multos
 cælitēs co-
 lunt, multos
 Deos colūt:
 Papiſtæ mul-
 tos cælitēs
 colunt: ergo.

Primum vitium, Skiamachia est, que Skiamachia.
 auras & umbras magno conatu diuerbe-
 rat. Hoc pacto. Contra cælitēs ^b iuratos
 & votos in castimoniam, quod nuptia bo-
 na sint, virginitas melior: afferuntur scri-
 ptura loquentes ^c honorifice de coniugio? 1. Cor. 7.
 Quem feriunt? contra ^d meritum hominis
 Christiani, tinctum Christi sanguine, alio-
 qui nullum, promuntur testimonia, quibus
 iubemur, nec natura, nec legi, sed sangui-
 ni Christi fidere. Quem refellunt? In eos
 qui colunt cælitēs, ut famulos Christi mā-
 ximè gratiosos, citantur integra pagella,
 que vetant ^e colere multos Deos. V binam
 sunt. Huiusmodi argumentis que apud
 hereticos infinita reperio, nobis esse detri-
 mento non poterunt, vobis esse fastidio
 poterunt.

Aliud

Logomachia.

Aliud vitium Logomachia est, quæ sensa desèrens, loquaciter cum verbo litigat. Inuenias mihi missam, inquit, aut purgatorium in scripturis. Quid ergo? ^aTrinitas. Homousios, Persona, nuscquam sunt in Biblijs, quia voces istæ non sunt? Affine est huic peccato, literarũ aucupium, quum neglecta consuetudine & mente loquentium, quæ vita vocabuli est, aduersus elementa contenditur. Nempe sic aiunt: Presbyter, nihil est Græcis aliud, nisi senior. Sacramentum, quoduis mysterium.

^a Ineptissima & iniquissima comparatio.

Ceterum acutè D. Thomas, ut omnia, In vocibus, inquit, videndum, non tam ex quo, quàm ad quid, sumantur.

Homonymia. Apoc. 5.

Esai. 48.

Tertium, Homonymia est, longè latèque patens. Vt: Quorsum ordo sacerdotum, cum Ioannes omnes nos vocauerit sacerdotes? Etiam hoc addidit. Regnabimus super terram. Quorsum ergo Reges? Item: Propheta celebrat ieiunium spiritale, hoc est, ab inueteratis criminibus abstinentiam: Valeat ergo ciborum delectus & dierum præscriptio. Siccine? Igitur insanierunt Moyses, David, Helias, Baptistes, Apostoli, qui bi duo, tri duo, vel hebdomadis in ediam terminarũt, quæ quidem, ut à crimine debebat esse perpetua. Hoc quale sit iam vidistis. Propero.

^b Nulla hic homonymia: nã nulli nunc sunt in ecclesia christiana sacerdotes.

^c Ieiunium Campianus in ciborum delectu & dierum præscriptione constituit. Iudaicum.

Circulatio.

Quartum his adycitur, Circulatio. In hũc modũ: Da mihi notas, inquit, Ecclesia.

M. iij.

a Si verbū
Dei confu-
leres facile
irā esse per-
spiceres, at
tu Romanā
ecclesiam
non verbū
confulis.

Verbum Dei & putissima Sacramen-
ta. *Haccine sunt apud vos? Quis dubi-
tet. Ego verò pernego. Consule ver-
bum Dei. Iam consului minisque vo-
bis, quā ante, faueo.* Ah, tamen pla-
num est. *Proba mihi.* Quia nos ne la-
tum quidem vnguem discedimus à
verbo Dei, *Vbi est acumen tuū sempér-
ne capies pro argumento, illud ipsum quod
ponitur in quaestione? Quo res hoc iam in-
culco? Non tu euigilas? Nō facies admonē-
da sunt? Dico à te perperam exponi ver-
bum Dei: testes habeo quindecim aetates:
Ista sententia, non meae, non tuae, sed harū
omnium.* Stabo sententiae verbi Dei: *Ioan. 5.*
Spiritus vbi vult spirat. *Eccum, quos
gyros, quas rotas fabricat? Hic nugator,
tot verborum atque sophismatū archite-
ctus, nescio cui formidolosus esse queat, mo-
lestus erit fortasse. Molestiam vestra pru-
dentia subleuabit, formidinem res eripuit.*

GVILIELMVS WHITAKERVS.

Scitum est Sophistas de fallaciis conqueri, &
Squi toti estis ex fraude, mendaciis, imposturis
conflati, nobis *sophistā* exprobrare. Vestra omnis
Theologia, quam ingenuam ac simplicē esse oportuit sine fūco & fraude, in spinosū Scholasticē, Sophisticēq; disputandi artificium iam dudū degenerauit. Postquā enim ex ecclesiis verā Theologiam sustulistis, & tāquam ab hominum oculis lucem remouistis, tum demum in Scholis Sophismata iactare, atque inter cæcos lūci regnare cœpistis.

ftis. Hinc illa Sophistarum infinita manus extitit, qui se aculeatis sophismatis, tãquam mutuis vulneribus ipsi peremerunt, vt qui fallaces ac capti- fas conclusunculas optimè calleret, is cæcorum luscorumque Theologastrorum rex aliquis aut Deus haberetur. Atque hæc spes inter cæcos tam multos regnadi vobis Iesuitis stimulos admouit, vt in hanc artẽ tam diligenter incumberetis, om- nẽsq; antiquos sophistas ipsi recens nati mali- tia, fraudẽq; vinceretis. Si fuit enim aliquod vn- quam lippientiũ inter cæcos regnum, id nũc certè totum ad vos deuolutum est, quibus Monachi ac Fraterculi superiores, quia vos aliquid videre pu- tant, palmam libenter deferunt. Agite verò egre- gij Sophistæ, quòdque nacti estis imperium So- phisticum sedulò administrate, ne qui deinceps vobis decus hoc præripere fortè videantur. Breui enim noua aliqua succrescet familia sectãque So- phistarum, quæ, nisi cauetis, vobis extrusis tan- dem atque è loco extrurbatis, istum scholæ sophi- sticæ principatum occupabit, quem vos aliquot iam annis tenuistis. Nec enim certè nata ex ca- priunculis verborũque præstigiis regna esse possunt diuturna. Cum ergo vestra hæc omnis nouæ disciplinæ formula in mendaciis exornan- dis, & vetere Sophistica interpolanda versetur, equidem non dubito quin quæ nuper admò- dum exorta est, breuem quoque interitum sit ha- bitura. Quandoquidem autem nostra quædam Sophismata commemoras, cuiusque persuasum es- se vis, multiplicem à nobis sophisticam adhiberi, antequam ad hæc tua, quæ obiicis, respondeo, pauca placet de vestris notissimis Parologismis & sophisticis Elenchis degustare, vt sophistæ vtri- nostrũ sint veriũs nominandi, ipsa schola atque Academia diiudicet, in qua tu ista malis, quam

in triuio pertractari. Hęc ego philosophorũ scholam, hanc Academiam Theologorum appello, omnẽsque obtestor, qui sunt vel Theologicis vel Dialecticis imbuti, quique vllam vnquam eruditam scholam viderunt, vt vestra hęc quemadmodum conclusa sint, attendant, eaque ad leges recte verẽque differendi exigant.

Inde autem potissimum sumam principium vnde tute exorsus es. Euangelii ministris ac diaconis matrimonium permissum esse defendimus: *Dist. 27. Pro-* argumenta quibus id confirmamus, rides. *posuisti.* Quare, quę contra sint à vestris allata, consideremus. Innocentius Papa secundus aduersus istas nuptias hoc modo diuinitus cõcludit: Qui in carne sunt, Deo placere non possunt. Omnia munda mundis: Sãcti estote, quoniam ego sanctus sum, Dominus Deus vester. Et quod Paulus coniugibus permittit, seorsum vt possint ad tempus cubitare, quod ieiuniis precibusque cõmodius vacent, ex eo colligit pontifex hoc ipsum sacerdotibus multo magis esse faciendum, quorum est perpetuo precari, atque illud iuge sacrificium offerre. Postremo cum ipsi templum Domini, spiritusque sacrarium esse debeant, non oportet cubilibus & immunditiis inseruire. Ex his nunc vnuerfis id efficit, quod proposuit, Diaconis & presbyteris ne ducant vxores planè interdictum esse. Hęc si absurdè differuntur, audiamus alia. Singulis gregibus singuli pastores præsunt, ergo Papam oportet omnibus ecclesiis dominari. Petro Christus dixit, Pasce oues meas, ergo Petrus est summus ac princeps pastor ecclesię. Fecit Dominus duo magna luminaria, Solem ac Lunam: ergo Papa imperatorem splendore ac magnitudine superat. Hic sunt duo gladij, ergo Papa vtrumque gladium

Rom. 8. 8.
Tit. 1. 15.

Distin. 31.
Tenebr.

Dist. 28. Decernimus.

Hardingus & Dormannus & alij.

dium gestare debet. Non est seruus supra magistrū
 suum : ergo nulli fas est Papam accusare, aut re-
 prehendere. Christus precatus est, vt Petri fides
 non deficeret : ergo Papa errare non potest. Po-
 pulus ad cœnam Dominicam rarò & negligenter
 accedit : ergo sacerdos potest priuatam Missam
 celebrare. Christus solos Apostolos adhibuit ad
 cœnam : ergo soli sacerdotes debent integrum
 sacramentum percipere, populum altera dunta-
 xat parte contentum esse oportet. Titulus, quem
 cruci Pilatus affixit, Hebraicè, Græcè, Latinè in-
 scriptus est : ergo preces ecclesiasticæ nullo ser-
 mone nisi vel Hebraico, vel Græco, vel Latino
 recitandæ sunt. Non oportet, quod sanctum est, *Hardingus.*
 dari canibus : ergo populus à scripturis legendis
 prohiberi debet. Hoc est corpus meum : ergo pa-
 nis in corpus Christi conuertitur. Adorate sca- *Pighius. 4.*
 bellum pedum ipsius : ergo sacramentum ado-
 randum est. Deus non est *προσωπολήτης* : ergo ne-
 minem designat ad vitam æternam nisi merito-
 rum ratione. Vngi ægros Iacobus iubet : ergo no-
 bis nunc ægri perungendi sunt. Sacramentum
 hoc magnum est : ergo Matrimonium est sacra-
 mentum. Elias & Ioannes in solitudine vixerunt :
 ergo Monachorum vitam ac disciplinam institu-
 erunt. Sunt peccata septem mortalia : ergo sunt
 septem numero sacramenta. Deus condidit ho-
 minem iuxta imaginem suam : ergo imagines in
 templis collocandæ sunt. Harum maxima chari-
 tas est : ergo nos charitate magis quàm fide iu-
 stificamur. Vadam, inquit Dominus, ad locum
 meum, donec ponant in corde suo, & quærant
 faciem meam : quæ quidem *ειρωνικῶς & μμητι-* *Osæ 5. 14.*
κῶς dixit : ergo homines suapte voluntate at-
 que ingenio possunt ad Dominum reuerti.

Multa Dominus præcipit vt faciamus : ergo ea possunt à nobis præstari. Christus descendit ad Inferos: ergo Patres è Limbo extraxit. Ecclesia scripturas diiudicat : ergo ecclesiæ maior est , quam scripturarum authoritas. Iubet Paulus Thessalonicenses , vt traditiones teneant , quas fuerant edocti : ergo non omnia , quæ sunt ad salutem necessaria , literis prodita sunt. Ipse seruatibitur , ita tamen vt per ignem : ergo per ignem purgatorium ad vitam peruenitur. Quid alia repetam huius generis infinita? Tua audiamus quædamu Campiane. Augustinus scripsit libros tres de libero arbitrio : Ergo Augustinus liberum hominis arbitrium comprobauit. Christus aliquid ignorauit : ergo Christus peccato laborauit. Patres scripturas diligenter perscrutati sunt : ergo nunquam licet à Patribus dissentiri. Hæc à me breuiter in cumulum congesta sunt : quæ cuiusmodi sunt , nostri Academici facillè perspiciant. An ista agnoscis vestra Cāpiane , tam Sophisticatῆ ἀουλλόγισσα tam plena fraudis ac fallaciarū? Miserum est negare non posse, quod si fateris , peristi. Quàm enim ista concluduntur improbè, aut ἢ ἄρα τῆν ἁμωνυμίαν, aut ἢ ἄρα τὸ σχῆμα τῆς λέξεως, aut ἢ ἄρα τὸ ἐπιῶμερον, aut ἢ ἄρα τὴν ἀγνοίαν τῶ ἐλέγχου, aut denique omnino sophisticè. Hæc delibasse satis est: nunc ad tua venio.

Sciamachia.

Quatuor capita sunt, in quibus potissimum nostram σοφιστικὴν versari dicis? *Sciamachia*, *Logomachia*, *Homonymia*, *Circulatio*. In his quemadmodum à nobis peccari soleat, videam? *Sciamachia* primum definiis, deinde exēpla subiungis: Definitionē nō reprehēdo, ad exēpla propero. *Cōtra cælibes iuratos*, inquis, *asseruntur scripturæ loquentes honorificè de coniugio. Quē feriunt?* Te quidē Campiane, tuosque illos præclaros pontifices, qui leges

legem primi perpetuæ Virginitatis ministris Evangelicis iniecerūt. Si enim honorificè de nuptiis scripturæ loquuntur, defendi Syricius, atque Innocentius secundus, cæterique tui virginalis vitæ vindices nullo modo possunt, quos de coniugio multa abiectè, contumeliosè, nefariè loquutos esse constat. Recognosce voces illas, quas paulò priùs de Iure vestro sumptas descripsi, eas, si potes, nega cum per se inhonestas esse, cum in nuptiis insigniter iniuriosas. Equidem verò si Saturnilium, si Severum, si Tatianum, si Encratitas atque Archonticos hæ scripturæ feriunt: vos quoque grauius perstringant est necesse, qui de nuptiis nihilo quàm illi honorificentius aut sentire aut loqui soletis. Doce enim Campiane, illa probra quanto magis Ministrorum, quàm reliquorum hominum nuptias attingant. Ita & vos in hæreticorum castra palàm transistis, & hæ scripturæ quæ de nuptiis tam magnificè prædicant, vestram hæresin redarguunt, & vobis καλειον πληγῶν infligunt. Sic enim nostrum argumentum constringo fortius: Si Nuptiæ sint in quouis hominum genere honorificæ, lectusque sanctus, in nullis censi debent inhonestæ, aut impuræ: At verum est antecedens: ergo consequens necessa- Hebr. 13. 4. riorum verum est. Quid hic potes refellere? aut quid non habet vim necessariæ conclusionis, quam tu nunquam subterfugies? Nam illum voti laqueum tuum iam antè cõcidi. Ad cætera progrediamur.

Contra meritum hominis Christiani, tinctum sanguine Christi, promittuntur testimonia, quibus iubemur nec naturæ, nec legi, nec sanguini Christi fidere. Quæ refellunt? Quæ contra hominum merita à nostris disputantur, ea vos apertissimè refellunt, atque Gen. 6. 5. 17. Rom. 4. 15. perimunt. Natura corrupta est, & lex morbum ostendit, non sanat: spes ergo salutis nostra omnis

in Christi sanguine collocatur. Vos autem meritum, nescio quod, Christi sanguine tinctum exco-
gitastis, quod multum ad salutem promerendam
valeat. Sic enim non solam salutem in Christi san-
guine constitutam, sed magnam eius partem in
vestris meritis, ita tamen ne Pellagius reuiuificat
vt Christi sanguine tincta sint, positam esse defen-
ditis. Vt planius loquar, id docetis in quo iustitia
vestrae puppis & prora consistit, Christum nobis
suo sanguine meruisse, vt nos salutem mereri
possemus. Hoc illud meritum est tinctum, Chri-
sti sanguine, de quo meministi. Nostra nunc, quae
contra adduci soleant, argumenta, si potes, dilue.
Quicquid pro debito exigitur, meritum non est.
Quicquid autem agimus, id totum debitum est.
quare nullum est omnino nostrum meritum. At-
que vt intelligas Christi duntaxat sanguini non
nostris meritis fidendum esse, ex Paulo sic conclu-
dam: Si per legem est iustitia, sine causa Christus
mortuus est: at si per merita iustificamur, per le-
gem iustificamur: ergo si per merita iustificamur,
Christus sine causa mortuus est. Quid alia nostra
persequar argumenta innumera, quorum nullum
est non conclusum *et hoc certum est*. A vobis quidem
contra Christi sanguinem propria merita mite-
re, atque impudenter defenduntur.

Tertium exemplum adiungis: *In eos, qui colunt
calites, vt famulos Christi maxime gratiosos citantur
integre pagella quae vetant colere multos deos. ubi
nam sunt?* Iam sibi Dominus suo iure sumit, solus
vt à vobis inuocetur. Quare qui diuos colit atq;
inuocat, is illis diuinum honorem tribuit. Nam
& posse quiduis praestare fingit, & omnibus in lo-
cis praesentes facit, quod vtrunque vnus Dei pro-
prium est. Ita quicquid contra multos deos at-
fertur, id contra vestros calites omnino valet,
quos

Rom. 8. 17.

Luc. 17. 10.

Rom. 4. 4.

Galat. 2. 21.

Psal. 56. 15.

quos & multò studiosius, quàm Deum ipsum, colitis, & honoribus spoliisque diuinis exornatis.

Vnus est Dei hominumque mediator, homo Iesus Christus: is pro vobis perpetuò postulat: Ergo qui nos deprecatores, mediatoresque introducunt, ipsi sunt in Christum iniuriosi. An hæc vestra audes defendere Campiane? Iure matris impera? & quæ in Prosa Missæ de Conceptione cantantur, Tu spes certa miserorum, verè mater orphanorum, Tu leuamen oppressorum, Medicamen infirmorum, Omnibus es omnia? & huiusmodi alia horrendæ atque inauditæ blasphemix plena? Si tibi hæc maxima aliqua fortè videatur, non tu Dei gloriam pluris, quàm asini vmbra æstimas.

1. Tim. 2. 5.

Rom. 8. 34.

Heb. 7. 25.

Logomachia.

Alterum vitium in *Logomachia* versatur, quando sententia non attèditur, de voce litigatur. Intelligo. Sed quæ nostra sunt in hoc genere peccata? *Inuenias mihi Missam, inquit, aut Purgatorium in scripturis.* Nonne equum postulamus? Vbi enim ista potius, quàm in scripturis reperiantur? *Missæ nihil sanctius habitum est, Purgatorio nihil quæstuosius excogitari potuit: horum iam neutrum in Scripturis reperiri, admodum certè indignum atque absurdum videatur. Ergo, inquit Trinitas, Homousios, Persona nusquam sunt in Bibliis, quia voces istæ non sunt.* Minimè verò Campiane, atque hæc iniquè omnino cõparantur. Etsi enim istæ voces non sunt in scripturis, tamen ipsæ res sensusque, vt scribit Epiphanius, omnibus in locis occurrit, & facilè vbique reperitur. Tua verò sic non sunt in scripturis, vt neq; nomē, neque res vsquã appareat: imò scripturis palàm aduersetur. Nam quid aliud aut *Missæ*, est, quàm bustū Cœnæ Dominicæ, aut *Purgatoriū*, quàm infamis animarū mercatura, atque intoleranda in Christi sanguinem contumelia? Quare non hæc vocum exigua est, sed rerum maxima contentio: nisi fortè

Epiphanius contra
Semiarian. lib. 2.
de vobis tractat.
cap. 25.

Missam & Purgatorium, non res, sed *voces artit*
duntaxat esse statuis. *Presbyteri* autem nomen, &
Sacramenti à communi significatione ad res cer-
tas & particulares accommodatur, quemadmo-
dum alia permulta, *Ecclesia, Episcopus, Apostolus,*
Diaconus. Atque hæc nomina à nobis libenter
vsurpantur, sic tamen vt *ομωνυμίας* diligenter ca-
teamus. Neque enim satis causæ fuit, quamobrem
vos matrimonium in numerum sacramentorum
referretis, quia Paulus scripsit, *Sacramentum hoc*
magnum. Hic enim Sacramentum *κοινῶς* sumitur
pro quouis mysterio, non pro ea ceremonia, quæ
propriam habet Sacramenti rationem, Thomæ
verò cautionem magnopere probamus.

Homonymia.

Apo. 5.

Esai. 43.

1. Pet. 2. 9. 9.

Heb. 5. & 7.

Heb. 13. 15. 16.

Homonymia, quod tertium vitium est, duo ex-
empla proponis, in quibus à nobis erratum esse
dicas. *Nam & ordinem sacerdotū conuellimus, quia*
Ioannes nos omnes vocavit sacerdotes: & ciborum
delectum dierumque præscriptionem tollimus, quia
propheta celebrat ieiunium spiritale. De utroque
paucis respondeo, vt crimen *ομωνυμίας* à nobis de-
pellam, Christianos omnes non Ioannes modo
sacerdotes, sed Petrus etiam *ιερατευμα ἁγιον* & *εὐ-*
σέλγειον appellavit: atque hoc nomen nusquam in
nouo Testamento ad Euangelii ministros proprie
accommodatur. Christus enim factus in æternum
sacerdos iuxta ordinem Melchisedec, nullos hu-
ius sacerdotii collegas habet. Itaque ministerium
Christus suis, non nouum sacerdotium reliquit.
Neque est vllum nobis reliquum sacrificium, cuius
procuratori certi sacerdotes præficiantur.
Nam illa *δυσία αἰνέσεως* atque *εὐπορίας*, cuius Apo-
stolus meminuit, quæque nūc sola restat, ad omnes
Christianos, promiscuè pertinet. Tamen huius
ministerii, quod Christus in ecclesia sua perpe-
tuum esse voluit, nullis administrationem per-
mittimus.

mittimus, nisi ijs quorum interest, quisque sunt ad illud munus certa lege euocati. Quanquam ergo nos omnes Christus & reges fecit, vt vitia debellare, & sacerdotes, vt spirituales hostias offerre possemus, tamen vti cuius homini minimè licet de regno somnare, ita vlli in sacrum ministerium inuadere nefas est, cui partes istæ non sint diuina auctoritate assignatæ. Quare quam tu nostram in hoc vocabulo *ὀνειδισίας* accuses, planè non video. Ieiunium autem vestrum est illud quidem totum *ὀνειδισίας*, & ieiunij Christiani nihil præter nomen habet. Nam ciborum delectum habere religionis causa, & dies certos statosque præscribere, in quibus necessariò ieiunemus, alterum insanum, alterum superstitiosum est. Quis enim qui non iudicium, omnemq; sensum amisit, eum ieiunare existimet, qui liceat, modò à carnibus absteineat, in omnes sese delicias ingurgitare? aut quis ieiuniũ sextæ, quàm quartæ feræ sanctius arbitretur, qui non palàm *ἰουδαῖοι*? Si Galatas Paulus reprehendit, quòd dies & menses & tempora obseruarent, nù nostros ille papistas ferret improbius & turpius hallucinantes? Si Colossenses præmonuit, ne illorum superstitione caperentur, qui cibos quosdam non attingendos, non gustandos, non contrectandos censerent, an ciborum papisticum delectum probaret? Si certis cibis abstinere diabolicum atque hypocriticum olim esse statuit, an nunc si viueret, sententiam mutaret, atque istam abstinentiam Christiano imperaret? Nos quidè ieiunium verum, tum priuatum, tum publicum semper & magnopere laudamus: nec laudamus tantum, sed etiã usurpamus, id quod annus hic præteritus, in quo multis in locis publica ieiunia religiosissimè habita sunt, locupletissimè testari potest. Mosis autè, & Dauidis, & Helix, & Baptistæ, & Apostolorum

Gal. 4. 10.

Coloss. 2. 21.

1. Tim. 4. 3.

vestro simile habuit? Si enim ieiunium in ciborum delectu & dierum præscriptione versatur, quemadmodum tu statuis, doce illos aut carnibus pisces prætulisse, aut statuis atque anniuersariis ieiuniis vsos esse. Nam Ioannes perpetuum ieiunium celebravit, cæteri pro temporis ratione ipsa quæ occasione ieiunarunt, in quo non magis à carnibus quàm piscibus abstinuerunt. Itaque vt tuam Homonymiam verbo diluam, nego illam esse nostram. Non enim quia ieiunium spirituale vrgeamus, externum damnamus: quanquam hoc sine illo nihil valet. Est autem hæc fallacia *ὅσα τὸ ἐπιτελεῖν* potius, quàm *ὅσα τὸ ἐπιτελεῖν*. Sed hoc quale sit vidimus. Proferas.

2. Tim. 4. 8.

Circulatio.

Quartum his vitium adiungis *Circulationem* quando eodem reuoluimur, & τὸ ἐν ἀρχῇ peritur. Agnosco magnum ac puridum Sophisma: nostrum autem dic quodnam sit eiusmodi, exemplum est de Notis ecclesiæ, hic enim, inquis, *semper gressus rotasque fabricamus*, atque illud ipsum pro argumento capimus, quod positum est in questione. Quomodo? Ecclesiæ notas facimus *Verbum Dei & Sacramenta*. omnino: hæc enim qui habent ecclesiam Christi habent: his qui carent, ij sunt profusus ab ecclesia atque à Christo alieni. De notis istis litigemus, vt vestræ ne fiat, an nostræ diuidetur. Quonam ergo in foro causam hanc disceptabimus? quo quæsitore, quo iudice litem persequemur? Opinor, Verbum Dei consulatur. At illud tu iam consuluisti, *minisque nobis nunc quam ante, faues*. Nos, inquam, verbum Dei, non te consulimus Cápiane. Verum ais, *Proba mihi, hoc esse verbū Dei*. Equius fuit vt tu nō esse pbares. Ego etiā à te peto, vt quod me facere iubes, idē ipse facias, tuūq; verbū & Sacramēta eadē esse cōfirmes: quæ suæ Christus ecclesiæ cōmendauit. Quare nō hoc

hoc nostrū magis est, quā vestrū vitiū. De verbo litigatur: id, tu esse vestrū contēdis, ego cōtra nostrū esse defendo. Si tu iudiciū nō probas meum, cur ego non recusem tuū. Sed tu perperā a nobis exponi verbū dicis, at ego id esse falsum affirmo.

Quō nunc recidisti? pedē, si potes, vnū p̄gredere. *Testes*, inquis, *habeo quindecim etates*, Vanū, insolūsum, insolens. Non habes, non habes Cāpiane. Sēper hic erras & tanquam in circulum reuolueris, in eoque peccas ipse, in quo nos reprehendis.

De Patribus responsum est. ij toti sunt in maximis iudiciis nostri, in leuioribus varij, in paucissimis ac minimis vestri. Quāto esset consultius, vt quēadmodū de Conciliis scripsit Augustinus, nec tū

mihī Hieronymum, nec ego tibi Augustinū tanquam praeiudicaturus, obicerem. sed scripturarū authoritatibus, res cū re, causa cum causa, ratio cum ratione concertaret? Neq; enim, vt idē Augustinus alio in loco prodidit, quorumuis disputationes, quantumuis Catholicorum & laudatorum hominum, velut scripturas Canonicas habere debemus. Talis ego sum in scriptis aliorum: tales volo esse intellectores meorum.

Et quandoquidē Thomæ Aquinatis meministi, ex illo disce cuiusmodi argumenta ex Patrum dictis sumi possint. *Authoritatibus*, inquit, *Caonica scriptura* vitur *sacra doctrina* ex necessitate argumentando: *authoritatibus autē aliorū Doctorum ecclesie* probabiliter augendo. Hæc illa sunt, doctissimi Academici, præclara sophismata, quæ

Campianus in nostris scriptis animaduertere potuit. Vellem hunc nobilem Sophistā vobis liceret paululū in vestris spaciis excutere. Quāntū fraudi veritas, & inani verborum iactationi doctrina exquisita antecellat, facilē profectō cōstaret. Vobis certē, qui tales sunt, nec formidolosi, nec admodum molesti esse possunt.

August. contra
Maximian. lib.
3. cap. 11.
August. epist.
111. ad Fortunianum.

Thom. Aquinas. 1. p. 1. q. 8. a. 1.

E D M. C A M P I A N V S.

X. Ratio.

HÆc crit vobis directa via, ita vt ^{OMNE} stulti non errent per eam. ^{GENVS} *Quis e-* ^{TESTI-}
nim, quãuis hebes in plebecula, dummodo ^{V M.}
salutis cupidus parumper attenderit, se-
mitam Ecclesia tam egregie complanatã
non videat, non teneat, vepres & cautes
& auia detestatur? Erunt hæc etiã rudi *Esai. 35.*
bus explorata, sicut Isaias varicinatus est,
vobis igitur, si vobis exploratissima.

a Nihil aliud
hoc loco Câ-
pianus attu-
lit, quã per
petuam prin-
cipij petiti-
onem.

b Quorum
nullus papi-
sta fuit.

c Et nos in
iis rebus que
proprie sunt
episcopi ne-
minem epi-
scopo aqua-
mus.

^{Calres.}
^{Aug. ser. 17}
^{de Sanct.}
^{Dam. in vi.}
^{Pont. Rom.}
^{Hic in cat.}
^{script.}
^{in epistol.}
^{ad Smyr.}
^{Ensl. 2. c. 50}
^{Dam. in}
^{vii. Tel. esp.}
^{to. 1. can. 6.}
^{Stat. d. 5.}

^a Theatrum vniuersitatis rerum ponamus ob oculos: quicquid est vsquam peragremus: omnia nobis argumentum suppeditant. Eamus in celum: Rosas & lilia contemplemur: purpuratos nempe martyrio, candidatos innocentia. Romanos, inquam, Pontifices, vires & triginta continetur occisos, Pastores terris omnibus, qui suum pro Christi nomine sanguinem oppugnerunt: Greges fidelium, qui Pastorum vestigiis instuere: Diuos omnes celites, qui turba hominum, puritate & sanctimonia præluxere. Nostros hic vixisse, nostros hinc emigrasse reperias. Noster fuit, vt paucula delibemus, ille martyri sitientissimus Ignatius, qui in rebus ecclesie neminem, ne regem quidem, aquauit episcopo: qui traditiones quasdam Apostolicas quarum testis ipse fuerat, ne dilaberentur, scripto mandauit. Noster Anachorita Telesphorus, qui ie-

Lib. 3. c. 1.
Euf. 3. hist.
24.

in unum Quadragesima sancitum ab Apostolis
observari seuerius iussu. Noster Irenaeus,
qui à successione cathedrae Romanae,
fidem Apostolicam declarauit. Noster Vi-
ctor Pontifex, qui Asiam edicto coereuit

a Falsum:
non enim
potuit coer-
cere.

non solum s.

Euf. 4. hist.
14. Suida:

exoticam potestatem. Noster Polycarpus
qui super questione paschatis Romam adit,
cuius ambustas reliquias Smyrna collegit,
anniuersario die ritusque legitimo, suum
episcopum venerata. Nostri Cornelius
& Cyprianus, aureum par Martyrum,

b Falsum:
multi enim
Episcopi in
Victorem
hoc nomi-
ne acerbis-
sime inue-
sti sunt.

Euf. 7. hist.
2.

ambo magni praesules, sed maior ille, qui
Romanus Africanum errorem rescide-
rat, hic nobilitatus obseruantia, qua ma-
iorem est prosequutus amicissimum sui.

Prud. in
hym. de S.

Laur. 1. c.

Aug. serm.
1. de S.

Laur.

Amb. li.
off. c. 4. l.

2. off. 22.

Leo ser. in
die S. Lau.

Noster Sixtus, cui ad aram scilicet lennibus sa-
cris operanti, ministrarunt e clero septem-
uiri. Noster Laurentius huius archidia-
conus, quem aduersarij de suis fastis ei-
ciunt, quem ante mille ducentos annos vir
Consularis Prudentius sic orauit.

Quae sit potestas credita,
Et muneris quantum datum,
Probant Quiritum gaudia,
Quibus rogatus annuis,
Hos inter, o Christi decus,
Audi & Poetam rusticum,
Cordis fatentem crimina
Et facta prodentem sua.
Audi benignus supplicem
Christi reum Prudentium.

N. iij.

Noſtre uirgines illa perbeata, Cecilia,
 Agatha, Anaſtaſia, Barbara, Agnes,
 Lucia, Dorothea, Caterina qua decretam
 pu dicitiam aduerſus & hominum & da-
 monū tyrannidē firmauerūt. Noſtra He-
 lena quā Dominica crucis inuentio cele-
 brauit. Noſtra Monica, quæ moriens ora-
 ri, & ſacrificari pro ſe mortua ad altare
 Chriſti, religioſiſſimè ſlagitauit. Noſtra
 Paula, quæ ex urbano palatio & opimis
 prædijs in ſpeluncam Boihleemiticam tā-
 tis itineribus peregrina cucurrit, ut ad
 Chriſti vagientis cunabula deinceſceret.
 Noſtri Paulus, Hilarion, Antonius, ſeni-
 culi ſolitarij. Noſter Satyrus, Ambroſij
 germanus frater, qui tremendam illam ho-
 ſtiam circum ſe geſtans in orario, nauſra-
 gus inſiliit in oceanū, & fide pleniffimus
 enatauit. Noſtri Nicolaus & Marti-
 nus epiſcopi, exerciti vigilis, paludati
 cilicijs, ieiunio paſti. Noſter Benedictus,
 tot Monachorū pater. Chiliadas iſtas de-
 cennio non exequeret. Sed nec illos repe-
 to quos in eccleſie doctoribus antè poſue-
 ram. Memor ſum breuitatis meæ. Petat
 iſta qui uolet non ſolum ex abundanti ue-
 terum hiſtoria, ſed multo etiam magis ex
 grauiffimis auctoriſſimis quæ penè ſinguli
 duos ſingulos memoria reliquerunt. Re-
 nunciet mihi de Chriſtianiſ illis antiquiſ-
 ſimis & beatiſſimis, quid autemet utrius
 doctrina fuerint Catholice an Lutherane.
 Teſtor Dei ſolium, & illud tribunal ad
 quod

a Hoc non
 fuit miſſa ſa-
 crificium Le-
 ge reſpōſam.

Metaphr.
 Am. ſer. 9°
 10. 3. & li. 11.
 de Virg.
 Ado. Tre. 10
 marty.
 Euf. 5. ſer. 17
 Ruf. 1. lib. 11
 ca. 8.
 Ex Aug.
 li. 9. con. 14.
 uſque ad 17
 Haer. in ep.
 Paul.
 Hiero.
 Athanaſ.
 Amb. in 2°
 ra. ſu. de
 Satyr. 104
 Diacon.
 Sen. Supp.
 Metaphr.
 Gro. lib. 2°
 dial.

b Et tu ex i-
 ſtis omnibus
 vnum nomi-
 na Ieſuitam.
 c Iſto modo
 ſolet Cāpia-
 nus argumē-
 tari.

vide r. 10°
 Surj.

quod stabo rationem rationum harum & Dicit Facti redditurus, aut nullum celum esse, aut nostrorum esse. illud execramur, hoc ergo desigimus.

Damnati.

Nunc è contrario, si libet inspiciamus in Tarrara. Cremantur incendio sempiterno, qui? Iudei. quam ecclesiam auersant? Nostram. qui? Ethnici. quam ecclesia crudelissime persequunt? nostram. qui? Turci. que templum demolunt? nostra. qui? Hæretici. cuius ecclesia perduelles? nostra.

Mat. 19.

Que enim ecclesia præter nostram, omnibus inferorum portis se opposuit?

a Catholica ecclesia cuius vestra, nulla pars est.

Cum, pulsus Hebræis, Christiani succrescerent Hierosolymis, Deum immortalem, qui concursus hominum ad loca sacra fuit,

Iudei.

Eus. hist.

hier. in s.

ps. Paul.

& in epi.

ad Mar.

cel. & pas.

sim in epi.

que urbis religio, que sepulchri, que præsepis, que crucis, que monumentorum omnium, quibus velut exuuiis mariti Ecclesia sponsa delectatur? Hinc manauit in nos Iudeorum odium, ferum & implacabile.

Queruntur etiam nunc, maiores nostros maioribus suis exitio fuisse. A Simone Mago & Lutheranis nullum idulum acceperunt.

b Verum si ne causa queruntur: Nihil habet cur vestris maioribus admodum succenscat.

Ethnici.

In Ethnicis violentissimi fuerunt, qui toto Imperio, trecentis annis, per intervalla temporum, arumnosissima Christianis supplicia machinati sunt. Quibus? Patribus & filiis nostra fidei. Cognoscite vocem tyranni qui Diuum Laurentium torruit in craticula.

Leo Serm. De Lauren.

Hunc esse vestris Orgiis
 Morémque & artē proditum est:
 Hanc disciplinam fœderis,
 Libent vt auro antistites,
 Argenteis scyphis ferunt,
 Fumare sacrum sanguinem,
 Auróque, nocturnis sacris,
 Adstare fixos cæreos,
 Tunc cura summa est fratribus,
 (Vt sermo testatur loquax)
 Offerre, fundis venditis,
 Sestertiorum millia.
 Addicta auorum prædia
 Fœdis sub auctionibus
 Successor exhæres gemit,
 Sanctis, egens, parentibus.
 Hæc occuluntur abditis
 Ecclesiæ in angulis:
 Et summa pietas creditur
 Nudare dulces liberos.
 Deprome thesauros, malis
 Suadendo quos præstigiis
 Exaggeratos obtines,
 Nigrante quos claudis specu.
 Hos poscit vsus publicus,
 Hoc fiscus, hoc ærarium,
 Vt dedita stipendiis
 Ducem iuuet pecunia.
 Sic dogma vestrum est, audio,
 Suum quibusque reddito,
 En Cæsar agnoscit suum
 Numisma, numis inditum.
 Quod Cæsar scis, Cæsari
 Da: nempe iustum postulo.
 Ni fallor, haud vllam tuus
 Signat Deus pecuniam.

Prud. in
 hym. de
 Lav.

Nec cum veniret, aureos
 Secum Philippos detulit,
 Præcepta sed verbis dedit
 Inanis à marsupio.
 Implete dictorum fidem,
 Quæ vos per orbem venditis
 Numos libenter reddite,
 Estote verbis diuites.

*Quis videtur? In quos furiv? cuius ecclesie sacra, lychnos, ritus, ornamenta conuelli? Cui patellas aureas, & argenteos calices, & sumptuosa dona ia, & opulentiam gazam inuidet? Profecto lutherizat. Quid enim aliud velum suo latrocinio nostri? Nemo odes obtenderent, cum depecularentur ecclesias, & Christi patrimonium dissiparent? Contra vero Magnus ille Constantinus, ἡγεμονίας terror, quam ecclesiam tranquillauit? Illam, cui pontifex Syluester profuit, quem in Sara-
 Ete latitantem accersit, ut eius opera nostro baptisinate tingeretur. Quibus auspiciis victos? signo crucis. Qua matre gloriosus? Helena. Quibus se Patribus adiunxit? Nicenis. Cuiusmodi? ut Syluestro, ut Marco, ut Iulio, ut Athanasio, ut Nicolo. Cuius se precibus commendauit? Ancony. Quam sellam postulauit in synodo? ultimam. O quanto regalior hac sede, quam qui regis titulum non debitum ambierunt? Singula narrare longum est. Sed ex his duobus, altero nobis infestissima, altero nobis amicissimo licebit singula cõi-*

a Ecclesiam suam Campianus ex opibus & diuitiis ostendit. Papistica ecclesie nota.

b Pontifex Romanus ille est Nemodes, robustus venator ecclesie.

c Easum mortuus ante est multis annis Syluester, quam Constantinus tinctus baptisinate.

d Fallum: nam & prima fuit, & tota aurea.

Gen. 20.

Dam. in Sy.
 7onaras
 Euflib. 7. de
 vit. Con. ca.
 7. 8. 9.
 Sozom. lib.
 2. cap. 9.

cere, quæ sunt horum simillima. Etenim, ut nostrorum illa fuit epirhasis turbulenta, sic nostrarum hæc enasit diuinam catastrophæ.

a Turcas faris conflatur non minus pontificis opera quam suis viribus crenisse.

b Romano pontifici gratias agere iustissime debuit.

c Falsum: æge responsum.

d Docuit baptismum nihil omnino valere.

Turcica videamus. Mahumetes & Sergius monachus apostata, in profundo barathro iacent ululantes, & suis & posterorum sceleribus onusti. Hæc portentosa & efferrata bellua, Sarraceni, Turci, nisi à nostris ordinibus militia sacra, nisi à nostris Principibus & populis accisa fuisset ac repressa, per Lutherum quidem (cui gratias hoc nomine Solymanus Turcas literis egisse dicitur) & per Lutheranos regulos (quibus Turcorum progressio latibilis existimatur) hæc inquam, Erinnyis furiosa Vexatio mortalibus, totam iam depopularetur & vastaret Europam, neque indigentius altaria & signa crucis, quam ipse Calumnus euertere. Ergo nostri hostes illi sunt proprii, utpote nostrorum industria, à Christianorum iugulis repulsi.

Despectemus in Hæreticos feces, & folles, & alimenta Gehennæ. Primus occurrat Simon Magus: Quid ille? Erripiebat homini liberam voluntatem: solam fidem percipiebat. Mox Novatianus; Quis? Antipapa Cornelio Pontifici in Romano, hostis Sacramentorum Pœnitentia & Chrismaris. Deinde Mares Persæ: Hic docebat, Baptismum salutem non conferre. Post, Acrius Arrianus: preces damnabat pro mortuis, confundebat episcopos sacerdotes, cognominatus

Vide vol. I. num. 1. Emil. lib. Blend. lib. 9. d. 1.

Hæretici Clem. lib. 6. re. cog.

Iren. li. 1. c. 1. Cyp. ep. ad Lubanum.

li. 4. ep. 2. Theod. vs. ad Fab. hæret.

Aug. her. 19.

Epiph. hæret. 77. Socra. li. 2. c. 13.

Hero. in Iun. & Vigil.

Aug. her. 22.

natus^a Abers, non minus quam Lucia-
 nus. Sequitur Vigilantius, qui Diuos
 orari non ferebat: ac Iouinianus, qui vir-
 ginitatem & nuptias equiparabat: deni-
 que colluises vniuersa, Macedonius,
 Pelagius, Nestorius, Euryches, Mono-
 thelica, Iconomachi, ceteri, quibus Luth-
 erum & Caluinum posteritas aggrega-
 bit. Quid isti? Omnes mali corus, eo-
 dem quo geniti, ab Ecclesia nostra presu-
 libus descuerunt, ab illis euicti & exi-
 nati sunt.

^a Hic Ae-
 tius fuit,
 non Aerjus,

Terra. Deseramus Auernum, reddamur ter-
 ris. Quocumque me oculis & cogitatio-
 ne conuertero, siue Patriarchas intueor &
 sedes Apostolicas: siue Aristues ceterarum
 gentium: siue laudatos Principes, Re-
 ges, Caesares: siue Christianorum cuiusque
 Nationis initia: siue vllum iudicium ve-
 rustatis, aut lumen rationis, aut honesta-
 tis decus: nostra fidei seruiunt & suffra-
 gantur omnia.

Testis Romana successio, in qua sem-
 per Ecclesia (ut cum Augustino loquar)
 Apostolicę cathedrę^b viguit princi-
 patus: Testes illa reliqua Sedes Apostoli-
 ce, in quas hoc nomen insigniue conueni,
 quod ab ipsis Apostolis horumue audito-
 ribus exedificate fuerint.

Testes vbiuis gentium pastores, loco dis-
 siti, religione nostra concordēs. Ignatius &
 Chrysostomus Antiochia: Petrus, Alexā-

^b Dum vi-
 xit Augusti-
 nus uiguit
 in illa eccle-
 sia Apostoli-
 cę cathedrę
 principatus.
 Sed illa Apo-
 stolica cathe-
 dra iam du-
 dum euerſa
 est.

Sedes Apo-
 stolica.
 Epi. 162.
 Vide Terr.
 de pres.
 Aug. lib. 2.
 de Doct.
 Christ.
 ca. 8.
 Disimilis-
 sima terra.

der, Athanasius, Theophilus, Alexandria: Hier. in cat.
 Macarius & Cyrillus, Hierosolymis: Pro scrip. eccl. &
 clus Constantinopoli: Gregorius & Basilus
 in Cappadocia: Thaumaturgus in Ponto:
 Smyrna Polycarpus: Iustinus Athenis:
 Dionysius Corynthis: Gregorius Nissa:
 Methodius Tyri: Ephreemus in Syria: Cy-
 prianus, Optatus, Augustinus in Africa:
 Epiphanius in Cypro: Andreas Creta:
 Ambrosius, Paulinus, Gaudēcius, Prosper,
 Faustus, Vigilus in Italia: Irenaeus,
 Martinus, Hilarius, Eucherius, Grego-
 rius, Saluianus in Gallia: Vincentius, O-
 rosius, Hildesonsus, Leander, Isidorus in
 Hispania: In Britannia, Fugatus, Da-
 mianus, Iustus, Mellitus, Beda. Deni-
 que ne ambrosius videar in nominibus,
 quacūque vel opera vel fragmenta super-
 sunt eorum qui disjunctissimis terris euā-
 gelium seuerunt, omnia nobis vnā fidem

a Falsissimū. exhibent^r quam hodie, Catholici profite-
 mur. Christe, quid causa tibi afferam, quo
 b Non debes animulam me de tuis extermines, si tot^b lumi-
 tuam homi- nibus Ecclesie, tenebricosos homunculos,
 nibus suspē- paucos, indoctos, dissectos, improbos an-
 dere. tetulero?

Testes item Principes, Reges, Caesares, ^{Principes}
 horūque respublica, quorum & ipsorum
 pietas, & ditionum populi, & pacis belli-
 que disciplina, se penitus in hac nostra do-
 ctrina catholica fundauerūt. Hic ego quos ^{vide 13. 14.}
 ab oriente Theodosios, quos ab occidente ^{Sorj.}
 Carolos, quos Edouardos ex Anglia, Lu-
 douicos

donicos è Gallia, Hermingildos ex Hispania, Henricos è Saxonia, wenceslaos è Boemia, Leopoldos ex Austria, Stephanos ex Hungaria, Iosaphatos ex India, quos orbe toto dynastias atque toparchas passim arcessere: qui exemplo, qui armis, qui legibus, qui sollicitudine, qui sumptu, nostram ecclesiã nutrierunt? Sic enim precinuit Isaias: Erunt Reges nutricij tui, & Reginae nutrices tuæ. Audi Elizabetha, Regina potentissima: tibi tantus Propheeta canit, te tuas partes edocet. Narro tibi:

^a Caluinium & hos Principes vnum calum capere non potest. His ergo te Principibus adiunge, dignã maioribus, dignã ingenio, dignã literis, dignã laudibus, dignam fortuna tua. Solum hoc de te molior ego, & moliar, quicquid me fiet, cui tanquam hosti capitis tui, toties iam isti patibulum omninantur. Salue bona crux. Veniet, Elizabetha, dies ille ille dies, qui tibi liquidò demonstrabit, vtri te dillexerint, ^b Societas

^a Ineptissimè tu id scilicet narra.

^b Huius societatis amores fatiam dudum per spectos habuit. Appagete.

^c A vobis diuisus est.

Nationes ad Christum tra ducta.

IESV, an Lutheri progenies. Pergo, Testes iam omnes ora plageq; mundi, quibus Euãgelica tuba post Christum natum insonuit. Parũme hoc fuit, Idolis ora claudere, Dei regnum gentibus importare? Christum Lutherus, Catholici Christum loquimur. Num diuisus est Christus? minimè. Aut nos, aut ille falsum Christum loquimur. Quid ergo? Dicam. Christus ille sit, & illorum sit, quo Dagon in uello cernices fregerit. Noster Christus

1. Cor. 1.

1. Reg. 5.

opera nostrorū vti voluit, cū Ioues, Mercurios, Dianas, Phœbades & illam noctē seculorum astram, Erebiūque existem, è tot populorū cordibus relegaret. Nō est otium longinqua perquirere. Finitima tantum atque domestica speculemur. Hiberni ex Patricio, Scoti ex Palladio, Angli ex Augustino, Romæ sacratis, Romæ missis, Romam venerantibus, fidem, aut nullam, aut certē nostram, id est, catholicam in suserunt. Res aperta, Curro.

Chlamydes, festella, porta, domus, res & recule, mira testimonia.

Testes Academia, testes legum tabula, testes vernaculi mores hominum, testes electio Cesarum & inauguratio, testes regum ritus & iniunctio, testes equitum ordines, ipsæque chlamydes, testes fenestra, testes numi, testes urbana porta, domusque ciuica, testes auorum fructus & vita, testes res omnes & recule, nullā in orbe religionem nisi nostram, imis unquam radicibus in sedisse.

Cumulat
testim.

Quæ mihi cum suppeterent, & certē sic afficerent, meditantem, vt his omnibus nunciū remittere Christianis, & cōsociari cum perditissimis quibūque, videretur insolentis insanie: non diffiteor, animatus sum & incensus ad consuetum, in quo nisi Dni de celo deturbētur, & superbus Lucifer calum recuperet, cadere nunquā poterō. Quo mihi si æquior Chærcus, qui me tam inmaniter concepit, si hanc animulam peccatricem quam tanto Christus emit, via tuta, via certa, via regia malui crede-

credere, quàm Caluini scopulis dum eis sue
suspendere.

CONCLUSIO.

Haberis à me, florentes Academi-
ci, hoc munusculum, contextum ope-
ris in itinere subiectiuis. Animus fuit &
purgare me vobis de arrogancia, & satis-
facere de fiducia, & interim dum ab ad-
uersarijs unàm mecum ad scholas inuitemi-
ni, quaedam apponere degustanda. Si e-
quum, si tutum, si honestum ducitis, habe-
ri^a Lutherum, aut Caluinum, Canonem a Tã æquum
est talem ha-
berì Luthe-
rum, & Cal-
uicium, quàm
Papam.
Scripturam, Mentē Sancti Spiritus, Nor-
mam Ecclesie, Conciliorum, Patrumque
Pedagogum, omnium denique testium &
seculorum Deum, nihil est quod sperē, vo-
bis lectoribus vel auditoribus: Sin estis
ij quos apud animum formam meum, phi-
losophi, oculati, amatores veri, simplicita-
tis, modestie: hostes temeritatis, nega-
rum, sophismatum, facile diem in aprico
videbitis, qui dieculam angusta rima di-
spicitis. Dicam liberè, quod meus in vos
amor, & vestrum periculum, & rei ma-
gnitudo postulat. Non hoc nescit diabo-
lus, vos istam lucē si quādo cœperitis ocu-
los attollere, conspecturos. Cuius enim stu-
poris fuerit, antiquitati Christianæ Hæme-
ros & Charcos anteponere, sed sūt^b quædā
illecebra Lutherana, quibus suū ille regnū
b Quasi nul-
læ sint Ponti-
ficæ, quibus
ille suos in-
scant.

amplificat, quibus ille tendiculis hamatus multos iam vestri ordinis inescavit. Quænam? Aurum, gloria, delicia, veneres, cõtenite. Quid enim aliud ista sunt, nisi terrarum illa, canorus aer, popina vermium, bella sterquilinia? spernie. Christus dives est, qui vos alet: Rex est, qui ornabit: Latus est, qui satiabit: Speciosus est, qui felicitatum omnium cumulos largietur. Huic vos adscribite militanti, ut cum eo triumphos, verè doctissimi, verèque clarissimi, reportetis. Vale. e. Cosinopoli. 1581.

 GVILIELMVS WHITAKERVS.

DE fece hauris nunc multa Campiane, atque omnino desperatissimam prodis egestatem ac mendicitatem tuam. Locum in quo consisteres, hactenus nullum inuenisti. Deinceps quicquid est vsquam in rerum natura peragrare ac peruagari statuisti. Itaque nunc in cælum subuolas, nunc in Tartara delaberis, nunc Iudæos, Ethnicos, Turcas, Hæreticos, Terras, sedes Apostolicas, disjunctissimas regiones inuisis, ut si quod vsquam vestræ superstitionis monumentum appareat, cõquiras. Miseret me profectò, pudetque tui vehementer, què tanto conatu meras agere nugas video. Cuius enim cerebri atque ingenij est, Cælites primum multos numerare, tum dicere, Hi nostri sunt: Dæmonatos percensere, Iudæos, Ethnicos, Turcas, Hæreticos, tum de illis affirmare, Hi nostram ecclesiam oderunt: Gentes omnes ad Christi fidem tractas commemorare, tum concludere, Hæ nostram religionem profitentur? Satin' hunc hominem sa-

num

num putemus, tam ineptè, tam alienè, tam pueriliter Cælorum, Inferorum, Terrarum spatia dimentem: & sibi, quæ placet, attribuentem, quæ nõ placet, abiudicantem? Egregium & dignum Iesu fuitis Sophisma, quod vbi vel vno negandi verbo diluitur, nunquam poterit ab vniuersa peruersissima sectæ familia comprobari. Indignus es Campanæ, cui quisquam de istis somniis respondeat, vna Negationis litura totum hoc caput deleri potuit, In diffuendo hoc tam malè confuto ac confarinato Sophismate non committam, vt multus esse videar. Sufficiet leuiter transire, & rem vnamque tantummodo perstringere.

Esaiæ vaticinium adducis primùm, *de via directa in qua stulti non errent.* Aditum ad Christi ecclesiam Propheta describit, planum, & facile, & admodum expeditum. Sed ista via ad vestram ecclesiam minimè perducit. Hanc enim eiusmodi fore Propheta prædicit, vt nullus in ea vel homo pollutus, vel leo, vel omnino fera truculenta reperiat. Vestræ autem viæ omnes & ab impurissimis hominibus & è bestiis immanissimis, leopardis, vrsis, pardis, draconibus, dæmonibus obsidentur, ac tandem ad interitum luctuosum stultos miseròsque mortales deducunt. Nos eam viam sequimur, quam nobis Christus & apostoli tritam reliquerunt. Vestras insidiatas, ineptasque vias fugimus. Est enim peccatorum via hæc, in qua vos insidit, quam qui terunt, viam pacis ignorant. Vobis ergo prius ipsi semitam sapitote, tum nobis viam monstrate.

Eamus, inquit, *in cælum.* Vereor ne vobis non liceat Iesu fuitis. Est enim Christianorum, non Iesuitarum cælum, vt vobis in cælo nullus omnino locus esse videatur. Sed tamen sige te in cælo ad tempus esse. quid ibi agas, attendo. *Contem-*

Apo. 17. 1.

plemur, ais, Martyres, Romanos pontifices tres & triginta continenter occisos: Pastores terris omnibus, greges fidelium: Diuos omnes celites. Cælum ipsum totumque exercitum caelestem contemplare, partes omnes, & regiones circumspice, quantum voles, Campiane: in omni cælo nullum, mihi crede. Iesuitam, nullum Papistam aspicias. Cum Agno enim nulli consistunt in monte, qui bestiae nomine & caractere inusti sunt, aut aliquid cū Antichristo commercii habent. At sunt in cælo Romani pontifices tres & triginta: & multò etiam plures, non dubito. Verùm ex istis triginta tribus vnum mihi nomina, si potes tuum, Campiane. Erant hi omnes sancti & fideles Episcopi, qui sanguinè pro Christo suum profuderunt. Vestri multis iam seculis pontifices nihil aliud egerunt, quàm Christum, veròsque Christi amicos còciderunt ac trucidarunt. Si illi tres & triginta pontifices Romani sint in cælo, vti procul dubio sunt, quàm multos potui commemorare pontifices recentiores, qui esse vbi illi sunt, nullo modo possunt? ita sunt illis omni modo dissimiles.

Paucula delibas: ea nos cuiusmodi sint degustemus. Noster fuit, inquis, Ignatius. Quamobrem verò? In rebus ecclesie neminem, ne regem quidem equauit episcopo, & traditiones quosdam Apostolicas scripto mandauit. Nec est episcopo quisquam homo æquandus in iis rebus, quæ ad episcopi munus pertinent. Is enim sacris præesse solus debet, id est populum docere, sacramenta celebrare, clauus regni caelestis tractare. Ista summa sunt, & regiam etiam auctoritatem superant: tamen episcopis reges opibus, amplitudine, imperio, maiestate superiores sunt, eosque possunt officij sui admodum, sique deliquerint, coercere. His in rebus si regibus episcopi se putent æquales, nimium illi quidem

quidē intolerādi sint. Traditiones autem Aposto-
licas, quas scripto mandavit Ignatius, si sint Apo-
stolicis scriptis cōuenientes, suscipimus: si nō sint,
repudiamus. Illas quidem Ignatij epistolas pleras-
que esse adulterinas quis dubitat? Alios hīc mul-
tos cōmemoras; atque in quemcunque incidis sta-
tim vestrum esse clamas. Nostri sunt, inquis, Tele-
phorus, Irenæus, Victor, Polycarpus, Cornelius,
Cyprianus, Sixtus, Laurentius. At ego hos omnes
esse nostros affirmo: tu quemadmodū esse vestros
persuadeas cōsideremus. *Telephorus ieiunium Qua-*
dragesimæ, sancitum ab Apostolis, obseruari seuerius
iussit. Nego ab Apostolis sancitum omnino fuisse
ieiunium *Quadragesimæ*: nego à Telephoro iul-
sum seuerius obseruari. Tātam superstitionem nec
Apostoli instituerunt, nec Telephorus renouauit.
Nam Clemētis illæ constitutiones, in quibus hoc
prescribitur, non habent satis magnum authorita-
tis pondus. Sique hoc ieiunium fuit ab ipsis Apo-
stolis prescriptum, miror deinceps fuisse inter-
missum, ut Telephoro opus esset seueriorem hu-
ius ieiunij obseruationem prescribere, presertim
cum tantæ de Pascatis celebratione controuer-
sæ in ecclesia extiterint. Illam autem Telephori
epistolam, in qua de septem hebdomadarum iei-
unio mandat, tanti æstimo, quanti reliquas illas
pontificum epistolas Decretales, quæ non ab ip-
sis sanctissimis episcopis conscriptæ, sed ab im-
pudentissimis Ecclesiæ Romanæ assentatoribus Irenæus lib. 4. cap. 23.
confictæ fuerunt, Irenæus, inquis, à successione ca-
thedrae Romanae fide Apostolicam declarauit. Id
ille tum facere potuit, quia cum Episcopus suc-
cessione Charisma veritatis certum tenuerunt,
quemadmodū alibi loquitur Irenæus. Nam inanis
est sine veritatis charismate episcopatus succes-
sio. Vestra cathedra episcoporum habet, veritatis

non habet successione. *Victor*, inquis, *Asiam edicto coercuit uniuersam*. Imò, voluit coercere, *Campiane*, sed non potuit. Quàdo enim ecclesiis Asiaticis persuadere se non posse sensit, vt pascha Romano more celebrarent, excommunicare simul omnes voluit homo nimium iracundus. Hunc se insolentius efferentem, suaque autoritate non nihil abutentem *Irenæus* repressit ac coërcuit. *Lis* autem de paschate adeo non potuit à *Victore* constitui ac dirimi, vt ad *Nicenum* vsque Concilium durauerit. Ita vides quàm præclare *Asiam Victor* domuerit uniuersam.

Polycarpus super questione Paschatis Romam adiit, cuius reliquias, Smyrna collegit. Mira sunt que narras. *Romam Polycarpus* adiit, vt *Anicetum* de Paschate cõsuleret, eiusque reliquias *Smyrna* collegit: ergo *Polycarpus* vester est. Nihil te schola nostra mouet tam pueriliter *οτι οὐκ εἶναι*? Reliquias verò illas ecclesia *Smyrnensis* collegit, non vt colleteret, sed vt condèret: quemadmodum apud *Eusebium* eodem in loco legimus. Cur autem *Cornelium* & *Cyprianum* vestros esse dicis? Nimirum ille *Africanum* errorem rescidit, hic illum obseruantiam prosequutus est. O mirificam *Iesuitarum* Dialecticam: quis non huiusmodi argumentis incredibiliter moueatur? Sed audite aliud. *Noster Sixtus*. Quid ita? *Ei ad aram sacris operanti ministrarunt Clero septem viri*. *Sixto* cænâ *Dominicam* procurati septem *Diaconi* inferuierunt: ergo *Sixtus* vester est. Si hoc argumentum valet, quin sit vester, non pugnabo. Sed in hoc nihil video, quominus ille *noster* esse possit. Siccine te negari, & nostra patietia abuti oportuit *Cāpiane*? Quid sequitur? *Noster Laurentius*. Quomodo? *Eum aduersarij de suis fastis eiecerunt*. Illum nos vt sanctum, & *Christi* amicum religiosa memoria prosequimur, non

vt Deum veneramur. *Eum ante mille annos Prudentius orauit.* Da poëtaë Campiane, vt Apostrophis poëticis interdum vtatur, è quibus nihil ad firmum argumentum suppeditatur. Quanquam si fuit Prudentius paulò plus quam debuit, supersticiosus, id nostra quid refert?

Hic nunc virgines commemoras, Ceciliã, Agatham, ceteras. At quid istæ fecerunt, vt nostræ esse non possent? A tyrannis de fide interrogatæ, se Christianas esse professæ sunt. Si erant Christianæ, erant nostræ. *Nostra, inquis, Helena, quam Dominica crucis inuentio celebravit.* Quæ apud Ambrosium de Helena leguntur, ea suspecta admodum sunt: quæque de Crucis inuentione ferebantur, ea Gelasius ipse pontifex Romanus *Nouellas reuelationes* appellat. Helena crucem inuenit. Esto: non enim magni interest. Num autem adorauit? Id enim ad causam pertinet. Ambrosium audi: *Inuenit Titulum: regem adorauit, non lignum utique: quia hic gentilis est error, & vanitas impiorum.* Quanquam ergo crucem inuenit, non tamè vestra fuit: quia crucem vobiscum minimè adorauit. Non enim inuentio, sed adoratio Crucis papistam facit. *Nostra Monica, quæ moriens orari & sacrificari pro se mortua ad altare Christi flagitauit.* Id Monica minimè flagitauit, vt missæ sacrificium pro ipsa fieret, quo peccato delerentur atque expiarentur: neque hoc modo vel orauit pro Monica, vel sacrificauit Augustinus. Id tantùm Monica petiit, vt inter Eucharistiam celebrandam assidua quædam commemoratio, sui que mentio fieret, quia se vnã esse ex illa cælesti ac diuina sanctorum societate non dubitauit. Orauit Augustinus pro matre. Non nego, sed hoc ille potius quadam erga matrem pietate fecit, quàm quòd

O. ij.

Dist. 15. Sancta Romana.

Ambros. in Orat. sancti Theodosi.

August. conf.
lib. 9. cap. 13.

id sibi magnopere necessarium esse iudicavit. Et mos hic preces pro mortuis faciendi, qui multis in locis inualuit, non à verbi autoritate fluxit, sed à summo quodam eorum, qui vixerunt, in suos amore nimiaque pietate. Id quidem constat, quam parùm crediderit Augustinus, esse in Purgatorio matrem, ut ipsius precibus admodùm posset subleuari: Sic enim ait, *Dimitte Domine, dimitte obsecratione intres cum ea in iudicium. Et credo quòd iam feceris, quod te rogo, sed voluntaria oris mei approbatione Domine.* Sed ut non nihil & Monica, & Augustinus errarint, tamen nec illam, nec hunc proinde esse vestrum potes concludere. Patres enim non ex vno aliquo iudicio, sed ex perpetua de maximis causis sententia æstimandi sunt.

Paulam adiungis, & Paulum, & Hilarionem, & Antonium, quorum omnium, aliorumque sexcentorum, quos potui similes Monachos enumerare, nullus Papista fuit, nullus vester fuit. Erant illi omnes Christiani, & solitudinem sequebantur, ut eo modo possent liberius supera ac cælestia meditari. Noli enim cum istis tuos comparare Monachos, qui sunt ex alia secta & genere Monachorum. Illi sancti, laboriosi, fideles, pleni bonorum operum: Vestri impuri, ociosi, idololatæ, helluones, porci, boues, asini. quid simile? At Satyrum Ambrosii fratrem quomodo doces esse vestrum? *Nanus fragus insiluit in Oceanum & fide plenissimus enatus.* Dignus certè qui vester sit quia potuit nate. Nam quid hinc est præterea argumenti? Nicolaus & Martinus cur vestri sint, nihil affers. Nam vigiliæ, cilicium, ieiunium non sunt vestrorum episcoporum insignia. Sed *Benedictus pater fuit multorum Monachorum:* ergo procul dubio vester fuit. Potui non inuitus hunc tibi largiri Benedicti.

nedictum, quem hominem fuisse nimis profecto superstitiosum constat: sed tamen totum fuisse vestrum, hoc est, vobis aut in omnibus, aut in plurimis rebus fauisse, nunquam euinces.

Hic nunc *Chilidas* multas prætermittis. Franciscum, opinor, dicis & Dominicum, & illa infinita armenta aratorum & albatorum fratrum, quos ego tibi vniuersos liberalissimè dono, qui que istis similes vnquam extiterunt, omnes esse tuos æquissimo animo patior. Non enim ij tales fuerunt, vt eos ambire nos magnopere deberemus. In eo autem, quòd Doctores nõ repetis, quorum antè meministi, prudentiam tuam & consilium laudo. Nam illos pro tuis vindicare sine audacia & iniuria singulari non potes. Quod verò tibi renunciari vis, *utrius doctrinæ isti omnes fuerint, Catholicæ, an Lutheranæ*, id tibi respondebo, quando à Catholica distinctam esse docueris Lutheranam, Lutherus non nouæ doctrinæ magister fuit, sed Catholicæ, veterisque fidei vindex atque instaurator. Quid si enim Lutherus nuper admodum extitit, vt illis atiquis notus esse non posset: at doctrinam Lutherus Evangelicis Apostolicisque libris consignatâ, à vobis penè extinctâ, renouauit ac pristino splendore restituit. Id mihi renuncies ipse velim Campaniæ, ex iis omnibus, quos nominasti, quis vnquam Thomista fuit, aut Scotista, aut Dominicanus, aut Franciscanus, aut Iesuita. Quâdo de istis respondes, ego tibi de Luthero referam.

Sed hic Dei folium testaris, *aut nullum celum esse, aut vestrorum esse*. Id te oportet constanter & audacter affirmare. Quanquam in Romana ecclesia sic viuatur, vt celum esse nullum omnino videatur. Nam nec ipsi vultis in celum ingredi, nec eos, qui cupiunt, permittitis: & ij mores

hominum vestrorum sunt, ut Orco, quam cælo magis congruant & conueniant. Nescio quod tu cælum somnies Campiane. Si illud æternum Dei & sanctorum domicilium intelligis, Deum huius palatii architectum, eiusque incolas vniuersos testor, nihil in hoc cælo loci esse vobis papistis, pseudocatholicis, Iesuitis. Fidem, qua itur in cælum, nouam excogitastis, & cælum oportet nouum queratis, in hoc esse non potestis. Faxit Dominus ut tandem in rectam viam, qua itur in cælum, redeatis.

Damnati.

Nunc de cælo delapsus inspicis in Tartara. Velle animo posses Campiane, sedes illas infernas, & Damnatorum regiones contueri. Etsi de mortuis soleo libenter optima quæque iudicare, vereor tamen ne nimium multos ex iis, qui in ecclesia vestra floruerunt, in istis locis offenderes. Equidem, ut alios taceam, ij pontifices plerique vestri recentiores, Bonifacii, Innocentii, Syluestri, Gregorii, Calixti, Urbani, Alexandri, Adriani, Pij, Iulij, Leones, Pauli, reliqui ferè omnes extiterunt, ut eos vix facile credas in cælum ascendere potuisse. Et verò, Christum vnicum cælestis doctrinæ magistrum testor, eam esse fidem ac religionem vestram, ut illam qui totam ac solidam tenet, in cælis viuere & regnare cum Christo nequeat. Itaque flammis illis sempiternis Iudæi tantum, & Ethnici, & Turci, & notissimi hæretici, sed omnium etiam hæreticorum terribili atque odiosissimi papistæ concremantur. Innumerabiles certè hominum Christianorum animas vester Antichristus in hunc tristissimum interitum multis hisce seculis præcipitauit illudque Inferorum regnum plus vnus auxit, quam omnes Iudæi, Nerones, Mahometæ, Arii, Nestorij, Macedonij, Eutychetes, reliqui. Tibi, Campiane,

ne, salutem precor, quæ in vera Dei, & quem misit Iesu Christi cognitione consistit: tæque obtor, vt Antichristo Romano, quocum aliquot nũc annis vixisti, nuncium tandem remittas, atque ad Christum æternæ vitæ authorem redeas, à quo nimum profectò iam diu exulasti.

Sed quid isti Damnati, ad tuam causam conferrant, videamus. Iudæi primi sunt: atque hinc Hierosolymas, loca sacra, sepulchrum, præsepium, crucem, monumenta commemoras, è quibus vniuersis nullum potes in rem tuam argumentum elicere. Maximum fuisse hominum ad illam urbem concursum fateor, partim vt Apostolos Christi viderent atque audirent, dum illi vixerunt, partim vt ipsa loca conspicerent, in quibus Christus Dei filius plurimum versatus est. Et multa erant Hierosolymis, quæ homines paulò magis curiosos excitaret, atque ad proficiscendum impellerent. Quamquam autem ecclesia istis religionibus plus æquodedita fuit, & tanquam sponsa exuuiis mariti nõ nihil extra modum delectata, tamen à Papistica *eiðax quavix*, atque illis superstitionissimis professionibus, quibus vti vos soletis, longè illis temporibus absuit. Odium autem Iudæorum in Christianos non inde cœpit, quòd Christiani in illam regionem maximis numeris confluerent, quæ admodum tu fingis, sed Euangeliũ harum inter nos atq; illos inimicitiarũ causa fuit. Illi Mosen vrgent: nos quia Christo Mosen cedere oportere dicimus, iis odiosi sumus. Hæc illis vna est in nos odij causa: vos quamobrem oderint, multæ sunt, Vestra enim illa multiplex idololatria perpetuam iis offensionẽ attulit, quominus Christi Euangeliũ susciperent. Tollite idola, vt, qui Christiani appellamur, Deum omnes Spiritu purè veneremur: Iudæi ad nos aggregabuntur, atque in Christi causã fre-

quentes aduolabunt. Sed qui sunt illi maiores vestri, à quibus sibi exitium allatum esse Iudæi queruntur? An Romani, qui Tito duce urbem exciderunt? At illi erant à Christi fide auerfi. Num horum vultis esse posteri? Quinam ergo hi sunt vestri maiores, à quibus illi tantam calamitatem acceperunt? Etsi in religione multa habent, ob quæ sint à vobis perpetuò alieni, tamen aliis nominibus multum vobis Iudæi debent, vt vos ament meritò, nisi admodum ingrati esse velint. Nam apud vos in ipsa etiam Roma & sacris pristinis vrbibus & in Christum blasphemum esse palàm atque impune possunt. Modò tributum conferant, nullius læcrilegij ac blasphemix pœnas persoluent. *His, inquis, à Lutheranis nullum ictum acceperunt.* Nec istis damnum vnquam vllum Iesuitæ intulerunt.

Ethnici.

Ad Ethnicos progredieris. *In his, inquis, violentissimi fuere, qui ærumnosissima Christianis supplicia machinati sunt.* Fateor illis tyrannis, à quibus Christiani trecentis annis per interualla temporum concisi ac trucidati sunt, nihil violentius atque immanius esse potuisse. Quid tum verò deinceps? Quos illi ad exquisitissima supplicia traxerunt, ij erant, inquis, *patres & filij fidei nostræ.* Non erant Campiane. Fuit hoc argumentis docendum, non verbis affirmandum. Adeo nec illi patres erant vestri, nec vos illorum filij estis, vt inter vos atque illos nulla planè fidei ac virtutum cognatio intercedat. Nam vt Iudæis Christus respondit, *Si filij Abrahamæ essetis, opera Abrahamæ faceretis,* ita si illi patres vestri fuissent, patribus certè filij similes essetis. Vide Campiane, ne quod deinceps sequitur, vobis multò rectius conueniat. *Vos ex patre diabolo estis.* Illi quidem sanctissimi patres, si nunc in terris viuerent, vos pro suis filiis minimè agnosceret: ita illis omni modo dissimiles

Joan. 8. 39.

Joan. 8. 44.

les estis. Pudeat tãdem eorum filios dici, à quibus
 tam turpiter & improbè degeneratis: aut si no-
 men vos illud delectat, operam date vt vobis na-
 tium esse videatur. Sed quorsum tyrannum il-
 lum introducis Campiane, qui *Laurentium tor-*
ruit in craticula, & quamobrem versus tam multos
 repetis è Prudentio? Nempe fit auri, argenti, ly-
 chnorum mentio. Quid hoc ad rem? Lychni qui-
 dem nocturno tempore erant necessarij: noctu
 autem tum soliti sunt conuenire Christiani, quia
 interdiu non licebat. At lychnos clara ac me-
 ridiana luce accendere atque adhibere, quemad-
 modum apud vos fieri solet, summæ amentix est.

Quod autem de auro, & scyphis argenteis, & se-
 stertiorum millibus tyrannus obiecit, id fictum
 crimen fuit. Audierat Christianis auri atque ar-
 genti vim esse infinitã & abditos quosdam the-
 sauros, quorum ille potiendi cupiditate inflam-
 matus Laurentium ad se vocat, & proferre pecu-
 niam iubet. Quam autem hic auream, argenteam-
 ue suppellectilem tyranno tradidit Campiane,
 quæ pocula, quæ vasa, quos thesauros prodidit?
 Non tantis eo quidè tẽpore ecclesia opibus abun-
 dauit, vt patellis aureis, calicibus argẽteis, sumtu-
 osis donariis, magnifica & preciosa gaza circũflu-
 eret. Erant tum episcopi quidem & presbyteri au-
 rei, vasa lignea & parum splendida: nunc contrã,
 vt verè Bonifacius, *vasa sunt aurea, sacerdotes li-*

gnæi. *χρυσεία ὑποδείματα.* *Nonifacius,*
De Consec.
Lib. 1. Vasa.

παραμάλλεις. *Nemrodus* enim illi, & ecclesiarum de-
 peccatores è Lutheri schola minimè prodierunt.
 Qui maximam ex ecclesiæ spoliis prædam fece-
 runt, vestri illi quidem, non nostri fuerant.

Huic tyranno Constantinum opponis, in cu-
 ius laudes temerè excurris, vt locum expleas, non
 vt argumentum conficias. Nam ista quam vim

habent, quæ commemoras? Constantinus ecclesiam tranquillauit, à Syluestro episcopo Romano tinctus est baptisate, Crucis signo vsus est, matrem habuit Helenam, Nicenis patribus sese adiunxit, Antoni se precibus commendauit, vltimam in synodo sellam postulauit, ergo quid demum concludis? Non enim ex istis efficies vestram ecclesiam esse veram ecclesiam, nisi ea admodum violentè astringas, ne dissiliant. Ecclesiã Constantinus maximis tempestatum fluctibus iactatam tràquillauit, & quibus potuit opum atque honorum ornamentis decorauit. ex quo tempore diuitiis illa quidem magnopere aucta est, virtutibus nonnihil diminuta. Quod autem scribis Syluestro esse Soracte à Constantino accersitum esse, vt eius opera nostro baptisate tingeretur, è cælo potius deo-
 catum fuisse dixisses Syluestrum, vt tingeret Constantinum. Etenim multis antè annis Syluester è viuis excesserat, quàm est baptismo tinctus Constantinus, quemadmodum ex Eusebio, Socrate, Theodorito, Sozomeno cognosci potest, qui non à Syluestro Romano, sed ab Eusebio Nicomediensi, eoque Arriano tinctum sacro baptisate fuisse Constantinum senem, non iuuenem, prodiderunt. Syluester verò Constantino adolescente decrepitu senex fuit. Crucis autem signo Constantinus, quod in aere conspexerat, tanquam vexillo vti voluit, vt se Christi militem, & tyrannorum hostem declararet. Hanc tamen Crucem ab eo fuisse cultam atque adoratam, nunquam euincēs. De sella autem Constantini non magni refert. Quid si enim in Episcoporum confessu locum vltimum elegit? Id illum necessitate potiùs, quàm humilitate quadam fecisse existimas? Sed tamen quid de ista sella scribat Eusebius, attende: *maximè*

*Euseb. lib. 4. de
 vita Constanti-
 ni.*

*Socrat. lib. 1.
 cap. 19.*

*Theodorit. lib.
 2. cap. 11.*

*Sozom. lib. 3.
 cap. 24.*

*Euseb. lib. 3. de
 vita Constanti.*

*Sozom. lib. 1.
 cap. 19.*

ἐπὶ τὴν πρεσβυτήριον τῶν πατριαρχῶν ἀρχὴν μέσος πρεσβυτήριος
 ἔστι, μικρὰ πρὸς αὐτὴν καὶ δίσματος ὑλῆς χρυσοῦ πεποι-
 μένη, πρεσβεύοντος. Ita vides & in summo loco,
 & in sella aurea Constantinum confedisse; atque
 hanc sellam & maximam fuisse, & cæteris supe-
 riorem author est Sozomenus. Sed hæc tua mirifi-
 ca sunt, tuique pontificis causam diuinitus com-
 muniunt.

Ad Turcica transcurris, in quibus ἀγιστοσύνη Turca.
 tuam vehementer prodis. Nunquam enim Turca-
 rum imperium minus creuit, quàm ex quo Luthe-
 rus Euangelium docere cœpit. Antè vt æstus ma-
 ricimus in omnes oras impetu violentissimo ac
 furiosissimo irrupit atque inundauit: Lutherò,
 tanquam agricola bono, sementem Euangelii fa-
 ciente, subito quodammodo constitit, seque suis
 finibus tenuit. Viennam à Lutheranis defensam
 tētavit quidem Solymannus: sed à nullis vnquam
 maiorem aut cladem accepit, aut dedecus repor-
 tauit: & doce, si potes, fuisse vnquam in causa Lu-
 theranos, vt vel Christiani infirmiores, vel Turcæ
 potentiores euaderent. Literæ autem illæ, quas à
 Solymano ad Lutherum missas suspicaris, ad Pon-
 tificem Romanum iustissimè scribi potuerunt.
 Etenim nulli plus Turcæ debent, quàm pontifici,
 id quod & facillè intelligunt, & nisi valde sint in-
 grati, perpetuò prædicabunt. Si enim, quod Chri-
 stus ait, regnum diuisum non potest esse diutur-
 num, qui Romanum & Christianum imperium
 discidit, & distraxit, atque ex vno regno duo fe-
 cit, is imperij neruos incidit, is Christianorum
 potentiam debilitauit, is Turcarum vires confir-
 mauit. Quousque imperij prouinciæ ac ditiones
 coniunctæ erant, fuimus cõtra Turcas satis firmi:
 at postquam Leo Papa tertius imperium diuisit,
 ac discerpit, Constantinopolitanus imperator,

qui priùs ægrè potuit Turcis resistere, tum planè imperij maxima parte diminutus, succubuit. Itaque pontifici Turcarum imperator gratias aut egit, aut agere debuit: Luthero cur ageret, causa nulla fuit. Sed omnia pontificis Romani cum Turcarum rege commercia longum esset commemorare. Quid nunc concludis? *Nostri hostes, iniquis, illi sunt proprii.* Imò Græcorum multò grauiores hostes extiterunt, quàm Latinorum: ut si illi optimi sint Christiani, quos Turcæ pessimè oderunt, & acerbissimè tractarunt, vobis Græci longè præstent. Quod autem de Altaribus & signis interponis, tanta est idololatria vestræ ecclesiæ, quantæ Turcæ etiam ipsos pudere soleant. Itaque imagines atque idola vestra malè multatà vbicunq; inueniunt.

Hæretici.

Hæreticos deinceps commemoras, *feces & folles, & alimenta Gehennæ.* Quousque erunt papistæ, nunquam Gehennæ ista decrant alimèta. *Primum tibi occurrit Simon Magus.* Et huic Simoni paulò plus, quàm alteri, ecclesiæ vestra debet. Quid ille *Erripiebat, inquis, homini liberam voluntatem, solam fidem percrepabat.* Vnde id didicisti, Campianus. Nam hoc istis in locis nec Clemens, nec Irenæus affirmavit. Fato ille quidem, & absoluta quadam necessitate cuncta sensit euenire, in quo liberam hominis voluntatem in omni re sustulit. Nostri dogma nullum est eiusmodi. Nec ille fidem solam percrepabat, sed ex eo, quòd gratia & fide iustificamur, habenas omni turpitudini ac sceleri remittebat. Quid nos tale? Nouatianus alter esse voluit in ecclesiâ Romana episcopus, & sese Cornelio legitimè electo obiecit, ut sibi per vim pontificatum compararet. Quid hoc ad nos? At fuit *hostis sacramentorum pœnitentiæ, & Chriftianitatis.* Pœnitentiæ hostis fuit, quia lapsis pœnitentiæ, & veniam

veniam negavit. Nostra alia causa est, qui nullum, quæ verè poenitet, à venia excludimus. Baptismū autem Manes tanquam inutile & minimè necessarium prorsus abiecit. Potes id de nobis affirmare? Baptismum iis, qui fide carent, negamus conferre ex opere operato gratiam: at ille Baptismum omnino sustulit. sumus ne similes? Aërium Epiphanius & Augustinus in hæreticis numerant. Sed præter hos antiqui pauci. Et quidem si *preces pro mortuis damnare, & episcopo presbyterum aquare* sit hæreticum, nihil Catholicum esse potest. Cum Aërio Hieronymus de presbyteris omnino sensit. illos enim iure Divino episcopis æquales esse statuit. Nec iste fuit Aërius, quem vulgò ἄθεοι cognominabāt, vt tu scribis, sed alter quidā Aëtius. falsus es in nominis similitudine. De Vigilantio & Ioviniano suprā respōdimus, quos ego nec detrecti, cōvince aliquid contra scripturas docuisse. Hieronymi iracundia tantum valere nō debet, vt quæquam hæreticum faciat. Tum deinde vniuersam adiungis hæreticorum colluionem, *Macedonium, Pelagium, Nestorium, Eutychetem, Monothelitas, Iconomachos*. Illos odimus vt portas inferorum: hi autē postremi nihil admisērūt, quam obrem pro hæreticis haberentur. Non enim Imagines euertere, sed statuere & colere, hæreticum est. De Lutero & Caluino quid vos iudicetis, parum interest. Vos viui non curarunt, mortui cōtemnunt. Nunc quid ex isto hæreticorum censu denique concludes? *Omnes isti, inquis, ab ecclesie nostre presulibus descernerunt, ab illis euicti sunt.* Sunt hi maiores vestri Campiane, à quibus vos orti ac profeminati estis. Etenim ex impurissima omnium hæreseon concretionem natum est illud vestrum Papismi monstrum?

Hier. ad Eua-
gr. & in 1.
Tit.

Socrat. lib. 1.
cap. 45.

Terra.

Sed nunc ex inferis emergis, & terras reperis. Quocunque autem oculos & cogitationem conuertis, omnia, inquis, vestra sunt, fideique vestra seruiunt, & suffragantur. Illum mihi videor audire mercatorē, qui stans in littore quicquid vsquam nauium conspiceret, suum esse totum insanus affirmaret. Nisi enim à p̄p̄ost̄a quadam *Diavolis* laborares, nunquam ista tam insanè somniores. *Tessit est*, inquis, *Romana successio, in qua semper ecclesia (ut cum Augustino loquar) Apostolica cathedra regit principatus.* Romanæ ecclesiæ multum omnes olim meritò tribuerunt, cum alias ob causas, tum maximè propter ipsam Imperii sedem, quemadmodum ex Constantinopolitano Concilio manifestò constat. Itaque non nego illam summam primariam, præcipuam, maximam, principem ecclesiam esse habitam, aliisque ecclesiis antepositam? Num hinc efficere te posse existimas Romanum episcopum esse principem, aut summum sacerdotem, aut caput ecclesiæ? At id Augustinus ipse in Carthaginensi Concilio vetuit, ne *Primatus sedis episcopus princeps sacerdotum diceretur, aut tali aliquo nomine appellaretur.* Quanquam ergo Romanæ ecclesiæ primas olim multis de causis sancti patres detulerunt, illam tamen pontificis infinitam authoritatem, quam ille sibi post accepit, nunquam agnouerunt. Nec reliquæ sedes Apostolica, siue ab ipsis Apostolis, siue ab eorum auditoribus edificatæ, huic Romanæ ecclesiæ ullum dant veritatis testimonium. Hic tibi semper aqua heret, & quod extorquere vi non potes præcario emendicare cogaris.

Sedes Apostolica.

Concil. Constantinopol. i. cap. 5.

Concil. Carthag. 3. ca. 26. Dist. 99. primæ sedis.

Verum instas, & gentium omnium pastores enumeras. Quorsum? *Quacunque*, inquis, *vel opera vel fragmenta supersunt eorum, qui disuncti sunt terris Euangelium senerunt, omnia nobis una fide exhibent*

exhibent, quum hodie Catholici profitentur. Quid dici potuit obfusius? Nam & Græci, quorum nullis temporibus ad hanc usque ætatem interrupta successio fuit episcoporum, vestram fidẽ auersantur: & vestri nouarum terrarum exploratores multa passim in extremis oris eius fide, quam nos defendimus, monumenta reppererunt. Nec verò causæ aliquid est, quam obrem illis nos præferas: saltem cū philosopho debet veritatem rebus omnibus anteferre. Quod si autem tuos pōrifices, & illa quæ videtur esse apud vos egregia, ipso Euangelio antiquiora iudicabis, quid causæ Christo afferes, quominus te de suis exterminet, qui pluris aliquid, quàm ipsum estimaris. Atque hic Principes, & Reges, & Cæsares commemoras, & maximas, vt soles, nominũ diuitias ostentas. deinde, Elizabetham Reginam augustissimam appellas, eamque quid sui muneris sit edoces. At illa te magistro, Campiane, aut monitore non indiget. Id sibi nouit diuinitus esse datum, vt ecclesiæ nutritrix & alumna sit: itaque ecclesiã summa cura studioque fouet, & ne quid à vobis, cæterisque vestri similibus aduersariis detrimenti capiat, quanta potest vigilantia cauet. Quod autem de Caluino atque his principibus narras, quos vno cælo capi posse negas, id tuum non est pro certo affirmare. Cælo detrahere Caluinum nullis tuis pontifex machinis potest, nec eorum quæquã, quos suos esse testes Christus voluit. De re, tuoque sodalitie quod subiūgis, nos tibi non crucis, sed salutem optamus. Vtinam liceat optima quæque tibi ominari. Nec verò dubito, modò mētem præiudicatam posueris, Deique verbum & sanctos veteris ecclesiæ patres in consilium adhibueris, quin tibi tandem veritas, de qua vtrique contendimus, illuxerit. Illa autē *Iesu societas* in quã tu ascriptus es, totã se pontifici maximo venditat, vt quia Greg. 13. tã vehementer diligit, Elizabetham non nimis diligere possit à Gregorio tam valde alienam.

Pergis, & oras omnes plagas que mundi testes pro-

Oforius.

Aristot.

Principes.

Esa. 48.

Nationes
ad Christi-
sum tra-
ducta.

ducis. Sed recentiora debes ab antiquis disungere. Ut enim orbis terrarum vniuersus cum tuo pontifice cōtra Christum cōiurarit (quod tamen factū non est) id omnino nihil aut pro vobis, aut cōtra nos valet. Qui enim ab euāgelio recedit, is ab ecclesia necessariò separatur. *Idolis ora claudere: & Christi regnū gentibus importare* magnum fuit & diuinum, sed non vestrum. Nam vos & mundum idolis cōpleuistis, & Christi regnū, quantū in vobis fuit, euertistis. Ab Apostolis, virisque Apostolicis idola olim deiecta sunt, & Dei regnū lōgē latēque cōstitutū. Hic tu mihi vnū, si potes, nomina Papistā, aut Iesuitā. Nam illi qui nūc apud Indos noua regna moliūtur, nō Christo, sed pōtifici inseruiūt: nec Christi regnū dilatāt, sed pōtificis, postquā ex istis terris exactus fuerit, locū, vbi regnet, à Lutheranis remotissimū p̄muniūt. *Nū diuisus est Christus?* inquis. Certè à vobis ille diuisus est Iesuitis. Nisi enim diuidi potuit, quāobrem Iesum à Christo distraxistis, illudq; tritū Christianorū nomē, quo vulgò omnes appellati sunt, vt nimis diuulgatū spreuistis, & Iesuita dicī nouo atq; inaudito more, q̄ Christiani maluistis? Est ne aliqua societas Iesu certo cuidam hominū generi propria, à reliquis Christianis seiuncta? si est, ergo diuisus omnino Christus est: si non est, vos nimium audaces Iesuita, qui nouam societatem excogitastis.

Aut nos, ais, aut ille falsum Christū loquimur. Ita plānè est necesse. Lutherus autē verū Christū loquitur: quicquid fremat pontifex: quare vester Christus, & vester Iesus cuiusmodi sit, nō intelligo: verò esse profectò nō potest. Obsecro te Cāpiane per Christum Iesum, vt à quo discesseris, ad quem abieris, in quod discrimē te ipse cōieceris, cōsideres. Sed quis verus Christus sit, doces: attēdo. *Christus ille sit, & illorū sit, quo Dagō inuecto ceruices fregit.* Hoc quidem valde placet: & noster Christus vestros paucis his āntis innumeros Dagonas prostrauit ac cōminuit. Cūm primum. n. Christus Euāgelio suo comitatus pedē vspū posuit, vestri Dagonas sine mora corruerūt, & cruce

ac brachia ac ceruices fregerūt. Quales aut Patrici⁹ apud Hybernos, Palladius apud Scotos extiterint, nō persequar: ad Anglos quidē Augustinus ille Monachus etsi bona multa attulit, nōnulla tamē etiam mala ac superstitiosa aduexit. *φάρμακον πλὴν μὲν ἰσθλὰ μειζυμένα, πλὴν δὲ λυγρὰ.* Id satis cōstat ante hūc Augustinū fidē Christianā multis seculis in Britānia viguisse, quā ille suo aduentu peiorem an meliorem effecerit non dicā. Vixit verò certē sexcentis à Christo annis, sæculo, vt ego iudico, non satis puro, vt alii affirmant, vehementer corrupto.

Cumulus
testium.

Denique, quia lōgū esset singula cōsectari, cumulū testiū conglobatū introducis: Academias, leges, mores vernaculos, Cæsarū electiones, regū ritus, equitū ordines, Clamydes, Fenestras, Numos, Portas, Domos, res omnes & reculas. De quibus id tibi paucis respōdeo si vel Angelus cælestis aliud nobis Euāgelii an unūciet, q̄ illud ipsum, quod Christus docuit, Apostoli propagarūt, nostræ ecclesiæ profitentur, cū summa detestatione recusemus: ne dū vt tuas hasce tū minutas res & reculas magnopere curem⁹. Nobis & Academiae florētissimæ, & leges antiquissimæ, & omnium generū vetustissima monimēta nō obscurum veritatis testimoniū impartiūt. Atq; ita nūc tuā hāc *δεκαπάλιν ἰστολ. οἰαν* accepimus, in qua quātū elaboraris, video: quātū profeceris, alii iudicēt. Si nullis magis, quā nostris Academicis placuisti, magnā profectō laboris & spei iacturā fecisti. Ego etsi me in causa tibi aduersariū profiteor, te tamē ipsū diligo Cāpiane, quātū Iesuitā Christianus potest. Precor autē Deū & patrē Iesu Christi vt oculos tibi mētis aperiat suāsque vias cōmōstret, ne quā seruare cupis animulā, summo precio redēptā, eā ad Papistarū scopulos afflictam misero naufragio perdas. Quare desine veritati obfistere, & pedē sciēs in stimulos impingere, nō potes maritimos fluctus reprimere, non solis radios obscurare, nō Dei manum cohibere. Falsitas pulsa loco fugiet, & veritas tandem, quantumuis repugnes, victoria potietur.

CONCLUSIO AD ACADEMICOS.

HOC quicquid est munusculi vobis ornatissimè
 Academici, Cāpianus offerre voluit: quod cuius
 modi sit, vestrū erit iudicare. Nō ego voluntates ve-
 stras inflectere, atq; ab illo alienare magnopere co-
 nabor, quas ita firmas stabilesq; noui, vt ei⁹ nequeat
 leuissimis rationibus cōmoueri. Apud imperitā ple-
 bē, ac multitudinē indoctā iactare sese forsā, & plau-
 sum aliquē captare potuit: at vobis illudi, tātisquē in-
 genij fucū fieri posse si metuā, in Academiā iniurio-
 sus certē sim. Itaq; Campianū facilē spator eū in iu-
 diciis, animisq; vestris locū habere quem ipse potuit
 obtinere, rei que arbitriū ipsum vobis facile ac liben-
 tissimē permitto. Hoc autē ille munusculū *operis in-
 itinere succisuis* cōtexuit, si id ipsi credimus affirmāci.
 Veritus. n. est ne quid per oeciū accuratē ac meditatē
 scripsisse videretur, in quo & causæ palā diffidit, &
 ingenij sui leuitatē vanitatēmq; prodit. Quod. n. sū-
 ma deliberatione iā antē perpoliuerat, & secū Romā
 in Angliā attulerat, id videri velle subitō dictasse, &
 aquā aliud agentē in itinere profudisse, nec causam
 valde bonā, & arrogantiam certē arguit insolentē. Sed
 hoc Papistis nostris in more positū est, vt quicquid
 scribūt, repētē atque ex tēpore scriptū esse fingāt. Ita
 enim sperāt vt & veniā excusationis, quicquid erāt,
 faciliore inueniāt, fidēq; faciāt, quādo diligentiam mai-
 rē, curāq; ad scribendū cōtulerint, ea se scripturos,
 quæ tā firma sint, vt refelli nunquā possint. Postquā
 Iuellus ille veritatis clarissimus præco Papistas vni-
 uersos laceffisset, atque ad omnē antiquitatē prouo-
 casset, annis pōst aliquot nōnullis prodeunt libelli, à
 magnis authorib⁹ cōscripti, Hardingo, Rastallo, Dor-
 māno. Verūm hīc artē egregiā attēdite. Vbi integrū
 trienniū in adornāda respōsione cōsumpserāt, & tam-
 dē aliquid pepererāt, quod tamē veriti sunt ne parū
 apud doctos & cautos homines momenti habitū
 esset, simulāt illa raptim esse scripta, nō eo animo, vt
 cederent.

ederentur in lucē, sed vt vnus aut alterius amici pri-
uato desiderio studioq; satisfacerent. Quid ineptius
fingi, aut dici rimidius potuit? Horū prudētiā Cāpia-
nus sibi duxit esse imitādā, vt hoc munusculū cursim
& operis succisuis, contextum cōfirmaret, quod ille
sūmo ocio in trāsmarinis partibus instruxerat. Quā-
quā & libri argumētū, & genus scribēdi, & eorū mu-
nusculū eiusmodi est, vt faciliē hīc celeritatē maiorē,
q̄ maturā deliberationē adhiberā fuisse credā. Nā istę
rationes quid aliud sunt, quā calumniarū corpus exi-
guū, ē Lindani, Sāderi, Canisij, Melchioris Cani, Bel-
larmini libris & prælectionib; cōcinnatū, in quo cōfi-
ciēdo facile fuit Cāpiano pperare, præsertim quādo
nō q̄ vera, sed q̄ criminosa essent, quę scriberet, cura
uit. Id. n. iam minimē dubito, quin satis, Academici,
perspiciatis, nihil à quoquā scribi vel ad rē falsius, vel
peracerbius ac malitiosius potuisse, q̄ ista sunt,
ad modū acerbius ac malitiosius potuisse, q̄ ista sunt,
quę in hūc libellū cōtulit Cāpianus. Deū ipsum te-
stor, & cælum, terrāque, ac quicquid vsquā est rerū
appello, si sit vlla in rebus veritas, hæc Cāpiani, quę
ille vobis proponit, esse falsissima. Inspicite, exquiri-
te, penitus cognoscite, Cāpiano ne cōfidite: aduer-
sarius est, insidiosus est, & ipse fallitur, & vos fallere
conatur. Falli autē, nisi vultis ipsi ab isto quidē nō po-
testis, qui noui nihil præter inauditā atque incredibi-
lē quiduis fingendi, & affirmandi audaciā afferre po-
tuit. Si fuit æquū, vt hīc pluris q̄ Calvin; q̄ Lutherus,
q̄ Christus ipse veri magister authórq; fieret, habuit
quod speraret: sin hoc nimis iniquū, atq; insanū est,
nihil hīce rationib; apud vos effecit. Nox est, quouf
que dies illucescit: exorto solo tenebrę fugātur, & ve-
ris perspectis falsa euanescent. Deus & pater lumi-
num, sapientię cælestis doctor vnicus suū nobis spiri-
tum largiatur, vt pulsa ignorantia, errorisq; fallacia
magni illius Pastoris vocē audiamus, & Antichristi
illecebras fugiamus, & verum Deū, Patrē, Christūq;
Iesum cognoscamus, cui cum Spiritu sancto omnis
Laus & gloria in sempiterna sæcula tribuatur.

INDEX ALPHABETICVS.

A		essentia Patris genitus.	144
A	Litaria lignea.	Christus ab vtero an omnibus	147.
	Angelorum patrocini- um.	Dei donis perfectus.	147. non. 149
	Angeli non adorandi.	Christus an ignorauit aliquid.	149
	Angelis cura piorum.	Christi mortis acerbitas.	151
	Apocalypseos authoritas.	Christus gehennam viuus exper- tus.	151
	coloribus Pontificem depingit.	Christi angores in cruce gehenna- 152. 153	
	Apocrypha non in Canone.	Clementis Alexandrini errores.	91.
	Apocrypha repudiata.	Coniugium presbyteris licitum.	189
	22	Arbitrii libertas refut.	18. & 98
	Augustinus Monachus non fuit	Anglorum Apostolus.	227
B		Concilia à Nazianzeno vituperata, quia eorum felix exitus nullus.	65
Baptismus extra Rom. ecclesiam	Papistarum iudicio verus.	170	
Baptismus ex opere operato non	confert gratiam.	171	
De Baptismo Iohannis aliter Patres, aliter Scriptura iudicat.	171		
Baptismi non priuatio, sed con- tentus exitialis.	172		
Beza de Christo.	145		
C		Conciliorum primorum authoritas quanta.	68
Campiani confirmandi modus.	198	Conciliorum omnium Campiano authoritas æqualis.	75
Campiani mendacium insigne.	220.	Verbo omnes æquales. ibid. & 60	
Castalioni errores.	29	Cruz Christi olim non adorata.	213
Cælibatus votum illicitum.	74	Cusani impia de S. Scripturarum sententia.	39
Cælo Papista nullus.	210. 216	Gypriani authoritas quanta.	92
Cæna sacra Christus non exclu- ditur. 40. nec tamen humanitate adeft.		D	
Cæna verba tropicè accipienda.	41. 42. 44.	Descensio ad inferos.	153. 154
Cæna integra laicis danda.	114	Deus mali author an sit, vbi tota doctrina de prouidentia dilucidè explicatur.	à pag. 137. ad 149
Christus secundum humanitatem recessit à nobis.	114	Dionysius fictitijs. si. Papistarum hostis.	112
Christus Deus ex sese.	143	Diuorum innocatio.	78
Christus de persona potius quam fulciatur.		Dialectica Papistica.	186. 187
		E	
		Ecclesiæ iudicium à Spiritu san- cto non separandum.	27
		Ecclesiæ veræ nota.	52
		Ecclesiæ Dei visibilis. 55. non se- per. 53. Lunæ similis.	53
		Ecclesiæ Romana quibus rebus fulciatur.	26
		Ecclesiæ	

INDEX.

- Ecclesia Romana quando degeneravit à fide. 119. 120. 121. &c.
 Ecclesia Romana corrupta. 124
 Ecclesia Græca à Romana semper separata. 225
 Episcopus Romanus bonus ultimus, malus primus fuit Gregorius. 123
 Episcopi omnes æquales. 114
 Episcoporum autoritas in sacris omni autoritate humana maior. 210
 Euangelium vnum ab omnibus Evangelistis conscriptum. 30
 Euangelium Paulinis epistolis comprehensum. 31
 Euangelii prædicatione, interiisse Christianissimum Papistica obiectio confut. 221
- F**
- Fides sola iustificat. 13. 14
 Fide vacillare non est Christiani. 167
 Fides à perseverantia non est separabilis. 167. 168
 Fidem infantes an habeant. 172
- G**
- Græci à Rom. Ecclesia alieni. 57.
 in doctrina Romanis puriores. 119.
 Guisius Papistarum gallus gallinaceus. 131
- H**
- Hæreticorū libri iure prohibendi. 104
 Hæreseos suspicio non ferenda. 135
 Hieronymus à Beza iure reprehensus. 95. quia scripturam detorquet. ibid.
 Hippolytus supposititijs. 81
 Hypotaseos verbum ab Hieronymo repudiatum. 147
- I**
- Iacobi epistola spuria an. 11. 12 non. 20
 Idololatricum crucem adorare. 213
 Ieiunia stata in verbo nulla. 97
 Ieiunii dies certus ex verbo Dei nullus. ibid.
 Ieiunia publica legitime à protestantibus observata. 193
 Ieiunium Papisticum superstitiosum, Iudaicum. 193
 Ieiunium Papisticum in delectu ciborum ponitur. 194
 Ieiunium Quadragesimale neotericum inuentum. 97. 211
 Ignatii epistola supposititia. 90. & 211
 Iesuitarum Dialectica. 212
 Illyricus. 154
 Imago Dei in homine non penitus deleta. 155
 Imaginum cultus illicitus. 190
 Iudæorum libertas Romæ. 218
 Iustitia Christiana perfecta. 164
 ex fide sola per imputationem. 165
 Iustificatio sine meritis. 190
 Irenæi naui. 90
- L**
- Lege salus nulla. 179
 Laurentius Diaconus. 219. non fuit Papista.
- M**
- Mariam virginem adorare hæresis. 113
 Monachismus à Papistis vt vitii obicitur. 57
 Monachismus novus veteri maxime dissimilis. 98
 Missa sacrificium. 72. meritum refutatum. 190
- O**
- Oratio lingua vulgari. 113
 Oratio pro defunctis vnde. 214
- P**
- Patres à Papisticis reiecti. 103
 Patres Papistarum hostes. 112. 113.
 Paulus vim crucis luculenter descripsit. 31
 Peccata non sunt paria. 159
 Peccato anima infecta non occisa. 158
 Peccatum animi accidens. ibid.

I N D E X.

Petri primatus illicitus.	59	optimè exposita.	119
Premeditate scribunt Papista ni.		Scrutamini Scripturas.	111
S il.	114	Scriptura in lingua vulgari.	114
Pontifex sibi potestatem inter-		Sacerdotium in Christiana eccle-	197
pretandi scripturas vendicat.	38	si nullum.	43
Pontificiorum crudelitas.	25	Sacramenta non miranda.	43
Primatus Papæ nullus.	70	Signo tribuitur signati nomen.	28
R		Scripturæ authoritas ab ecclesia	28
Romam Babylonem Campianus		non pendet.	184.185
agnoscit.	25	Sophismata Iesuitica.	15
Romana curia qualis.	25	T	
S		Tobiz liber qualis.	44
Sanctorum invocatio.	113.190	Transsubstantiationis antiquitas	177
Scripturæ solœcismi qui.	32	quæ.	177
Scripturæ sensus scriptura est.	39	V	
Scripturæ à Pontificiis miris mo-		Virginitas an semper sit necessi-	177
dis interpretata. 38. Scripturæ expo-		ria.	
rendæ modus. 39. 96. optimus.	39	Z	
Scripturæ iudicio standum.	46	Zuinglius in bello contra hostes	17
Scripturæ authoritas maxima.	96	moritur.	
Scripturæ à Patribus non semper			

Errata corrige.

Prior numerus paginam, alter lineam denotat.

Pagina 9. linea 12. causa. 13. 29. quam. 25. 25. crudeliore. 27. 2. quam. 30. 23. quam. 35. 19. contextu. 47. 21. expalluit. 59. 24. Christi. 69. πωτρωίσι. 77. 7. quod. 83. 21. stomachentur. 99. 29. quam. 101. 7. Optatum Mileuitanum. 103. 33. cunctis. 113. 10. μιδεσ. 114. 20. libero. 117. 23. nuncia. 129. 5. nobis. Ibid. 21. quam. 140. 14. dele Dominus 141. 25. vnde ista & c. 142. 8. quod 144. 15. perstringis. Ib. 21. dele à. & li. 28. dele ? 149. 25. intellexit. 166. 2. quam. 169. 21. volentem. 171. 20. fatear. 175. 18. viderur. Ib. 33. valent. 176. 36. libidinis. 178. 27. sic. 184. 1. purissima. 185. 33. paralogismus. 193. lin. ult. Apostolor. icium quid omnino & c. 196. 18. continenter. 198. 18. in filii. 202. 30. occisa. 210. 26. quasdam. Folio 1. pagina 2. li. 18. facies.